Historisch Jaarboek Vlaardingen

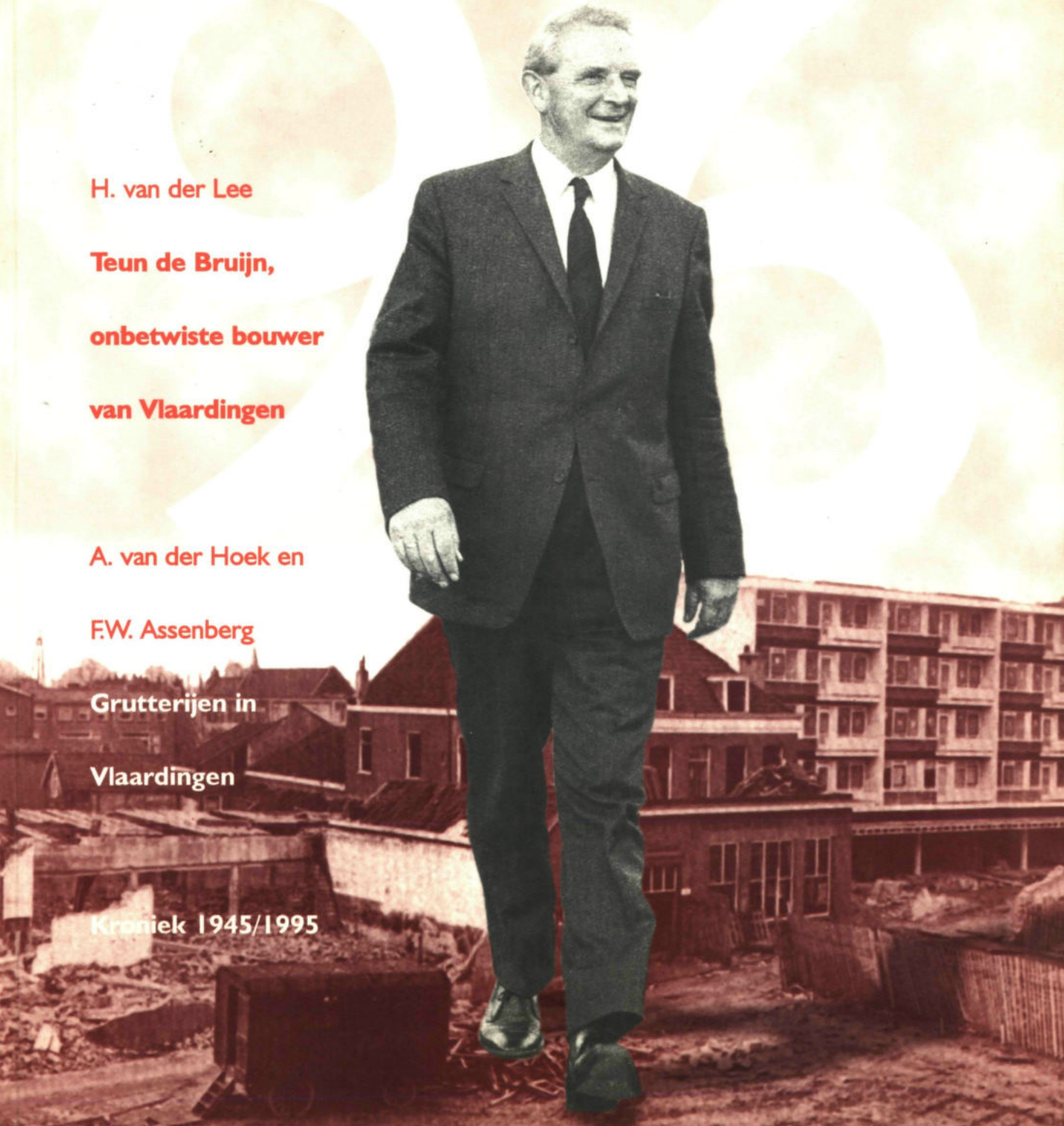

H. van der Lee

Teun de Bruijn, onbetwiste bouwer van Vlaardingen

A. van der Hoek en F.W. Assenberg

Grutterijen in Vlaardingen

Kroniek 1945/1995

Historisch Jaarboek Vlaardingen 1996

Afbeelding voorzijde:
Teun de Bruijn, onbetwiste bouwer van Vlaardingen.
Fotomontage van een foto van Teun de Bruijn uit de privécollectie van de familie De Bruijn en een verkiezingspamflet van de PvdA uit de collectie van Jan van Hees.

Afbeelding achterzijde:
Het interieur van een grutterij. Gravure van Jan Luyken (1694).

Deze uitgave kwam tot stand dankzij financiële medewerking van de Gemeente Vlaardingen

Historisch Jaarboek Vlaardingen 1996

een produktie van de Historische Vereniging Vlaardingen

met medewerking van het Stadsarchief Vlaardingen

twintigste jaargang

Prepress en druk:
Drukkerij Stout, Vlaardingen

Cip-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

Historisch

Historisch Jaarboek Vlaardingen/
Historische Vereniging Vlaardingen - (1977) -S-
Vlaardingen:
Historische Vereniging Vlaardingen
ISSN 0169-3964
Verschijnt jaarlijks
Twintigste jaargang. 1996 / met medewerking van het
Stadsarchief Vlaardingen. -ill.
ISBN 90-71731-16-2
SISO zhol 938.1 UDC 949.2*3130(058) NUGI 480
trefw.: Vlaardingen, geschiedenis, jaarboeken

inhoud

Pagina 7 - 41 Teun de Bruijn, onbetwiste bouwer van Vlaardingen
H. van der Lee

42 - 73 Grutterijen in Vlaardingen
A. van der Hoek
F.W. Assenberg

74 - 77 Op de grote toren
Cor Don

78 - 100 Kroniek van Vlaardingen 1945
M.A. Struijs

101 - 125 Kroniek van Vlaardingen 1995
M. van Papeveld-Hörst

126 - 127 Archeologische Werkgroep Helinium

128 - 129 Stichting Archeologie en bouwhistorie Vlaardingen
Museum Hoogstad

130 - 131 Gemeentelijk Archeoloog

132 - 133 Historische Vereniging Vlaardingen

134 - 135 Stadsarchief

136 - 137 Streekmuseum Jan Anderson

138 - 139 Visserijmuseum

Auteursrechten

(voor zover bekend) of voor publicatie afgestaan:

Collectie Jan Anderson	pag. 137.
Collectie fam. de Bruijn	pag. 8, 9, 10, 38.
Roel Dijkstra	pag. 101, 102, 106, 107, 110, 113, 117, 118.
Gemeente Vlaardingen, Bureau Archeologie en Bouwhistorie	pag. 131.
Collectie fam. van Gijn	pag. 134.
Archeologische Werkgroep Helinium, Ellen Groen	pag. 127.
Stichting Archeologie en bouwhistorie Vlaardingen	
Museum Hoogstad	pag. 128, 129.
Collectie Herman v.d. Lee	pag. 12, 34.
Nederlands Openluchtmuseum	pag. 45, 46, 51, 53, 68.
J. Sluimer	pag. 81.
Stadsarchief Vlaardingen	pag. 7, 9, 14, 16, 18, 20, 21, 22, 23, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 37, 38, 41, 48, 49, 55, 58, 61, 62, 64, 66, 78, 80, 82, 83, 84, 85, 86, 88, 89, 92, 93, 95, 96, 99, 115.
Collectie fam. Struijs	pag. 82.
Sijthoff Pers	pag. 109, 122,
Arie Wapenaar	pag. 104, 139.

Over onze auteurs:

Herman van der Lee is vanaf zijn geboorte in 1919 woonachtig te Vlaardingen. In 1935 als jongste bediende gaan werken bij de Vlaardingse coöperatie "De Voorlooper". Werd in 1984 gepensioneerd als directeur van de regionale coöperatie "Nieuwe Waterweg". Thans werkzaam als vrijwilliger in diverse organisaties, in hoofdzaak bij het Nationaal Coöperatie Museum te Schiedam. Van zijn hand verschenen in 1993 in dit Historisch Jaarboek een omslagartikel over het Volksgebouw en in 1994 een artikel over Jan Buis.

Arie van der Hoek is werkzaam bij de PTT. Zijn kennis op het gebied van molens, alsmede zijn grote verzameling documentatie op dit gebied, geven hem de status van molenkenner. Samen met mede-auteur Frans Assenberg publiceerde hij over industriemolens in Vlaardingen. In 1990 liet hij een publicatie over de korenmolen op de Kortedijk het licht zien. Ook in De Molenaar verschenen artikelen van hem.

Frans W. Assenberg is in het dagelijks leven assurantie-coördinator bij een gassenbedrijf in Schiedam. Hij publiceerde in diverse lokale periodieken over de geschiedenis van boerderijen, molens, criminaliteit, de Broekpolder, enzovoort. In 1990 verscheen zijn publicatie over de historie van herbergen in Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht. Naast zijn functie als bestuurslid van de Vereniging Vrienden van het Visserijmuseum is hij in dat museum als rondleider actief. Samen met medeauteur Arie van der Hoek staat een boek over Vlaardingse molens op stapel. Zelf heeft hij een publicatie gereed over de bouw van de 410 noodwoningen in de Babberspolder.

Cornelis Don werd op 11 juni 1913 in de Zomersteeg te Vlaardingen geboren. Op elfjarige leeftijd voer hij reeds als afhouwer het zeegat uit. Toen hij 17 jaar was ruilde hij de zee in voor het vasteland en ging zich geheel aan de muziekstudie wijden. Accordeonles kreeg hij van de Vlaardingse musicus Leen van Dijk. Daarnaast bespeelde hij al spoedig piano, trompet en drums. In 1937 ging Cor Don in Schiedam wonen en wel in de nabijheid van de Grote Kerk. Hier maakte hij kennis met het spel van Ferdinand Timmermans op het van den Gheyncarillon in de Sint Janstoren. Dankzij de bij Timmermans gevolgde lessen kon hij zich na de oorlog laten inschrijven aan de Koninklijke Beiaardschool in Mechelen. Op 15 juli 1953 verkreeg hij het begeerde 'Mechelse diploma'. Even daarvoor was hij stadsbeiaardier geworden van Vlaardingen. In 1956 volgde het beiaardierschap van Schiedam en later ook dat van Rotterdam. Hij publiceerde verschillende dichtbundels zoals 'Want in de Golven', 'Noorden Voor' en de novelle 'De Storm'. Het hier opgenomen gedicht is uit 'Buitengaats', 1952. Verder schreef hij composities voor het carillon en ook het Vlaardingse stedelied. Hij overleed op 21 juli 1981.

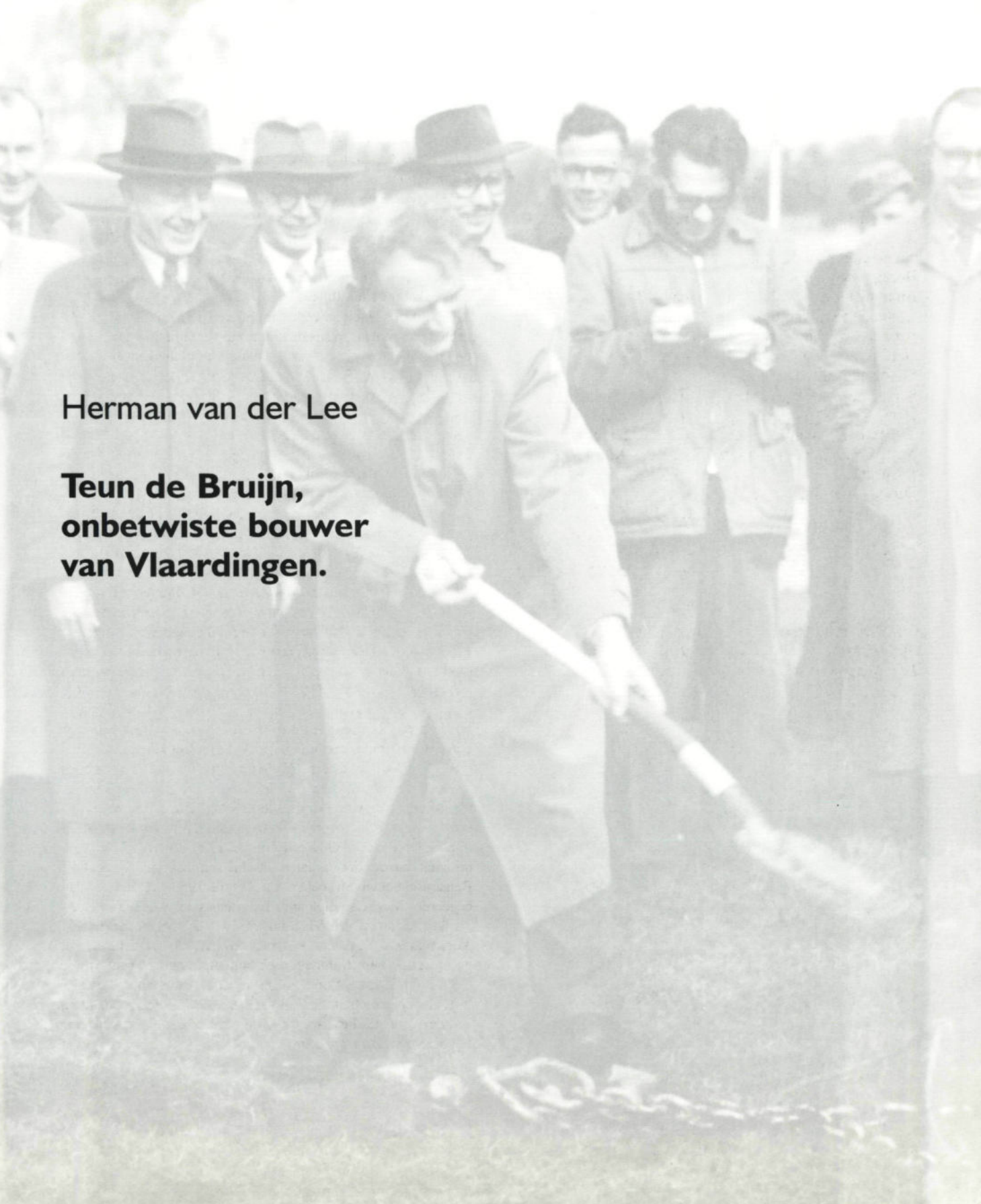

Herman van der Lee

Teun de Bruijn, onbetwiste bouwer van Vlaardingen.

INLEIDING

TEUN DE BRUIJN,op 19 juli 1906 geboren te Vlaardingen, heeft zich voor deze stad, voor zijn stad, zeer verdienstelijk gemaakt. Een reeks van jaren zette hij zich in voor het welzijn van de burger, toen welzijn nog een onbekend begrip was. Op 29-jarige leeftijd werd hij namens de SDAP, de Sociaal Democratische Arbeiders Partij, lid van de gemeenteraad. Met een onderbreking tijdens de bezettingsjaren was hij in 1945 opnieuw paraat in de raad voor de partij, die in 1946 de Partij van de Arbeid zou gaan heten. Al snel werd hij wethouder en bleef dit tot 1970, in de huidige politieke verhoudingen een onvoorstelbaar lange tijd.

Merkwaardig genoeg ging hij daarna in Zeeland wonen en bleef de ontwikkeling van zijn geboorteplaats niet alleen op een afstand volgen, maar ook tijdens regelmatig familiebezoek.

De Bruijn overleed op 17 mei 1995. Velen betoonden hem de laatste eer toen hij overeenkomstig zijn wens in Vlaardingen werd begraven.

Teun de Bruijn is in tal van opzichten van grote betekenis geweest voor de uitbouw van de stad Vlaardingen. Jarenlang was hij de bindende factor voor een betere verstandhouding met andersdenkenden. Zowel in de politiek als in maatschappelijke organisaties. Waar mogelijk bouwde hij gericht aan menswaardige woon- en leefomstandigheden. Tijdens de politieke loopbaan van De Bruijn zijn de omstandigheden, waaronder de gemeentelijke besluitvorming plaats vond grondig gewijzigd. Zijn activiteiten vormen de kern van dit artikel. Door deze in een wat ruimer verband te plaatsen zal de belangstellende lezer tevens iets meer inzicht krijgen in de zich steeds wijzigende vorm van politiek bedrijven. Met deze uitgangspunten geeft de titel van het artikel de betekenis van Teun de Bruijn goed weer.

Herman van der Lee

De jeugdjaren van Teun de Bruijn

Teun werd geboren in de Vleeresteeg in een eenvoudig Nederlands Hervormd gezin. Zijn vader was bierhandelaar.
Het gezin De Bruijn woonde een aantal jaren later in een krot in het Achterom. Al snel werd er weer verhuisd. De bakker/eigenaar had het krot voor zijn bedrijf nodig. Hij ging er zijn takkenbossen in bewaren, die natuurlijk wel droog moesten zijn voordat de oven er mee opgestookt kon worden.....Droge takkenbossen waren belangrijker dan de gezondheid van de familie De Bruijn. Zo kwam zij in het Pad terecht, een steeg tussen de Kuiperstraat en de Hoogstraat. De nieuwe behuizing was een nat krot en bovendien niet al te groot. De ouders sliepen beneden in de bedstee. Op de enige bovenverdieping waren min of meer twee kamertjes gemaakt, waar de vier kinderen sliepen. Als je zo'n vernederende ervaring als kind hebt meegemaakt is het geen wonder dat je later de volwassen Teun de Bruijn hoort uitroepen dat die hele donderse boel hem wel gestolen kan worden.

Het Achterom. Hier groeide De Bruijn op.

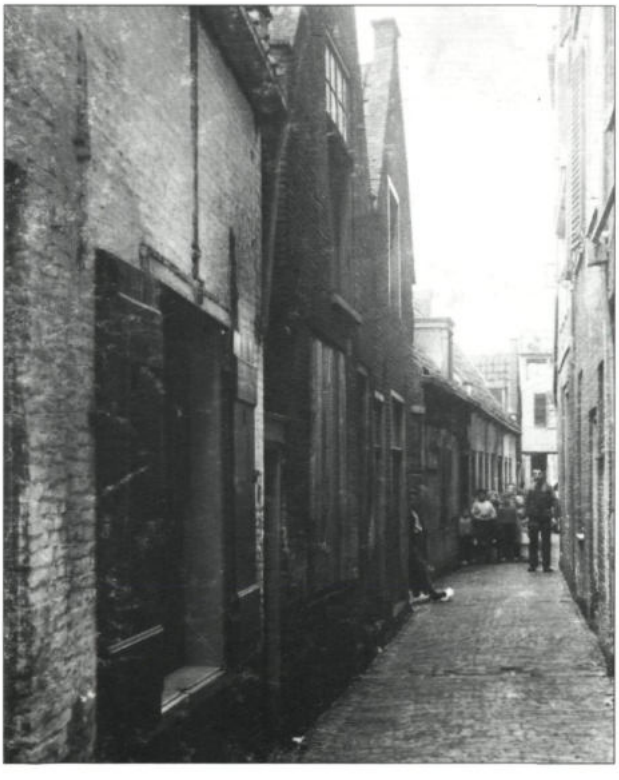

Teun bezocht de openbare lagere school in het Westnieuwland, met o.a. de meesters Smith en Visser.
Doorleren b.v. via Kennis is Macht, een instelling voor voortgezet onderwijs, was voor hem en vele anderen uit arbeidersgezinnen niet weggelegd. Want zo zei de meester, " Je kunt toch niet allemaal naar Kennis is Macht? "

Het was dus werken geblazen. Op naar de klompenfabriek van Wessels op de hoek van de Stationsstraat en de Vettenoordstraat. Klompen maken was er niet bij. Het bleef voorlopig bij figuurtjes snijden op de klompen. Op basis van stukwerk verdiende dit redelijk: zes gulden per week. De baas vond het blijkbaar ook niet weinig en regelde toen een vast loon van drie gulden per week.
Voor de 12-jarige Teun betekende dit een staking, want hij en de andere jongens slikten zo'n loonsverlaging natuurlijk niet.
Hij stapte al snel over naar een andere baas en kwam als 13-jarige terecht bij de Oliegoedfabriek van Van Toor, die toen op de Oosthavenkade gevestigd was. Deze firma maakte kleding voor de vissers en zorgde voor de bevoorrading van de haringloggers.

Daar bleef hij wat langer, maar als 15-jarige was hij al weer in dienst bij melkhandel Dijkshoorn op de hoek van de Wilhelminastraat en de Willem Beukelsznstraat. Dat was van korte duur, want nauwelijks een jaar later werd hij bakker bij Gebroeders Van Tienen in het Westnieuwland.

Inschietoven met links Teun de Bruijn. In zijn handen een zgn. schieter, waarmee de gevulde broodblikken uit de oven gehaald werden.

De protestants christelijke Teun de Bruijn ging bij een katholieke bakker werken. Al aan het begin van dit dienstverband kwam er nog een mogelijk storende factor bij, want Teun behoorde toen nog niet tot de rode familie. Eerder was het zo, dat hij volgens eigen zeggen meeliep achter de mei-optochten en meezong in het koor van " Alle vuile rooien, alle vuile rooien, alle socialisten in een harington "
Tot er een moment kwam, dat hij met zijn bakkersbuis en

Bakkerskar gebrs.Van Tienen met Teun de Bruijn

zijn geblokte broek nog aan, een 1 mei-optocht voorbij zag trekken. Het spandoek NOOIT MEER OORLOG gaf voor hem de doorslag. Spontaan sloot hij zich achter dit vaandel bij de betogers aan. Zijn tweede daad in de rode richting was een abonnement nemen op het dagblad "Voorwaarts", de Rotterdamse editie van het landelijke sociaal-democratische dagblad "Het Volk"
Zijn baas kwam dit al snel te weten; in Vlaardingen bleven dergelijke dingen niet lang geheim, maar die deed niet moeilijk. Hij bleef er drie jaren. Het was er hard werken, zoals trouwens overal. Om 5 uur beginnen en als het tien uur was - een minuut eerder was wettelijk verboden om de nachtarbeid zo veel mogelijk te beschermen - ging de straatverkoop met de bakkerskar beginnen tot 4 uur 's middags.

De vierde baas

De overstap naar de bakkerij van Simons aan de 1e Van Leyden Gaelstraat/hoek Binnensingel betekende een positieverbetering. Hij kon er voorman worden omdat twee zoons van Simons een zaak in Schiedam gingen runnen.
De Bruijn bleef ook aan straat brood bezorgen, maar vanwege de chique buurt van Binnensingel, Hofsingel en omgeving Hogelaan voelde hij zich een nette bakker.
Dat kwam ook in de broodprijs tot uitdrukking, want toen het brood bij Van Tienen 11 cent kostte, moesten de klanten bij Simons 12 cent betalen.
Op een gegeven moment werd er een Oranje-optocht georganiseerd. Simons had bedacht dat het een aardige reclame zou zijn als hij zijn bakkers met de broodwagens liet meelopen. Hij stelde daarvoor f. 2.50 vergoeding in het vooruitzicht. De Bruijn vond Simons best wel een humaan werkgever, maar als lid van de SDAP in een oranje-optocht meerijden, dat ging hem net iets te ver. Door zijn weigering nam er niemand aan deel, waardoor het eerste conflict met Simons was geboren.
De goede sfeer was er enigszins door aangetast. Al snel kwam er een tweede conflict. Z'n baas wist uiteraard dat De Bruijn voorzitter was van de Bakkersbond. Op de eerste ledenvergadering was hij gelijk tot voorzitter gekozen. Lid van de SDAP worden had wat langer geduurd. Die stap deed hij pas in 1931. Ook daar maakte hij snel carrière. In 1933 werd hij afdelingssecretaris en in 1935 stond hij voor deze partij candidaat voor de gemeenteraad.
Simons deelde die opvattingen niet, maar dacht handig te zijn door De Bruijn voor zijn karretje te spannen en gebruik te maken van zijn bekendheid in arbeiderskringen.
Een stevige concurrent van Simons was de bakkerij van Cooperatie "De Voorlooper", min of meer ook een onderdeel van de rode familie. Met die achtergrond stelde Simons aan De Bruijn voor in het oude Vlaardingen daar klanten voor hem weg te halen.
Deze had niet veel tijd nodig voor een besluit. Hij weigerde dit pertinent. Zijn baas gaf hem nog 14 dagen uitstel. Het antwoord bleef nee en na 8 jaren werd hij op staande voet ontslagen.
De Bruijn was er de man niet naar eenmaal per dag te blijven stempelen om als werkloze zijn uitkering veilig te stellen.

Melkwinkel Vondelstraat 31. In deuropening mevr. De Bruijn-Vellekoop en oudste dochter Ria

De Bruijn als kleine zelfstandige

Actief als hij was regelde hij binnen vijf weken een melkwijk. De melkfabriek Emous in Vlaardinger-Ambacht ontving De Bruijn blijkbaar met open armen.
Daar zeiden ze: "Ga maar naar Verhulst in het Westnieuwland om een wagen te laten maken en koop aan de Wedde de melkkannen. De rekeningen kunnen naar de melkfabriek. Dat geld regelen we later wel". En zo werd De Bruijn een kleine zelfstandige, die voor eigen risico de straat op ging en zelfs kans zag er in de Vondelstraat 31 nog een melkwinkeltje op na te houden. Dat laatste duurde niet lang, want al snel werd verhuisd naar Oosterstraat 1, waar van de dames Zonne voor f. 9.- per week een pakhuisje voor de melkwagen werd gehuurd. Met bovenwoning.
De start vond plaats toen de crisis zijn hoogtepunt beleefde. Moeilijk genoeg dus. Maar hij bouwde de melkwijk op, nu wel -en met succes- gebruik makend van zijn bekendheid als actief lid en bestuurder van de SDAP. Tot na de oorlog bleef de melkwijk bestaan en zou politiek gezien bijna nog een belemmerende rol gespeeld hebben. Een melkboer als wethouder, dat was nog nooit vertoond.

In politiek opzicht kan 1935 voor Teun de Bruijn als een beslissend jaar beschouwd worden. Nog maar enkele jaren lid van de SDAP werd hij gekozen als raadslid voor die partij. Op 3 september 1935 vond de installatie plaats. Als nieuweling in de zevenmansfractie werd hij direct tot fractievoorzitter gekozen. Dit zou het begin worden van een flitsende carriere.Er was nog een reden om te juichen voor de SDAP. Jan Buis, al vanaf 1917 lid van de gemeenteraad, maakte als eerste rode wethouder in Vlaardingen zijn entree.
Het eerste belangrijke onderwerp, waarmee zij beiden te maken zouden krijgen was het stichten van een zwembad. Jan Buis, SDAP, vond als wethouder op het bureau van gemeentewerken een plan met tekening voor een zwembad aan de Maas.
De "Vlaardingse bad- en zweminrichting" had grote belangstelling voor dit plan. De Algemene Nederlandse Zwembond was minder enthousiast.Zij was van mening dat je een zwembad niet aan open vaarwater moest situeren. Zeker niet met de steeds toenemende vestiging van industrieen en vooral niet met het oog op het gevaar van de ziekte van Weil.

In de crisis van de jaren dertig bestond er landelijk een "Werkfonds", waarop de gemeenten een beroep konden doen als het ging om het financieren en uitvoeren van openbare werken. Er moest dan wel een goed plan op tafel komen, voorzien van een deskundig advies.Dat ontbrak, zodat het voor de hand lag naar een andere plek voor het zwembad te zoeken.

Voortvarend als Buis was, kwamen b en w al op 22 november 1935 met een voorstel tot het stichten van een zwembad op het terrein, gelegen ten noorden van de Hogelaan, in de volksmond de Sahara geheten.
Bij de toelichting geeft Buis toe dat duizenden kinderen twintig jaar lang vermaak hebben gevonden op deze zandvlakte. De bedoeling is dit nooit geweest. Het terrein was bestemd voor plantsoen. Nu jeugdige werklozen daar aan bezig zijn, is het zaak snel te beslissen of gemeentegrond voor een dergelijke inrichting bestemd kan worden. Het zal een enorme verbetering zijn. Hoeveel het gaat kosten en wat het precies moet worden is nog niet bekend. De situatietekening geeft een wateroppervlakte aan van 2.500 m^2 op een totaal van 9.500 m^2. Deskundigen beweren dat de Sahara voldoende water heeft en zal blijven geven. Maar ook dat moet nog onderzocht en vastgesteld worden. Het zwembad zal een/vierde van de Sahara in beslag nemen.
De Bruijn acht het stichten van een zwembad op de Sahara een grote verbetering. Hij juicht het voorstel, gesteund door deskundigen, van harte toe. Hij ziet er een poging van b en w in een beginselbesluit uit te lokken over de plaats van het zwembad. Bij een definitief besluit zal dit nog wel enige moeilijkheden opleveren. Later is er nog voldoende gelegenheid daar over te spreken.
Van Minnen, CHU, wil liever huizenbouw, omdat hij vindt dat een zwembad daar overlast zal bezorgen aan de bewoners van de Julianasingel.
Buis zegt dat huizenbouw op de Sahara ongewenst is. Als deze plaats ongeschikt is voor een zwembad, is het ook niet goed voor een plantsoen. Wat de bestaande stortplaats voor huisvuil tegen de Schiedamsedijk betreft wordt er gezocht naar een andere plek. De stank valt overigens mee, anders zouden er wel klachten komen van de bewoners van de Julianasingel.
Het voorstel van b en w wordt aangenomen met 18 stemmen voor en 3 tegen, afkomstig van M. de Heer, C.B. Verloop en H.K. van Minnen, allen CHU.
De discussie over een zwembad zal nog vele jaren de gemoederen blijven bezig houden.

Troelstra, in 1930 overleden.

Troelstra, die moet zakjes plakken.

Bij de algemene beschouwingen is Teun de Bruijn, voorzitter van de grootste fractie, op maandag 20 januari 1936 als eerste aan het woord.
De Bruijn betuigt zijn instemming met het feit dat b en w voor 1936 met een sluitende begroting komen. Hij deelt niet de grote voldoening die b en w in de memorie van toelichting daarover hebben. Hij stelt vast dat de begroting sluitend gemaakt kon worden door toepassing van een aantal verslechteringen, o.a. ten opzichte van het bewaarschoolonderwijs, de schrapping van subsidies aan tal van nuttige instellingen en de verlaging van lonen en steunuitkeringen. Teleurgesteld is De Bruijn over de afwijzing van het geneeskundig schooltoezicht. Juist dit instituut zou veel kunnen doen ter voorkoming van het verspreiden van besmettelijke ziekten en het bestrijden van tuberculose. Ook de beroepskeuze van de leerlingen in overeenstemming met hun lichaamsgesteldheid is in dit verband van groot belang.

Dat er voor het eerst een sociaal-democraat als wethouder werd gekozen, was voor meerdere leden een reden van groot ongenoegen. Zij misgunden die grote groep een wethouderszetel omdat de SDAP zich niet schaart om de troon van vorstenhuis en vaderland, daarbij wijzend op de "vergissing" van Troelstra in 1918 en het incident met het oorlogsschip "De Zeven Provinciën"
Het spijt De Bruijn dat men het in deze ernstige tijd nog nuttig en nodig vindt met deze oude koek aan te komen. Uit eigen ervaring weet hij van 1918 niet al te veel. Wel was hij toen een verwoed zanger van het schone volkslied "Troelstra die moet zakjes plakken" en dat meende hij toen ook ernstig.
Een ding kan hij zich wel levendig herinneren. Dat is de bittere armoede en ellende in de arbeidersgezinnen, die hij als jongen van 12 jaar zelf heeft ervaren. Hij weet ook dat na 1918 de positie van de arbeiders is verbeterd, mede door het optreden van de sociaal-democraten en in het bijzonder dankzij een hoogstaand mens als Pieter Jelles Troelstra. En wat het zich scharen om de troon van vorstenhuis en vaderland betreft herinnert hij aan 1914, toen het vaderland door een groot gevaar van buitenaf bedreigd werd. Het was Troelstra die zei dat "... de nationale gedachte de nationale verschillen moet overheersen".

Geen bier en jenever, maar arbeid en brood

De Bruijn wijst er op dat men in die dagen de arbeiders nog kon winnen met bier en jenever, de wapenen der heersende klasse.
Hij waarschuwt tegen het ook nu nog blijven voortgaan op het verderfelijke pad van overdreven nationalisme, waardoor men een partij die een vierde van het volk omvat, brandmerkt als een onverantwoordelijk element. Men moet toch weten dat wat de SDAP in de veertig jaren van haar bestaan tot stand heeft gebracht van grote en machtige betekenis is.

Plan van de Arbeid, 1935.

De Bruijn besluit zijn hartekreet met de vraag hoe men aan de hand van het witboek over "De Zeven Provinciën" kan blijven beweren dat de sociaal-democraten schuldig zijn geweest aan het gebeurde op deze oorlogsbodem.
Na een politieke beschouwing over het kabinet Colijn komt hij terug op de verkiezing van een sociaal-democratische wethouder en spreekt zijn waardering uit voor degenen, die wel daaraan hebben meegewerkt. Hij spreekt de wens uit dat het nieuwe college van burgemeester en wethouders in goede samenwerking veel en belangrijk werk zal mogen verrichten in het belang der gemeente. Hij hoopt dat men plaatselijk welwillend zal staan tegenover het Plan van de Arbeid, samengesteld door SDAP en NVV. Dit plan heeft tot doel ons volk bestaanszekerheid bij een behoorlijk levenspeil te verschaffen en voor de werkloze arbeid en brood. Mede door de uitvoering van dit plan moet voor de werkende in loondienst de vrees verdwijnen morgen bij het grote leger der werklozen te worden ingelijfd.

Weg met de krotten, op naar een tuindorp

Het is ook daarom prettig dat plaatselijk een sociaal-democratische wethouder zijn intrede heeft gedaan. Er is veel te doen in Vlaardingen. Het opruimen van de krotwoningen in de omgeving van de Fransenstraat, Willemstraat en Stillesteeg zal een zegen zijn. De doorbraak naar het Westen is volgens b en w "als een niet direct productieve uitgave in deze tijd niet verantwoord voor de gemeente". Nodig is deze wel. De Bruijn verwacht dan ook dat b en w de eerste de beste gelegenheid zullen aangrijpen [hij denkt daarbij aan het Plan van de Arbeid] dit werk te laten uitvoeren.

Als object voor werkverruiming is het stichten van een tuindorp zeer aantrekkelijk. Gezien de grote trek van inwoners naar Vlaardinger-Ambacht is hieraan grote behoefte. Voor versnelde uitvoering komen in aanmerking de straataanleg in de Grote Vettenoordsepolder. Het college noemt in het kader van de werkverschaffing het aanleggen van een oprit naar de Maassluissedijk, het verbreden van de Julianasingel en het maken van een zwembad op de zogenaamde Sahara. De Bruijn dringt op spoed aan, zeker als het gaat om het zwembad. De toestand waarin de oude bad-en zweminrichting verkeert is heel beroerd en de ligging in de Spoorhaven is uit den boze.
Als besluit van zijn algemene beschouwing kan De Bruijn niet nalaten opnieuw het Plan van de Arbeid aan te snijden.

Christendom en Socialisme zijn één

Wat hij als de geest van dit plan beschouwt is waard om als teken van die tijd vrijwel letterlijk over te nemen.
"Wanneer de kerkelijke groepen van onze bevolking tot het inzicht zullen zijn gekomen, dat de ellende en verwarring van thans slechts een gevolg zijn van het kapitalisme, dan hoopt spreker dat de hand welke de sociaal-democraten in deze donkere dagen uitsteken naar ieder die mee wil werken aan de verlossing uit de crisis langs de weg, aangegeven in het Plan van de Arbeid, zal worden aanvaard, opdat men kome tot een werkelijke eenheid van ons volk. Een eenheid gebaseerd op de schone beginselen in welke Christendom en Socialisme EEN zijn, en gebaseerd op achting en liefde voor de naaste.
Laat men bedenken dat wanneer de sociaal-democraten pleiten voor de materiele behoeften van ons volk, zij dit doen met de bedoeling daarmee te bewerken de geestelijke en morele verheffing van het mensdom, te behouden en te beschermen de geestelijke en morele verheffing en persoonlijke vrijheid van de naaste".

Toegang tot het westen, een goede zaak

In dezelfde vergadering zegt W.F.J. Rey van de Katholieke Volkspartij over de doorbraak naar het Westen, dat de vereniging van huis- en grondeigenaren op eigen initiatief een verzoek aan de raad heeft gericht. Hij kan daar volledig mee instemmen. Een betere toegang naar het Westen is zeer gewenst en het zal de wethouder van gemeentewerken tot eer strekken als hij kans ziet daarin verbetering te brengen, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk. Hij vindt het terecht dat b en w al op de begroting voor 1937 een bedrag van f. 25.000.- hebben gezet om de toegangswegen naar het Westen te ontsluiten.

Als de algemene beschouwingen op dinsdag 21 januari 1936 worden voortgezet zegt N. Moerman, Partij van de Vrijheid, dat de sociaal-democraten alsmaar ten strijde blijven trekken tegen het kapitalisme. Hij wijst op het nieuwe kapitalisme, zoals men dat ziet opbloeien in vakbonden en cooperaties. De outillage mag wat vriendelijker zijn, de practijk is dezelfde. "Wij liberalen geloven in vrijheid en verantwoordelijkheid als de juiste grondslag voor de samenleving."

Onverklaarbaar bewoonde woningen

In samenhang hiermee worden de huren van de woningen genoemd. Barendregt gelooft niet dat er woningen onder de f. 3.- per week leeg staan. Misschien in de Kwakelsteeg, 1e Liesveldsteeg en Zomersteeg, woningen die allang onbewoonbaar verklaard hadden moeten worden. Voor afschaffing van huurtoeslagen mag dus geen sprake zijn.
De Bruijn zegt dat de minister niet weet hoe groot de nood is in de gezinnen van werklozen. Velen uit de burgerij trouwens ook niet.
Wethouder A.van Rijn, AR, is het er niet mee eens. De levenspositie van de werklozen zal heus niet dalen, want voor hen is er immers goedkope margarine, goedkoop vlees en vet, goedkope groenten, kolenbijslag en extra steunuitkering.....

Tonnenwagen. Biersloot/hoek Bothastraat.

Zuinig met geld, niet met water

Eind 1936 beleeft de raad in een tweetal vergaderingen nog een enerverend slot.
Op donderdag 7 december is er een spoedeisende vergadering, die de raadsleden tien minuten bezig houdt. Opening om half acht, sluiting om tien over half acht.
Maar voor de gemeente brengt het netto f. 8.700.- per jaar op. Vanwege de heersende crisis op economisch gebied is er een rentedaling. De gemeente lost enkele 4 ½ % leningen af en sluit bij R. Mees en Zoonen a 4 % een nieuwe lening voor een bedrag van f. 2.350.000.-.

Een onderwerp van geheel andere aard is de "Verordening tot het verplicht stellen van het hebben van een watercloset in bestaande woningen".
Op 17 december 1926 is een soortgelijk besluit genomen, waarbij alle percelen in de gemeente binnen tien jaren voorzien moesten zijn van een watercloset, aangesloten op

het gemeenteriool. Die verplichting loopt af per 31 december 1936. Nog juist op tijd komt er een nieuw besluit, dat alle bestaande huizen voorzien moeten zijn van een of meer closetpotten met afvoerinrichting, stankafsluiter en waterspoeling. Ter krachtige ondersteuning wordt tevens bepaald dat overtreding gestraft wordt met ten hoogste twee maanden zitten [in de gevangenis], dan wel met een afkoopsom van ten hoogste f. 300.-

Vlaardigen moet zich verzetten tegen de regering

De raadsvergadering van 15 februari 1937 begint met de algemene beschouwingen over de begroting van het lopende jaar.
De Bruijn is dankbaar dat de begroting sluitend is, maar dat wil nog niet zeggen dat hij voldaan is. B en w gaan er te vanzelfsprekend van uit dat het gemeentebeleid zich aansluit bij het beleid van de regering. Enig verzet zou nodig zijn geweest. Want alles wat de regering voor de gemeenten heeft gedaan is veel te omslachtig. Ondanks de doorgevoerde bezuinigingen moest er nog een bijdrage van f. 200.000.- van het Rijk komen om de begroting sluitend te maken. Het zou voor de hele bevolking een zegen zijn als er geregeerd zou kunnen worden volgens de lijnen aangegeven in het Plan van de Arbeid. Dan zou er allerwegen weer opleving komen en alle lagen van de bevolking zouden er van profiteren. Het is onbegrijpelijk dat b en w nog steeds afwijzend staan tegen een weg langs het Vulcaanterrein. Het zou een werk zijn dat tegen normale loon-en arbeidsvoorwaarden kon worden uitgevoerd en bijdragen tot werkverruiming.
De toestand van het zwembad in de Spoorhaven is in strijd met de volksgezondheid. De ligging is slecht en het water ook. Des te meer een pleidooi voor een snelle realisering van het nieuwe zwembad op de Sahara. Dat vele zwemmers uitwijken naar de Vulcaanhaven moet een extra aanwijzing zijn dat het nieuwe zwembad zo spoedig mogelijk tot stand behoort te komen. Bovendien is het een prachtig object voor werkverruiming.
De Bruijn heeft met voldoening geconstateerd dat binnenkort weer een voorstel tot onbewoonbaarverklaring van woningen te verwachten is.
Uit het betoog blijkt verder, dat er door de Vereniging voor kindervoeding aan een aantal leerlingen viermaal per week een warme maaltijd wordt verstrekt. Omdat de kindereen het meest van de gevolgen van de werkloosheid te lijden hebben vindt De Bruijn het zeer spijtig dat b en w afwijzend staan tegenover het verstrekken van kleding en schoeisel aan schoolgaande kinderen. Juist omdat het onderwijzend personeel hierop heeft aangedrongen.

Bij de behandeling van de vorige begroting heeft De Bruijn een voorstel gedaan waarin het college verzocht werd de mogelijkheid voor het instellen van een schoolartsendienst te onderzoeken. Het voorstel werd met algemene stemmen aangenomen, maar wat b en w in de memorie van antwoord er over zeggen, kan alleen maar als onvoldoende worden betiteld. Van een onderzoek is niets gebleken. Daarom is De Bruijn er zelf op uitgegaan en heeft gesproken met de wethouder van onderwijs in Gouda. Hij is er enthousiast vandaan gekomen. Men heeft daar een arts in vol-ambtelijke dienst. Een combinatie met de zorg voor het zuigelingenbureau en de kleuterschool en in samenwerking met een schoolverpleegster is er een werkwijze ontstaan waarbij het kind vanaf de wieg onder voortdurende controle staat. Met groot genoegen heeft hij ook geconstateerd dat de stichting van een schoolartsendienst door de raad met algemene stemmen is aangenomen. De goede verstaander kan hieruit afleiden dat men zich lang niet overal uit principe tegen het instellen van een schoolartsendienst verzet.
De Bruijn kondigt een voorstel aan tot het benoemen van een commissie ad hoc, die een onderzoek zal starten naar het instellen van een schoolartsendienst, desnoods in samenwerking met de omliggende gemeenten.

Naast de kritiek aan het adres van b en w wenst hij het college kracht en wijsheid toe om te regeren. Laat het niet te huiverig staan tegenover het uitvoeren van werken. Nog enkele maanden en de periode van aanpassingspolitiek is voorbij. Als de tekenen niet bedriegen gaan we een tijd tegemoet dat geregeerd zal worden volgens de lijnen aangegeven in het Plan van de Arbeid. De Bruijn zegt het niet, maar hij heeft bij deze uitspraken ongetwijfeld de komende Kamerverkiezingen in het hoofd. De tijd zal het leren.
Tot slot van zijn algemene beschouwingen geeft hij aan dat ook de gemeenten daarin een taak hebben. Ook in Vlaardingen liggen tal van objecten van werkverschaffing. Het geld is er, het werk is er. Zowel voor de arbeiders als voor de middenstand heeft het verleden te veel ellende gebracht om er lang bij stil te staan. Daarin zal dan verbetering komen.

"Uit de duisternis treedt men het licht tegemoet"

Deze slotzin is van De Bruijn, maar het lijkt bijna ook een inleiding voor wat Van Minnen daarna zal zeggen.
Van Minnen heeft n.l.met instemming geconstateerd dat de homogeniteit van het college niet is verloren gegaan, ondanks het feit dat een sociaal-democratische wethouder in het college zitting heeft. Dat pleit voor de betreffende

wethouder, maar tegen de sociaal-democraten voor hun optreden in het verleden, toen hun oppositie een sfeer in de raad kweekte, die men niet terug wenst.
Uit het verdere betoog blijkt dat Van Minnen de SDAP niet echt ziet zitten. Hij noemt wel zes maal de SDAP en vindt ook nog de critiek van de SDAP op inspecteur De Buck onterecht. Het is Van Minnen opgevallen dat tijdens de 1-Mei optochten steeds meer de kreet Vrijheid wordt gehoord, bedoeld tegen degenen die voorstanders van de dictatuur zouden zijn. In dit verband heeft hij zelfs een circulaire van mr. Duys [Tweede Kamerlid voor de SDAP en een vurig bestrijder van het fascisme] bestudeerd.

H.K.van Minnen

Moerman maakt zich druk over De Bruijn. Deze heeft enkele principiele stokpaardjes bereden. Als De Bruijn het beleid van de regering beschouwt alsof het alleen armoede en verminderde koopkracht heeft gebracht,dan vraagt hij zich af of de sociaal-democraten het zonder de aanpassingspolitiek zouden hebben aangedurfd. En als zij het PARADIJS verwachten van het Plan van de Arbeid en afgeven op deze kapitalistische samenleving, dan moet hij zich maar eens in de problemen bij de Arbeiderspers verdiepen. Dat is dan wel een socialistisch bedrijf, maar de versoberingen zijn ook daar doorgevoerd. De Algemene Typografen Bond weigerde daar verder aan mee te werken.

J.P. Barendregt, SDAP, memoreert dat Van Minnen de oranjegezindheid van de SDAP in twijfel heeft getrokken. De schuld ligt volgens hem juist aan de andere kant, want bij alle Oranjefeesten was het "alle socialisten in een harington" niet van de lucht. En dat gezang was ook bij de 1 mei optochten te horen.

A. Schilder betreurt het dat Van Minnen zich zo heeft laten gaan en de SDAP buiten de christenheid heeft gesteld. De algemene gang van zaken gaat niet buiten Godsgenade om, dat is Schilders volle overtuiging. Het is waar dat de SDAP nooit heeft deelgenomen aan de Oranjefeesten. Als sociaal-democraat leeft hij toch heus wel mee.

De zoveelste vergissing?

Als de raadsvergadering op woensdag 17 februari 1937 wordt voortgezet is het wethouder Van Rijn die zich afvraagt of het wel ernst is met de oranjegezindheid van de SDAP, zoals Schilder aangaf. Of heeft men te doen met tactiek. Zou het de zoveelste vergissing kunnen zijn van de SDAP, zoals in 1903, 1914, 1918, 1929 [voorspelling dat de crisis niet lang zou duren] en in 1933 "De Zeven Provinciën" De SDAP en de NSB richten dezelfde verwijten tot de regering. Zouden zij misschien bij de verkiezingen nog eens samengaan?
De verwijtende toon houdt niet op, want Van Rijn betrekt ook collega-wethouder Buis in zijn tirade. Bij de laatste feesten ter gelegeneheid van de ondertrouw van Prinses Juliana wilde Buis geen zitting nemen in het feestcomite. Als van het Volksgebouw [Buis is penningmeester] wel de rode vlag waait, maar niet de nationale driekleur, dan vraagt Van Rijn zich af of de ernst echt aanwezig is.

Als Buis aan het woord komt lijkt de woordenstroom van Van Rijn geen indruk op hem gemaakt te hebben. Tijdens de beantwoording van diverse opmerkingen lanceert Buis de gedachte dat het hem gegeven mag zijn te komen tot zijn ideaal: Van jaar tot jaar alle straten van de gemeente te laten voorzien van trottoirs met tegelbestrating. De doorbraak naar het Westen zal weer aan de orde komen, want er zijn genoeg voorstanders volgens Buis.

Opnieuw de doorbraak

De volgende avond, donderdag 18 februari wordt de raadsvergadering voortgezet en opnieuw komt de doorbraak aan de orde. Hierbij wordt gedacht aan een oprit van de Gedempte Biersloot naar de Hoogstraat. Op aanwijzing van Gedeputeerde Staten moet het een brede straat worden, waardoor de 6e en 7e Bierslootstegen totaal zullen verdwijnen. Hoewel men het een bezwaar vindt voor de Hoogstraatwinkeliers, komt daar dan een hele rij winkels met huizen.

Op de vervolgvergadering, vrijdag 19 februari, blijkt dat de doorbraak naar het Westen aan rente en aflossing f. 17.500.- zal kosten. Overwogen wordt te beginnen met een doorbraak van de Hoogstraat naar de Westhavenplaats of de Havenstraat. Als dan eenrichtingsverkeer wordt ingesteld op de Brede Havenstraat en op de Hoogstraat tot de doorbraak, kan wellicht de verkeersagent [!] op de Hoogstraat gemist worden.

De cijfers spreken

Dezelfde avond geeft een aantal cijfers toch wel een aardig beeld van die tijd.
De jaarwedde van de burgemeester is f. 6.375.- per jaar, in het geval van vrij wonen te verminderen met f. 950.-.
De vergoeding van de wethouders is vastgesteld op f. 1.425.- per jaar.
De raadsleden worden niet vergeten. Zij ontvangen per raadsvergadering drie gulden presentiegeld, waarbij wordt vermeld dat er een raming is van 18 zittingen. De aanwezigheid op de commissievergaderingen levert de raadsleden de helft van dit bedrag op.
Op de stembureaus kregen de drie leden elk f. 10.- per dag, door de gemeente verlaagd naar f. 7.50. Op last [!] van Gedeputeerde Staten werd het tenslotte f. 5.- per dag.

Cijfers blijken in die tijd heel belangrijk. Buis zegt dat jeugdige tewerkgestelden op de Sahara hun beloning [zakgeld] volledig mogen houden. In de vrije maatschappij moet twee/derde van het loon gekort worden op het steunbedrag van de vader.
Het lijkt allemaal kruimelwerk, maar men is er intensief mee bezig. Zo constateert Barendregt een ongelijkheid tussen georganiseerde en ongeorganiseerde werklozen.
Weliswaar krijgen de vakbondsleden vijftig cent meer steun, maar de niet-leden krijgen wel 5 of 6 boterbonnen voor "onvermengde margarine". Dat bespaart 6 x 15 cent. Tel uit je winst.

In de nog volgende vergaderingen in 1937 komen opnieuw verzoeken het westelijk doorbraakplan met spoed uit te voeren.
We komen te weten dat een plezierhond in Vlaardingen tien gulden per jaar aan belasting opbrengt en in Vlaardinger-Ambacht kost het maar de helft.
De schoolartsendienst komt regelmatig aan de orde en ook de waterclosets blijven de aandacht vragen. Half in het jaar blijken er nog 300 panden te zijn, niet voorzien van een watercloset.

Bij de bespreking van een verordening, "regelende de pensionering van wethouders" komt o.m. de volgende ontboezeming uit de raad.
Wie lid van de raad wordt, wil dat zijn. De democratie heeft het element van een zekere streling en bevrediging, aan het lidmaatschap verbonden, nog niet weggespoeld. Ditzelfde geldt voor de wethouders. Is er behoefte aan wethouders? Er is steeds elke vier jaar veel animo voor dit ambt. Is het moordend werk?, sloopt het de functionarissen?
Als spreker de wethouders aanziet, krijgt hij allerminst die indruk. Is een wethouder dan voor de maatschappij verloren, als hij aftreedt? Integendeel, wijde perspectieven openen zich voor hem. In sommige gevallen staat het ambt van burgemeester, gedeputeerde of lid van de staten-generaal voor hem open.
De wethouders hebben hier een vrij matige bezoldiging, maar zij verrichten met opgewektheid hun taak.
De [bescheiden] pensioenregeling komt er. Men moet tenminste drie jaren wethouder, al of niet onderbroken, geweest zijn. De uitkering gaat in op 65-jarige leeftijd.

Overlast op straat

Bij de "Verordening tot het verbod van het aanbieden of aanprijzen van waren, d.m.v.luidruchtig roepen, schreeuwen, bellen, door het slaan met voorwerpen, door het maken of veroorzaken van andere hinderlijke geluiden, dan wel door het maken of verwekken van rumoer, mede van toepassing op hen die goederen op of aan de weg opkopen" komen vele tongen los.
Vooral De Bruijn roert zich. Hij legt uit wat stilte betekent voor de continu-arbeiders en wil dat het verbod tot 12 uur geldt i.p.v. tot 9 uur.
De voorzitter stelt daar tegenover dat vreemdelingen die hier logeren van alle geluiden schrikken. Zij worden wakker van het geluid in de Vulcaanhaven van ladende en lossende boten. De Vlaardingers horen dit al niet meer. [Wat zeuren we nog?]. En Rey is het met hem eens.

Bad- en Zweminrichting in de Spoorhaven

De Bruijn houdt vol en zegt dat het steeds uitbreidende aantal continu-arbeiders toch al veel slaap tekort komt. Ter ondersteuning van zijn bezwaren geeft hij het voorbeeld van Den Haag. Daar mag men wel kippen houden, maar geen haan!
Van Rijn zegt dat het niet alleen de venters en opkopers zijn die lawaai maken. In de zomer hebben vele mensen op de vroege zondagmorgen hinder van de Rotterdammers, die naar Hoek van Holland trekken [fietsen dus !!]

Tenslotte legt De Bruijn zich neer bij de voorgestelde redactie van het artikel. Want bij wijziging zou ook de straatmuziek wel eens onmogelijk gemaakt kunnen worden.

De zwem-en badinrichting blijft een voortdurend agendapunt. Deze keer gaat het om het gemengd zwemmen en de familiebaden.
A. Boogaard, SDAP, en J. van Toor Hzn, Partij van de Vrijheid, zijn voorstanders van familiebaden. De tijden zijn veranderd en hebben de gemengde baden langzamerhand populair gemaakt.
Schilder vindt het maar vreemd dat ook kinderen beneden de 14 jaar onder de bepaling vallen.
Visser is tegen en De Heer ook. De laatste hangt een verhaal op over een bezoek aan een gemengde badinrichting in Dordrecht. Daar heeft de sociaal-democratische wethouder hem en anderen rondgeleid. Het kenmerkende van de inrichtingen waar het gemengd zwemmen wordt toegestaan is, dat er maar weinigen in het bad waren. Het merendeel van de aanwezigen lag in het badcostuum naast en over elkaar heen. Volgens De Heer een bewijs dat in onze tijd het schaamtegevoel is achteruit gegaan. Het is voor hem blijkbaar aanleiding een sprong in het diepe verleden te maken, want tot slot zegt De Heer: "De vrije levensuiting op dit terrein was mede de oorzaak van het geleidelijk verval, dat de ondergang van het Romeinse Rijk voorbereidde."
Bot weet het ook mooi te verwoorden "....maar door houding en ogenspel worden de hartstochten opgewekt en de gevolgen daarvan kunnen funest zijn."
De uitgebreide discussie, die er op neer komt, dat het de vraag is of de inlanders van Indië er moreel wel op vooruit gaan als zij zich beter zijn gaan kleden, doet De Bruijn de verzuchting slaken, dat men zedelijkheid niet verkrijgt met het aantrekken van kleren, al zou het een harnas zijn.
Barendregt wil nog wel even laten weten wat hij gelezen heeft in een geschriftje over het eiland Marken. Het aantal gedwongen huwelijken is er het meest talrijk. En daar is de kleding toch zeker niet onvoldoende!
Wethouder Van Rijn zegt te begrijpen dat de sociaal-democraten voor het onderhavige artikel "niet gemengd

zwemmen", geen waardering hebben: dat brengt hun Marxistisch standpunt met zich mee!
De Bruijn vindt dat er voor het verwijt aan de sociaal-democraten geen reden is. De sociaal-democraat heeft zijn fouten, maar ook de Christen. Want deze bidt: "Vergeef ons onze schulden".

J. Bagchus, CHU, vindt de kwestie sterk opgeblazen. Hij is voor gemengd zwemmen en sluit af met een spreuk van De Genestet.
"Hij die in alle dingen slechts zonde ziet en schuld,
Van leelijke gedachten is wis zijn hart vervuld".
De voorzitter vindt dit blijkbaar een goed moment om te gaan stemmen. Met de kleinst mogelijke meerderheid wordt het voorstel verworpen.
11 raadsleden stemden tegen, 10 waren voor.

Het jaar 1937 wordt in die zin bijzonder afgesloten, dat er tweemaal algemene beschouwingen gehouden worden. In januari voor het lopende jaar en in december voor het komende jaar, waarmee de achterstand in de behandeling van de begroting tot het verleden behoort.

De Bruijn is al wat milder voor het college en spreekt hier en daar zelfs van lof. Niettemin blijft er nog wel wat te wensen over. Het onderhoud van straten en wegen wordt goed ter hand genomen, maar de bestrating van het Westnieuwland en de 1e Maasbosstraat is heel slecht. Ter ontlasting van het verkeer in de 1e Van Leyden Gaelstraat en de Binnensingel moet de aanleg van een weg langs het Vulcaanterrein voorrang hebben en nog in 1938 aangelegd worden.
De plannen voor de nieuwe bad-en zweminrichting blijven zich wijzigen. Vanwege het feit dat de gemeente nog jaarlijks een subsidie van 3 a 4 duizend gulden aan de oude inrichting geeft is ook al uit bezuinigingsoverwegingen een snelle uitvoering gewenst.

De Bruijn pleit voor het bouwrijp maken van gronden in de Grote Vettenoordsepolder en dringt aan op de bebouwing van het gebied ten westen van de Burgemeester Pruissingel. Woningen met een zo laag mogelijke huurprijs is prima. Maar, zegt hij, bedenk wel dat er vooral behoefte is aan eengezinswoningen, het woningtype dat men in Vlaardinger-Ambacht kent. Volgens hem is de "vlucht " naar Ambacht voor 90% daaraan te wijten, want ... " andere geriefelijkheden worden daar de inwoners van het dorp niet geboden ".

Tenslotte roemt De Bruijn bij de gemeentereiniging de aanschaf van 2.000 vuilnisemmers en een auto voor stofvrije belading!!
Een zwarte schaduw op de gemeentefinanciën blijft de armenzorg die voor f. 250.000.- op de begroting drukt.

De Nieuwjaarsrede van de burgemeester begint met de constatering dat 1937 op internationaal terrein veel verwarring heeft gebracht. Hij vindt dit angstwekkend.
Wel is er een afnemende werkloosheid. Niettemin zijn er nog steeds 1.982 werklozen. Daardoor blijft de gemeente onder verscherpt toezicht van het Rijk door de extra subsidies uit het werkloosheidsfonds.
De voorzitter hoopt dat onder die omstandigheden toch de doorbraak tussen het Westen en de Westhavenplaats tot stand zal kunnen komen. Vooral omdat de rijksweg Rotterdam-Hoek van Holland voorlopig zal eindigen op de Broekweg.
Het inwonertal steeg van 30.309 naar 30.423 ondanks het vertrek van 436 inwoners naar Vlaardinger-Ambacht.

De raad met stomheid geslagen

In februari 1938 werd na een ambtsperiode van precies 10 jaar afscheid genomen van burgemeester A. van Walsum. Buis, die met C. Bos, SDAP, bij de installatie was op 14 februari 1928, neemt namens de raad op zijn eigen wijze afscheid.

Hij herinnert aan de eerste vergadering op 22 februari 1928.
Buis zou een interpellatie houden over de werkverschaffing. Maar burgemeester Van Walsum las eerst het reglement van orde voor met een stem, als werden de krijgs-artikelen voorgelezen voor de troep.
"Niemand mocht tijdens de bespreking van de interpellatie een interruptie plaatsen, ook al had deze de grootte van drie letters. En gebeurde het een keer toch, dan roffelde de hamer des voorzitters onophoudelijk. Stom van verbazing hebben wij dit schouwspel als ganse raad gadeslagen. Ik had de moed nog om te zuchten en zelfs toen roffelde de hamer. Niemand begreep waar dat voor nodig was.
Er is geschreven dat in de tijd tussen het vertrek van uw voorganger Pruis en uw komst de raad zich gedroeg als een klas zonder meester èn dat de raad in een hevige partijstrijd was gewikkeld. Van beide was niets waar. Wij hadden het de waarnemend burgemeester, wethouder Den Haan, juist erg gemakkelijk gemaakt. In die sfeer hebben we de vergadering van 22 februari doorgeworsteld.

Na dit begin hebben wij elkaar leren kennen en waarderen.

Afscheid burgemeester Van Walsum

Wij raken een buitengewoon hard werkende burgemeester kwijt, die niets te veel was.
Als de sociaal-democratische fractie voorheen zaken aan de orde stelde was het dikwijls die van een roepende in de woestijn. Maar u stak het niet onder stoelen of banken als u het met onze fractie eens was, ook al waren bijna alle andere leden tegen. Daarvoor onze dank, ook namens de ganse moderne arbeidersbeweging, politiek zowel als vakbeweging.
Een zwart plekje wil ik noemen. Dat is het oproer van mei 1932, de bekende kwestie van de meterhuur. De kwalificatie oproer is schandelijk overdreven en de Vlaardingse bevolking onwaardig. Het ware te wensen voor u en voor de burgers, die op 31 mei 1932 onschuldig hebben kennis gemaakt met de door u aangevraagde rijks-en militaire politie, dat deze bladzijde er niet was geweest ".

"Pro Patria" contra "De Dageraad"

In de raad van 11 april 1938 komt er een discussie op gang, waarbij de tegenstellingen wel erg nadrukkelijk aanwezig zijn. Aanleiding is een verzoek van de kiesvereniging "Pro Patria" om in het vervolg bijeenkomsten van de vrijdenkers-vereniging "De Dageraad" te verbieden.
B en w stellen voor dit verzoek voor kennisgeving aan te nemen omdat de raad hierin geen bevoegdheid heeft.
De Heer wil er toch op wijzen, dat er een wet tegen Godslastering bestaat. De wijze waarop de vergadering van de vrijdenkers is aangekondigd heeft ergernis en ontroering gewekt. God werd daardoor in zijn Majesteit aangetast.
De voorzitter zegt dat op elke openbare vergadering een of twee rechercheurs aanwezig zijn, die rapport uitbrengen en de bevoegdheid hebben een vergadering niet te laten doorgaan.
Den Admirant wijst er op dat in de openbare vergadering van "De Dageraad" het opperbestuur van God werd ontkend, ja zelfs het bestaan van het Opperwezen. Hij verwijst naar Groningen waar de opvoering van het toneelspel "Het krijgsplan der demonen" is verboden. Ook burgemeester Pruis heeft indertijd een bijeenkomst van de vrijdenkers verboden.
De Bruijn behoort niet tot de vrijdenkers. Hij vindt dat het debat de verkeerde kant uitgaat. Vrijdenkers hoeven echt geen godslasteraars te zijn. Hij kent er verschillende die meer als beoefenaars van wetenschappelijk werk bezig zijn. Hoe denken De Heer en Den Admirant over de onderdrukking van de geestelijke vrijheid in andere landen? Hetgeen anderen vandaag overkomt kan ons morgen overkomen. Hij maant dan ook tot grote voorzichtigheid.
Moerman is het volledig met De Bruijn eens. Hij heeft de vrijdenkers wel eens via de radio beluisterd, maar nooit iets gehoord waaraan aanstoot genomen kon worden. Eerder is hij getroffen door de ernst waarmee alles werd behandeld.
De voorzitter wijst er op dat in Groningen in strijd met de

goede zeden werd gehandeld. In verschillende gemeenten, zo constateert hij is ook de film "Grazige weiden" verboden.
Hij vindt de aankondiging "Bestaat er een Opperwezen " niet godslasterlijk. De bedoelde vergadering, waar enkele rechercheurs aanwezig waren, telde 100 bezoekers en verliep rustig.
De voorzitter maakt nog een vergelijking met de titel, die Ds. Wisse onlangs voor zijn toespraak koos: "Heeft Jezus ooit geleefd en zo ja, is Hij dan de Wereldverlosser".
Na deze mededeling werd het adres van "Pro Patria" vlot voor kennisgeving aangenomen.

Oranjepark, een klinkende naam

Nog een onderwerp waar men uitvoerig over kan praten betreft een heel andere naamgeving. Tussen de Hogelaan en de Schiedamsedijk, steeds aangeduid als de Sahara, wordt een park aangelegd.
B en w stellen de naam Oranjepark voor.
De Bruijn wil liever de naam van het bestaande park Het Hof handhaven. Als er dan toch een andere naam moet komen kiest hij voor Koningin Wilhelminahof, daarbij aansluitend bij haar 40-jarig regeringsjubileum.

Hogelaan, op de achtergrond zijn werklozen bezig met de aanleg van het Oranjepark

Na deze eerste spreker zullen er nog vele volgen. De naam Oranjepark spreekt beter aan, Oranjepark heeft zo'n warme klank, Oranjepark kan de Sahara doen vergeten.
Julianapark is ook nog een voorstel vanwege de nabij gelegen Julianasingel.
Het Hof kent ook zijn voorstanders. Men is gehecht aan Het Hof en het mooist is toch Het Hof. Het Hof treft de Vlaardinger in de ziel.
De voorzitter zegt dat het college in eerste aanleg gedacht heeft aan Prinses Beatrixpark. Bij de boomplanting voor haar in februari is daar ook al over gesproken. Het college is er toch maar van afgestapt vanuit de overweging "dat nog afgewacht moet worden hoe dit jonge leven zich zal ontwikkelen". Toen is de naam Oranjepark naar voren gekomen, op zich al een klinkende naam.
De voorstanders voor deze naam blijken ver in de meerderheid te zijn. Van de 21 raadsleden stemmen er 18 voor.

Met Christus sterk

Na enkele raadsvergaderingen, waarin regelmatig de sanering van de binnenstad aan de orde komt, is op zaterdag 7 mei 1938 het grote moment voor Vlaardingen aangebroken. De installatie van de nieuwe burgemeester.
Het is zaterdagmiddag 7 mei 1938. Voorzitter is loco-burgemeester A. van Rijn.
Er is een schrijven van de Commissaris van de Koningin, waarin wordt meegedeeld dat bij besluit van 22 april 1938 per 1 mei tot burgemeester van Vlaardingen is benoemd M.C. Siezen te Hillegersberg.
Siezen wordt binnengeleid door het oudste lid in leeftijd, C.B. Verloop en het jongste, Teun de Bruijn.
De voorzitter zegt o.a. tot de nieuwe burgemeester, dat een stad als Vlaardingen de volle werkkracht vereist. Vlaardingen is in de allereerste plaats een werkstad met een bevolking, bezield met ijver en werklust en ondernemingsgeest.
Een goede verkeersweg van het oosten naar het westen van de stad is al enkele jaren geleden door de raad als een noodzaak aanvaard.
Aangebouwd aan onze gemeente ligt het dorp Vlaardinger-Ambacht. De snelle uitbreiding van deze gemeente maakt grenswijzigingen zeer noodzakelijk.
Uitbreiding van de stadhuisruimte is urgent.
De beraadslagingen in de raad zijn in het algemeen waardig en goed, meestal niet te breedsprakig, maar zakelijk.
Als loco kan hij de burgemeester niet toewensen dat het teken van waardigheid, de ambtsketen, hem nog zeer vele jaren zal sieren. Hoewel de waarde van iemands arbeid niet altijd evenredig is aan de langdurigheid daarvan.

Beets zong eenmaal:
Het haar mag wel wat grijs zijn,
Het voorhoofd niet zo glad,
Maar als het hart nog jong is,
Hoe weinig hindert dat.
Zeker in deze tijd van de sterke man, met opgeheven vuist en brallende toon! God is het die de wereld regeert.
Van Rijn besluit: Als burgemeester hebt gij als genade van God ontvangen dat uw hart nog jong is en uw werkkracht ongebroken.

M.C. Siezen antwoordt o.a. met:
1. Hoe kunnen wij in Vlaardingen aan lonende arbeid komen voor alle valide werkkrachten?
2. Hoe kunnen wij de prachtige ligging van Vlaardingen , tot nu toe de derde havenstad van Nederland, aan de Waterweg het best ten nutte maken voor de welvaart van de gemeente.
3. Hoe maken wij het mogelijk dat Vlaardingen bewoonbaar blijft en zelfs aantrekkelijk als woonplaats?
M.C. Siezen laat weten altijd met zijn voorletters te tekenen omdat zijn initialen zo'n schone betekenis hebben: "Met Christus Sterk, dit blijve in Vlaardingen mijn kracht en strekke velen tot zegen."

De Bruijn: Van Walsum gaf vrijheid voor elke groep, ook voor de SDAP, zich te uiten zoals deze partij dit meende te moeten doen. Hij verwacht dit ook van Siezen en zegt de volle steun van de SDAP toe.
Daarna spreken nog tot de nieuwe burgemeester: Van Minnen, Verloop, Moerman, Rey, Den Admirant en Borsboom.
Elke volgende maand is er een raadsvergadering, waarvan een bijzondere wordt gehouden op maandag 5 september. Het enige punt van de agenda is een Adres van hulde aan Hare Majesteit de Koningin. Het voorlezen wordt door de raadsleden staande aangehoord. Nog diezelfde dag wordt het Adres verzonden. Duur van de vergadering: tien minuten van 19.30 - 19.40 uur.

In december zijn de algemene beschouwingen over de begroting voor 1939, voor het eerst onder voorzitterschap van de nieuwe burgemeester M.C. Siezen.
De Bruijn waardeert ten zeerste de snellere uitvoering van openbare werken. Dit verhoogt het aanzien van de gemeente en bevordert de werkverruiming, waarvan de sociaal-democraten zulke grote voorstanders zijn. Ook ten opzichte van de gemeentereiniging, de plantsoenen, het onderhoud van straten en pleinen, de bevordering van de

Ontvangst M.C.Siezen op de scheiding van Schiedam en Vlaardingen.
De Burgerwacht dient als omlijsting.

woningbouw, het opruimen van krotwoningen enz., mag het werk van het college van b en w gezien worden. Het beheer van de bedrijven, inclusief de tarieven, verdient waardering. Het frappeert de sociaal-democratische fractie dat in de laatste jaren een meer vooruitstrevende houding door het college is aangenomen. Hierdoor is de samenwerking en de rustige sfeer in de raad uitnemend bevorderd. De Bruijn kan het uiteraard niet laten vast te stellen dat de raad in vorige perioden, toen angstvallig de sociaaldemocraat uit het college werd geweerd, een onrechtvaardige en onjuiste houding heeft aangenomen, die niet in het belang van de gemeente was.
Men zal moeten erkennen dat de opname van een sociaaldemocratische wethouder in 1935 een gelukkige daad is geweest, zo stelt hij met enige voldoening vast.

De Bruijn kijkt kritisch vooruit

De Bruijn verheugt zich over de goedkeuring van Gedeputeerde Staten voor de belangrijke verkeersverbetering, die de doorbraak naar het Westen zal betekenen. Zoals b en w stellen zal het plan met kracht tot uitvoering worden gebracht, waardoor de werkverruiming op de juiste wijze wordt bevorderd.
Als tweede werkverschaffingsobject beveelt De Bruijn het maken van een jachthaven ten zeerste aan.
Teleurstellend vindt hij de mededeling van het college dat de plaats voor een bad-en zweminrichting in het Oranjepark opnieuw ter discussie staat. Dit is absurd omdat de raad, mede op basis van deskundige adviezen, deze plek als ideaal heeft bestempeld. Het water ter plaatse voldoet aan alle eisen.

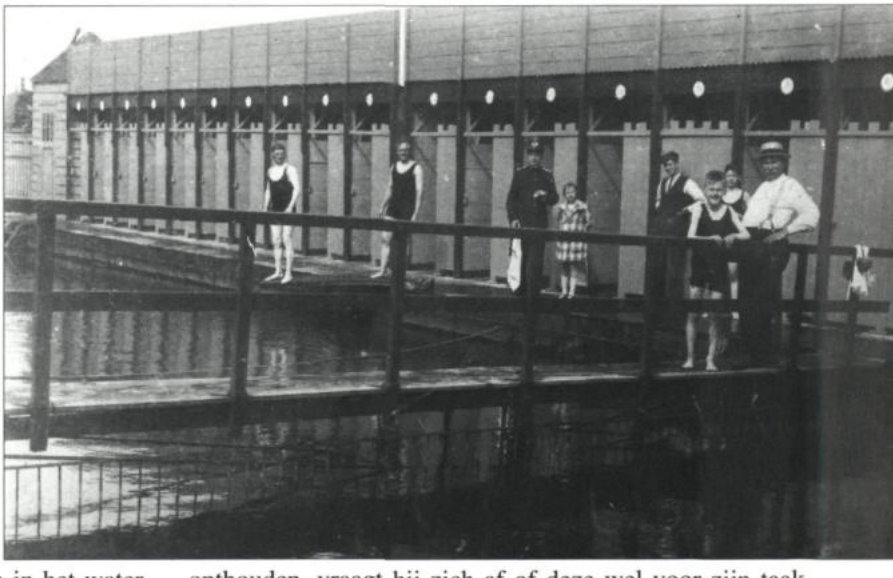

Zwembad met de badmeester. In uniform is Hoofdinspecteur Kramer aanwezig.

De Bruijn vraagt zich af of we straks de schande moeten beleven dat Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht met samen 36.000 inwoners van een zweminrichting verstoken zijn. De f. 8.000.-, die b en w aan het oude niet meer te verbeteren bad in de Spoorhaven willen besteden is volgens hem in het water gegooid.
Over de volkshuisvesting is De Bruijn beter te spreken. De opruiming van het tonnenstelsel wordt voortvarend ter hand genomen. Hij hoopt dat de laatste 150 a 160 tonnen met spoed vervangen zullen worden door waterclosets.
De woningbouw neemt in omvang steeds toe, dat is zeker toe te juichen, maar een groot deel van de burgerij kan de huren niet betalen. Daarom vraagt hij het college de regering onder druk te zetten om toestemming te verlenen tot uitvoering van de plannen van de plaatselijke woningbouwverenigingen. Zij zijn in staat goedkope woningen te realiseren.
Tegen de aankoop van panden ten behoeve van een uitbreiding van het raadhuis heeft hij geen bezwaar. Als het in de bedoeling ligt de politie een betere huisvesting te verschaffen dan de huidige behuizing onder het raadhuis dan juicht hij dit eveneens van harte toe.
Dat de visserijschool voor Vlaardingen verloren gaat valt zeer te betreuren. Het onderwijs in Vlaardingen en alles wat er mee samenhangt krijgt toch al te weinig aandacht. Het bewaarschoolonderwijs ontvangt een te schamele subsidie. Voor de schoolbibliotheek is nog steeds geen geld, al zou f. 25.- [!] per school toch al iets betekenen. De lijdensweg tot stichting van een schoolartsendienst is bekend. Een onderzoekscommissie heeft een rapport uitgebracht. De Bruijn vindt het beneden alle waardigheid, dat de betreffende wethouder zijn dogmatische inzichten misbruikt om de publicatie van het rapport tegen te houden. Als de wethouder deze informatie aan de raad blijft onthouden, vraagt hij zich af of deze wel voor zijn taak berekend is.
Zo is er ook nog een met grote meerderheid genomen raadsbesluit een huishoud- en industrieschool te stichten. Dezelfde wethouder is geen voorstander en traineert duidelijk de uitvoering. Ook het sociale werk in de centrale

werkplaats en de werkverschaffing wordt niet goed behartigd.
De Bruijn heeft in de persoonlijke sfeer iets met melk te maken. Na een gesprek met de betrokkenen is hij tot de conclusie gekomen dat het bezorgen van melk op zondag volledig moet worden verboden. Bovendien staat de Winkelsluitingswet toe, dat men op zondag 4 uur lang in winkels mag verkopen, dus ook melk.

De grenswijziging met Vlaardinger-Ambacht is een moeilijke zaak. Het is daarom wenselijk tegenover deze gemeente zo soepel mogelijk te blijven.
Tenslotte erkent De Bruijn weliswaar de grote waarde van het gebed, maar betwijfelt of het wenselijk is dit in de raad in te voeren. Als men wil voorkomen dat het gebed aanstoot geeft aan andersdenkenden, dan komt er een formule te voorschijn, die weinig verheffend kan zijn.

Donkere dagen op komst

De nieuwjaarsrede van de burgemeester memoreert in de raad van dinsdag 24 januari 1939 de gebeurtenissen in het voorafgaande jaar. De geboorte van prinses Beatrix, het 40-jarig jubileum van Koningin Wilhelmina, het vertrek van burgemeester Van Walsum naar Zwolle, de staking in het visserijbedrijf en de ernstige internationale verwikkelingen passeren de revue.
Een stroom van cijfers geeft aan dat de werkloosheid op een te hoog peil blijft, het aantal steuntrekkers iets terugloopt en het Armwezen nog te veel moet uitkeren. Positiever is dat er 354 nieuwe woningen gebouwd zijn en 109 in aanbouw. Gesloopt of onbewoonbaar verklaard 36. De haringvisserij is nog het hoofdmiddel van bestaan.
Het raadsverslag laat verder zien dat het voorstel de scheepskraan te verkopen is aangenomen. Verder maakt een voorstel van enkele raadsleden tot het invoeren van een gebed bij de aanvang van de raadsvergadering de tongen goed los. Over en weer komen er uitgebreide argumenten voor en tegen op tafel, waarbij zelfs de rede van Chamberlain wordt aangehaald. In zijn verweer tegen de aanvallen op zijn tocht naar Munchen verdedigt Chamberlain zich o.m met het getuigenis, "dat God het gebed van miljoenen voor het behoud van de vrede had verhoord".
Het voorstel wordt met 16 tegen 5 verworpen. Zoals eerder in 1920.
In de loop van 1939 blijkt meerdere malen dat de raad druk bezig is met de voorbereiding van de sanering van de binnenstad en de doorbraak naar het Westen. Regelmatig komen aankopen van panden aan de orde die dit mogelijk moeten maken. Het oude zwembad is gezonken. Afgezien van de reparatiekosten kost het lichten f. 1.700.-. Een goede aanleiding voor De Bruijn weer aan te dringen op het bouwen van een nieuw zwembad.
Een schetsontwerp voor de uitbreiding van het raadhuis ligt ter inzage.

De Bruijn doet een voorstel "... in principe te besluiten tot stichting van een schoolartsendienst", dat met 11 tegen 10 stemmen wordt aangenomen.
Op 19 juli 1939 wordt J.L. Jonker als raadslid geïnstalleerd .
Op 5 augustus wordt prinses Irene geboren. In de raadsvergadering van 28 augustus besteedt de voorzitter aan deze historische dag aandacht. Het prinselijk paar heeft willen uitbeelden dat het de vrede wenst, zoals ook ons gehele volk. Aansluitend aan zijn rede wordt de vergadering geschorst om te luisteren naar de toespraak van Hare Majesteit de Koningin, waarin zij de neutraliteitsverklaring afkondigt, die door de strijdende volken gewaarborgd zal worden.
Bij de installatie van de nieuwe raad op 5 september herinnert de voorzitter daaraan: EEN blijven en elkaar steunen. We leven in een moeilijke tijd.
Diezelfde avond worden als wethouders benoemd:
A. van Rijn met 11, W.M. Don met 17 en J. Buis met 15 stemmen.

Zoals de laatste jaren weer gebruikelijk worden in december de algemene beschouwingen gehouden voor de begroting van het volgende jaar. De Bruijn gelooft dat het tijdstip van behandeling goed is gekozen. Wij leven toch in de duistere dagen voor Kerstmis, die nu wel heel sterk in overeenstemming zijn met de duisternis in de internationale toestand. Het is ook een juiste omlijsting van wat de raad nu te behandelen krijgt. In het algemeen is een begroting al iets duisters, maar nu valt op deze cijfers helemaal geen basis te trekken. We hebben te maken met mobilisatie en distributie, waardoor de lasten voor de gemeente niet precies te schatten zijn. Bovendien zijn we afhankelijk van de bijdragen van het rijk en ook daar is onzekerheid troef.
Wij zullen ons als een eendrachtige raad moeten concentreren op het meest noodzakelijke en financieel toelaatbare, aldus De Bruijn.
Hij is verheugd over het voorstel tot invoering van een schoolartsendienst.
Het ziekenhuis heeft nu grote belangstelling omdat het contract met de gemeente in 1940 afloopt. Er is een plan tot verbouwing van het bestaande en een plan tot het stich-

ten van een nieuw ziekenhuis. Moet er niet gedacht worden aan een gemeentelijk ziekenhuis?
Door de onhoudbare toestand van het zwembad in de Spoorhaven komt de kwestie van een nieuw zwembad opnieuw dichterbij. Het plan voor het Oranjepark ligt er nog steeds. Volgens gemeentewerken kan het op de plaats komen waar nu de gemeentereiniging ligt. Moet het overdekt of open dat is de grote vraag. De Bruijn dringt op spoed aan, want bij een bedrag van f. 160 á 170.000 - moet er vlug beslist worden. In de huidige omstandigheden is er alle kans dat de materialen gaan stijgen.
Hij vraagt aandacht voor de woningbouw. Ook daar zullen de bouwmaterialen in prijs stijgen. Het aantal huwelijken stijgt aanzienlijk, vooral onder de militairen. Daarnaast heeft de hele raad meegewerkt aan de sanering van de Fransenstraat en het opruimen van krotwoningen. Daardoor zijn vele burgers van goedkope naar duurdere woningen verhuisd. Als de particuliere bouwondernemers niet in staat zijn woningen te bouwen, ligt hier een belangrijke taak voor de gemeente, dan wel voor de woningbouwverenigingen. Hij dringt bij het college aan op de nodige paraatheid
Dat er een rapport over de luchtbeschermingsdienst is vindt De Bruijn prima, maar hij denkt dat de ligging van een bepaalde schuilkelder in de onmiddellijke nabijheid van een tweetal benzinepompen niet zo ideaal is.

Tijdens de laatste raadsvergaderingen in 1939 vinden nog enkele schermutselingen plaats.
Van Rijn zegt dat De Bruijn ongelijk heeft als hij stelt dat de woningnood in aantocht is. Momenteel staan er 425 of 5% van de woningen leeg. In aanbouw zijn er 113.
De repliek van De Bruijn is dat de woningen die leeg staan al onbewoonbaar verklaard hadden moeten worden of ze zijn te duur. Patrimonium en Samenwerking vragen een huur van f. 5.20 á f. 5.40 per week. Een steuntrekker met f. 12.-, eventueel f. 15.- per week kan zo'n bedrag niet verwonen. Drie gulden is wel het maximum.
De Bruijn zit een uitspraak van wethouder Van Rijn nog steeds heel erg dwars, die gesteld heeft "dat sociaal-democraten eerbiedwaardige mensen kunnen zijn, maar dat zij gevaarlijke beginselen verkondigen".
Ter staving van deze uitspraak haalt Van Rijn het boek "Deugd en ondeugd hebben stuivertje gewisseld" van mw. Roland Holst erbij en twee boeken van F.M. Wibaut. "Het wordend huwelijk" en "Huwelijk in kameraadschap". De morele en zedelijke waarden van de sociaal-democraten zijn niet minderwaardig, maar ze hebben geen vaste basis! Buis merkt heel nuchter op dat in rechtse kringen over echtscheiding ook nogal verschillend wordt gedacht.
Van Rijn verwijst naar Rusland. Wat men daar ziet gebeuren is de vrucht van de beginselen die jaren lang door communisten en socialisten zijn verkondigd. Waarop C. Bos hem te verstaan geeft dat wat men in Rusland vindt niets, maar dan ook niets te maken heeft met sociaal-democratie.

Min of meer onzeker over wat 1940 Vlaardingen en het land zal overkomen spreekt de voorzitter op maandag 29 januari zijn jaarrede uit.
Hij herinnert aan het grote geluk dat het Prinselijk Paar in 1939 ten deel viel bij de geboorte van Irene.
Het jaar begon hoopvol, minder werkloosheid en betere financiële uitkeringen.
Het uitbreken van de oorlog heeft aan alle goede verwachtingen een einde gemaakt. Voor een haven-, handels- en werkstad heeft het wereldgebeuren grote betekenis. Door een beperking van het internationale handelsverkeer is onze stad het eerste slachtoffer.
In september was binnen enkele weken de werkloosheid met 75% gestegen, kwamen alle vissersschepen van zee terug en bleven de koopvaardijschepen weg. Drie bronnen van bestaan: scheepvaart, industrie en visserij werden tegelijkertijd getroffen.
Vanwege de doorbraak naar het Westen en de sanering van de Fransenstraat werden in 1939 78 panden afgebroken, in 1938: 36.
Elders in Vlaardingen zijn 223 nieuwe woningen gebouwd, in 1938: 354.

In maart wordt er opnieuw vergaderd en het eentonige verhaal rond een zwembad krijgt een climax. Een deel van het Spoorhavenbad is gezonken en een ander deel is gebroken.
Als verantwoordelijke wethouder zegt Buis dat er een plan wordt uitgewerkt tot stichting van een zwembad in de Indische Buurt. De Oranjepark-locatie is hiermee voorgoed van de baan.

Oorlog en bezetting

In april komt de raad tweemaal bijeen, waarna men pas op vrijdag 21 juni weer bij elkaar komt. Deze bijeenkomst duurt nauwelijks een uur.
Voorzitter M.C.Siezen: "In deze vergadering, na het uur waarin de rouw over ons land is gekomen, wil ik in uw midden eerbiedig gedenken de mannen, die hun leven hebben gelaten in de strijd voor onze onafhankelijkheid. Met smart aan onze geëerbiedigde Landsvrouwe, meer dan 40 jaren met grote liefde en wijsheid voor ons volk, alsmede

aan onze stadgenoten, die thans ver van vriend- en maagschap in de verstrooiing zijn. Vlaardingen bleef als stad gespaard voor verwoesting, nam zelfs vluchtelingen op uit andere plaatsen. Het getuigt van goede burgerzin. Nieuwe tijden, nieuwe verhoudingen, nieuwe eisen. Allereerst de nieuw gegeven verordeningen eerbiedigen en naleven. Onszelf zelfbeheersing opleggen en soberheid in het gebruik van het woord.
En tenslotte zullen wij met waardigheid en fierheid onze plicht moeten doen, zodat de regering, die in deze nieuwe omstandigheden over ons is gesteld, zal moeten erkennen dat het in ons gestelde vertrouwen niet misplaatst is. Ik heb gezegd ."

De raad komt in 1940 nog wel bijna elke maand bijeen, maar het aantal onderwerpen is niet al te uitgebreid. De vergaderingen worden in het algemeen korter en soms zoals in oktober heel kort. In een kwartier tijd was besloten tot de verbreding van de Schiedamsedijk, mede in verband met de opritten in en bij de Babberspolder, waar voorbereidingen werden getroffen voor de bouw van 410 noodwoningen voor de verdreven Rotterdammers.
Van de overige woningbouw komt weinig tot stand omdat het heel moeilijk is daarvoor toestemming te krijgen van de Rijks-commissaris van de wederopbouw.
Op maandag 30 december wordt er in de laatste vergadering van 1940 tussen 16.30 - 18.00 uur nog even ruzie gemaakt met de naburige gemeente.
Gemeentewerken van Vlaardingen heeft een gasleiding gelegd, terwijl er geen vergunning was. Vlaardingen heeft altijd op mondeling verzoek voor Vlaardinger-Ambacht buizen aangelegd. Nu komt er plotseling een proces, dat f 209.10 gaat kosten plus f 120.- voor de advocaat.
Kort en krachtig wordt gesteld dat wat burgemeester Luyerink van Vlaardinger-Ambacht heeft gezegd kant noch wal raakt.

De slotwoorden van de voorzitter: "Wij mogen God wel dankbaar zijn, dat we hier nog in goede welstand bijeen konden zijn, na een jaar waarin zo veel over ons heen is gegaan".

Op maandagmiddag 2 februari 1941 begint om half vijf de raadsvergadering.
De voorzitter wijkt af van de gebruikelijke jaarrede vanwege "deze veel bewogen tijd".....En tenslotte,"de burgerij blijve, hoe hoog de golven ook nog mogen gaan, aaneengesloten en vastberaden achter hen, die aan het roer staan, wachten op de tijd, waarin weer in vrede opgebouwd kan worden, wat nu terneer ligt, een tijd welke zeker komt, zo goed als nu weer het licht bezig is het donker te verdrijven".
In dezelfde vergadering komen we te weten dat "degenen, die aan het roer staan" de loonbelasting hebben ingevoerd.

In de raad van maandag 10 maart, nu om half zeven gestart, deelt wethouder Buis mee. dat de plannen voor het complex Fransenstraat moeten wachten tot het grote saneringsplan voor de binnenstad door Gedeputeerde Staten is goedgekeurd.

De raad komt op maandag 26 mei om half acht bijeen om o.a. de wijziging van gemeentegrenzen goed te keuren.

De aanvangstijd van de raad is op maandag 23 juni al weer een half uurtje later. Het belangrijkste punt is het besluit van Gedeputeerde Staten dat goedkeuring wordt onthouden aan het plan tot doorbraak van het westelijk stadsgedeelte. omdat er nog geen totaalplan is!!

De dagen gaan blijkbaar al weer korten, want de raadsvergadering van 29 juli begint om half acht en is trouwens om tien over acht al weer gesloten.
Toch is er een ingrijpende beslissing aan de orde, want per 1 augustus 1941 is de annexatie van Vlaardinger-Ambacht een feit. Als gevolg daarvan treedt deze raad formeel in zijn geheel af. Negentien van de eenentwintig raadsleden worden herbenoemd, waarbij niet meer Van Toor en Jonker.
De voorzitter begrijpt heel goed, dat deze voor Vlaardingen zo blijde gebeurtenis elders betreurd wordt en voor sommigen zelfs een grote teleurstelling betekent.

De politiek buitenspel

Op donderdag 28 augustus 1941 zal de raad nog eenmaal in de oude samenstelling en voorlopig voor het laatst bijeen zijn van half acht tot vijf voor acht.
Gedeputeerde Staten heeft weliswaar 19 leden van Vlaardingen, plus 4 leden van het voormalige Vlaardinger-Ambacht als raadsleden benoemd, maar met het oog op de getroffen maatregelen t.o.v. de gemeentebesturen vinden G.S. het niet nodig deze nieuwe raad voor die ene keer te doen installeren.
Wat die maatregelen zijn maakt de voorzitter bekend:

Mijne heren,
Wij beleven heden een bijzondere, een historische gebeurtenis. De 8e verordening van de Rijkscommissaris voor

het bezette Nederlandse gebied houdt o.m. in dat vanaf 1 september 1941, zoals alle gemeentebesturen in Nederland, ook onze raad van haar bestuursfunctie ontheven wordt. Daarmede komt ook een einde aan de bestuursfunctie van de wethouders. Beider bevoegheden worden in handen gelegd van de burgemeester.
Deze nieuwe opgelegde regeling acht de bezettende overheid nodig i.v.m.een nauwere meer directe samenwerking en verbondenheid met de leiding van de staat.
De voorzitter voegt daar, min of meer als afscheidswoord, nog één en ander aan toe.
Door de verbeterde financiële positie in 1939 kon weer gedacht worden aan noodzakelijke uitvoering van werken. Allereerst de verkeersverbeteringen, aanleg van de Vulcaanweg, verbreding van de Schiedamsedijk, de totstandkoming van de verbindingsweg naar het Westen, waarvan het maken van een afrit naar de Cronjestraat de vorige week is aanbesteed, de verbinding over de Maassluisedijk van de Burgemeester Pruissingel en de Vettenoordsepolder.
Andere belangrijke plannen zijn het uitbreidingsplan,dat zowel oud als nieuw Vlaardingen beslaat en het plan tot de bouw van een nieuw stadhuis, dat binnen enkele weken aan het college zou worden voorgelegd.
Het stichten van een volksbad met speelterreinen, overigens ook nu nog niet definitief.
Het ga u allen in alles wel.
Laten wij thans uit elkaar gaan, gedachtig aan het "de Heer regeert". Hij zal het op zijn tijd zo maken dat ieder zich daarover verwonderen moet.
De politiek is hiermee volledig buiten spel gezet.

De democratie in herstel

Als op 5 mei 1945 de bevrijding is aangekondigd, maar zeker voor Vlaardingen nog niet echt is gerealiseerd, wordt het eerste besluit van burgemeester en wethouders van Vlaardingen al op 8 mei genomen.
Het houdt voornamelijk in het intrekken van besluiten, die niet stroken met de zich herstellende democratische gedachte en het op gang brengen van het normale leven.

Nood-gemeenteraad Vlaardingen

Woensdagavond werd in een vergadering van kiesmannen de volgende lijst van candidaten samengesteld:

S.D.A.P.: A. Borsboom, L. G. Borsboom, C. Bos, T. de Bruijn, J. Buis, J. C. Hoorweg, G. van Houwelingen, H. van Munster, A. Schilder, J. Steensma.

C.H.: J. Bot, H. K. van Minnen, A. Moerman, D. Niemantsverdriet, K. Oversluizen, J. Snijders, A. Struis, T. v. IJperen.

Liberaal: N. Moerman, J. v. Toor Hzn., M. Vlug, G. Walstra.

R.K.: L. F. J. R. Braccogartner, G. A. Buters, P. J. Slangen, M. J. Verdoes.

Visserij Vlaardingen

Advertentie Luistervink 12-10-45 met lijst van kandidaten voor de noodgemeenteraad.
Niet vermeld J. van Berkel, C.H.

De raad van Vlaardingen komt als noodgemeenteraad voor het eerst bijeen op vrijdag 16 november 1945.
Aan de totstandkoming werkt niet mee de Anti Revolutionaire Partij.
De Vrienden der Waarheid werden niet opgenomen vanwege onvoldoende gegevens over de omvang van de organisatie.
Als wethouders werden benoemd J. Buis, H. van Toor en H.K. van Minnen. De oud-wethouders W.M. Don en A. van Rijn keren niet terug.
De tijd van opbouw vraagt alle aandacht. Oude plannen worden weer ter hand genomen, maar de materiaalpositie is heel beroerd. Ook de normale voedselvoorziening heeft moeite goed op gang te komen.

In de raad van donderdag 20 december 1945 wordt aangekondigd dat er in januari 1946 een tentoonstelling wordt gehouden, die een beeld geeft van.de stadhuisplannen en de plannen op het gebied van de stadsuitbreiding en stadsverbetering. In dit verband wijst de voorzitter er op dat aan de vaststelling van de uitbreidings- en saneringsplannen tijdens de bezettingstijd niet meer valt te tornen.

De ontsluiting van Vlaardingen komt snel aan de orde. Rijksweg 20 moet hier voor dienen en het is o.a. T. de Bruijn die twijfelt of het wel goed zit met de aansluitingen. Hij wil praten met Rijkswaterstaat, omdat hij in de stukken heeft gelezen, dat men in plaats van de verbreding van de Broekweg in dit verband ook nog denkt over de Burgemeester Verkadesingel.

Na een uitvoerige discussie besluit de raad van 28 juni 1946 unaniem tot het beschikbaar stellen van f. 300.000.- = 50% voor het eerste gedeelte van rijksweg 20. Het rijk betaalt ook 50%

Nog dit jaar worden er verkiezingen gehouden voor een nieuwe raad, waarin Teun de Bruijn als wethouder een belangrijke taak zal krijgen in de ontwikkeling van Vlaardingen.

De democratie naar volledig herstel

De laatste vergadering van de noodgemeenteraad betekent o.a. het afscheid van Bram Schilder. De voorzitter spreekt zijn respect uit voor de wijze, waarop Schilder zijn standpunt verdedigde. Het was altijd even eerlijk en fijn. Van Cees Bos zegt de voorzitter prettig met hem te hebben samengewerkt, al kon hij in de financiële commissie wel eens erg lastig zijn.

Er komt een wethouderloos tijdperk, dus neemt de voorzitter ook afscheid o.a. van Jan Buis. Dit is een wethouder "par excellence". Hij heeft alles in zijn hoofd. Je kunt hem geen naam noemen of hij weet het. Dat is niet alleen zo op sociaal gebied, maar eigenlijk op elk terrein dat de gemeente bestrijkt. We kunnen hem niet missen.

De eerste vrouw in de raad

De gekozen raad komt bijeen op dinsdag 2 september 1946.
Mw. Koster-van Roon neemt als eerste vrouw zitting in de Vlaardingse raad, die in totaal 27 leden telt, waarvan er 12 ook in de noodgemeenteraad zitting hadden.

J. Hoorweg beantwoordt als oudste lid in jaren de openingstoespraak van de voorzitter o.a. met de volgende regels: "... maar we zullen zeker temidden van deze na-oorlogse chaos vol gekanker, hebzucht, domheid, wanbegrip en misverstand met vertrouwen voorwaarts gaan." Hij haalt Henriette Roland Holst aan: De goede krachten zullen zeker overwinnen.

Mevrouw J. Koster-van Roon

Hoorweg stelt voor 4 wethouders te benoemen, want Vlaardingen is een groeiende en bloeiende stad. In 25 jaar is het inwonertal bijna verdubbeld. Binnen 10 jaar tellen we 50.000 en binnen 20 jaar 60.000 inwoners.
Den Admirant merkt droogjes op dat bij een inwonertal van 100.000 er wettelijk 3 wethouders mogen zijn. Bij de stemming stemt hij als enige tegen het aantal van 4 wethouders.

Deze moeten voortkomen uit de Christelijk Historischen, de Anti-Revolutionairen en twee uit de Partij van de Arbeid. Op 9 februari 1946 is deze laatste partij ontstaan uit de SDAP, de Christelijk Democratische Unie [L.G.Borsboom] en de Vrijzinnig Democratische Bond. [niet eerder vertegenwoordigd in Vlaardingen].

De wethoudersverkiezing verloopt gladjes. J. Buis en H.K. van Minnen krijgen beiden 25 stemmen van de 26 aanwezige raadsleden. J.L. Jonker verzamelt er 21. T. de Bruijn 23.
De voorzitter herinnert aan zijn installatie in 1938 om te zeggen welke indruk toen De Bruijn op hem maakte.Wat is dat een frisse, jonge kerel en wat doet hij het kostelijk. Het is een gave dat De Bruijn heel gemakkelijk en goed spreekt. Ook voor zijn zakelijk inzicht bestaat veel waardering. De dit jaar gehouden tentoonstelling over het stadhuis en de sanerings- en uitbreidingsplannen is een groot succes geweest. Een bewijs van doorzettingsvermogen en wilskracht.
In zijn antwoord zegt De Bruijn dat hij de jongste is en hoopt dat het hem gegeven zal zijn in het belang van de gemeente werkzaam te mogen blijven.

Teun de Bruijn als wethouder in zijn element

In de raad van dinsdag 8 october 1946 geeft wethouder De Bruijn al direct zijn visitekaartje af.
Het uitgangspunt moet zijn de noodzaak van woningbouw. Dat zal voorlopig moeilijk blijven want het aantal dat wij van Wederopbouw kregen toegewezen is voor 1945 20 stuks en voor 1946 22. De woningen moeten minstens het peil van 1940 hebben. We moeten niet uit overwegingen van zuinigheid een goedkoper, dus minderwaardig type bouwen. De woningen moeten 100 jaar meegaan[!]. Het rijk neemt 75% van het exploitatietekort voor haar rekening en houdt wel enige zeggenschap in. Niettemin blijven b en w er zeer attent op dat snelle woningbouw een eerste vereiste is.
De 22 woningen van nu zijn gebaseerd op een samenstelling van man, vrouw en 5 kinderen. Dit is het kleinste type woningen. Een gezin van 7 personen wordt tegenwoordig tot de grote gezinnen gerekend. Er moet een grote kamer komen, waarin het gezin zich op behoorlijke wijze kan bewegen. In 2 kleine is dit zeer bekrompen. Boven zijn er 2 grote en 2 kleine slaapkamers.
Het nadelig bedrag per woning is f. 450.- per jaar. Toch mag er geen huurverhoging komen. De positie van de arbeiders laat dit niet toe.
Voor 1947 krijgen we een toewijzing van 75 woningen.

T. de Bruijn in actie als heier.

Na aandrang bij Wederopbouw wordt dit aantal verhoogd tot 220. Vlaardingen is een niet door oorlogshandelingen getroffen gebied, dus is dit aantal heel mooi.
Vanwege de slechte materiaalpositie zal de realisering een hele toer worden. In het verleden leverden Rusland, Finland, Zweden en de Balkanlanden hout voor heel Europa. Behalve Zweden hebben die landen nu alles voor zichzelf nodig.
Vrijwillig samenwonen moet geanimeerd worden. Er zijn meer dan 2.800 gezinnen die een eigen behuizing willen.
De discussie over de huisvesting is zeer uitvoerig. Dat brengt voorzitter Siezen tot de verzuchting "dat het prachtig is burgemeester te zijn, maar dat hij blij is binnenkort weg te gaan. In acht en een half jaar kan men misschien een paar vrienden maken, maar in drie maanden heeft men de hele gemeente tot vijand. Men beseft blijkbaar niet dat mensen elders in kippenhokken moeten leven".

In de raad van dinsdag 5 november 1946 komt de zondag weer eens in het geding. De Rooms Katholieke sportvereniging Vlaardingen wil op zondag sport gaan beoefenen op de terreinen die zij huren van de gemeente. B en w heeft dat omgezet in een voorstel aan de raad. Ondanks het verzet van de christelijke partijen en met steun van de PvdA fractie wordt er met 14 stemmen voor en 12 tegen toestemming verleend.
J.P. Barendregt is goed van geheugen en memoreert nog even, dat zo'n zelfde kwestie eerder op 24 januari 1936 werd voorgesteld. Toen verworpen met 10 tegen 11 stemmen.

In de maand december zijn er nog meerdere vergaderingen, mede vanwege de behandeling van de begroting.
De eerste is al vermeldenswaard want men besluit tot aanschaffing van een zelfopnemende veegmachine.
In de volgende vergadering gaat Struis op een andere manier aan het vegen en stelt "dat de raadsverkiezingen voor de PvdA een desillusie zijn geworden. De teamleider Jan Buis is er niet in geslaagd zijn elftal de raadszaal binnen te voeren, ondanks de propaganda-redevoeringen van twee hervormde predikanten, Ds. Lans en Ds. Groenenberg!!"
Voordat Hoorweg aan de begroting begint laat hij Struis nog even kort en krachtig weten, dat de desillusie juist bij rechts ligt. In de oude raad van 1939 telde de SDAP 6 zetels, nu 10 voor de PvdA. De CHU bleef op 7 zetels staan, terwijl de AR zelfs 100 stemmen minder vergaarde. Het aantal raadsleden steeg van 21 naar 27.

M.C.S gaat, Mr. J. Heusdens komt

In de raadsvergadering van 28 december 1946 neemt burgemeester M.C. Siezen afscheid.

Over de doorbraak oost-west is twintig jaar gedelibereerd en nu een feit. De verbreding van de Schiedamsedijk is tot

stand gekomen en er zijn 410 woningen gebouwd in de Babberspolder. De woningnood is hoog.
Vlaardingen is in grootte de 29e gemeente.
In een speciaal woord tot Buis zegt de scheidende burgemeester dat hij grote waardering heeft voor deze rasechte Vlaardinger.
Deze pluim weerhoudt Buis er niet van o.a. te zeggen ".....Toen ik op 4 mei 1942 opgeborgen werd in St. Michielsgestel heb ik mij er over verwonderd dat gij uw taak niet neergooide en onderdook, evenals zovele anderen. In 1943 was ik een kwartier na uw ontslag de eerste om u de hand te drukken. Door dit ontslag is u wellicht in 1945 een oneervol ontslag bespaard gebleven".

Het eerste college na de bevrijding. V.l.n.r.: H.K. van Minnen, J. Buis, mr J. Heusdens, secr. C. v.d. Linden, J.L. Jonker, T. de Bruijn.

Precies een week later, op zaterdag 4 januari 1947, komt de raad om drie uur bijeen.
Hoorweg en Bot, respectievelijk oudste en jongste lid van de raad leiden Mr.J. Heusdens binnen, die per 1 januari benoemd is tot burgemeester van Vlaardingen.
Loco-burgemeester Buis stelt vast dat Vlaardingen mag bogen op een nijvere en ondernemende bevolking van bijna 43.000 zielen.
Buis noemt in dit verband de ENCK, Lever's Zeep, Hollandia, Romi, Vlaardingen-Oost, Matex en BPM.
Het uitbreidingsplan ligt gereed. Vlaardingen kan uitgroeien tot 60.000 inwoners.

Woningbouw en wederopbouw

Het jaar 1947 wordt beheerst door de woningbouw en de wederopbouw in het algemeen. Het tekort aan goede vakarbeiders zal een groot probleem zijn. Dit element zal de bouw van geprefabriceerde woningen sterk beïnvloeden.
In Nijmegen protesteren 500 burgemeesters tegen de trage gang van zaken. De Bruijn is er als toehoorder bij.
Ook de stichting van een zwembad blijft de geesten bezig houden. Als er een nieuwe plaats wordt aangewezen herinnert De Bruijn aan het 12 jaar oude plan voor de Sahara. Toen kostte het f. 65.000.-. Nu zeker f 650.000.- voor een plaats aan de Vaart. Door aansluiting bij de zeil-, kano- en roeisport kan daar een prachtig watersportcentrum ontstaan. Het voorstel wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Inspraak is voor De Bruijn belangrijk. Hij wil weten wat de mensen verlangen als het over uitbreidingsplannen en woningbouw gaat. In november kondigt hij een voorstel van b en w aan een adviesraad uit de burgerij te vormen, bestaand uit vertegenwoordigers van de kerk, onderwijs, verenigingsleven, vakbeweging, sport enz. Aan het eind van het jaar zit er nog een verrassing in het verschiet. De BPM [de latere Shell] wil in de komende 5 jaren 900 woningen bouwen, o.a. in Hoogvliet en Rotterdam-Zuid. Voor Vlaardingen betekent dit 26 woningen in de Dirk Schäferstraat en de Valeriusstraat en 300 aan het Mendelssohnplein.

In de eerste raad van 1948 blijkt dat het aantal inwoners gestegen is tot bijna 44.000.
De distributiedienst wordt per 1 februari 1948 opgeheven en ondergebracht bij Schiedam. Een teken dat de schaarste aan goederen bijna tot het verleden behoort.
Van de bouwmaterialen kan dat zeker niet gezegd worden. Het is De Bruijn die daar als wethouder van Stadsontwikkeling de meeste problemen mee heeft.
Zijn deskundigheid op dit gebied is groot. Hij weet het verleden erbij te betrekken als het nodig is, maar zijn blik is vooral op de toekomst gericht.Zo laat hij bij een plan voor een bankgebouw op de Westhavenplaats de raad weten, dat zij een veel te grote betekenis hecht aan de Verbindingsweg. Deze zal een lokale betekenis hebben, zodra via de Schiedamsedijk en de Broekweg de Rijksweg 20 ontsloten zal worden. Er zijn in het verleden denkbeelden geweest in het verlengde van de Emmastraat een brug aan te brengen. Ook bij de Gasfabriek is sprake geweest van een brug. De Bruijn laat duidelijk weten dat onzin te vinden door te stellen dat je dan net zo goed de haven kunt dempen.
De woningbouw en de stadsuitbreiding is sterk afhankelijk van de nationale politiek op dit terrein. Negatieve opmerkingen over het Marshallplan wuift hij weg. Als dat

er niet was geweest zou er van de woningbouw niet veel terecht zijn gekomen.
In de arbeidersgezinnen ontbreekt er nog genoeg. De regering streeft ernaar de armoede op een rechtvaardige manier te verdelen. De urgentie van montagewoningen is levensgroot. Vlaardingen wil er 130 extra hebben voor de Indische Buurt, de zgn. William Pontwoningen. Het worden woningwetwoningen met een afschrijving van 50 jaar. De Wederopbouw heeft niet toegestaan dat er een douche in komt, terwijl er wel ruimte voor is! Volstaan zal moeten worden met lavets. De Bruijn vindt dat de grote gezinnen tenminste over woningen van 350 m^3 inhoud moeten kunnen beschikken. Helaas, van Wederopbouw mogen deze niet groter worden dan 260 m^3.
De bouw van duplexwoningen wordt overwogen. Dit zijn woningen die voorlopig door 2 gezinnen bewoond worden en later na herinrichting door 1 gezin.

Bij de algemene beschouwingen aan het eind van het jaar kiest de CHU weer het politieke debat met een felle aanval op de PvdA. Bij de PvdA is men volgens die partij nog steeds ontgoocheld omdat de "doorbraak" mislukt zou zijn. Hoorweg herinnert in dit verband aan de jaren 1910 - 1915 toen de CHU en de AR in Vlaardingen oppermachtig waren. In 1917 kwamen voor de SDAP Hoogerwerf en Buis in de raad. Toen was het hek pas goed van de dam. Hun voorstellen werden niet aanvaard. Zij kregen geen zitting in raadscommissies.

Soberheid troef in de woningbouw

Het jaar 1949 geeft opnieuw een stijging van het aantal inwoners tot bijna 45.000 te zien, waar uit afgeleid mag worden dat de woningbouw zich redelijk ontwikkelt, maar nog niet echt spectaculair.
De stadssanering blijft als doel overeind en vraagt ook nieuwe woonruimte voor degenen die de te slopen panden [moeten] verlaten.
Finse scholen worden aangekocht en ook aan de speelruimte voor sportverenigingen wordt aandacht besteed.
De officiele ingebruikneming van de gerestaureerde raadszaal, de gang en de nieuwe trouwzaal brengt Hoorweg tot de uitspraak dat Vlaardingen de oudste, de rijkste, de wijste en de stoutste stad van Holland is.
In hetzelfde jaar valt Hoorweg de eer te beurt een nieuwe ambtsketen om de hals van mr. Heusdens te mogen hangen, waaraan ieder raadslid naar vermogen heeft bijgedragen: Het symbool der waarachtige democratie, vrijwillige gebondenheid aan wet en recht.

In 1950 wijst de burgemeester in zijn jaarrede o.a. op de 100e verjaardag van de bevolkingsboekhouding.
Het aantal inwoners is gestegen tot boven de 46.000, waarvan ca. 5.700 leerlingen. Er is een stijging in de samenwoningen van 1.500 tot meer dan 1.700.
Zaal De Harmonie komt in handen van de gemeente.
Uitbreidingsplannen komen regelmatig aan de orde, maar niemand is echt tevreden over de landelijke toewijzing van woningen.
Het Economisch Technologisch Instituut heeft berekend dat er tot 1970 ongeveer 10.000 nodig zijn, de sanering van de binnenstad buiten beschouwing gelaten.
Er is ook kritiek op de gevels, waar volgens Walstra, PvdA, de verveling afdruipt. Maak eens woningen met een eigen karakter, zegt hij.
De Bruijn stelt daar tegenover, dat de soberheid waarmee woningen worden gebouwd een gevolg is van de gebondenheid aan een maximumprijs per m^3. Door het gebrek aan arbeidskrachten moeten we uitwijken naar systeembouw. Deze eenvoudige bouw maakt het bijzonder moeilijk de woningen een eigen karakter te geven.

In 1950 is er ook nog een klankrijke gebeurtenis. Bij een officieus bezoek van Koningin Juliana stelt zij het carillon in de toren van de Grote Kerk in werking. Prins Bernhard bezoekt enkele industrieën.
In hetzelfde jaar wordt besloten een Stadsgehoorzaal te bouwen met plaats voor 700 á 800 bezoekers.

Juliana, Bernhard en omhoog kijkende Heusdens op het bordes van het stadhuis.

Met zoveel aandacht voor de stadsuitbreiding kan een stenendebat niet uitblijven. Westrate slingert het aan. Er ontstaat een uitvoerige discussie tussen hem , De Bruijn en Jonker over het ontbreken van straten en licht en water in de Babberspolder.
De Bruijn weet niet of Vlaardingen hogere eisen stelt aan het materiaal. Wel kan hij zeggen dat Vlaardingen stenen heeft afgekeurd, die nu in Rotterdam gebruikt worden. Ook wil De Bruijn nog wel kwijt dat Vlaardingen echt niet stil zit. Sinds 1947 is er rond 10 miljoen in de woningbouw gestoken en rond 6 miljoen in het grondbedrijf.

Er liggen plannen klaar voor 706 woningen, te voltooien in 6 jaar. In voorbereiding zijn er 2.576 en in aanbouw 937, samen 4.219. En dan is er toch nog een tekort van 1.200 woningen.

Tot nu toe zijn de activiteiten van Teun de Bruijn in hoofdzaak geplaatst in het kader van de confrontatie met de raad. Nostalgisch gezien geeft het een interessante kijk op de omstandigheden, waaronder men vroeger de belangen van de gemeente en haar burgers meende te moeten behartigen.

Nu we aan de jaren vijftig toe zijn ligt het voor de hand de krachtdadige aanpak van De Bruijn in een wat ruimer verband te plaatsen. Velen hebben deze tijd van nabij meegemaakt en kennen dus min of meer de omstandigheden, waaronder politiek bedreven wordt.

Het tienjarenplan van na de bevrijding is uitgevoerd. Een nieuw investeringsprogramma ligt klaar voor de jaren 1955 - 1959.

Vlaardingen bouwt aan zijn toekomst

VLAARDINGEN BOUWT VOORT omvat een programma voor de besteding van honderd miljoen gulden.
De woningbouw, inclusief de sanering van de binnenstad, eist het leeuwendeel op, waarbij de winkelbouw parallel zal lopen. De scholenbouw vergt heel wat miljoenen, maar ook een nieuw politiebureau staat op het programma. Voor een nieuw ziekenhuis is tien miljoen begroot.
Per jaar moeten ongeveer duizend woningen gebouwd worden, waarbij het gaat om de Westwijk en om de terreinen achter de Maasboulevard.

Het woningtekort is ondanks alle inspanningen in enkele jaren verdubbeld naar 5 á 6 %. De Bruijn ziet de woningnood voorlopig nog als een van de ergste plagen en denkt dat deze pas in 1964 verleden tijd zal zijn.....

Vele raadsleden vinden het een plan van grootse allure.
Als wethouder van Openbare Werken en Stadsontwikkeling voelt Teun de Bruijn zich in zijn element, ondanks de verwachting, dat aan een tekort van miljoenen gedacht moet worden.
Alles binnen de Maassluissedijk, Burg. Pruissingel en Westlandseweg moet tot de binnenstad gerekend worden. Binnen een kwart eeuw zal zich daar een totale omwenteling voltrekken, zo voorspelt De Bruijn.
De doorbraak aan de Westhavenplaats tegenover de Oudehavenbrug is noodzakelijk. Het verkeer rijdt nu tegen een wand aan.De nieuwe situatie maakt de kortste weg naar het centrum mogelijk.
In volledige eenstemmigheid aanvaardt de raad het saneringsplan voor het oude centrum, dat de stad een nieuw hart moet geven.

De Bruijn gaat voortvarend te werk en wil zijn opvattingen over samenwerking in de woningbouw met enthousiasme uitdragen. Hij grijpt elke gelegenheid aan en krijgt

het voor elkaar dat het Nederlands Instituut voor Volkshuisvesting en Stedebouw haar congres in De Harmonie houdt. Voorzitter is ir. W.F. Bakker Schut, de latere minister van Volkshuisvesting.
De Bruijn laat eerst goed gedocumenteerd weten dat er onvoldoende samenwerking bestaat tussen de gemeenten en tal van hogere instanties.
Daarna vertelt hij hoe de zaken na 1945 in Vlaardingen worden aangepakt en wat de plannen voor de toekomst zijn. Hij stelt onomwonden vast dat de woningnood onvoldoende wordt aangepakt. Samenwerking van aannemers is een eerste vereiste.
Na een lunch in de wandelgangen van de Stadsgehoorzaal wordt een rondrit gemaakt, die grote indruk maakt. De excursie wordt afgerond in het Kolpabad met een kopje thee [!].

Voor het Departement van Nijverheid en Handel beveelt hij een samenbundeling van bouwactiviteit aan. Er moet ordening in het bedrijfsleven komen die met een geleide bouwmaterialen-fabricage de productie moet opvoeren. Het Nederlandse volk, zo klinkt met enige stemverheffing, zit niet te wachten op studiecommissies. Het wil daden zien en dat betekent woningen.

Na de Indische Buurt komt het gebied van het voormalige Vlaardinger-Ambacht aan bod. Aan de Oostzijde van de bestaande bebouwing ontstaat na 1950 een geheel nieuwe woonwijk. De Van Hogendorplaan o.a. met zo'n zestig winkels markeert op een aantrekkelijke wijze het oude en het nieuwe deel.

Het slaan van eerste palen gebeurt aan de lopende band. Het heien van de honderden palen die daar steeds op volgen zullen jarenlang met hun monotone geluid het dagelijks leven in Vlaardingen beheersen. Bij elke eerste paal weet De Bruijn wel weer een nieuwe activiteit aan te kondigen of een eerdere boodschap in een andere verpakking te brengen.
Bij de eerste paal voor de tweede fase van de Korte Hoogstraat verklaart hij optimistisch dat er positieve symptomen zichtbaar worden rondom het woningtekort. De Westwijk zal in drie of vier jaar volgebouwd kunnen zijn. Haastig voegt hij er aan toe dat de stadskern natuurlijk niet kan achterblijven. Samenwerking tussen middenstand en gemeentebestuur moeten er voor zorgen dat geen koopkracht afvloeit naar Rotterdam. Hij schroomde niet er gelijk bij te zeggen dat de middenstand moeite heeft het snelle tempo van de ontwikkeling van Vlaardingen bij te houden.

Teun de Bruijn, in actie als heier

Voortvarend, vernieuwend en enthousiast

Er breken jaren aan dat er haast geen dag voorbij gaat of de krant heeft wel iets te melden over de Westwijk.
Een nieuwe weg van een halve kilometer lang boort zich diep in de Westwijk over een breedte van 46 meter van gevel tot gevel. Dat is nog maar het begin van 500.000 m^2 bestrating, die er in de nieuwe Westwijk moet komen.
Volle aandacht heeft de aanleg van recreatieterreinen, waterpartijen en groenvoorzieningen.
Er komen in totaal 25 scholen met diverse opleidingsniveaus, 120 winkels, turnzalen en kerken. Het aantal woningen zal zich rond de 5.700 bewegen.
Een historisch moment in deze ontwikkeling was het slaan van de eerste paal door burgemeester Heusdens op maandag 9 juli 1956, bestemd voor de vier Deltaflats en de 26 vrije woningen en 12 garages. Alle wethouders waren aanwezig plus het hoofd van de provinciale directie wederopbouw Zuid-Holland.

Deze provinciale belangstelling was vooral gericht op de volkomen nieuwe opzet van een stedebouwkundig project. Jonge en oudere architecten gingen elk in hun eigen werkgroep aan de gang om een plan te maken. De wisselwerking van ideeën binnen het groepsverband werkte inspirerend. In de discussies die zo ontstonden nam de geestelijke vader van de Westwijk wethouder Teun de Bruijn een zeer werkzaam aandeel.
De Bond van Nederlandse stedebouwkundigen volgde het

project met grote belangstelling. De uitkomst van deze opzet was zo goed en evenwichtig, dat deskundigen uit binnen- en buitenland regelmatig Vlaardingen en met name de Westwijk bezochten.

Vlaardingen krijgt een nieuw hart

Bij een zo onstuimige ontwikkeling komt ook het centrum van Vlaardingen in de aandacht. Eind 1955 verschijnt er een grote kop in de krant: Groep van beleggers toont grote belangstelling voor de bouw van de binnenstad. De kosten van dit zakencentrum worden geschat op 14 á 15 miljoen gulden. Als garantie vragen zij dat de Transvaalbuurt gaat verdwijnen. Een prettige mededeling wordt er aan toegevoegd. Een groot landelijk warenhuis wil zich in het hart van Vlaardingen vestigen!
De bouw moet zich binnen vier jaar voltrekken. Het totaal aantal te saneren woningen is 1.600. Duizend hiervan zijn inmiddels eigendom van de gemeente. Een kleine volksverhuizing zal het gevolg zijn. Voorkeur verdient een systeem van opschuiven naar een iets betere woning.
Vol trots wordt gesteld dat de grote doorbraak tegenover de Oudehavenbrug het verkeer rechtstreeks zal brengen naar een reusachtig centrumplein van 300 bij 80 meter.

Eind 1955 wordt ook de tunnel bij station Vlaardingen-Oost in gebruik genomen. Het zal als een weldaad ervaren worden dat de gesloten overweg niet langer het verkeer afremt. De duizenden arbeiders, die meestal per fiets op weg zijn naar Wilton, het Havenbedrijf Vlaardingen-Oost en Cincinnati, raken hun wachttijd eindelijk kwijt.

Teun de Bruijn sprak graag over zijn plannen.
Bij het Instituut voor Arbeiders Ontwikkeling [het NIVON van nu] was hij een graag geziene gast. Op 12 juni 1956 vertelde hij over het stormachtige groeiproces langs de Nieuwe Waterweg. De meest indrukwekkende cijfers werden moeiteloos geproduceerd. Binnen 25 jaar, zo voorspelde hij wonen er in deze streek een miljoen mensen meer dan nu! Schiedam, Vlaardingen en Hoogvliet tellen vandaag samen 150.000 inwoners en volgens de Provinciale Waterstaat wordt dit aantal binnen 15 jaar verdubbeld. In diezelfde tijd zal het inwonertal van Vlaardingen gestegen zijn naar 130.000. Voor de huisvesting van arbeidskrachten van het Botlekgebied is dit noodzakelijk.

In 1963 had een lid van het NIVON, het Nederlands Instituut voor Volksontwikkeling en Natuurvriendenwerk, het gemeentebestuur laten weten dat Vlaardingen gebaat zou zijn met een kampeerterrein. Het was de gewoonte van De Bruijn op positieve initiatieven vanuit de burgerij snel in te haken. Binnen de kortste keren toerde de wethouder met een ambtenaar en twee leden van het NIVON rond Vlaardingen. Boerderij de IJsselhoeve was de eerste pleisterplaats. De "kampeerders" zagen die plek niet zitten. Geen nood. De Bruijn wist nog wel een boerderij aan de rand van de stad. Aan het eind van de Van Baerlestraat werd een boerderij in ogenschouw genomen, die deze naam nauwelijks nog waard was. Staat een gebouw een poosje leeg, dan is het [nood]lot snel bezegeld. Ruiten waren al gesneuveld, maar de toestand in het gebouw was niet om aan te zien, zo verschrikkelijk. Dat is dan echt een zwakke omschrijving van wat een ooggetuige van toen mij bij het schrijven van dit artikel onlangs nog vertelde. Maar ja, het terrein er om heen was bijzonder geschikt voor een kampeerterrein....
De Bruijn voelde dit feilloos aan. Hij moet toen gedacht hebben, ik sla twee vliegen in een klap. Het NIVON wil een kampeerterrein, dat kunnen ze krijgen en de boerderij blijft voor de gemeente behouden. De Bruijn legde uit: Ik wil in b en w bepleiten om jullie verzoek positief te beantwoorden, maar het is alles of niets. De boerderij, samen met het stuk grond er om heen is voor jullie club beschikbaar. En als het antwoord ja is, dan moet je er ook binnen een paar dagen kunnen intrekken! Anders blijft er van de hele boerderij geen spaan meer over, dat is wel duidelijk.
Dankzij de voortvarendheid van De Bruijn en een snelle beslissing van het NIVON, met name de Stichting Natuurvrienden, is een prachtige boerderij voor Vlaardingen behouden. En niet alleen voor de Vlaardingers, want door de voortdurende zorg van vele vrijwilligers, heeft boerderij De Hoogkamer nationale en internationale bekendheid gekregen.

In 1967 opende wethouder Teun de Bruijn het terras van de Hoogkamer. Rechts van hem beheerder Cok Sparreboom en wethouder Ton Kloots.

Droom en werkelijkheid

Eind 1955 kwam er een verrassend plan voor de Maasboulevard. Het was afkomstig van Fledderus, stedebouwkundige van Rotterdam.
Behalve voor een torenflat van 14 verdiepingen is er in het gebied tussen Galgkade, Veersingel, Maasboulevard en Westhavenkade plaats voor een wijkgebouw, een jeugdgebouw, een kleuterschool en woonruimte en een societeit voor bejaarden.
Bij het nieuwe hotel zijn garages en een woning voor de directeur. Aan de rivier kan een ambtswoning komen voor de burgemeester. Daar in de buurt is een museum geplaatst. Op de binnenplaats kan in een vijver een oud Vlaardings vissersschip gelegd worden. In het centrum van dit westelijke gedeelte is een openluchtamphitheater opgenomen met een honderdtal zitplaatsen. Overwogen wordt daar een fontein ruwe olie te laten spuiten...!!! Men denkt hiermee instructieve bijeenkomsten op industrieel gebied te kunnen ondersteunen.
Uit een persconferentie blijkt dat b en w geestdriftig zijn voor dit plan.

In de ijskast heeft Vlaardingen ook een bosplan. Het omvat 80 á 100 ha., strekt zich uit aan beide zijden van de Vaart met een lengte van 2 kilometer en een breedte die varieert van 400 tot 750 meter. Dit reusachtige project zal te zijner tijd worden ingesloten door de Noord-Westwijk en de Noord-Oostwijk. [Broekpolder]
Bij Oosterlee komt een watersportcentrum en een meer van 350 tot 250 meter, ongeveer ter hoogte van de Bommeer. Het oude pad langs de Vaart blijft gehandhaafd voor fietsers en wandelaars. Er is plaats voor een werfje en een veerpontje naar de kern van de Jachthaven.
Een kanovijver is gepland, een kunstmatig meertje met op een eilandje een kampeerterrein en een strandbad. Bij Oosterlee komt tenslotte een hoge brug die de beide einden van Rijksweg 20 aan elkaar lijmt.

Er waren ook oude plannen die uiteindelijk wel gerealiseerd werden, al was het dan niet op de vele plaatsen, die men eerder op het oog had. Zo brak er een vreugdevolle dag aan, toen op 1 december 1958 de eerste paal voor het streekziekenhuis de grond in ging.

Het gebeurde allemaal "op een weiland tussen de Vlaardingse Vaart en de Holyweg". Minister Suurhoff, toch wel een krachtige figuur, kreeg de paal maar enkele meters de grond in. De grond bleek taaier dan in andere gedeelten van Vlaardingen.

Stormachtige ontwikkelingen

Er gebeurde nog veel meer in de snelst groeiende stad van Nederland.
Bovendien beperkten de activiteiten van De Bruijn zich niet uitsluitend tot Vlaardingen. Zo werd hij lijstaanvoerder van de PvdA in Zuid Holland en op 21 april 1954 gekozen tot lid van de Provinciale Staten.
Omgekeerd was er vanuit alle windstreken van Nederland en ver daar buiten grote belangstelling voor het werk van De Bruijn, zijn collega-bestuurders en medewerkers.
De gezelschappen maakten altijd een rondrit door de stad om kennis te nemen van alles wat al tot stand was gekomen. In het stadhuis of in de Stadsgehoorzaal werd daarna aan de hand van maquettes uitleg gegeven over de plannen, die nog in voorbereiding waren.

Heel bijzonder is het bezoek van het Zuidhollandse Jeugdparlement. Na de gebruikelijke rondrit komt het onder voorzitterschap van prof. mr. dr. I.A. Diepenhorst bijeen in De Harmonie. In de avondbijeenkomst houdt minister-president dr.Willem Drees een toespraak.
Het lijkt er op dat de raadsleden hun taak pas goed kunnen uitvoeren als zij in Vlaardingen geweest zijn. Want onder leiding van de burgemeesters van Zaandam, Groningen, Kampen, Hengelo, Vlissingen en Dordrecht waren zij op diverse data te gast in Vlaardingen.

De techniek staat ook in de belangstelling. Leden van de Haagse afdeling van registeringenieurs en hogere techniek waren te gast bij Teun de Bruijn.
De woningbouw is daarbij favoriet. Het is dan ook niet vreemd dat Teun de Bruijn voorzitter is van het dagelijks bestuur van de samenwerkende gemeenten ter bevordering van de woningbouw in het Waterweggebied en de Drechtsteden.

Buitenlandse bezoekers

Vlaardingen trekt in het buitenland eveneens de aandacht. Duitse en Zwitserse stedebouwkundigen en Belgische zakenlieden komen op bezoek. Ook is er een aantal leden van gemeentebesturen uit Hannover en omgeving. Tijdens een studiereis door Nederland interesseert een aantal burgemeesters en hoofdambtenaren uit Westduitsland zich speciaal voor Vlaardingen. Leden van de economische-en verkeerscommissie van het Westduitse parlement tonen grote belangstelling. De raad van het Oostenrijkse Kaplenberg blijft niet achter. Zo is er ook aandacht van de media. Duitse, Belgische en Luxemburgse journalisten

komen op bezoek. Een Italiaans Televisie Team maakt opnamen van Vlaardingen.
Op de tentoonstelling Interbau Berlin 1957 staat een maquette van de Westwijk. Een afvaardiging van Vlaardingen gaat er uiteraard op bezoek en bezichtigt tevens een flatgebouw in Berlijn, gebouwd naar een ontwerp van de architecten Van den Broek en Bakema. Dit bureau is nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van Vlaardingen.

Ter snellere leniging van de woningnood was Vlaardingen bij de eersten, die in een experimenteel stadium gebruik maakten van systeembouw. In dit kader werd de Deense fabriek van Larsen en Nielsen bezocht.

Twijfels alom?

De Bruijn als de onbetwiste bouwer van Vlaardingen betitelen roept ongetwijfeld weerstanden op. Vooral van de mensen, die bijvoorbeeld de Transvaalbuurt met zijn De Wetstraat, Steynstraat, Krugerstraat en Bothastraat o zo gezellig vonden. Van de buitenkant wellicht, want wie er ooit korter of langer heeft gewoond, zal een meewarige blik over zoveel onbegrip moeilijk kunnen onderdrukken.
De sanering van de binnenstad eiste meer slachtoffers. De Van Kampenschool in de Hofjesstraat en het Van Leydenshofje moesten er voor verdwijnen.
Na een discussie van tientallen jaren kwam de doorbraak naar het Westen tot stand. Het clubhuis De Haven, gevestigd in het voormalige Zeemanshuis aan de Westhavenplaats, is één van de gedupeerden. Het pand Lijnstraat 2, onderdak voor de Gemeentelijke Sociale Dienst, werd eveneens afgebroken. Een aantal woningen aan de Broekweg werd afgebroken wegens verzakking.
Elders in de stad werd er ook gesloopt.
In het Oosten zijn dat de noodwoningen van na de eerste wereldoorlog in de 2e van Leyden Gaelstraat, in Vlaardinger-Ambacht verdwijnen voorgoed de Baauwstraten en de woningen aan de Oostkant van het Emaus.
Dat het statige Handelsgebouw aan de Parallelweg gesloopt moest worden was heel vervelend, maar het besluit werd genomen wegens instortingsgevaar! Hetzelfde lot onderging de Rooms Katholieke Kerk, maar dankzij het gemeentebestuur blijft de toren gespaard.

Transvaalbuurt in oude staat.

Transvaalbuurt: de sloop is begonnen.

Kort daarvoor was men begonnen met de sloop van de boerderij Holy. Alleen de toegangspoort bleef behouden en vormt met wat verwaarloosde wapens de ingang van een tuinpartij nabij het Holyziekenhuis.

Debat en discussie

Er werd zeker wel tegenspel geleverd.

- Zo is er in gebouw Triangel aan de Fransenstraat tussen T. de Bruijn en H.K. van Minnen een debat met als onderwerp: "OUDE STAD-NIEUWE STAD"
- In hetzelfde Triangel gaat namens het bijzonder kerkewerk van de Hervormde Gemeente, dr. Schoonheijm uit Leiden, in discussie met wethouder De Bruijn over "Leefbaarheid in de stad".
- In De Harmonie is er een openbare gedachtenwisseling over de leefbaarheid van Vlaardingen. Cineast Jan Schaper, de maker van de promotiefilm "Vlaardingen koerst op morgen" discussiëren over het onderwerp "De stervende stad".
- Wethouder De Bruijn spreekt voor de studiekring Vlaardingen over de sanering van de binnenstad.
- Woningbouw, politiek of beleid?, dat is het onderwerp, waarover wethouder De Bruijn in De Harmonie spreekt voor de Nationale Woningraad Zuid Holland.
- Over de leefbaarheid van Vlaardingen organiseert de Anti-Revolutionaire Partij, de Christelijk Historische Unie en de Katholieke Volkspartij, eind 1968 nog niet verenigd in het Christen Democratisch Appel, een gedachtenwisseling tussen ds. J.E.van Veen en wethouder De Bruijn.

Teun de Bruijn, zijn beleid verdedigend.

Vermeldenswaard

Uit de jaren vijftig en zestig mogen als punten van min of meerdere betekenis genoemd worden, dat de burgemeester in 1957 met het bedienen van de vang de korenmolen Aeolus in gebruik stelt. In hetzelfde jaar opent Teun de Bruijn op de Westhavenplaats de rijdende tentoonstelling " Wonen in eigen huis "

Begin 1959 krijgt Teun de Bruijn het toch wel erg druk. Hij treedt af als voorzitter van het Comité ter viering

van Nationale Gedenkdagen en wordt opgevolgd door Piet de Goede.
Het jaar 1960 kent diverse belangrijke gebeurtenissen. Een in het leven geroepen Stichting Nationaal Visserij Museum schenkt f. 40.000.- aan de gemeente, die het bedrag onmiddellijk bestemd voor de aankoop, verbouwing en inrichting tot museum van het pand Westhavenkade 45. [Nu Muziek- en Documentatiecentrum].

Een tot in de huidige tijd blijvend onderwerp van gesprek is het raadsbesluit tot de bouw van een "viaduct met landhoofd, uitgaande van de Hoogstraat, voortgaande over het Liesveld en het toekomstige Veerplein, met hellingbanen voor voetgangers, openbare toiletten, dagwinkels en een warenhuiscomplex".

Teun de Bruijn en mr. J. Heusdens, beiden met hun echtgenoten t.g.v. de opening van het viaduct, voltooid in 1969. Op de foto eveneens te zien: H. Krabben, Walstra en Dubbeldam.

In hetzelfde jaar stelt de raad het gedetailleerde uitbreidingsplan "Holy" vast en wordt ten westen van de Vaart begonnen met de werkzaamheden voor het doortrekken van rijksweg 20 naar Rotterdam.
Een gedenkwaardige datum is 15 oktober 1960. Dan wordt het EERSTE automatische verkeerslicht in gebruik genomen op het kruispunt Cronjestraat/Gedempte Biersloot/Korte Hoogstraat. Hetzelfde kruispunt dat later, onder de opvolger van De Bruijn, heftige emoties zal oproepen, als in Nederland het schuin oversteken voor voetgangers wordt geïntroduceerd.

De sleuteluitreiking voor de TIENDUIZENDSTE woning, die na de bevrijding in Vlaardingen is gebouwd, zal ook

Sleutels van de tienduizendste woning.

12 november 1962 tot geschiedenis maken. Zeker voor het echtpaar dat aan de Dr. Wiardi Beckmansingel in de Westwijk de huissleutel in ontvangst mocht nemen van ir. H.M. Buskens, directeur-generaal van de Centrale dienst voor Volkshuisvesting en Wederopbouw.

Eind 1966 verwijdert burgemeester Heusdens, als president-commissaris van de Beneluxtunnel N.V. eigenhandig het laatste tussenschot en wandelt aan het hoofd van een gezelschap genodigden door de tunnel naar Rotterdam-Pernis. Op de dag voorafgaande aan de officiële opening op 5 juni 1967 door Koningin Juliana maken honderdduizend mensen gebruik van de mogelijkheid eveneens door deze tunnel te wandelen.

Nauwelijks een jaar na haar oprichting organiseert de Historische Vereniging Vlaardingen op 20 maart 1968 in de Visbank de tentoonstelling "De Oude Haven bleef..."

Aankondigingsborden van de Beneluxtunnel.

Het bestuur van de stad wordt in 1966 als gevolg van de raadsverkiezingen grondig gewijzigd. Als op 6 september 1966 de nieuwe raad wordt geïnstalleerd nemen A.P. Weeda en E.P. van der Veen de vrijwillig verlaten wethouderszetels in van H.K. van Minnen en M.H.L. Westrate. T. de Bruijn en G. Walstra worden opnieuw benoemd.

Voor Teun de Bruijn zal het de laatste periode blijken te zijn. Toen De Bruijn in 1935 lid van de raad werd, telde Vlaardingen nog geen dertigduizend inwoners. Het later toegevoegde Vlaardinger-Ambacht ruim drieduizend.
Via 31.000 inwoners in Vlaardingen en in Vlaardinger-Ambacht 6.700 in 1940 steeg de bevolking in 1945 naar een totaal aantal van ruim 40.000. Tijdens de ambtsperiode van De Bruijn zou dit aantal verdubbelen tot 80.000. Er zijn in dit opzicht geen vergelijkbare perioden in de stadsontwikkeling aan te geven, zodat hier gesproken kan worden van de onbetwiste bouwer.

Afscheid

Het afscheid van Teun de Bruijn is daar. Tussen de installatie op 3 september 1935 en zijn laatste raadsvergadering van 5 juni 1970 liggen bijna vijfendertig jaren. Een onvoorstelbaar aantal, dat maar door heel weinigen is geëvenaard. Het feit dat De Bruijn twee maanden voor de nieuwe raadsperiode als raadslid ontslag neemt wijst op een zekere ontevredenheid met de gang van zaken. Verschil van opvatting over de vorm van de nieuwe -vierde- bestuurslaag Rijnmond heeft een rol gespeeld. Daarnaast kon De Bruijn zich steeds minder met het beleid van de landelijke PvdA verenigen. In de plaatselijke afdeling en in de fractie leverde een verschil van opvatting over de wijze van verantwoording afleggen ook nog eens spanningen op. Onder deze omstandigheden vond De Bruijn het niet meer verantwoord zijn politieke taak te blijven uitoefenen. Tegelijkertijd bedankte hij als lid van de PvdA, de partij, waarbij hij zich in 1931 spontaan aansloot, aangetrokken door de leus NOOIT MEER OORLOG.

Waardering alom

"In deze tijd van kritiek op en protest tegen, stemt het tot voldoening thans een woord te mogen spreken van waardering VOOR!"
Het is de tekst van Halkes, die daaraan toevoegt gemakkelijk de woorden van waardering te kunnen vinden voor mijnheer De Bruijn. Gemakkelijk, omdat hij weet te spreken namens de gehele raad, maar ook namens de gehele burgerij!
Hij vindt het jammer dat dit tevens een woord van afscheid moet zijn.
Het is het begin van een lange toespraak, waarin ook het "abrupte einde van een krachtige bestuursperiode" wordt geanalyseerd.
Halkes grijpt terug naar de tijd van circa 60 jaar geleden, toen Vlaardingen nog een vissersplaats was. In de wijde omtrek van het oude stadhuis bevond zich een groot aantal sloppen en stegen, met wat men in die tijd reeds krotten noemde. Opgegroeid in die omgeving, is dit zeker van invloed geweest op de levenshouding van De Bruijn.
Halkes herinnert aan 1935 toen De Bruijn als strijdbaar socialist al bij de eerste begrotingsbehandeling in een stortvloed van woorden het toenmalige Plan van de Arbeid ontvouwde. Dat bedoelde een oplossing te zijn voor de toen heersende werkloosheid. Felle maar eerlijke socialisten als Jan Hoogerwerf en Jan Buis waren Teun de Bruijn al in de Vlaardingse raad voorgegaan.

Het nieuwe Vlaardingen

In de derde periode krijgt De Bruijn als wethouder de kans iets te doen aan de stad. Naar de mening van Halkes geleid door de gedachte: "Geen mens, maar vooral geen jeugd, mag meer opgroeien in de krotten die ik heb gekend"
Zo ontstond het nieuwe Vlaardingen met nieuwe woonwijken, een nieuwe binnenstad en werkgelegenheid in de vele aangetrokken industrieën rondom de Nieuwe Waterweg
Als Halkes de geschapen woongelegenheid overziet in de duizenden nieuwe woningen, de talrijke sportvelden en groenvoorzieningen, de moderne winkelcentra en vele ruime wegen, berekend op het moderne verkeer, dan vindt hij dat De Bruijn de spectaculaire mogelijkheden van zijn portefeuille ten volle heeft uitgebuit. Hij kan terugzien op een periode van hard en succesvol werken!
Als wethouder De Bruijn sprak, hadden zijn woorden de kracht der overtuiging. Hij wist twijfelaars, soms zelfs aanvankelijke tegenstanders, voor zijn plannen te winnen.
In de toekomst kijkend, stelt Halkes, dat de opvolgers misschien nog harder kunnen werken dan De Bruijn, maar zeker niet met meer liefde en toewijding.

Tot slot filosofeert Halkes over de omstandigheden, waardoor De Bruijn eerder afscheid neemt dan iedereen verwachtte.
Hij denkt dat het niet alleen een kwestie is met de PvdA en de fractie. Volgens hem is de hele raad erbij betrokken.

Nog sneller dan onze stad tot ontwikkeling is gekomen is de ontwikkeling van de geesten en het gehele denkvermogen van de mens gegroeid. Sterk komt dit tot uiting in het gehele partijwezen! Nieuwe partijen worden opgericht en ze verdwijnen weer na een aanvankelijk groot succes. Men vraagt om inspraak en democratisering, maar het allereerste teken van democratie, het stembiljet, wordt door velen verwaarloosd. Voor alle partijen is het een moeilijk tasten naar nieuwe vormen.

Hoe het ook zij, de hele gang van zaken is teleurstellend. Niettemin is Halkes er van overtuigd dat De Bruijn het respect, de waardering en vriendschap van zeer velen met zich kan meedragen.

De voorzitter, loco-burgemeester Walstra, beperkt zich, op verzoek van De Bruijn, tot enkele aspecten uit zijn loopbaan als lid van de raad en als wethouder.
Het is bijzonder dat iemand 35 jaar lang lid van de raad is, ook heel bijzonder dat De Bruijn als nieuwkomer in de raad al direct, 29 jaar jong, fractievoorzitter werd. Vanaf 1946 gaf hij Vlaardingen, als wethouder, een geheel nieuw gezicht.
Hij bezit bovendien nog steeds de gave van het woord. Velen zijn getuige geweest hoe hij vaak op meesterlijke wijze zijn zaken wist voor te dragen of te verdedigen.
De Bruijn heeft wel eens verklaard, dat inspraak soms minder gewenst was, omdat bepaalde objecten niet of te langzaam van de grond kwamen.
Aan de andere kant hechtte hij veel waarde aan openheid. In de commissievergaderingen werden de raadsleden altijd heel goed voorgelicht; belangrijk voor de besluitvorming.

Hij was zeer gevoelig voor goede argumenten. Het is dan ook meerdere malen voorgekomen, aldus Walstra, dat zijn visie op bepaalde problemen door opmerkingen vanuit de raadscommissies gewijzigd werden.
Als iemand die 17 jaar lang nauw met hem heeft samengewerkt kan ik vaststellen dat het is voorgekomen, dat De Bruijn met een zekere ontwapenende openheid in het openbaar erkende, dat iets niet goed was geweest.

Walstra besluit namens de raad met de welgemeende dank voor alles wat hij voor Vlaardingen heeft gedaan en wenst hem het allerbeste toe voor de toekomst.

Het laatste woord in de raad

De Bruijn beperkt zich tot een enkel woord. "Het was aan de vooravond van de gemeenteraadsverkiezing van 1931," zo stelt hij, "dat ik het besluit nam lid te worden van een politieke partij. Ik deed dit met de wil mee te spelen, er iets van te maken.
In marstempo werd ik in 1935 lid van de raad en fractievoorzitter, in 1946 wethouder en dat alles samen met de partij waarvan ik deel uitmaakte. Met mijn eigen fractie en met een gemeenteraad, waarin bijzonder goede verhoudingen bestonden ondanks politieke tegenstellingen, die nu eenmaal moeten bestaan.
Als je zo lang in grote eensgezindheid met een sterke doelstelling met elkaar optrekt, dan ontkom je er niet aan, dat er een speciale gedachtenwereld ontstaat. Je praat over mijn stad, mijn werk, mijn verantwoordelijkheid, mijn plicht, mijn recht. Dat ervaar je als een vanzelfsprekendheid en onmiskenbaar op grond van je liefde voor de partij, je liefde voor de stad, die je wilde dienen.
En dan komt de tijd, waarin de eenheid vermindert, waarin het spel in de raad van karakter verandert. Er ontstaat een politieke ontwikkeling, waardoor je marsroute zodanig gewijzigd wordt, dat je aan de vooravond van de gemeenteraadsverkiezingen met pijn besluit de partij te verlaten.
De heer Halkes heeft gelijk als hij waarschuwt tegen verbittering, omdat ik tenslotte toch een goed leven heb gehad. Dat erken ik: mijn hobby werd mijn werk.
Na bijna veertig jaren sta ik nu weer op het punt van uitgang voordat ik toetrad tot een partij. Ik sta weer alleen, geen lid van een partij zijnde. De belangstelling voor het politieke leven en de liefde voor de stad, waarin ik geboren ben, heb ik overgehouden.
De vriendelijke woorden van de voorzitter heb ik dankbaar aanvaard. Ook de heer Halkes dank ik voor hetgeen hij met een ondertoon van vriendschap heeft willen zeggen.

In het belang van de burgerij van Vlaardingen wens ik u allen een goede arbeid toe."

Erepenning in goud

In een speciale bijeenkomst van de raad overhandigde burgemeester Mr.J.Heusdens aan Teun de Bruijn de erepenning in goud, wegens grote verdienste voor de stad.
De burgemeester is het er zichtbaar mee eens dat deze toekenning welverdiend is.

Bronnen:

Raadsverslagen/foto's
Stadsarchief

Kronieken
Stadsarchief

FM Regio Vlaardingen

Knipselarchief
H. v.d. Lee

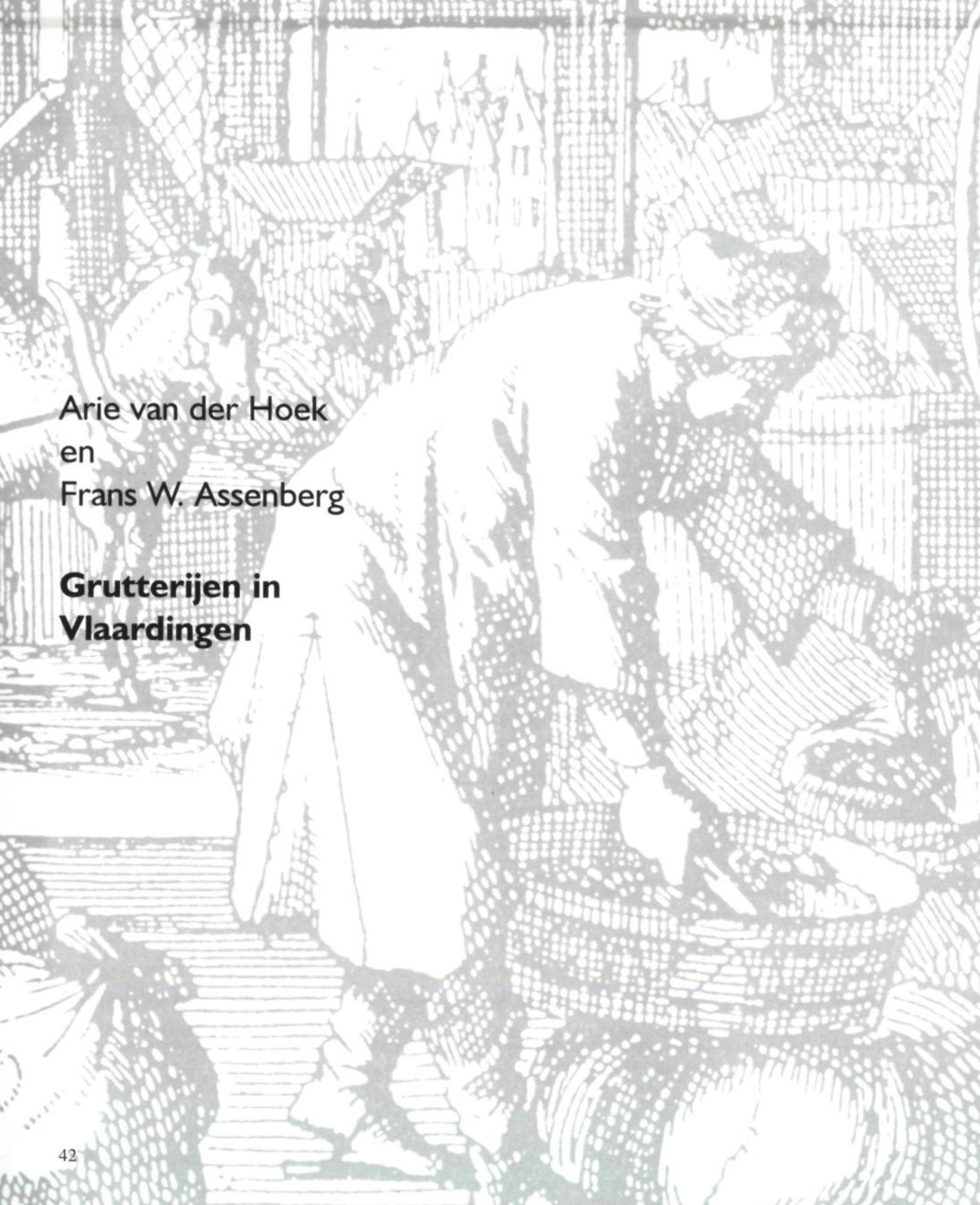

Arie van der Hoek
en
Frans W. Assenberg

Grutterijen in Vlaardingen

Interieur van een grutterij. Gravure van Jan Luyken (1694)

Inleiding

'Grutterijen, had je die dan in Vlaardingen...?', Zo ongeveer klonk regelmatig de opmerking van geïnteresseerden in onze speurtocht naar de oude rosmolens. Ja, die had je in Vlaardingen! Onderscheid dient te worden gemaakt in grutterijen die bestonden uit niets anders dan een winkel met bijvoorbeeld erachter voorraadruimtes voor de te verkopen waar. In deze winkels werden alleen grutwaren en aanverwante goederen verkocht. Er werd niet gemalen. De bedrijven die net als een korenmolenaar wel maalden voor derden, en ook wel voor eigen verkoop, werden ook grutterijen genoemd. Beide ondernemers heetten grutter. De grutter (molenaar) had in zijn pand één of meer grut- of rosmolens staan die door één of meer paarden werd(en) aangedreven. Vaak was er maar één grutmolen want zo'n instrument nam veel ruimte in beslag.

In Vlaardingen vonden wij er zes. De baas of eigenaar of pachter van de grutterij was dus de grutter; soms was hij meester-grutter. Een bekende grutter in de achttiende eeuw was Gerrit van Kooten. Met name in de patriottische tijd moest hij het ontgelden. Als in dit artikel sprake is van een grutterij zal steeds een onderneming worden bedoeld die voorzien is van een (grut)molen terwijl met grutter uitsluitend de grutmolenaar bedoeld wordt. Soms kwam het voor dat grutters ook een mosterdmolen exploiteerden. Het malen van boekweit alleen was voor een gezonde bedrijfsvoering kennelijk onvoldoende. Uit ons onderzoek is echter niet gebleken dat zoiets in Vlaardingen voorkwam. (Hetgeen niet wil zeggen dat er geen mosterdmolens waren!)

De neergang van de grutterijen zette zich in toen de aardappel boekweit van het dagelijkse menu verdreef. Vóór die tijd was boekweit hét hoofdvoedsel voor de gewone (arme) man en vrouw. Aangezien de meeste ouderwetse bedrijven het aflegden tegen de moderne industrie, moesten ook de grutterijen het onderspit delven.

Boekweit

Boekweit (Fagopyrum esculentum) is een uit Midden Azië afkomstig cultuurgewas. De vruchten bevatten één zaadje en zijn eetbaar. Zij lijken op beukenootjes, vandaar de naam: boek - weit = beuk tarwe. Het is een vrij jong gewas. Pas in de 16e eeuw werd het in Europa een belangrijk voedingsgewas. De geschiedenis van de grutterijen gaat dan ook niet zo ver terug als die van de korenmolens. De eerste grutterij in Vlaardingen komen we pas tegen in het jaar 1660. Boekweit heeft het grote voordeel dat het overal groeit, dat bemesting niet nodig is en het bovendien onkruid verstikt. Daarbij kan dan nog laat gezaaid worden omdat het zich zeer snel ontwikkelt. Maar daar staat tegenover dat er een diepe grondbewerking voor nodig is en dat de jonge planten overgevoelig zijn voor koude - voor alle zekerheid zaaide men derhalve pas omstreeks half mei. En dan nog kon één nachtvorst in de voorzomer funest zijn.[1] Thans wordt het nauwelijks nog geteeld vanwege de bewerkelijkheid en kwetsbaarheid van het gewas. De boekweit die momenteel nog wordt geconsumeerd, wordt ingevoerd.

Goedkoop voor 'de eenvoudigen'

'Het doet de boekweit geen scha als de koeien over het koren lopen'.[2] Letterlijk geeft dit Oud-Friese spreekwoord aan wanneer de boekweit zich mocht verheugen in de meest brede belangstelling. Namelijk dan, wanneer de graanprijzen stegen, zoals bijvoorbeeld in de 16e eeuw en tegen het einde van de 18e eeuw.[3] 'Te Maassluis aten de eenvoudigen veel karnemelk met boekweitemeel gekookt', schrijft L. Burema in 1953.[4] In het nabijgelegen Vlaardingen zal het niet veel anders zijn geweest. Matrozen kregen soms 21 maal per week grutten te eten! De grutten werden voor het ontbijt in een blikken of tinnen bus gekookt, 'gortbus' of 'gruttenbus' geheten. Ook voor gast- en weeshuizen was het een goedkoop voedsel. In ieder geval altijd goedkoper dan het zwaar belaste koren.
In de 'Orde op 't eeten des 's middaghs' van het Vlaardingse Weeshuis lezen we het volgende menu.

Zondag rystenbry.
Maandag boekende grutte met karemelk.
Dyngsdagh zoete melk met beschuyt.
Woensdag karemelk met peldegorst.
Donderdagh boukendebry met soete melk.
Vrydagh grutte met water en soete melk te eeten.
Zaterdagh karemelk met meel of met appele of peere alsser zijn.[5]

Dat het een goedkoop voedsel was, wil niet zeggen dat de boekweit niet aan prijsschommelingen onderhevig was. Door de kwetsbaarheid van het gewas waren die zelfs aanzienlijk. Als alles goed ging, waren de opbrengsten per hectare hoog en de prijzen laag. Maar de kans dat alles net niet goed ging, was heel groot en dan zat het de grutter niet mee. De prijzen waren dan hoog en de klanten bleven weg. Sedert het laatste kwart van de achttiende eeuw vonden die klanten in de aardappel steeds meer een vervangende voedselbron.[6] Het verklaart de diverse faillissementen onder de Vlaardingse grutters. Het Vlaardingse gemeentebestuur (in de vorige eeuw!) is ons zeer terwille geweest door vanaf 1824 twaalf jaar lang de prijzen van het boekweitemeel en de grutten te noteren. Hierin zien wij dan ook de grote verschillen in prijs van jaar tot jaar. Op 17 maart 1824 werd met het registreren ervan begonnen. De prijs voor 1 mud grutten was toen 8 gulden.
Het blijkt dat 1824 een goedkoop jaar is geweest. Op 6 september van dat jaar werd de laagste prijs genoteerd namelijk 6,50 gulden per mud. Een wel heel groot verschil met de notering van 15 maart 1831, toen moest voor een mud grutten de lieve som van 16,00 gulden worden neergeteld. De jaren 1831 en 1832 bleken toch al heel dure jaren te zijn geweest. De prijzen kwamen toen niet onder de 10,00 gulden per mud.[7]

De grutterij

Het Paard, geblind, loopt in de Moolen,
En maalt en breekt het graan voor mij;
Als grutter is mij 't werk bevoolen,
Dat elk en mij ten spijze zij.

In de grutterij, in de grutmolen dus, werd van boekweit grutten of gruttemeel gemaakt. Op een 'eest' werd de boekweit gedroogd. Een eest is een gemetselde bak met geperforeerde bodem die op een zolder of een verdieping van de grutterij stond. Door middel van een oven werd warme lucht geproduceerd die via een kanaal onder de bodem van de eest werd geleid. Op deze bodem werd de boekweit uitgestort en zodoende gedroogd.[8] In de eest ging 3 - 4 mud boekweit. Het drogen duurde zo'n 3 tot 4 uren.[9] Was de boekweit droog dan werd zij met de 'loet', een langwerpig plakje, opgeschoven naar één kant van een apart hok en daarin geworpen. Dit was de 'koelkaar' waarin de boekweit werd gekoeld. Door een trechter liep de

Foto van een zogenaamde eest. Hierop werd de erop uitgespreide boekweit te drogen gelegd.

boekweit na het drogen en koelen op een heen en weer schuddend zeefwerk. Hierbij werden de ergste ongerechtigheden verwijderd. Na dit zeven kwam de boekweit in de breekstoel. Tussen twee ronde stenen, waarvan de onderste, de ligger, vast lag, werd door middel van de lopende beweging van het paard, de boekweit gebroken en gepeld. Om de doppen van de zaden te scheiden werd het produkt over een zeefwerk geleid. De bovenste zeef scheidde de doppen van de zaden. De doppen rolden daarna keurig in een doppenbak. Alleen de grofste grutten vielen door de bovenste zeef en rolden dan over een tweede zeef en vervolgens aan het uiteinde daarvan in een apart bakje. Op een zelfde wijze werden voorts middelfijne en fijne grutten en verschillende soorten van boekweitemeel netjes gesorteerd in diverse bakken. In een zogenaamde wan- of waaiermolen werden vervolgens met een opgewekte luchtstroom de zaden van kaf of andere zaken die er niet in hoorden, gescheiden. Naar keuze werden de zaden daarna verwerkt tot boekweitemeel.

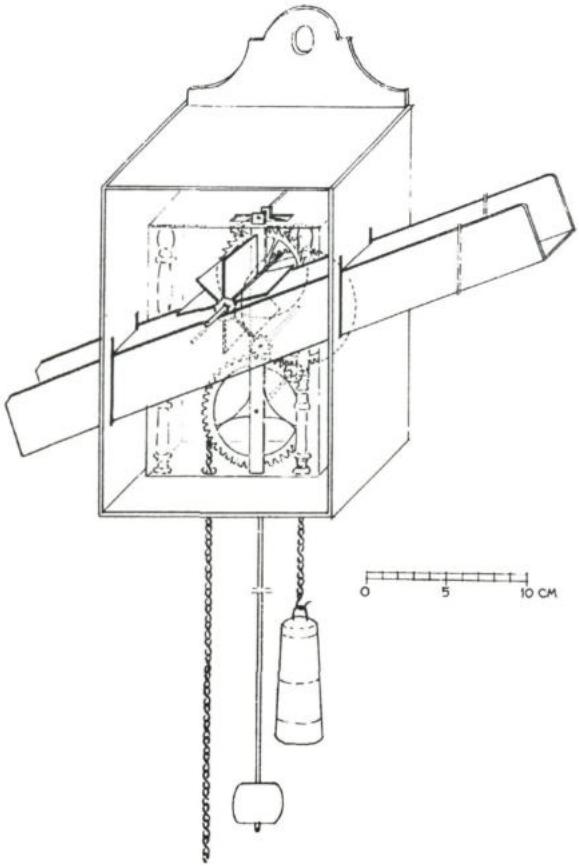

Tekening van een 'eestklok'. Deze klok heeft een 'bladenrad' en een goot. De doppen van de boekweit werden soms gebruikt om via een buizenstelsel een kachel mee te stoken. Om de toevoer te regelen werd gebruik gemaakt van de eestklok. Via de goot van de klok werden de boekweitdoppen naar de kachel geleid in een regelmatig tempo.

Het maalsysteem van een grutterij kon bestaan uit een molen waarbij het paard zich op dezelfde verdieping bevond als de molen en wat daar bij hoorde. Meestal was dit de begane grond (anders moesten de paarden een trap op!). Het was ook mogelijk dat de molen zich een verdieping hoger bevond. In Vlaardingen was dit bij al de grutterijen het geval. Qua ruimtebeslag was dit de meest voor de hand liggende constructie. De grutter was dan echter niet op dezelfde vloer als zijn ros. Men spreekt dan van een bovenmolen (of een benedenmolen indien beide zich op dezelfde vloer bevinden).

Hoewel bekend is dat er in Amsterdam ooit een windmolen heeft gestaan die dienst deed als grutmolen, moet dit als uitzondering worden beschouwd. De aandrijvende kracht van een grutmolen hoeft niet groot te zijn maar wel constant. Wind is hiervoor veel te dynamisch. Op de Veluwe waren wel waterradgrutterijen, maar een paard is hiervoor toch bij uitstek de geschiktste 'motor' (of het paard dat ook vond, laten wij maar in het midden!). Het paard liep om een spil waardoor het grote 'kroonwiel' ging draaien. Dit kroonwiel (dat door de vorm aan een kroon deed denken) bracht de diverse stenen en zeven in beweging. Het paard werd om de twee uur verwisseld. Door middel van een klok of zandloper werd de tijd afgelezen. Soms kon een paard waarnemen dat het zand in de zandloper was doorgelopen. Hij stopte dan met lopen. Hij kon dus klokkijken!

Als het paard echter zonder toestemming zijn eentonige arbeid staakte viel de 'prik'. De prik was een vernuftig instrument en bestond uit een gebogen stuk hout dat boven de rug van het paard hing. Aan het ene eind was het voor-

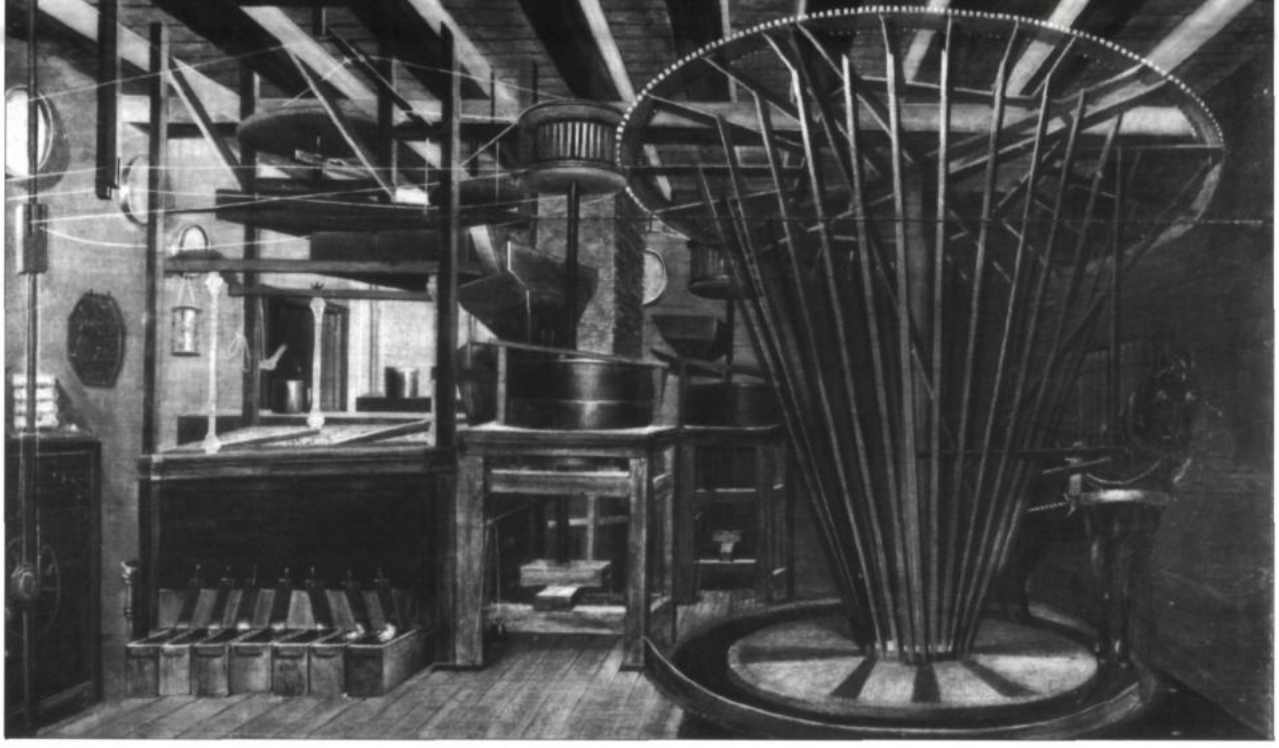

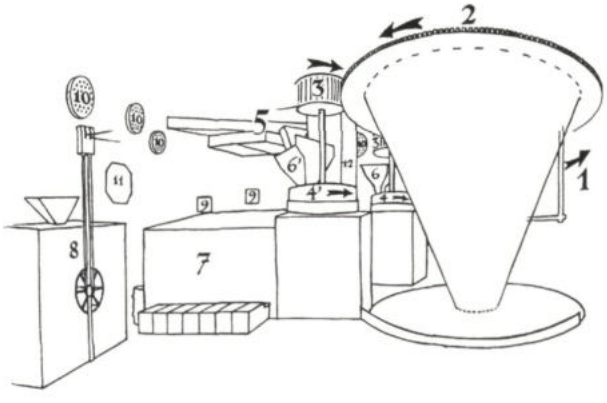

Geschilderd paneel van een grutterij uit circa 1850 afkomstig uit Haarlem, met schema.
Verklaring van het schema: 1 boom, 2 kroonwiel, 3 schijfloop, 4 en 4' breekstenen, 5 bovenzeef, 6 en 6' karen, 7 breek zeef, 8 wanmolen, 9 maatbakken, 10 diverse zeven, 11 rekeninglei, 12 schoorsteen van de eestoven.

zien van houten pennen en aan het andere eind was een draaibaar gedeelte. Door middel van een contragewicht bleef de prik in de juiste stand staan. Dat wil zeggen als het paard zijn werk bleef doen, hing hij als een soort zwaard van Damocles boven zijn rug. Stopte hij zonder permissie met lopen dan viel de prik op de rug van het paard waardoor hij werd aangemoedigd om door te gaan met lopen. Hierna nam de prik zijn oude stand weer in. Het lopen van het paard in de grutterij was lang niet zo afmattend als vaak wordt gedacht. De grutter had meestal meerdere paarden die dan afwisselend werden ingespannen om hun werk te doen.[10]

Omstreeks 1860 waren er in ons land reeds enige stoomgrutterijen opgericht. Hier werd economischer gewerkt dan in de ouderwetse grutterijen. In de Zaanstreek begonnen in deze jaren de rijstpellerijen op te komen. Het vak van grutter werd derhalve uitgebreid met dat van rijstpeller. Vaak had de grutter bij zijn bedrijf een winkel waar hij grutterswaren verkocht. Een groot gedeelte van de gemalen boekweit werd als grutten verkocht. De rest ging als boekweitemeel over de toonbank.

Na 1860 is het gruttersbedrijf langzamerhand verdwenen. De concurrentie van de stoomgrutterijen, de verminderde vraag naar dit artikel alsmede de invoer van de boekweit uit het buitenland, waren factoren die het bedrijf niet meer rendabel deden zijn. Slechts enkele grotere grutterijen die

gemakkelijk in de behoefte konden voorzien, bleven nog enige tijd bestaan. De consumptie van brood en broodgranen nam in de tweede helft van de 19e eeuw in ons land sterk toe. Het verbruik van tarwe verdrievoudigde per hoofd van de bevolking. In onderstaand kadertje kunt u zien dat het verbruik van boekweit ten opzichte van tarwe en gerst op zijn retour was.

	Gerst	*Boekweit*[12]	*Tarwe*
	hl	*hl*	*hl*
1852- 1856	*0,31*	*0,43*	*0,43*
1857- 1861	*0,30*	*0,40*	*0,60*
1862- 1866	*0,30*	*0,40*	*0,68*
1867- 1871	*0,36*	*0,41*	*0,77*
1872- 1876	*0,33*	*0,39*	*0,89*
1877- 1881	*0,31*	*0,41*	*1,08*
1882- 1886	*0,33*	*0,29*	*1,19*
1887- 1891	*0,33*	*0,25*	*1,29*

Er is in ons land nog slechts één complete grutterij te bewonderen! In het Openluchtmuseum in Arnhem staat de uit Wormerveer afkomstige grutterij van Van Dillewijn. Hij werd gebouwd in 1770. Na het overlijden van Van Dillewijn in 1921 werd de grutterij door het museum aangekocht en naar Arnhem overgebracht. In 1918 zijn er nog diverse grutterijen in ons land te vinden. In Edam, Purmerend, De Rijp, Graveland en Muiden en andere gemeenten werd toen nog ouderwets de boekweit gemalen.[13]

Opname van de uit Wormerveer aflkomstige grutterij van Dillewijn. Te zien is de breeksteen en de zogenaamde wanmolen.

Grutterijen in het oude Vlaardingen

Zoals gezegd konden wij zes grutterijen ontdekken. Er zijn vier oude grutterijen opgespoord. Van het noorden van het oude Vlaardingen naar het zuiden waren dat achtereenvolgens een grutterij in het zogenaamde Zwarteveld aan de Hoogstraat. Dat is de plaats tegenover de Rooms Katholieke kerk, waar thans (1996) een stuk kaalslag is. Naar het zuiden was in de Havenstraat, op de plaats waar nu (1996) het bedrijf De Toekomst is gevestigd, de grutterij 'De Drie Posthoorns'. Vervolgens troffen wij in het pand 'De Zeeman' op de Hoogstraat hoek Vrouwensteeg een grutterij aan alsmede er schuin tegenover de grutterij 'De Utrechtsche Grutmolen'. Van deze bedrijfjes konden we veel historisch materiaal 'boven water' krijgen. Tevens ontdekten we dat in of nabij de pelmolen 'De Bonte Os' op de Galgkade ook een grutmolen zou hebben gestaan. Ook in de Stationsstraat troffen we een grutterij aan die er begin deze eeuw zou hebben gedraaid. Veel is daar niet van bekend. We zullen nu de grutterijen behandelen in de hierboven geschetste volgorde waarbij overigens laatstgenoemde grutterij buiten beschouwing zal blijven omdat er nauwelijks gegevens van bekend zijn.
Tot slot nog een opmerking over de naam Gorter. Alhoewel deze regelmatig voorkomt in de archieven, met name in de transportakten van onroerende zaken, konden geen grutterijen of pellerijen van de familie Gorter worden opgespoord. Zie de notitie hierover.[14]

In het Zwarteveld

In 1714 gaf ene Leendert de Jongh, gehuwd met Grietje van West, te kennen dat hij 'wel geneegen zoude zijn binnen deezer Steede een Grutterie of grutmolen te exerceeren mitsgaders daarnevens te exerceeren een coornwasserie'.[15] Zo begon in 1714 de geschiedenis van de grutterij die ooit stond in het zogenaamde Zwarteveld. Deze plaats bestaat nu (1996) uit een stuk kaalslag tegenover de toren van de Rooms Katholieke kerk op de Hoogstraat. In tegenstelling tot andere grutterijen had deze grutterij geen aparte naam. We zouden haar ook de 'Grutterij van Gerrit van Kooten' kunnen noemen, aangezien Van Kooten in de Patriottentijd de bekendste grutter uit de Vlaardingse historie was.

Inderdaad werd de toestemming verleend aan De Jongh.[16] Hij kon derhalve een grutterij beginnen. Hij kocht voor dit

Plattegrond van het einde van de Hoogstraat. Rechts zien we de Sluizen. De grutterij van onder andere Leendert de Jongh en later Gerrit van Kooten stond op de plaats van het gearceerde perceel. Kadastrale kaart van Vlaardingen van circa 1830.

doel in 1715 een huis met erf gelegen aan de oostzijde van de Dijk in Het Zwarteveld voor 1.000 gulden.[17] Verkoper was Thomas Dirckz. Rijswijk die echter maar de helft (het zuidelijke gedeelte) van het huis in kwestie verkocht. De belendingen in de akte geven aan dat ten noorden van de woning de verkoper woonde en ten zuiden Ary Pietersz. Roubosch. Als op 15 januari 1749 Leendert de Jongh is overleden, blijkt uit de inventaris wat er zoal in de grutterij aanwezig was.'[18] Genoemd wordt onder andere een 'swart ruijn paart' van vijf jaar oud en een 'dito merrij paart' maar dat was negen jaar oud toen zijn baas het tijdelijke met het eeuwige verwisselde. Op de zolder treffen we onder andere vijf lasten boekweit alsmede 'omtrent 20 agtendeel scheepsgort, omtrent 30 agtendeel groffmeel, omtrent 20 agtendeel carnel, omtrent 20 agtendeel geelmeel, omtrent 2 sak grutte off meel.[19] Doordat deze spullen op de zolder staan is aangetoond dat deze molen een 'bovenwerkse' molen was. Verder behoort tot de grutterij een hoeveelheid gereedschap. Op de zolder komen we ook nog bedden, dekens, kussens en dergelijke tegen. In het 'voorhuijs' zien we een 'hoefbank met een plankier', vier winkelbakken voor meel of grutte, 'eenige maten', een vat gevuld met stroop, een vat met azijn, een zak witte bonen, een hoeveelheid harde gort, enkele flessen waarin suiker zit alsmede suiker in zakken: 'ruijm hondert pond'. Tevens zien we 'omtrent ses en dertig pond candy Suijker'. Ook is er eenentwintig pond zoete koek en een half 'agtendeel graauwe erten', wat schoteltjes, een spiegel en een schilderij te vinden.

In de zijkamer zien we 'een bruijn Therak' met allerhande kopjes en schoteltjes waaronder een zilveren theebusje, een zilveren spoelkom en een zilveren kruidenbakje. Een 'Therak' blijkt dus een rekje te zijn met daarop diverse zaken die met het drinken van thee te maken hebben. Er blijken op dat rekje ook 'vijff defecte theekopjes' te staan! In dit kamertje voorts nog een geverfd kabinet, drie tafels en negen stoelen! Er is ook geld: 714 gulden en 2 stuivers contant aldaar te vinden. Een fors bedrag voor die tijd. Van dit geld blijken de 'doodkosten en begrafeniskosten' te zijn betaald. In de 'binnenkeuken': lakens, slopen, 'koppen', pannen en dergelijke. Voor onze begrippen een merkwaardige combinatie. In de grutterij komen we de volgende zaken tegen. 'Een rak met eenig aardewerk' en een lepelrek met twaalf tinnen lepels alsmede twee wateremmers, een grote ketel en een ijzeren aspot.

Tot de lasten behoren zoal: een schuld aan Arij van West van 3.478 gulden en 8 stuivers en 8 penningen. Van West was de broer van de reeds overleden vrouw van De Jongh, zijn zwager derhalve. Aan de stad was De Jongh nog belasting schuldig ('ordinaire verponding'): 47 gulden, 16 stuivers en 6 penningen. Over de honderdste penning moest De Jongh nog 40 gulden betalen. Een Rotterdamse boekweitleverancier, de koopman Philippus Erkelens, kreeg1.574 gulden en nog wat van hem. Ook staan er nog enkele andere, kleinere schuldeisers op de balans wegens de levering aan de grutter van bijvoorbeeld kruidenierswaren, bonen en dergelijke. De grutterij staat in de akte omschreven als een huis met erf gelegen aan de oostzijde van de Dijk 'In 't Swarte Veld', 'sijnde het voorschreve huijs bij den overledene bewoondt en gebruijckt tot eene grutterij'.

Fragment van een gravure van C. Pronk uit 1743. We zien het einde van de Hoogstraat bij de sluizen. Links de ingang van de Havenstraat. Het gedeelte tussen de Hoogstraat en de Havenstraat heette het Zwarteveld. De grutterij stond ongeveer ter hoogte van het grote pand in het Zwarteveld en liep tot aan de Havenstraat.

Geen aanvaarding van de erfenis!

Er was dus aardig wat schuld in de boedel van Leendert. Aan guldens al een bedrag van 5.139! Hij had dus een niet zo'n erg gezonde bedrijfsvoering achter de rug. Overleden in 1749 en zijn onderneming begonnen in 1715 betekent derhalve 34 jaar het gruttersbedrijf uitgeoefend: zonder reserve, maar met een grote schuld gestopt! Zijn grootste schuldeiser was zijn eigen zwager. Op 31 januari 1749 werd de inventaris opgemaakt. De erfgenamen de kinderen, besluiten echter zich te zullen beraden of zij de erfenis wel of niet zullen aannemen.[20] Het maken van de inventaris moet dan ook niet gezien worden als een aanvaarding van de nalatenschap van hun overleden vader. Door de opstelling van de erfenis was vast komen te staan dat er in de boedel meer schulden waren dan bezittingen '...als uyt het provenue der goederen sal kunnen werden voldaan...'. Bovendien was niet bekend waarvoor de schuldeisers '... nogh meer souden kunnen opkomen'. Zij verklaren dan ook van de erfenis af te zien en '... bij dese te repudiceren (de verbintenis op te heffen) en te laeten aen ende ten behoeve van diegene die deselve souden willen aenvaerden ...'.

De kinderen van Leendert de Jongh zien dus af van de erfenis: de lasten ontstegen de baten! Zij verklaren daarom: '... naar Rijpe overwegingen hadden sij besloten 'sig niet als Erffgenamen te willen gedragen maar van de boedel affstandt te doen'[21] Vervolgens verzochten zij aan de schout, burgemeesters en schepenen een curator aan te wijzen.

Op 25 februari 1749 verscheen de heer Van West bij notaris De Vooght. Van West was reder en koopman in Vlaardingen. Hij gaf te kennen dat meestergrutter Leendert de Jongh weduwnaar was van Grietje van West, een 'volle suster' van hem. Hij verklaarde dat hij de grootste crediteur was 'omtrent de helft van alle schulden'. Hij nam de erfenis op zich en motiveerde een en ander met de woorden: 'Omme het fatsoen van de zelve soo verre als in sijn vermogen is ...' '... den boedel en nalatenschap van de voorsz. sijne overleden swager Leendert de Jongh te sulle aanvaarden'. Van West deelde verder mee dat hij de kinderen van De Jongh buiten alle kosten, die de crediteuren van hen zouden kunnen eisen, zal houden. De kinderen waren Willem, Arij, Jan, Leendert en Catharina de Jongh alsmede de minderjarige kinderen (die niet genoemd worden). Bij de notaris was ook zoon Arij de Jong aanwezig die verklaarde van alles afstand te doen.

Ten slotte nadert het drama zijn ontknoping. Op 3 april 1749 transporteerde ten overstaan van de schepenen van

Vlaardingen Arij van West de grutterij aan een zoon van Leendert de Jongh, Ary Leendertsz. De Jongh nam het huis met erf, grutterij en gereedschappen over voor een bedrag van 4.000 gulden! Voor dit bedrag nam hij een hypotheek.[22] Uiteindelijk was Van West derhalve niet alleen tijdelijk beheerder geweest in de bijna onder de schulden bezweken grutterij van Leendert de Jongh, hij stelde tevens een zoon in staat de onderneming voort te zetten!

Door middel van transportakten in ons onvolprezen Stadsarchief kwamen wij erachter dat Ary Leendertsz. de Jongh later zijn pand verkocht aan ene Jan Plooy. We zien dat op 7 januari 1769 deze Plooy, woonachtig in Benthuysen, eigenaar was van de grutterij in het Zwarteveld. Koper ervan werd op die datum Huybertus de Wolff. Hij telde voor de maalinrichting 5.027 gulden neer.[23] De zaak staat dan te boek als een grutterij, huizen, erf en stallingen. In 1772 kreeg De Wolff te maken met een rechtszaak aangespannen door ene Lijsbeth Rijersd. van Kampen. Zij voelde zich genoodzaakt te procederen tegen de meestergrutter.[24]

In het pand van schilder Maarleveld op de Hoogstraat was de grutterij van onder andere Huybertus de Wolff gevestigd.

'Vleeselijke Conversatie'

Op 24 december 1772 gaf 'de Eerbare Jonge Dogter van omtrent twee en twintig jaaren' Lijsbeth Rijersd. van Kampen, wonende binnen Vlaardingen, te kennen dat zij baasgrutter Huybertus de Wolff aanklaagde. Zij werd daarbij ter zijde gestaan door haar vader. Zij deelde de schepenen mee dat zij twee jaar lang als dienstmeid bij de grutter had gewoond. De Wolff had haar echter 'met schoone woorden en beloften, geduurende eenige tijd so verre weeten te brengen dat hij met haar diverse maalen heeft gehad vleeselijke Conversatie'. Ten gevolge daarvan, zo heette het in die tijd, 'was zij van hem geimpregneert geworden'. Op 27 november 1772 was zij dan ook bevallen van een zoon. 'In haar baarensnood' verklaarde zij dat Huybertus de Wolff de vader van het kind was. Lijsbeth vond dat de grutter verplicht was de kraamkosten voor zijn rekening te nemen en het kind te alimenteren. Met vriendelijke woorden was Huybertus hier niet toe te bewegen geweest. Zij zag derhalve geen andere mogelijkheid dan dit voor het gerecht af te dwingen. Zij en haar ouders waren echter personen die geen proceskosten konden betalen en vroegen derhalve dit te mogen doen zonder zegels (pro deo). Schepenen beraadslaagden erover en verleenden haar die gunst. Op 11 januari 1773 werd het proces voortgezet. Aan Lijsbeth was de procureur Gerrit de Heer toegewezen. In de aanklacht die hij deed, kwam veel meer een door beiden gedurende die twee jaren gewenste relatie naar voren dan Lijsbeth in eerste instantie liet blijken. Procureur De Heer heeft het onder andere over '... een Familiaire en gemeensame ommegang ...' die echter door de '... so fatale als beklaaglijke omstandigheeden' voor Lijsbeth door De Wolf werd afgedaan als 'nooit te hebben bestaan'. De aanklager heeft Lena van den Akker 'geswoore vroedvrouw' en Willemina van Son alsmede Johanna van Kamphuys, die bij de bevalling aanwezig waren, als getuigen naar voren geschoven. Zij verklaarden '... dat de eisseresse op den 27 November laatstleeden verlost is van een zoon die sij aan den ged. (gedaagde) in Barentsnood toegeijgent en opgeswoore had ....'[25] Hij eiste dan ook van de gedaagde De Wolf een bedrag van vijftig gulden 'tot goedmaking van de kraamkosten' en als alimentatie een bedrag van twee gulden en 10 stuivers die hij wekelijks aan de moeder moest betalen gedurende de tijd dat het kind de ouderdom van achttien jaren nog niet had bereikt. De gedaagde kreeg een kopie van de eis en de verklaringen.[26]

Op de rechtdag in maart 1773 kwam de grutter aan het woord. De Wolff antwoordde op de tegen hem geuite beschuldigingen in een tiental artikelen. Hij had met de 'alleruitterste verwondering en aandoening' kennis genomen van de aanklacht en de eis. Hij vond het maar een futiele en door de 'jurieufe' (juridisch verzachtende omschrijving van de aanklacht waardoor deze minder onaangenaam overkomt) middelen niet serieuze zaak. Onzin dus, vond hij! Ook omdat de zaak 'pro deo' werd behandeld (nou ja!). Er waren geen kopieën aan hem overhandigd, zo liet hij weten. (Dat is merkwaardig want we zagen reeds dat die hem wel ter hand waren gesteld '... als zijnde wel gedaan ...'.) Daarom, zo zei hij, zal hij '... geene andere defensie voor als nog doen ...' dan alleen dat hij 'nooijt en ooijt met Lijsbeth Reijersdr. van Kampen eenige de minste vleeselijke conversatie' heeft gehad'. In het laatste artikel haalde hij zijn goede naam en faam aan die hij in stand moet houden.[27] Hij wees alle beschuldigingen van de hand ook die welke nog naar voren zouden worden gebracht. Hij noemde ze impertinent, denigrerend en irrelevant. Hij hoopte te mogen volstaan met deze verklaring en dat dat voldoende mag zijn om de eis van Lijsbeth Reijersdr. van Kampen voor niet ontvankelijk te verklaren. De procureur van Lijsbeth aanvaardde de presentatie van De Wolff maar hij wees wel de negatieve taal die hij uitte van de hand. Bovendien eiste hij een veroordeling van de gedaagde. De gedaagde bleef bij zijn uitspraken en verzocht eveneens om een uitspraak. Helaas was die niet terug te vinden in de archieven!

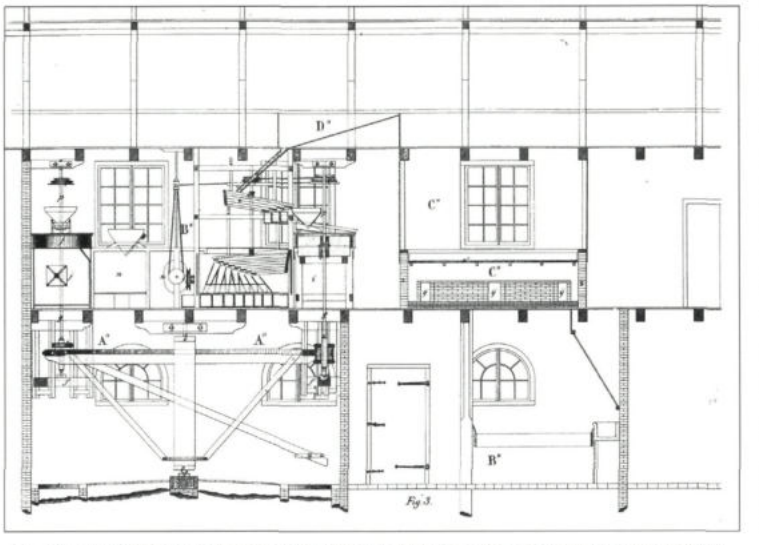

Doorsnede van een grutmolen. Het paard liep in of onder het grote kroon wiel (letter A). De maalstenen lagen op de zolder er boven (letter j). De te malen boekweit ging in de trechter bij de letter p. Rechts bij letter C zien we de 'eest'. In Vlaardingen waren de grutterijen van een dergelijke samenstelling.

Dat deze affaire te vinden is in de 'Criminele Rolle' in plaats van in de civiele rechtstukken vindt wellicht zijn oorsprong in het feit dat zoals gezegd de vroedvrouw in dergelijke gevallen diende te vragen wie de vader was van de baby. Hierdoor was de ongelukkige moeder wel verplicht om een eis te stellen richting veronderstelde verwekker van de zwangerschap.

Gerrit van Kooten

In april 1776 verwisselde voor 7.814 gulden de grutterij met huis erf en paardestal van eigenaar.[28] De eerder gememoreerde Gerrit van Kooten was de koper. Ook Van Kooten nam een hypotheek van 4.000 gulden. De vrouw van Gerrit van Kooten heette Lena van der Weijden. Zij benoemden elkaar tot erfgenamen.[29] In november 1786 deden zich ten gevolge van de politieke toestand in het land ongeregeldheden voor waarbij ook grutter Van Kooten was betrokken. Als patriot was hij lid van het Genootschap van Wapenhandel, een zogenaamd Vrijcorps. Om die reden werd in januari 1788 zijn huis en inboedel door 'allerhande soorten mensen' kort en klein geslagen.[30] De macht van de Patriotten is dan echter reeds ingeboet. Van Kooten had toen het land al verlaten. Zijn vrouw vroeg echter aan het stadsbestuur bescherming als haar man naar Vlaardingen zou terugkeren. Die bescherming werd wel verleend mits Van Kooten zich niet met politiek zou inlaten.

In augustus 1790 werd Gerrit van Kooten van fraude verdacht. De grutter had zich niet ontzien om 'vijff zakken Boekweit uit het schip van den Rotterdamsche Beurtman te lossen en tot sijnend op te slaan, zonder daartoe van den Gaarder te hebben vercreegen een Loscedulle en zonder daarvan direct na(ar) den Inslag den verschuldigde impost aan den Gaarder te hebben voldaan.' Van Kooten had dus niet op tijd zijn belasting betaald.[31] De baljuw zag hierin een mogelijkheid om Van Kooten dwars te zitten en eiste een hoge boete van de grutter 'wegens het frauderen van 's Lands Gemeene Middelen'.
De gewoonte was om, zodra de beurtschipper met vracht

in de haven was aangekomen, de goederen die voor jou bestemd waren, door de schipper of zijn knecht te laten bezorgen en later de eventueel verschuldigde belasting (impost) met de Gaarder af te rekenen. Dit was tegen de wet maar er werd nooit iets van gezegd. De Gaarder moest eerst worden betaald, pas dan kon je je goederen in ontvangst nemen. De baljuw meende Van Kooten op de overtreding van deze regel te kunnen pakken. Er volgde een heus proces met verhoren en advocaten en dergelijke. Uiteindelijk moest baljuw Van Leijden bakzeil halen. Van Kooten werd vrijgesproken en de baljuw kon tevens de kosten van het proces betalen. Voor de vorm ging hij nog in beroep maar de fatale termijn liet hij verlopen.

In de Franse tijd, toen de Patriotten weer de macht naar zich toe haalden, was Van Kooten één van de eersten die zich roerde in het Vlaardingse stadhuis. (Het gedoe met de baljuw zal hem nog helder voor de geest hebben gestaan.) Als lid van de 'Provisionele Municipaliteit' stuurde hij in 1795 zijn eerdere opponent de laan uit en werd hij zelf baljuw. Aan zijn ambtstermijn kwam een einde doordat hij per 30 juni 1796 samen met zeven schepenen werd vervangen. Dat dit op een onwettige manier tot stand kwam, mocht de politieke pret niet drukken. De nieuwe baljuw was Jan Klink. Een jaar later deed Van Kooten zijn grutterij van de hand. Op 23 augustus 1797 kocht de geestverwant van Van Kooten, Andries van Roon, het huis met erf waarin gevestigd een grutterij, stallen en verdere toebehoren. De koopprijs was 7.600 gulden waarvan 5.000 gulden hypotheek.[32]
Andries van Roon trof niet de meest begerenswaardige episode in onze vaderlandse geschiedenis aan om een bedrijf te beginnen. Ons land in het algemeen en Vlaardingen in het bijzonder beleefde een wel zeer sombere periode. Door de oorlog met Engeland lag de visserij in de jaren 1798-1801 geheel stil.[33] Voor een stad die economisch afhankelijk was van die visserij een regelrechte ramp. Van de 5.600 inwoners leefden er in 1798 4.000 'van de bedeling'. (Een percentage van maar liefst 71,4!)[34] In dit licht gezien was het niet vreemd dat ook Andries van Roon zijn financiële verplichtingen niet meer kon nakomen.

'Nulliteit'

Net als Van Kooten werd ook Andries van Roon een proces in de schoenen geschoven. Op 8 juni 1801 sleepte de Dordtse 'pondgaarder' Willem Marius Rodenburg Van Roon voor de schepenen van Vlaardingen. Rodenburg had als procureur ene Van Waning die namens hem eiste. Tijdens het proces produceerde hij een uittreksel uit het schuldregister van eiser Rodenburg. Hierop was de aanklacht gebaseerd. De gedaagde Van Roon bracht naar voren dat de getoonde documenten zo gebrekkig waren dat daar bij de rechter geen recht mee te halen was. Doodleuk ontkende Van Roon zijn schuld en gaf de aanklacht en het uittreksel een waarde van 'nulliteit'. De eiser eiste dat de gedaagde zou worden veroordeeld om aan de eiser te voldoen een som van twee honderd gulden en twaalf stuivers. Pas dan wordt duidelijk waar het geschil om gaat: Willem Marius Rodenburg had aan Andries van Roon boekweit geleverd zo blijkt uit het schuldregister van 29 mei 1800. Daarbovenop kwam nog een rente van 4%.[35] Van Roon overhandigde de documenten aan de eiser die echter bij zijn eis bleef. Andries van Roon vroeg directe behandeling van de zaak die uiteindelijk afgedaan werd met een schikking.[36]
Twee maanden later deed procureur Van Waning nog een poging. Volgens de akte was dit de derde dagvaarding. De schepenen gingen akkoord (met het proces). Van Roon en Van Waning verschenen derhalve wederom voor de heren van de wet. De Dordtse pondgaarder eiste hetzelfde als destijds in juni. Onze grutter had ook nu een vervanger (wellicht zijn procureur): de heer Gagestein. Laatstgenoemde vroeg aan Van Waning een kopie van zijn lange relaas. Deze zegde dit toe. Volgde de conclusie van eis (zoals het in een goed civiel proces betaamt): 'Dat gedaagde zal worden veroordeeld te voldoen een somma van 200 gulden en 12 stuivers, te voldoen wegens door eiser aan gedaagde op de 29. Mei 1800 geleverde Boekweyt, blijkens Extract uit des eissers schulregister, welkers deugdelijkheid, den eisser bereid is met solemneele (plechtige) Eede te sterken.' Plus 4% intrest.[37] Kennelijk werd er weer een lijmpoging ondernomen want er is geen uitspraak te vinden waarmee deze zaak (voor ons) op een onbevredigende manier ten einde kwam.
In ieder geval hadden de schulden Van Roon niet de kop gekost zoals dat bij zijn collega Rotteveel van De Utrechtse Grutmolen wel gebeurde. Andries had dan ook het voordeel dat hij bij zijn vader Pieter van Roon terecht kon om de grutterij draaiende te houden. Van hem leende hij in december 1801 4.000 gulden.[38] Tot het einde van het jaar 1811 sukkelde hij zo voort. Met een behoorlijk verlies en zonder een cent aan zijn vader te hebben afgelost verkocht hij de grutterij. Koper werd op 18 december 1811 ene Jan van Luyk 'wonende op de Korte Dijk'.[39] De nieuwe eigenaar betaalde voor het geheel 4.500 gulden waarvan 500 gulden '... klinkende zilveren munt' en 4.000 gulden door het overnemen van de schuld van Andries aan zijn vader Pieter van Roon.

Govert Bloemendaal

Jan van Luyk dacht in 1825 'Ik stop ermee' of iets dergelijks. Op 1 april namelijk van dat jaar verkocht hij zijn onderneming voor 8.000 gulden aan ene Govert Bloemendaal.[40] Laatstgenoemde woonde ooit in Oudshoorn.[41] De omschrijving van de grutterij luidde 'Een Huis en Erve staand en gelegen aan de Oostzijde van de Dijk in 't Zwarteveld binnen deze Stad, wijk B 4/117.' Het huis liep van voor aan de straat tot achter aan de Nieuwe Havenstraat. Verschillende malen zien we de naam Bloemendaal in de archieven. Soms als koper van een paardetuig en een 'borstlap' dan weer als borg bij de pacht van een stuk land. Ook als pachter van een partij van ongeveer 'drie en een halve bunder Havergewas te velde staande'. In verschillende percelen werd een verpachting gedaan tot een totaal van 411 gulden.[42] Bloemendaal bezat ook 'vlasgewas'. Ook zien we hem als toeziend voogd of als schuldeiser van een bedrag van 340 gulden als Willem Maartensz. Dijkshoorn is overleden. De schuld, die overigens negen (!) jaar oud was, was een gevolg van het niet voldoen van rekeningen wegens geleverde lijnkoeken en andere grutterswaren.[43] Dijkshoorn was boer (bouwman) in Vlaardinger-Ambacht. Ook leende hij wel eens geld: 4.000 gulden van de weduwe van Pieter van der Drift.

De breekzeef. In deze zeef werd de gemalen boekweit gesorteerd.

Weduwnaar Bloemendaal

Toen de echtgenote van Bloemendaal in juli 1834 was overleden, werd de inventaris opgemaakt bij de notaris. Dit vond plaats om voor de vijf minderjarige kinderen van de grutter een boedelscheiding te kunnen maken. De meestergrutter Ary van Letten van Rossen, van de grutterij De Utrechtse Grutmolen op de Hoogstraat, taxeerde de inboedel. Wat zien we zoal in de onderneming van Govert Bloemendaal en wat was het waard? We nemen even een kijkje, waarbij we een beetje de tekst volgen van de akte.

In de winkel en voorts in de grutterij:

- *een toonbank, grutten en meelbakken, schalen en gewichten en maten,*	*ƒ 35,00*
- *handzeven en losse gereedschappen:*	*ƒ 20,00*
- *dop (restproduct van boekweit)*	*ƒ 20,00*
- *een kit, schalen en gewigt en ledige tonnen en zakken*	*ƒ 25,00*
- *drie paarden*	*ƒ 300,00*
- *een fourgon (reiswagen)*	*ƒ 100,00*
- *een kratwagen*	*ƒ 80,00*
- *een kar*	*ƒ 25,00*
- *tuig en hoofdstellen, bitten en leidsels,*	*ƒ 30,00*
- *paarden kleden en kappen*	*ƒ 12,00*
- *stalgereedschapppen*	*ƒ 10,00*
- *zestien honderd ponden hooi*	*ƒ 128,00*
'tesamen'	*ƒ 777,00*

Bij de paperassen, die Govert Bloemendaal tijdens de inventarisatie bleek te bezitten, bevonden zich naast zijn 'papieren van eigendom der grutterij' ook de papieren van een stuk land aan de Holyweg. Later verpachtte hij dat. Het land staat omschreven als 'een partij van omtrent drie bunders gerst, te velde staande op een stuk land van den voornoemde Heer Bloemendaal aan de Holyweg tegenover de woning van Philippus van der Kooy, gemeente Vlaardinger-Ambacht'. [44] De verpachting werd opgehouden bij 380 gulden door de verpachter zelf. (Met de verpachting van landbouwgewassen zoals haver, gerst, vlas enzovoort, werd de verkoop van dat gewas bedoeld met de verplichting om dat gewas daadwerkelijk ook te oogsten. Als het werd 'opgehouden' bracht het te weinig op en deed de boer (verpachter) het werk zelf. Het land zelf werd dus niet verpacht, het ging om het gewas!)

Bloemendaal veilt en verkoopt

'Een hecht en sterk dubbel Huis en Erve, waarin sedert onheuglijke jaren een Grutterij is en nog wordt uitgeoefend, staande en gelegen te Vlaardingen aan de Oostzijde

van de Hoogstraat, wijk B. nr. 4/117'[45] Zo werd als punt 1 van de lijst de grutterij in 1846 omschreven als Bloemendaal op zijn beurt weer tot verkoop overgaat. Hij motiveerde dat met de woorden 'dat het in het belang van zijn kinderen is en hij het voor zichzelf verplicht vindt om tot verkoop over te gaan'. Wat hij met dat laatste bedoelde, blijft onduidelijk. Wilde hij gewoon gaan rentenieren? Als tweede onroerende zaak werd een 'stalling en Erve staande en gelegen aan de Oostzijde van de Nieuwe Havenstraat, wijk B nr. 52' genoemd. Punt drie vermeldt 'Twee bunders land, 53 roeden 80 ellen extra best weiland, gelegen aan de Holyweg te Vlaardinger-Ambacht'. Willem Volkert werd door Govert gemachtigd om het hele spul te laten veilen. In februari 1844 had de grutter al voorbereidingen getroffen om zijn onroerende zaken van de hand te doen. Door omroeping, aanplakking van biljetten en advertenties in 'couranten' werd bekend gemaakt dat de veiling op 8 juli 1846 plaats zal vinden. Hierna zal de definitieve toewijzing geschieden. De veiling werd gehouden in het logement De Hollandsche Tuin (destijds gelegen op de hoek van de Hoogstraat en de Brede Havenstraat). Ook de afslag werd er gehouden en wel op 15 juli. Na de afslag volgde de definitieve toewijzing.

De veiling leverde het volgende resultaat op. (Perceelsgewijs)

1 Jan de Bruin voor 2.600 gulden
2 Arnoldus Boeije voor 410 gulden
3 Damanius Zijdenbos voor 3.000 gulden

De afslag op 15 juli zag er zo uit:

1 Jacob de Jong voor 3.150 gulden
2 Jan de Bruin voor 530 gulden
3 Op perceel nummer 3 werd niet gemijnd.

Daarna werden de eerste twee percelen gezamenlijk afgeslagen en (door gemachtigde Willem Volkert) gebracht op 4.500 gulden. Een poging om alle drie percelen tegelijk af te slaan, leverde geen resultaat op ('niet gemijnd'). Volkert bracht daarna verslag uit bij Govert Bloemendaal. Hij bleek gebruik te maken van één van de voorwaarden die hem het recht gaf om de toewijzing vierentwintig uur op te houden. Bovendien deelde hij mee zelf ook een van de 'mijnders' te zijn. Hij vroeg of Bloemendaal akkoord ging met de prijzen en of hij de percelen aan de hoogste bieders kon geven. Grutter Govert ging daarmee akkoord. Zodoende werden de percelen 1 en 2 gegund aan Willem Volkert. Hij verklaarde daarbij dat hij de koop gedaan had voor ene Anthony Poortman. Deze was gruttersknecht en woonde in Willemstad. De prijs bedroeg 4.500 gulden. Perceel 3 gaat voor 3.000 gulden naar Damanius Zijdenbos. Poortman moest uiteindelijk betalen (in guldens):

percelen 1 en 2	*4.500,00*
roerende goederen	*400,00*
mesthoop	*25,00*
trekgeld[45] over 1 en 2	*60,00*
5 % kooppenningen	*225,00*
4 % rechten van koop	*208,40*
'tesamen'	*5.418,40*

Anthony Poortman verkocht 21 jaar later zijn grutterij aan Gerardus Martinus Ham. Ham was grutter en woonde in Vlaardinger-Ambacht. In de notariële akte werd de zaak als volgt omschreven: 'Een huis, waarin een grutterij wordt uitgeoefend met erf, staande en gelegen aan de oostzijde van de Hoogstraat te Vlaardingen 'wijk B nummer 4, kadastrale sectie A, nummer 150.' Punt drie van de verkoopakte bevatte de bepaling dat op het pand dat verkocht werd een uitdrukkelijke erfdienstbaarheid van kracht was. Dit was een jaar eerder bedongen bij de verkoop van een ander pand. Eigenaar daarvan was toen (1867) Leendert van der Ende. De bedongen zaak betrof het volgende. De put die zich bevond in het pand van de grutterij en water leverde door middel van de pomp in dit perceel, moest blijven bestaan. Ten tweede werd afgedwongen dat de grutterij een recht van overpad had op het perceel met de pomp. Men kon dan gemakkelijk bij de Haven komen om goederen in en uit schepen te laden en te lossen. De koopsom is 3.000 gulden.[47] Net zoals we bij de grutterij De Utrechtse Grutmolen zullen zien, verscheen ook hier Corstiaan Gerrit van Dusseldorp ten tonele. Om de koop van zijn grutterij te bekostigen leende Ham van Van Dusseldorp een bedrag van 5.000 gulden. Tot zekerheid verbond hij daaraan zijn grutterij aan de Hoogstraat.[48] Een en ander speelde zich af in 1867.

De grutmolen nadert zijn einde. Op 5 juni 1871 verkocht Gerardus Martinus Ham aan de 'verver' Hugo Maarleveld het huis met erf. Voor 2.800 gulden werd Maarleveld eigenaar.[49] Hij zal er geen boekweit hebben gemalen want zelfs wij kunnen ons herinneren dat er een schildersbedrijf in het pand was gevestigd. Het ooit door de firma Maarleveld uitgegeven gedenkschrift tenslotte geeft aan dat er ooit een grutterij in het relevante pand was gevestigd .[50]

Rechts: Plattegrond van de grutterij in de Havenstraat De Drie Posthoorns (zie gearceerde deel). Links de brug over de Haven en de Visbank. Kadastrale kaart van Vlaardingen van circa 1830.

Zo eindigt een lang verhaal van een voor de grutterij dynamische geschiedenis. Na 157 jaar kwam er een einde aan de grutterij in het Zwarteveld. We zagen dat pelmolenaar Van Dusseldorp van De Bonte Os geld leende aan Ham. De concurrentie van deze lieden zal er wellicht toe hebben bijgedragen dat het einde sneller kwam dan wenselijk was gezien de verkoopprijs (2.800 gulden) en de som geleend geld (5.000 gulden)! Ook vroeger veranderde er van alles en ook eetgewoontes waren aan wijzigingen onderhevig. Moderner voedsel zoals rijst en aardappelen maakten dat de consumptie van boekweit steeds verder op de achtergrond raakte. De door paarden aangedreven grutterijen gingen dezelfde weg.

Foto van de voormalige grutterij van aan het einde van de Hoogstraat in het Zwarte Veld.

De Drie Posthoorns

Zoals in de inleiding al gememoreerd, troffen we op onze speurtocht naar grutterijen in het oude Vlaardingen in de Havenstraat de grutterij met de prozaïsche naam De Drie Posthoorns aan. De Havenstraat werd ooit bewoond door min of meer aanzienlijke burgers. Er woonde (in deze geschiedenis) een chirurgijn, er waren scheepswerven, er was een grutterij en er woonde ooit een 'kapitein ter koopvaardij'.

Ons verhaal begint in 1655. Toen woonde in deze straat een zekere Jacob Maertsz. Suyker. Op de 26e juli van dat jaar verkocht Suyker aan Volckert Andriesz. Ruyt een huis met een erf aan de oostzijde van dezelfde Havenstraat. Bij de koop van het 'huys ende erve, staende ende gelegen aen de Oostzijde van de Nieuwe Havenstraat' werd bepaald dat in de zuidmuur van het pand, een gemeenschappelijke muur, niet mocht worden 'getimmert'.[51]

In september 1657 werd Ruyt gesommeerd een rekening te voldoen. Het is ene Patijn die hem onder druk zette. Patijn had hout geleverd en arbeid verricht. Binnen 'den tijt van ses maenden' moest de betaling binnen zijn.[52] Een redelijke termijn zouden wij nu zeggen. Ruyt zat kennelijk in financiële problemen. Een maand later dook er weer een sommatie op. Op dezelfde civiele rol komt namelijk zijn naam voor wegens het niet-betalen van een bedrag van 54 gulden. Het ging om de levering van een 'seeckere Schuyt'.[53] De schepenen van Vlaardingen beslissen dat, aangezien Ruyt niet is verschenen, de schuit in beslag zal worden genomen om hem in het openbaar te verkopen. De opbrengst ervan zal worden aangewend om de schuld aan de (eisende) weduwe Boonen te voldoen.

Vinck en Vinck

Kennelijk is grutter Ruyt geschrokken van het verschijnen voor de schepenen want er komen geen nieuwe problemen meer te voorschijn uit de archieven. Pas in 1690 zien we zijn naam weer terug. Zijn weduwe Neeltje Corn. verkocht toen aan de in Vlaardingen woonachtige Aelbregt Cornelis Vinck het huis met erf en de grutterij. Ook het paard en de losse goederen die tot de grutterij behoorden gingen mee met de verkoop.[54] De prijs was 4.000 gulden. Na taxatie werd bepaald dat voor het paard en de losse goederen 1.228 gulden dienden te worden betaald en voor het huis 2.772 gulden. Als onderdeel van de overeenkomst werd bedongen dat de kooppenningen gedeeltelijk zouden worden voldaan door de overname van lopende schuldbrieven.

Ondanks de in het verleden gevoerde processen tegen Ruyt, had hij toch niet slecht geboerd. Bij de verkoop van de grutterij kwam aan het licht dat zijn weduwe tevens in het bezit was van het huis dat naast de grutterij stond. Zij bleef daar in wonen. In 1696 verkochten de erfgenamen van Ruyt het huis ten zuiden van de grutterij waarvan na verkoop van de grutterij sprake was. Koper is ook hier de buurman en meester grutter Vinck voor een bedrag van 410 gulden.[55]

Anderhalve week voordat Aelbregt Vinck de grutterij overnam, had hij een bezoek gebracht aan de beide burgemeesters François Glansdorp en Jan Arentsz. de Jongh.[56] Dit had alles te maken met de uitoefening van zijn toekomstige activiteiten in de Havenstraat. Het is namelijk zo dat een ieder die een vrij beroep uitoefende een beëdigd burger (poorter) diende te zijn. Doorgaans was men dit doordat het poorterschap erfelijk was. Vinck echter was 'geboortig in het Graefschap Buyren' en bezat dit voorrecht niet. Door het afleggen van de poorterseed 'in hande van beyde borgemeesters' en de betaling van 6 gulden had hij voor zichzelf en zijn nageslacht de weg vrijgemaakt voor een bestaan als grutter in zijn nieuwe woonplaats Vlaardingen.

De vrouw van grutter Aelbregt Vinck is blijkens de bronnen niet in onbemiddelde toestand weduwe geworden. De naam van Margaretha van der Ende kwamen we namelijk meerdere malen tegen als verhuurster van land, woningen en als koopster van obligaties. Bovendien leende zij ook geld aan anderen.[58] Zij behoorde dus tot de bezittende klasse van Vlaardingen! Zelfs tot in Beusichem had zij belangen getuige een machtiging aan Adriaan Vinck. Het gaat dan om een vordering op de in Beusichem woonachtige Laurents Coorn. Dit alles vanwege het leveren 'van koebeesten'.[59]

Maar, ook in deze familie gaat niet alles van het bekende leien dakje! Grutter Cornelis Vinck, de zoon van Aelbregt Vinck, presteerde het in 1731 om 'boekwijtmeelbiljetten' te vervalsen![60] In Geervliet en Rotterdam zou hij namelijk 2 authentieke kopieën van dergelijke biljetten hebben afgegeven.

In de kantlijn van de hiervoor genoemde akte van 1690, waarbij de weduwe van Volckert Ruyt de grutterij aan Aelbregt Cornelis Vinck overdeed, is verder vermeld dat het huis alsmede de grutterij met een daaraan getimmerd deel door de erfgenamen van Margaretha van der Ende, de weduwe van Aelbregt Vinck, bij de scheiding van de boedel werd toebedeeld aan Cornelis Vinck. Dit heeft plaatsgevonden te Schiedam op 1 juni 1735 ten overstaan van notaris Jan Luycken. Pas op 1 april 1737 liet Cornelis Vinck zijn bezit bij de schepenen in Vlaardingen op papier vastleggen. Enkele jaren later overleed Cornelis Vinck. Zijn weduwe Agatha Langstraten liet het huis met erf en grutterij bij de notaris volgens een akte van donatie overschrijven op naam van haar zoon Aelbregt Vinck. Volgens een aantekening in de marge zou dit plaats hebben gevonden op 8 mei 1743. Een dag later zou de overdracht bekrachtigd worden.[61] Aelbregt Cornelisse Vinck was op 5 april 1743 in ondertrouw gegaan: met Jacoba Varenburg. Cornelis Vinck overleed op 9 november 1742, zo melden de trouw- en begraafboeken.[62]

De zaakjes geregeld

In 1721 was het echtpaar Cornelis Vinck en Agatha Langstraten bij notaris De Vries geweest om hun testament op te laten maken. Zij kwamen toen overeen dat de langstlevende verplicht zou zijn om hun kind te onderhouden en op te voeden. Als hij het ouderlijk huis zou verlaten diende een bedrag van 'Vijfftig gulden zonder meer' aan hem te worden uitbetaald. Dit in plaats van en tot voldoening van de legitieme portie .[63] In december 1742 verklaarde de moeder ten overstaan van de notaris: 'uyt affectie en genegentheid voor haar soon, als uyt consideratie dat haaren boedel seedert het maaken van de voorsz. (eerder genoemde) testamentaire dispositie merkelijk was verbeetert, aan den gem. (gemelde) haere soon in plaatse van de voorsz. vijfftig gulden in voldoeninge van sijn legitieme portie, bij deesen in volle en vrijen eijgendom over te geven seker huijs en Erve sijnde eene grutterij, waarinne de comparante tegenwoordig nog is woonende'. Uit de belendingen die in de akte worden genoemd, blijkt dat de weduwe Vinck-Langstraten het huis behoudt dat zich ten zuiden van de grutterij bevindt. Het te doteren geheel strekt zich uit van de straat 'met eene gemeene gang soo voor paarden, kruywagens off anders regt op tot boven in de hooijsolder' 'tot agter in de haave'. Tot de onroerende zaken worden ook gerekend 'de grutmolen, paarden, gereedschappen, lief en Leeden en alles wat eenigsints tot de voors. grutterij is gehorende'. Tevens hoorde daar het levenslange gebruik van de paardestal en hooizolder bij die achter het huis van de weduwe en ten noorden van de grutterij liggen. Zoon Aelbregt Vinck was ook bij de notaris aanwezig en zal zich vergenoegd in de handen hebben gewreven bij deze aangename regeling. Hij verklaarde in ieder geval niet alleen akkoord te gaan met deze schenking in plaats van zijn legitieme portie, maar 'zijn moeder bovendien hartelijk te bedanke voor het meerdere hierdoor aan hem toegevoegt en oversulx sijn moeder dieswegens daar voor te quiteren' (kwijten).[64]

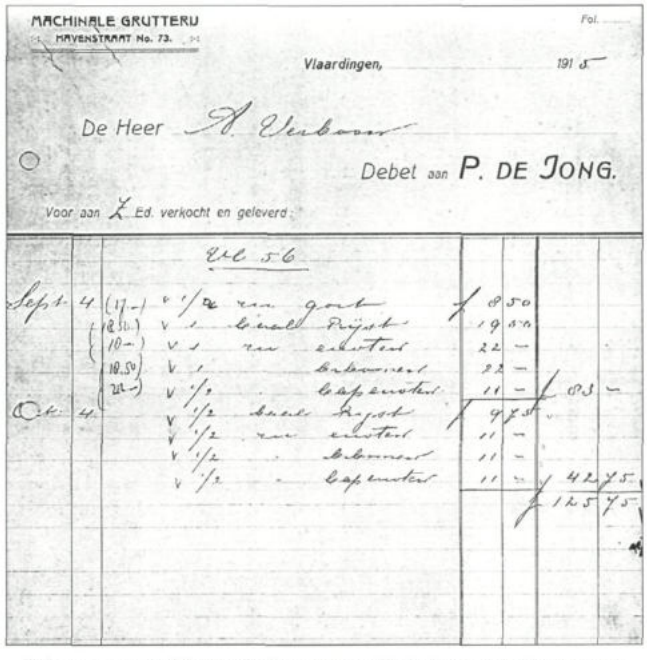
MACHINALE GRUTTERIJ
HAVENSTRAAT No. 73.
Fol.
Vlaardingen, 191 5
De Heer A. Verboon
Debet aan P. DE JONG.
Voor aan Z. Ed. verkocht en geleverd:
Rekening van de 'Machinale Grutterij van P. de Jong in de Havenstraat nummer 73. Er zijn grutten, rijst en diverse bonen geleverd aan de rederij van A. Verboon als proviand voor de Vlaardingen 56.

Aelbregt Vinck moet vóór 25 februari 1780 zijn overleden, want op die datum is zijn vrouw weduwe. Zij verkocht toen een huis met erf alsmede de helft van een steeg gelegen aan de westzijde van de Havenstraat.[65] De familie Vinck was eigenaar geworden van het pand in 1736. De prijs bedroeg 230 gulden. Koper was Pieter van Roon. Aan het eind van het jaar 1780 maakte de weduwe haar testament. Haar kinderen en kleinkinderen werden gelegateerd met bepaalde kostbaarheden. Na haar dood diende haar ongehuwde dochter Cornelia te worden voorzien van een jaarlijkse uitkering van 60 gulden. Er blijkt in het bezit van de familie ook een aantal landerijen te zijn. Die bevinden zich 'in de Vettenoord'. Zij moeten 'blijven ien het gemeen tot dat de testatrice den tijd van vijff en twintigh jaaren zal zijn overleden'. De weilanden moesten beheerd worden door twee aan te wijzen executeuren.
Bovendien dienden de executeuren erop toe te zien dat er van haar lijfssieraden en goud en zilver alsmede van haar meubelen of andere mooie dingen in het huis niets te gelden zou worden gemaakt. In plaats daarvan diende het aan de erfgenamen te worden toegewezen.[66] Uitzondering op deze regel is de grutterij met toebehoren. Die mocht direct na haar overlijden worden verkocht. (Kennelijk was dat geen sieraad of stond zij geenszins in de belangstelling van de familie!)

Na verloop van tijd is Jacoba Vinck-Varenburg inderdaad wijlen. De reder en boekhouder Pieter Wijnen en de gouden zilverkashouder Jan Hoogwinkel zijn executeuren van het testament. Zij laat behoorlijk wat na voor die tijd: twee huizen en erven die geschikt zijn gemaakt voor een grutterij met een woonhuis daaraan verbonden, alsmede stal-

Oude opname van twee panden in de Havenstraat. In het linkse pand was de grutterij De Drie Posthoorns gevestigd.

lingen en een open plaats. Bovendien blijkt er ergens nog een woonhuis tot het bezit te mogen worden gerekend. De grutterij is genaamd De Drie Posthoorns. Een zekere Cornelis Wezenberg ziet er kennelijk wel iets in. Hij koopt namelijk in 1796 de maalinrichting voor boekweit voor 3.850 gulden uit de erfenis.[67] De belending geeft aan dat ten noorden van de grutterij het 'Nieuwe Taanhuis' is gevestigd. Ten aanzien van het Nieuwe Taanhuis valt nog een aardige geschiedenis te melden.

Het Nieuwe Taanhuis en het protest

Toen in 1714 het Nieuwe Taanhuis werd gebouwd, ging daaraan nog een soort protestactie vooraf die wat betreft de intentie niet onderdeed voor wat tegenwoordig als argumenten worden aangevoerd als er iets dreigt te worden gebouwd dat omwonenden niet welgevallig is! Het gaat in dit geval om een actie van de meester chirurgijn Huibrecht Manneken.

Hierboven werd reeds uit een akte van verkoop bekend dat Cornelisse Vinck een huisje kocht in de Havenstraat. Ten noorden daarvan woonde Bouw Cornelisz. Groen. Een taanhuis is een werkplaats waar de netten worden voorzien van een extra laagje verf zodat ze niet alleen langer meegaan, maar tevens voor de vissen minder zichtbaar worden. Om dit te bereiken dienden de netten dus te worden getaand. Deze werkzaamheden, het 'berooken en verwen' van de netten, gingen echter niet onopgemerkt voorbij: zij verspreiden een uiterst onaangename geur in de omgeving van het taanhuis. Reden voor de chirurgijn om in het geweer te komen (tegen deze vorm van luchtverontreiniging!). Uit een akte van de notaris Adriaen van der Meer blijkt de volgende historie.[66]

Huibrecht Manneken stuurde rond 30 september 1713 zijn oudste dochter naar het huis van Maertje Wouters in de Havenstraat met het verzoek om naar hun huis te komen. 'Mijn vader wil u wel eens spreecken, gij moet tot onsent komen', sprak de bezoekster tegen de oude Maertje. Inderdaad gaat ze mee naar Manneken die haar vraagt: 'Maertje, weet je wel dat in de Havenstraat nu een nieuw taenhuis sal komen en dat zal u in de weeg (weg) staan'. Hij haalde daarop een papier te voorschijn en vervolgde: 'Wilt gij dit eens teijckenen'. Maar Maertje werpt daar tegenin 'wat zal ick teeckenen' waarop Manneken antwoordde dat er een taanhuis in de Havenstraat zal komen en 'teijkent maer' er aan toevoegde. Maar de oude vrouw weigerde om haar handtekening te zetten, ze wilde er eerst met haar man over praten als hij thuis kwam (kennelijk was hij op zee zoals hierna zal blijken). Maar Manneken dringt echter aan: 'ick kan soo lang niet wagten, het moet op Maendag weg; gij zult er de Schout en mijn vader groote dienst mede doen en als gij die te vrint hebt, hebt gij volck genoeg te vrint; (en wilt gij het om uwentwil niet doen, zoo doe het dan (om Grietje-buur) haer wil'. Hiermee bedoelde de chirurgijn de buurvrouw van Maertje Wouters, de weduwe van de grutter Aelbregt Vinck, Margaretha van der Ende. Zij was eigenaresse van onze grutterij De Drie Posthoorns. Zij woonde dus naast de schuur waarin het nieuwe taanhuis gebouwd zou worden. Manneken gaf aan dat het belangrijk was voor Maertje het stuk papier te tekenen 'want haer (Van Margaretha van der Ende) beste schilderijen sulle bederven'. Er was dus kennelijk veel overlast van een taanhuis! Hij zet haar nog verder onder druk door enige namen voor te lezen die naar zijn zeggen het bewuste stuk hebben ondertekend, maar de oude vrouw weet niet wat de inhoud van tekst was die alhoewel kennelijk voorgelezen zij niet gehoord heeft wat er op het papier stond, zo laat zij weten.

Zij wil dan wel tekenen maar dan wel met een merk. Waarop Manneken haar hand vastpakt om haar te helpen hoe zij een merk moest tekenen! Zij was mogelijk niet alleen een beetje doof en slecht ziend, wellicht was zij ook de schrijfkunst niet machtig en ging lezen haar ook niet goed af. Ook het tekenen van een handmerk was geen sinecure voor haar. 'Sijnde van een competente ouderdom' aldus de akte.

Manneken lijkt toch een beetje met de zaak verlegen! Twee tot drie keer zegt hij tot Maertje dat zij moet beloven dat zij zijn naam niet noemt omdat hij zoiets heeft gevraagd aan haar. Nogmaals verklaart Maertje tegenover de notaris dat zij niet weet wat de inhoud van het stuk is geweest dat zij heeft ondertekend maar 'dat sij als doen heeft geteijkent, maer dat sij de (onder-)teeckeningh alhierdoor off uijt onnooselheijt, door aanrade van de voornoemde Manneken heeft gedaen'.

De zaak krijgt rond 10 oktober datzelfde jaar nog een vervolg! Want, weer staat daar de oudste dochter van Manneken bij Maertje Wouters op de stoep. Maar nu is haar man Boudewijn Groen thuis. Weer vraagt het meisje: 'wilt gij wel eens bij mijn vader kome', Maertje antwoordt daarop dat haar man nu thuis is en dat die wel naar haar vader zou gaan. Maar Manneken komt nu zelf naar hun huis en zegt dan: 'wel buijrman, hier zijn de kinderen, komt eens tot mijnent, want het mogt eens verpraet worden'. Groen gaat dan mee met Manneken die hem daarop vraagt of hij wel gezien heeft of weet dat er een nieuw taanhuis zal worden gebouwd. Groen antwoordt daarop bevestigend. Manneken vraagt dan of hij daartegen wil protesteren maar dat wil hij niet. Hij zou liever zien dat het taanhuis er alreeds stond. Zijn vrouw blijkt namelijk tabak en 'soopje' te verkopen in de Havenstraat als hij als kapitein van de koopvaardij op zee is.[69] Maar Manneken vraagt hoe hij het zou vinden als zijn vrouw zou hebben getekend. Groen antwoordt dan dat hij in zo'n geval wel kwaad zou zijn en zoiets zou hij dan niet goedkeuren. Bij het weggaan vraagt Manneken ook aan Groen of hij zijn naam niet wil noemen. Dat deed het echtpaar dus wel! Ondanks deze actie is het Nieuwe Taanhuis er toch gekomen. Uit een notariële akte van 21 januari 1714 komt naar voren dat de schepenen van Vlaardingen bij de Schiedamse notaris Simon Knappert zijn geweest. Zij waren daar om te bevestigen dat één van hen toch nog zijn best heeft gedaan om de vestiging van het taanhuis tegen te gaan. Echter, zonder succes. Het rekest van Manneken haalde derhalve niets uit! In een huis of schuur in de Havenstraat werd het Taanhuis gerealiseerd.[70]

Wezenberg ... Van Walsum ... Van Bekum ...

Cornelis Wezenberg werd derhalve in 1796 de nieuwe grutter. Om de koop van De Drie Posthoorns te kunnen betalen leende hij 3.500 gulden van Hermanus Linkamp uit Rotterdam. Hij verbond daaraan zijn grutterij als onderpand.[71] Maar ook Cornelis Wezenberg wilde later van de grutterij te worden verlost. Een grutter uit Oudshoorn kocht in 1816 voor *f* 4.000,— van hem twee huizen en erven alsmede de grutterij genaamd De Drie Posthoorns.[72] De grutterij is gelegen in wijk D nummer 63/339 zoals de nieuwe kadastrale aanduiding dan heet. Ten zuiden is belend de scheepswerf van Simon van Gijn. In de Havenstraat waren ooit zes scheepswerven gevestigd. Eén daarvan was de werf van Van Gijn.[73] Deze werf vond reeds haar oorsprong in het begin van de 17e eeuw en werd opgeheven rond 1863. De nieuwe eigenaar van De Drie Posthoorns heette Arnoldus van Walsum en hij is meester-grutter. Hij benoemde in 1818 zijn vrouw Grietje Plooy tot enige erfgenaam, andersom deed zij hetzelfde.[74] In 1819 leende Van Walsum van Jacobus Cornel, landgaarder van professie, 1.600 gulden. Als onderpand wordt de grutterij aan deze lening verbonden, zijnde twee huizen en erven.[75]

Tekening van de voorgevel van de grutterij De Drie Posthoorns in de Havenstraat van P. de Jong. In het midden was links naast de voordeur de winkel en daarachter bevond zich de 'maalderij'.

Arnoldus van Walsum slaat een aardig slaatje uit de verkoop van De Drie Posthoorns. Toen hij de zaak op 1 november 1830 verkocht kreeg hij er 8.000 gulden voor![76] De koper was Jacobus Borsje. Hij was gruttersgezel en woonde in Vlaardingen. De koop werd gedaan ten overstaan van de notaris die daarvoor speciaal naar de grutterij kwam. Op 17 maart 1841 kon Jacobus Borsje zijn financiële verplichtingen aan Van Walsum niet meer nakomen. Op die datum verzocht Van Walsum notaris Knottebelt om door middel van aanplakking en advertenties in 'couranten' de grutterij in veiling te brengen.[77] De grutterij wordt omschreven als een '... hecht, sterk Huis met ruim erf ingerigt tot eene grutterij genaamd de drie Posthoorns, gelegen in de Nieuwe Havenstraat, belend ten noorden het Nieuwe Taanhuis'.

Op 22 maart 1841 vond de veiling plaats waarbij na verschillende opbiedingen de prijs bleef steken op 4.000 gulden. Bieder is Johannes Drop. Op 31 maart was de afslag en de definitieve toewijzing. De inzet was 7.000 gulden waarna werd afgeslagen naar 4.000 gulden. Er werd echter niet gemijnd. De geboden prijs bleef op die van 22 maart staan. Drop bleek te hebben geboden voor ene Jacob van Bekum Franszoon wonende te Vlaardingen. Hij nam de koop dan ook aan. Bij de relevante akte van de veiling was een machtiging gevoegd van Jacobus Borsje aan Arnoldus van Walsum. Hierin verklaarde Borsje dat als hij niet binnen 6 maanden na 5 augustus 1840 het restant van de koopprijs had voldaan 'zegge 6.000 gulden' aan Van Walsum, deze laatste gemachtigd was de grutterij met huis en erf te verkopen. Dat kon in het openbaar maar ook onderhands. Uit de opbrengst van de verkoop mocht hij zijn portie pakken.

Van Bekum was niet alleen grutmolenaar, hij handelde ook in grutten en meel. In het Register van de Patentschuldigen van 1844 staat hij tenminste als zodanig vermeld.[78] De inkoopwaarde van de te verkopen goederen lag beneden de veertig gulden 'als gewoon inlands'. Hij ventte de grutten en meel met een paard (en wagen?) rond in sommige gemeenten. Die waren van een vijfde rang of minder. Dat hield in dat hij dan in plaatsen liep zoals Maassluis en Maasland. De huurwaarde van de grutmolen en het huis wordt volgens hetzelfde register geschat op respectievelijk 150 en 100 gulden. In vergelijking met de korenmolen op de Korte Dijk was dat erg weinig. Die had in die tijd een huurwaarde van 1.180 gulden! In het register van 1857 staat Van Bekum te boek als 'stadkolenmeter'.[79] Er moet in dat jaar een wisseling van eigenaar van de grutterij zijn geweest want in datzelfde jaar zien we dat het register van de Patentschuldigen ene Pieter de Jong noemt als 'grutter met een paardemolen'. Zijn grutmolen (De Drie Posthoorns) heeft een huurwaarde van 270 gulden en zijn huis van 100 gulden.[80] De Jong ventte bovendien als 'kramer' 'gewoon inlandsch gruttenmeel' in Maassluis, Maasland en Schipluiden, zo vermeldt dit register.[81]

Een kuiperij bij de grutterij?

In 1888 is het hebben van alleen een grutterij voor De Jong kennelijk niet voldoende. In april van dat jaar richtte De Jong een verzoek aan Burgemeester en Wethouders van Vlaardingen om een kuiperij te mogen oprichten op een perceel in de Havenstraat, wijk F 68.[82] Het lag volgens De Jong in de bedoeling om in de kuiperij hoofdzakelijk klein fust te gaan vervaardigen 'zoo als dit alhier in den handel voor haring enz. wordt gebruikt ...'. B & W besloten om het rekest ter visie te leggen.[83] Na te zijn geraadpleegd ging het College van Brandmeesters akkoord. Verder kwamen er geen bezwaren binnen tegen het oprichten van de kuiperij zodat De Jong aan de slag kon gaan.[84]

Stoom, gas?

In datzelfde jaar en rond dezelfde tijd blijkt De Jong nog een verzoek te hebben ingediend. Hij wilde een stoomketel in zijn grutterij plaatsen. Nadat de commissaris van de koning van de provincie Zuid-Holland toestemming had gegeven om in de grutterij een stoomketel te mogen plaatsen, waren voor De Jong alle formaliteiten hiertoe vervuld.[85]

In 1897 komen we de naam van De Jong weer tegen in de archieven. Hij wilde toen in zijn grutterij een gasmotor plaatsen met een vermogen van acht paardekrachten. De brandmeesters zagen geen bezwaren in 'het oprichten van de gasmoter'. Het verzoek werd ter visie gelegd en er werd aan de buren van De Jong bericht hieromtrent verzonden. Ook 'Gemeentewerken' werd in de affaire betrokken. Zij schreven aan B. & W. onder andere om het verzoek in te willigen onder voorwaarde '... dat de pijp die de verbrandingsproducten afvoert onmiddellijk van de maschien naar buiten wordt gevoerd' en '... dat zij aldaar loodrecht opgaat tot minstens 1.00 m boven de goot bij voren genoemd perceel . . . '.[87] En zo sloeg, net als elders, ook bij P. de Jong de modernisering van het maalproces toe door het plaatsen van een gasmotor.

In het jaarverslag van de gemeente Vlaardingen over 1906 blijken in Vlaardingen nog twee grutterijen in bedrijf te zijn. Eén daarvan staat op naam van P. de Jong. In de molen, zo vermeld het verslag, staat dan een gasmotor met een vermogen van 8 pk.

Plattegrond van de woning en grutterij De Drie Posthoorns. De 'Masjien' oftewel de gasmotor moest achter in de grutterij in de 'Maalderij' worden geplaatst. Zie letter M.

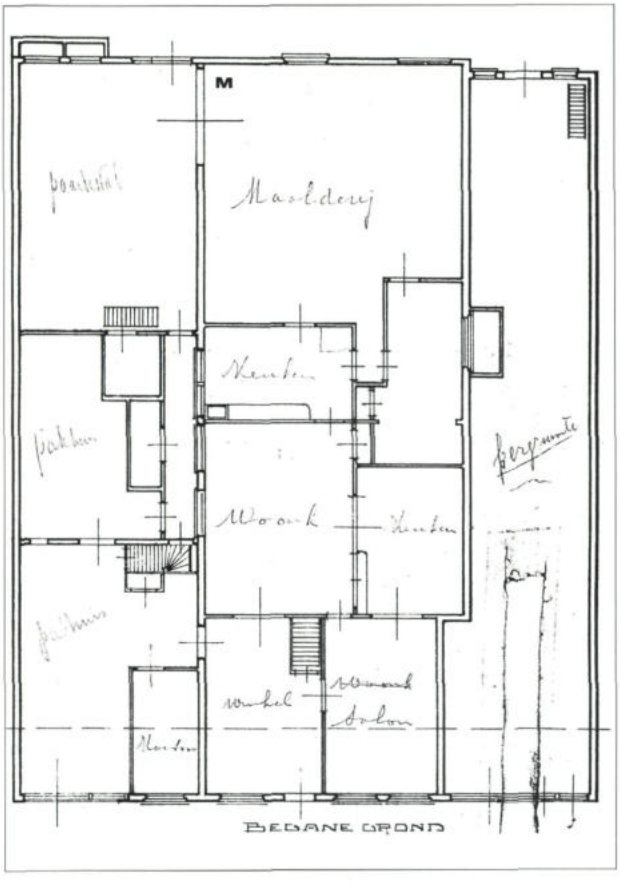

Plattegrond van de Hoogstraat en omgeving. De Utrechtse Grutmolen (1) stond tegenover de grutterij die ooit in het pand 'De Zeeman' was gevestigd (2). De Utrechtse Grutmolen liep van de Hoogstraat tot aan de Achterweg de huidige Kuiperstraat.
Kadastrale kaart van Vlaardingen van circa 1830.

De grutterij in het pand 'De Zeeman'

Op de hoek van de noordzijde van de Vrouwensteeg en de Hoogstraat staat één van de mooiste oude panden van Vlaardingen. Sinds 1975 is dit fraaie huis in handen van Joop en Mietje Stigter. Zij exploiteren er een tabakswinkel annex theeschenkerij in oude stijl. De winkel is feitelijk een restant van het bedrijf De Zeeman. Een onderneming die zich ooit bezig hield met de produktie van tabak, snuif, thee en koffie.[88] Lang daarvoor was er een bakkerij en een grutterij in gevestigd.[89]

De Grutterij

In 1698 is er voor het eerst sprake van activiteit op het gebied van het malen van boekweit. Op 30 juni dat jaar kocht Gerrit Florisse van der Werff van Cornelis Overgaauw, boer in Vlaardinger-Ambacht, een huis en erf aan de oostzijde van de Hoogstraat. Aan de omschrijving van de aangrenzende panden te zien, gaat het hier om het huis op de hoek van de Vrouwensteeg. Hij betaalde er 1.950 Carolus guldens voor. Door middel van een hypotheek leende hij van de verkoper Overgaauw 1.200 gulden tegen 3% rente. De rest betaalde hij contant.[90] Cornelis Overgaauw was in 1676 in bezit gekomen van het huis dat toen een bakkerij was.[91] Op 11 augustus 1703 verkocht meestergrutter Gerrit Florisse van der Werff het huis met de grutterij aan zijn schoonmoeder de weduwe Annetje van Schie.[92] Dit betekent derhalve dat Van der Werff na de koop van het pand er een grutterij-installatie neerzette. Het geheel stond immers te boek als een huis met erf 'met de grutmolen daarin staande'. Bij de verkoop van het pand diende het gereedschap tegen taxatie te worden verkocht.

Moderne opname van het pand De Zeeman op de Hoogstraat.

Verkoopprijs uiteindelijk: 1.200 gulden. Annetje van Schie lag zeven jaar later ziek in bed toen notaris Jacobus Braet op bezoek kwam om haar zaken te regelen. Zij was echter volgens de gegevens wel goed bij haar verstand. Zij was de weduwe van Ary Nederdijk en ze verklaarde 'genegen te zijn haar tijdelijke goederen te disponeren', er afstand van te doen. De zoon van Annetje, Maarten Nederdijk werd bij die gelegenheid als de enige erfgenaam benoemd.[93]

Maar, de toen zieke weduwe verkocht het hele spul echter in 1718 (acht jaren later!) aan Willem van Wijn die het mogelijkerwijs alreeds huurde van Annetje.[94] Willem betaalde er inclusief de gereedschappen in totaal 5.000 gulden voor. De grutmolen brengt dan 2.000 gulden op. [95] Het goed werd omschreven als 'een huys en erve waarinne sij heeft geëxerceert een grutterie, met de grutmolen daarin staande ende verdere gereetschappen tot en aan de voorsz. grutterie behoorende'. Op het geheel rust een 'salmgeld' (een soort belasting) van acht penningen ten behoeve van de ambachtsheer. Van Wijn was getrouwd met Catharina van Manneken en zij hadden een zoon, Jacob.[96]

Uit een testament van 1725 blijkt dat Catharina van Manneken weduwe was van Willem van Wijn.[97] Zoon Jacob van Wijn maakte ook zijn laatste wil. Hij was toen pas zestien jaren oud! Bij die gelegenheid ontving zoon Jakob zijn legitieme portie. Het resterende deel van de nalatenschap ging naar moeder Catharina. In 1737 benoemden moeder en zoon elkaar tot erfgenamen van de verkregen erfdelen. Later, toen Jacob volwassen was, schonk moeder Van Manneken haar erfdeel aan haar zoon onder aftrek van de legitieme portie. Catharina was inmiddels een nieuw leven begonnen met de meester-chirurgijn Adrianus Koningh. In het laatste testament staat de grutterij omschreven als '... een huijs en erve met een grutterij en grutmolen daerin staende, mitsgaders alle de gereetschappen ende paarden, tot en aande voors. grutterij behorende als meede de winkelwaren boekwijt, coorn en meel etc.'[99]

Moeder Van Manneken was niet onbemiddeld. Zij schonk haar zoon ook nog 1/8 deel in een buisschip. Een soort aandeel. Het ging om de buis 'd'Jacob' waarvan Jan van der Muijde de stuurman was. Verder bezat zij 1/16 deel in de buis 'd'Elisabeth' en 1/24 deel in een andere buis 'd'Elisabeth' waarvan respectievelijk Jan Hendriks en

Sijmon Wapenaar stuurlieden waren en respectievelijk de boekhouders (reders) Cornelis Trapper en P.G. van Manneken waren.

Onze Jacob moest wel het testament, dat zijn moeder van plan was te maken, goedkeuren ('approberen' zegt de akte) anders ging het feest niet door. Dit testament was hem reeds mondeling meegedeeld. De voogden van de jonge Jacob zijn meester- chirurgijn Willem van Wijn uit Maasland en Leendert van Duijn, die oud-burgemeester en regerend schepen van Vlaardingen was. Ook Adrianus Koningh behoorde als schepen tot de bestuurslaag van Vlaardingen.

Het ging toch niet goed met Jacob van Wijn. Op 24 augustus 1786 machtigde hij zijn schoonzoon Jacob van der Heide om voor de schepenen te verschijnen. Het gaat dan om een akte ten behoeve van een lening van 1.000 gulden, Van Wijn leende dat geld van Joris Kornz. van Dijk uit Spijkenisse. Er diende wel 4% rente betaald te worden. Als borg werd de grutterij en zijn huis aan de Schoolsteeg gesteld. Schoonzoon Van der Heide was reder en boekhouder in Vlaardingen.

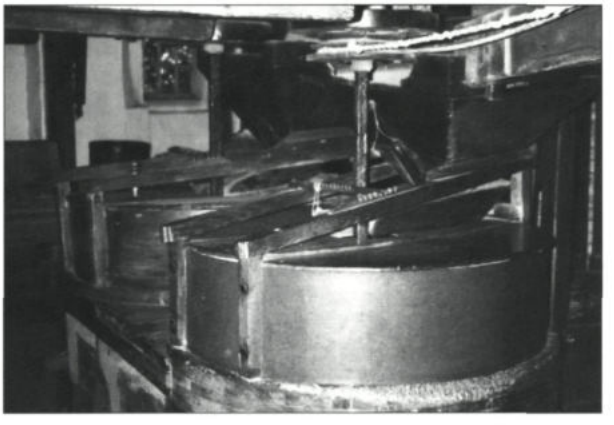

Opname van een koppel breekstenen van de grutterij in het Openluchtmuseum in Arnhem. Via de trechter viel de boekweit tussen de stenen.

Failliet!

Uiteindelijk ging de boel toch op de fles. Op 18 juni 1795 werd een huis en erf 'zijnde een grutterij' met gereedschappen gelegen aan de oostzijde van de Hoogstraat en aan de zuidzijde van de Vrouwensteeg, door de curatoren verkocht. Ene Pieter Piek sloeg zijn slag voor 3.640 gulden.[100] Dag Jacob! Pieter Piek was blijkens de akte echter niet verplicht het slop ten noorden van het pand, te onderhouden en schoon te maken, Die taak was opgedragen aan de eigenaar Nicolaas van Heusden die er naast woonde. Ooit was dit afgesproken tussen Jacob van Wijn en Adriaan Soek in januari 1781.

Zo viel het doek over deze grutterij. Ook dit bedrijf zal zijn voorzien geweest van een bovenmolen. Voor een grutmolen op de begane grond zal er te weinig ruimte zijn geweest.

De Utrechtse Grutmolen

De Utrechtse Grutmolen stond aan de westzijde van de Hoogstraat tegenover de Vrouwensteeg. De oudste datering van het pand is 1660.[101] Een chirurg was toen de eigenaar. Hierna werd een schoolmeester de bezitter. Van activiteiten die aansluiten bij het onderwerp van dit artikel is pas sprake in 1780. Op 20 september van dat jaar verklaarde namelijk ene Cornelis van der Kemp dat hij aan zijn zoon '... den Heer Gijsbregt van der Kemp, Raad in de Vroetschap mitsgaders Regerend Schepen dezer Steede' schenkt '... een huys en erve, met den grutterij daar annex, staande en gelegen aan de westzijde van de Hoogstraat'[102] Verder bevatte de schenking '... alle 't geene eenigsints tot de gemelde grutterij en winkel is behorende, en dus met deszelfs gaande en staande werk, paard, vasten en lossen gereedschappen, bakken en zakken ...'. Er rustte bovendien nog 7 penningen en 8 stuivers zalmgeld op.
'Dankelijk' verklaarde Gijsbregt de zaak te zullen aanvaarden. Hieruit valt op te maken dat de oude Cornelis van der Kemp vóór 1780 een grutterij had gesticht in het pand op de Hoogstraat.

De Schepen en de grutterij

Schepen Gijsbregt van der Kemp liet er geen gras over groeien. Hij ging zich ook daadwerkelijk bezighouden met de dagelijkse gang van zaken in zijn grutterij. Dit kunnen wij constateren uit het feit dat hij reeds op 26 september 1780, een week na zijn 'dankelijke' aanvaarding, de eed aflegde als grutter.[103] De vader van Van der Kemp had nooit de eed als grutter afgelegd om de eenvoudige reden dat hij de maalinrichting verpachtte aan onder anderen Cornelis Calisvaar, Cornelis de Goede en Huijbregt de Woest. Hun namen kwamen we tegen als beëdigde grutters.

Het onderhavige pand was reeds eerder in bezit gekomen van de familie Van der Kemp. Op 8 mei 1728 kocht de weduwe van Gijsbregt van der Kemp, Catharina Goudappel, het huis in kwestie van Annetie Jans van Eijk,

weduwe van (schoolmeester) Jacobus Venenbosch.[104] Uit de akte komt naar voren dat het huis en erf van het goed liep vanaf de Hoogstraat tot aan de Jokweg of Achterweg, de latere Kuiperstraat. Er was dus een behoorlijke ruimte aanwezig voor het installeren van een grutmolen! Dit is echter een eerste vereiste voor het plaatsen van het 'kroonwiel' waaronder het paard liep! Wanneer het een grutterij werd, kon helaas niet worden vastgesteld. De akte van koop van 22 maart 1728, waaraan in het transport wordt gerefereerd, is niet te vinden.

Aan het eind van de 18e eeuw raakte de familie Van der Kemp de grutterij kwijt. Op 21 november 1799 verschenen Gerrit van der Kemp, dr. Adrianus van der Ham en Gerard Westendorp voor de schepenen van Vlaardingen. Zij waren aanwezig als voogden van de minderjarige zoon van de inmiddels overleden Adriana Servaas die getrouwd was geweest met Gijsbregt van der Kemp. Er werd bij die bijeenkomst een huis en erf getransporteerd dat als een grutterij was 'geappropieert' (geschikt gemaakt).[105] De koop werd afgedaan door middel van de ondertekening van '... een kustingbrieff op heeden door den kooper voor schepenen gepasseerd, groot Vijff duijzend Guldens (5.000)'.[106] Koper was Pieter Rotteveel. Hij was eigenaar geworden van het pand op 11 december 1797.[107] De koopprijs, u raadt het al, was vijfduizend gulden die hij dus leende van de verkopers! Hij betaalde er wel 4% rente per jaar voor. Op 21 oktober 1800 machtigde een meneer uit Rotterdam de procureur van het Vlaardingse gerecht Johan Leonard van Waning. Van Waning moest namelijk in zijn naam tegen de grutters Andries van Roon en Pieter Rotteveel een proces aanspannen.[108] Uit het stuk blijkt echter niet waar het geschil om draaide. Daar kwamen we ook niet achter toen we de gerechtelijke stukken erop nazochten. Van Waning heeft dus niet geprobeerd recht bij de

Foto van de Hoogstraat. Ongeveer op de plek van het hoge pand rechts bevond zich de grutterij De Utrechtse Grutmolen.

schepenen van Vlaardingen te halen. Dat deed hij wel enige maanden later. Op 8 juni 1801 namelijk, toen een boekweitleverancier uit Dordrecht hem in de arm nam om Andries van Roon tot betalen te dwingen.[109] (Andries van Roon was de grutter in het Zwarteveld.) Het is inmiddels wel duidelijk dat het met de meestergrutters in die periode niet goed ging.

Failliet!

Op 28 maart 1801 belegde de municipaliteit (het gemeentebestuur) een extra ordinaire vergadering. Onder voorzitterschap van de burger Groenewegen werd deze vergadering bijeengeroepen vanwege het request van meestergrutter Pieter Rotteveel en zijn vrouw Aagje van de Wateringh. Zij verzochten om curatoren aan te stellen in hun 'insolvente en geabandonneerde boedel'. Ze waren dus failliet! Als curatoren werden Cornelis Groenewegen, Arent van Es en Pieter Verkade aangewezen. Het arme echtpaar verklaarde bij die trieste bijeenkomst dat zij vanwege de geleden schade afstand moesten doen van hun bedrijfje. Ook door de droevige toestand van de stad Vlaardingen alsmede door de zware lasten van rente en aflossing die zij verplicht waren ieder jaar weer op te brengen, konden zij de grutterij niet meer overeind houden om onder andere hun crediteuren tevreden te stellen.[110]

Op 5 augustus 1801 verschenen de curatoren van de 'geabandonneerde insolvente boedel' (de failliete en de afgestane boedel) voor de schepenen van Vlaardingen om aan ene Dirk Jacobus van Dijk de grutterij over te doen. Hij betaalde er een som voor van 3.110 gulden. Voor de roerende zaken betaalde Van Dijk 100 gulden.[111] Samen dus 3.210 gulden. Uit de akte blijkt verder dat Pieter Rotteveel en Aagje van de Wateringh de stad al waren ontvlucht: '... echtelieden gewoond hebbende binnen deeze Stad'!

In 1806 waren er nog drie grutterijen in Vlaardingen. Uit het Patentregister van dat jaar komen als grutters de namen voor van P.L. van Roon, Cornelis van Weezenberg, Pieter Ooykaas en A.C. Moyet.[112] Patentrecht was een soort inkomstenbelasting ten laste van bedrijven en beroepen. Cornelis van Weezenberg kwamen we reeds tegen als eigenaar van grutterij De Drie Posthoorns in de (Nieuwe) Havenstraat. P.L. van Roon was de zoon van Andries van Roon, eigenaar van de grutterij in het Zwarteveld.[113] Ooykaas en Moyet waren echter geen eigenaar van een grutterij in Vlaardingen. Pieter Ooykaas had in 1802 op een beschamende manier afscheid moeten nemen als molenaar van de stadskorenmolen (op de Korte Dijk). Een groot aantal bakkers in de stad had toen geen vertrouwen meer in hem. [114] Reden voor Ooykaas om zich daarna te bekwamen als grutter op De Utrechtse Grutmolen van Van Dijk. Begin 1807 vertrok hij uit Vlaardingen. Moyet volgde hem op als grutter. Aan hem werd pas in november van dat jaar patent verleend. Dirk Jacobus van Dijk woonde op 29 juli 1813 in Maassluis toen hij de grutterij van de hand deed. Ary van Letten van Rossen kocht het hele spul voor een bedrag van 3.000 guldens.[115] Van Letten van Rossen woonde reeds in de grutterij. Hij zal hem dus van Van Dijk hebben gepacht voordat hij tot koop ervan overging.

In 1832 tekende Van Letten van Rossen protest aan tegen de plannen van de molenaars van de pelmolen De Bonte Os aan de Galgkade in Vlaardingen. Korver en Moonen wilden aldaar een 'eest' gaan plaatsen. Zij hadden dus plannen om een grutterij te beginnen in hun molen. Gemakshalve verwijzen wij voor een verslag hierover naar het hoofdstuk verderop in dit artikel.

In 1840 stopte ook Ary van Letten van Rossen ermee. Op 19 februari machtigde hij de heer Willem Volkert om voor hem te verkopen 'Een Huis met stalling en Erve ingerigt tot eene grutterij van ouds genaamd De Utrechtsche Grutmolen staande en gelegen aan de westzijde van de Hoogstraat te Vlaardingen, wijk E numero 9/354'. De nieuwe eigenaars werden Govert Bloemendaal en Johannes Marinus Lagerwerff (apotheker) voor een bedrag van 4.050 gulden. De heren waren wel verplicht om voor een bedrag van 360 gulden de 'roerende goederen, welke tot het wezen der grutterij behoren' over te nemen.[116] Op 26 mei 1840 kocht de apotheker ook de andere 'helft' van grutter Govert Bloemendaal .[117] Van deze transactie maakte onder andere deel uit de voorwaarde dat de koper het gekochte onmiddellijk kon aanvaarden en daarvan 'het vrije genot kon gebruiken'. Het ligt voor de hand te bedenken dat de mogelijk fijn besnaarde apotheker niet zelf het paard inspande om vervolgens met zware zakken boekweit te gaan lopen zeulen in De Utrechtsche Grutmolen. Nee, meer waarschijnlijk is het dat met de verkoop aan de grutter en de apotheker op 19 februari, reeds een einde was gekomen aan de werkzaamheden in De Utrechtse Grutmolen. Al sinds april 1825 bezat Govert Bloemendaal de grutterij in het Zwarteveld.[118] Met behulp van zijn vriend Lagerwerff had hij er zo voor kunnen zorgen dat de grutterij niet in handen kwam van een nieuwe concurrent. Verder had Bloemendaal weinig belang bij het pand, vandaar de weer

snelle overname door de apotheker. Hij kon hem dan ook rustig 'het vrije genot' geven in de zekerheid dat het opnieuw in gebruik nemen van de grutterij niet meer te verwachten was. Dit vertrouwen in hem werd nog eens gesterkt door het feit dat Govert Bloemendaal na het overlijden van de vrouw van J.M. Lagerwerff benoemd was als toeziend voogd over diens minderjarig dochter Robberdina Lamberta.'[119]

Ook de apotheker wist kennelijk niet wat hij met het pand moest beginnen, veronderstellen wij. Hij gaf op 22 maart 1843 te kennen de grutterij, of wat er nog van over is van de hand te willen doen. Door middel van een veiling in het logement de Hollandsche Tuijn op de Hoogstraat kwam Abraham Koolhaalder als 'provisionele' koper uit de bus.[120] Er volgde echter (nog) geen verkoop. Wel een jaar later. Het zijn dan de (bekende) pelmolenaar Adrianus Marinus van Dusseldorp en de winkelier Corstiaan Gerrit van Dusseldorp die De Utrechtsche Grutmolen aanschaffen voor een bedrag van 3.400 gulden.[121] Overigens wordt in de akte niet meer gesproken over 'De Utrechtsche Grutmolen' maar over een 'huis, stalling en Erve'. (De leden van de familie Van Dusseldorp behoorden tot de industriëlen van Vlaardingen. De vader van Adrianus en Corstiaan Gerrit, Johannes van Dusseldorp, bemaalde ooit de pelmolen De Bonte Os aan de Galgkade alsmede de molen De Hoop en zij waren de oprichters van de bekende Pelmolen aan de Laan van Hoofd, later Westerkade genoemd).[122]

Nog eenmaal kwamen we in de archieven de naam van De Utrechtsche Grutmolen tegen. In het Archief van het College van Zetters vonden we de naam van Willemijntje Bendervoet, de weduwe van Ary van Letten van Rossen, oudgrutter van De Utrechtsche Grutmolen.[123] De 'Zetters' stelden of regelden de belasting voor elke burger. De weduwe verzocht de Zetters om de aanslag van drie gulden patentrecht van wijlen haar man Ary van Letten van Rossen als kantoorbediende te laten vervallen aangezien het bedrijf met zijn overlijden dadelijk was gestaakt. De ontvanger van de belasting meldde inderdaad dat Van Letten van Rossen op 21 september 1861 was overleden en het bedrijf dadelijk was beëindigd. Zij adviseerden derhalve de aanslag te verminderen met het gedeelte van het lopende jaar.

Hiermee sluit de geschiedenis van De Utrechtsche Grutmolen op de Hoogstraat in Vlaardingen. Hoe de naam ontstond blijft helaas in nevelen gehuld. Wij vonden hier geen mededelingen over.

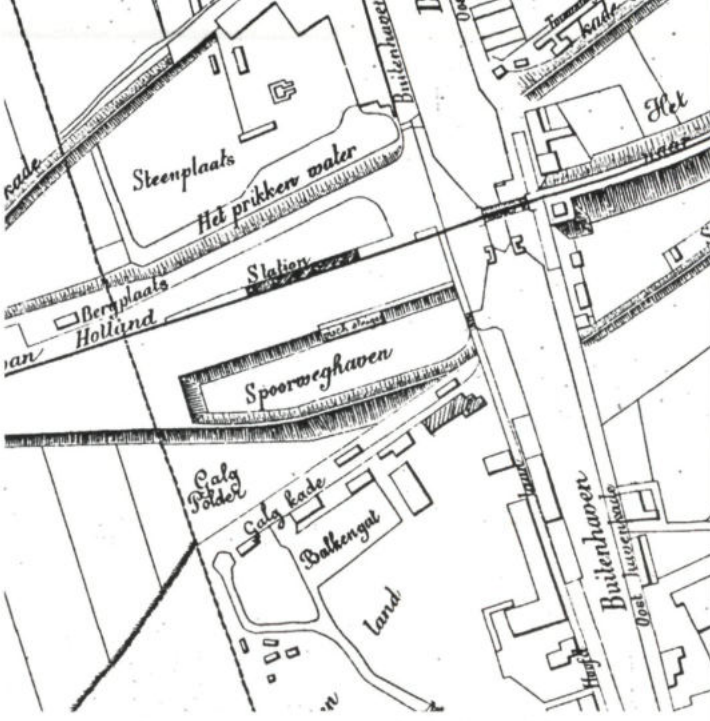

Kaartje van de Galgkade uit 1890. De grutmolen 'De Bonte Os' stond op de hoek van de Hoofdlaan, de huidige Westhavenkade (zie gearceerde deel). Op deze plek staat thans het pand van het RIAGG.

De Bonte Os

Een grutterij aan de Galgkade

Op de hoek van de Galgkade en Westhavenkade in Vlaardingen stond tot 1983 het gemetselde onderstuk van de voormalige pelmolen 'De Bonte Os'. Op 20 september 1829 was deze molen het eigendom geworden van het duo Thijs Korver, molenaar en Johannes Bartholomeus Moonen, die opgaf 'logementshouder' te zijn. De bij het complex behorende pakhuizen waren op dat moment verhuurd.[124] Waarschijnlijk waren in de loop van 1831 beide pakhuizen, of in ieder geval één ervan, vrij gekomen gezien het verzoek dat Korver en Moonen dan doen. Aan B & W gaven zij 'met alle Eerbied te kennen' dat zij 'voornemens zijn binnen kort in een loots of bergplaats bij hun molen eene grutterij te beginnen'. Eén van de dingen die daarbij vooral nodig waren, was een eest. Met het oog op de brandkeur verzochten zij permissie voor plaatsing ervan in de schuur. Om alles vlot te laten verlopen hadden de aanvragers er alvast aan gedacht om hun collega pelmolenaar en buurman Michiel de Bruyn in te lichten. Bij het verzoek was zodoende een briefje gevoegd van De Bruyn met de verklaring dat hij geen bezwaar had tegen de plannen van Korver en Moonen.[125] De stadsarchitect Van

der Snoek kreeg daarna de opdracht om te bezien of de eest er op een verantwoorde manier geplaatst zou kunnen worden. Hij gaf een positief advies. Dit alles vond plaats in totaal twee dagen! Binnen enkele maanden was De Bonte Os naast pelmolen derhalve tevens grutmolen geworden. Dit tot grote ergernis van de overige Vlaardingse grutters met voorop Ary van Letten van Rossen, de eigenaar van De Utrechtse Grutmolen. Hij klom in de pen en verhaalde van '... de schadelijke ervaring die hij en de andere grutters ondervinden van het gruttersbedrijf van Korver en Moonen'. Bovendien zouden zij in strijd handelen met het contract dat indertijd was gemaakt bij de verkoop van molen De Bonte Os.[126]

Wat was namelijk het geval? De toenmalige stadskorenmolenaar Wouter Boezer, oud-eigenaar van de pelmolen De Bonte Os, had bij de verkoop van deze molen in het koopcontract de bepaling laten opnemen dat zolang hij of zijn zoons de stadskorenmolen in huur zouden hebben, op De Bonte Os geen granen gemalen mochten worden die tot gebruik van mensen of als voeder voor vee dienden.[127] Aangezien zijn zoon nog steeds de stadskorenmolen bemaalde, was deze bepaling nog steeds van kracht, vond Van Letten van Rossen. Hij verzocht daarom de autoriteiten om in De Bonte Os een onderzoek te laten instellen naar de verrichtingen van Korver en Moonen inzake deze afspraak. Burgemeester en wethouders brachten in de persoon van de heer Hoogendijk op zaterdag 4 februari 1832 een bezoek aan de molen. Eigenlijk overbodig. Zij wisten als geen ander dat er een grutterij was ingericht. Nota bene een half jaar terug hadden zij zelf toestemming gegeven om een eest te plaatsen zoals we zagen. Twee dagen later bracht Hoogendijk verslag uit waarvan we hieronder een gedeelte laten volgen:

> *'- ten eerste, beneden in de schuur eene steen geschikt tot het breken van boekweit, en wordt ook tot dat einde op dit oogenblik gebruikt,*
>
> *- ten tweede op de eerste verdieping twee steenen ingrigt tot het pellen van gerst en worden alleen daartoe gebezigd,*
>
> *- ten derde op de tweede zolder drie steenen waarvan één wordt gebruikt tot het malen van gersten blom, de andere tot het pellen van rijst, en de laatste is ingerigt om gebruikt te worden tot het malen van boekweittenmeel.*[128]

Het is dus duidelijk. Naast het pellen van gerst en rijst en dergelijke werd tevens het gruttersbedrijf uitgeoefend. Maar, waren zij daarmee in overtreding? Nee, vonden B & W. Met 'granen tot gebruik van mensen', zo genoemd door Wouter Boezer bij de verkoop van de molen, moet worden verstaan tarwe, spelt of rogge. Dat zijn grondstoffen die gewoonlijk in een korenmolen worden verwerkt en

Oude opname van de Galgkade met de pelmolen De Vrijheid. We zien ook de oude onderbouw van de voormalige grutmolen De Bonte Os.

zo ook worden aangegeven in de ordonnantie van de stedelijke accijns op het gemaal van 30 december 1829.[129] En, deze granen werden niet op De Bonte Os aangetroffen, zo laat de rapportage van Hoogendijk weten. Buiten de door Boezer afgedwongen bepaling meende Van Letten van Rossen dat Korver en Moonen ook de wet overtraden door in hun molen de dubbelfunctie van pelmolenaar/grutter uit te oefenen. Hij had dan toch wat beter de wet moeten lezen, want er staat niets van dien aard in, of het zou artikel 48 moeten zijn. Hierin wordt vermeld: '... een korenmolenaar mag niet tevens bakker noch grutter, een grutter niet tevens bakker en een grutter niet tevens tarwemeel of bloemverkoper zijn'. Aangezien een korenmolenaar geen pelmolenaar was, kregen de grutters derhalve nul op het rekest en konden Korver en Moonen hun gang gaan. Alhoewel, we vernemen daarna niets meer van gruttersaktiviteiten in De Bonte Os. Korver betaalde alleen patentbelasting als pelmolenaar. Moonen komen we tegen als tapper, logementhouder, winkelier, schipper, koopman en horlogemaker. Hij deed van alles maar was geen grutter.[130]

Geen grutterij meer

Toen het duo enkele jaren later uit elkaar ging (op 7 april 1836) werd alleen gesproken over een 'houten windpelmolen' en werd met geen woord gerept over een grutterij.[131] Wel werd nog eens nadrukkelijk gewezen op de befaamde bepaling die Wouter Boezer in 1821 in het koopcontract had laten opnemen. Uiteindelijk hadden de overige Vlaardingse grutters dan toch kennelijk het gelijk aan hun zijde gekregen gezien de kortstondige gruttierswerkzaamheden aan de Galgkade. Was het niet door het wettelijke gezag, dan toch zeker doordat er voor nog een grutterij in Vlaardingen te weinig afzetmogelijkheden waren en men de molen links liet liggen. Mede werd dit in de hand gewerkt doordat juist in de jaren waarin Korver en Moonen hun grutterij beginnen voor de boekweit zeer hoge prijzen moesten worden betaald, waardoor men al gauw naar een andere, goedkopere voedselbron zal hebben omgezien.[132]

Tot slot

Het zit erop. Het verhaal is uit. Wat geldt voor herbergiers geldt eigenlijk ook voor grutmolenaars. Zij behoorden veelal tot het bezittende kader van de oude stad. Door de afhankelijkheid van de graanprijzen ging hun bedrijf vaak voortijdig over de kop. Dit waren uiteraard factoren waar zij geen invloed op hadden en derhalve bemoeilijkte dat hun bedrijfsmatig handelen in grote mate. Waar zij wel invloed op hadden was hun eigen management en de wijze van bedrijfsvoeren. Daar zijn echter geen gegevens van bekend. Maar net als nu zaten er toen ook incapabele ondernemers bij die hun onderneming lieten versukkelen. Wij zagen in de archieven echter ook dat de grutters en hun familieleden hun bestuurlijke tentakels naar allerlei organisaties en instanties uitstrekten in Vlaardingen. De grutmolenaars behoorden derhalve door hun plaats op de maatschappelijke ladder tot het hogere kader van de stad. Dat het niet eenvoudig was om het bedrijf overeind te houden is wel gebleken. Niettemin is er weer een aardig stuk sociale en economische historie beschreven.

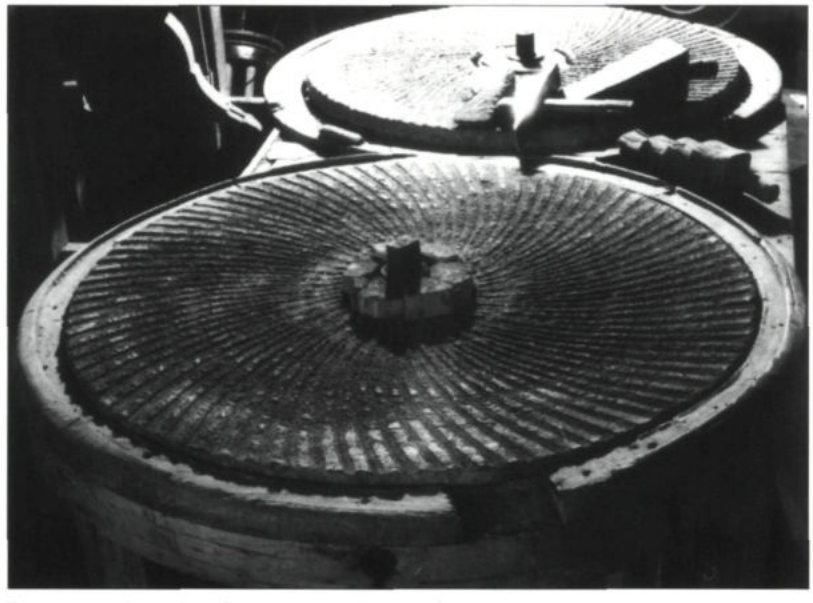

Foto van een koppel maalstenen voor een grutmolen.

Bijlage I

Beëdiging volgens het 41e Artikel van de Ordonnantie op het Gemaal[133]

'Eed voor de Grutters

Ik belove en Zweere, dat ik den Impost op het Gemaal, zoo als dezelve bij de Ordonnantie van den 13e December 1805 is vastgesteld, op geenerlei wijze, directelijk noch indirectelijk za1 frauderen, noch gedogen dat dezelve door iemand mijner Huisgenooten of Lieden in mijnen Dienst, worde gefraudeerd. dat ik geen Tarwe, Spe1t of Rogge, het zij gema1en of ongemalen, of gebroken, op of in mijne Grutterij, Huis ,Schuur, Stal, Werf noch in mijne Rijdtuigen of Vaartuigen, ofte waar anders die door mij zouden kunnen worden opgeslagen of bewaard, zal op of innemen, dat ik geen ander meel dan van Boekweit zal maken en overzulks geen Tarwe, Spelt of Rogge, Garst, Haver of Erwten tot meel za1 breken, noch in mijne Grutterij zal doen breken, noch in dezen eenig steenen zal hebben die bekwaam zijn om er Tarwe, Spelt of Rogge op te malen, en dat ik wijders stiptelijk zal naarkomen de verpligtingen mij bij voors. Ordonnantie opgelegd; onderwerpen mij contrarie handelende aan de Straffen, Boeten en Penaliteiten, bij meergemelde ordonnantie vastgesteld, en op zodanige verdere off meerdere straffen, als op den Meineed bij 'S Lands Wetten zijn, of bij het vervolg zullen worden bepaald.

Datum	*Naam*	*Qualiteit*
1806	*Corne1is Wezenberg*	*Grutter*
20 Maart	*Petrus Leonardus van Roon*	*dito*
8 Nov.	*Pieter Ooijkaas*	*dito*
	Alphonsius Caillouw Moijet	*dito*[134]
A° 1814		
26 augustus	*Ary van Letten van Rossen*	*Grutter*
2 september	*Jan van Luijk*	*dito*
	Corne1is Wezenberg	*dito'*

Noten

Verklaring van de afkortingen

AGB	Archief Gemeente Bestuur
AGV	Archief Gemeente Vlaardingen
ASV	Archief Stad Vlaardingen
GAD	Gemeente Archief Delft
GAG	Gemeente Archief Goes
GAS	Gemeente Archief Schiedam
GAV	Gemeente Archief Vlaardingen
NAD	Notarieel Archief Delft
NAS	Notarieel Archief Schiedam
NAV	Notarieel Archief Vlaardingen
NOM	Nederlands Openluchtmuseum (Arnhem)
OAV	Oud Archief Vlaardingen
ONAS	Oud Notarieel Archief Schiedam
ORA	Oud Rechterlijk Archief
RAV	Rechterlijk Archief Vlaardingen

1. A.J. Bernet Kempers, **IN EN OM DE GRUTTERIJ, Het Nederlands Openluchtmuseum, 'Gebouwen en bedrijven'** 2, 2e druk, een uitgave van de Vereniging 'Vrienden van het Nederlands Openluchtmuseum', Arnhem 1979.
2. K. ter Laan, **NEDERLANDSE SPREEKWOORDEN, SPREUKEN EN ZEGSWIJZEN**, Amsterdam 1984.
3. Dr. L. Burema, **DE VOEDING IN NEDERLAND VAN DE MIDDELEEUWEN TOT DE TWINTIGSTE EEUW**, bladzijde 133, 135, 141, 169, 170 en 171. Assen 1953.
4. **Burema**, bladzijde 145 en 170.
5. J.H. van den Linden van den Heuvell, **UIT DE GESCHIEDENIS VAN HET WEESHUIS TE VLAARDINGEN**, Vlaardingen 1953.
6. **Bernet Kempers**, bladzijde 9.
7. AGB, inventaris nummer 2785, meelzettingen 1824 - 1835, GAV
8. De eest werd ook wel gebruikt voor het drogen van thee, kruiden, mout en dergelijke
9. J. Nienhuis, **DE GRUTTERIJ IN HET OPENLUCHTMUSEUM**, beknopte omschrijving van de inrichting en werkwijze van de grutterij in het museum. dossiernummer 664.782.3. NOM.
10. C. Visser, A. ten Bruggencate, J. Schregardus **ONZE HOLLANDSCHE MOLEN, bijdragen tot de kennis en de geschiedenis van de windmolens in Nederland**, tweede reeks, Amsterdam 1923.
11. H.W. Lintsen, **MOLENBEDRIJF EN MEELFABRIEK IN NEDERLAND IN DE NEGENTIENDE EEUW**, een uitgave van de Stichting Historie der Techniek, 's Gravenhage 1989.
12. Burema, bladzijde 240.
13. **J. Nienhuis**, lijst van plaatsen waar in 1918 nog grutterijen zijn te vinden, dossiernummer 664.782.3, NOM.
14. In het Vlaardingen van rond 1600 is sprake van een familie Gorter. In akten van transport van onroerende zaken komt regelmatig de naam

'Gorter' voor. Reeds in 1592 is bijvoorbeeld Cornelis Jansz. Gorter betrokken bij de verkoop van een pand aan de Markt. Voorzover wij konden nagaan was daar geen grutterij. Sterker nog, de eerste grutterij in Vlaardingen ontstond in de tweede helft van de zeventiende eeuw. Bovendien waren gorters pelmolenaars die gerst pelden waarna er gort overbleef. Gort werd na malen gortmeel en als grutten verkocht door de gorter. De eerste pelmolen die gerst pelde werd opgericht in de Zaanstreek in het jaar 1639. In de eerder genoemde transportakten is nergens een aanduiding te vinden dat een lid van de familie Gorter van beroep ook gorter of gortmolenaar was. Zoals we zagen ontstond dit beroep pas later. Alhoewel in de akten de familieleden het beroep van gorter kregen toebedeeld door de inventarisator de heer J. Hoogendijk in 1911, wordt in de akten zelf de naam Gorter niet als zodanig genoemd. Er staat bijvoorbeeld niet 'van beroep Gorter' zoals er regelmatig wel in deze dossiers staat: 'waard in de herberg De Zalm' e.d. Het is vooralsnog een raadsel waarom zij Gorter werden genoemd terwijl het beroep van gorter nog moest worden uitgevonden. Het beroep van 'grutter' ontstond in de loop van de zeventiende eeuw. Een grutmolenaar die immers boekweit maalde, werd echter geen gorter genoemd omdat de oorsprong anders lag. Hij was grutmolenaar of grutter. Alhoewel grutten uiteindelijk wel van gort konden afstammen konden boekweitgrutten wel grutten worden genoemd maar het werd geen gort genoemd. De grutter die zonder grutmolenaar te zijn grutten verkocht kon echter wel (boekweit)grutten of gort(grutten) verkopen. Ook notariële akten waarin de naam van de familie Gorter voorkomt geeft merkwaardigerwijs geen uitsluitsel omtrent de activiteiten van deze lieden in Vlaardingen. Stel dat er in Vlaardingen een gortpellerij is geweest. Dan zou die later dan 1639 moeten zijn gevestigd. Bijvoorbeeld in 1650. Juist toen echter nam de consumptie van boekweit toe vanwege de gestegen prijzen van tarwe en andere granen waaronder uiteraard ook gerst. In die periode ontstonden echter de grutterijen in Vlaardingen. Gerstpellers of gorters zijn hier dan niet te vinden!

15. Met een 'coornwasserie' wordt een inrichting bedoeld die de boekweit of de van het land komende granen ontdoet van takjes en blaadjes en resten aarde en dergelijke. Er kwam geen water aan te pas! Vriendelijke mededeling van de heer G. de Vries van de vereniging De Hollandsche Molen in Amsterdam.

16. Extract Resolutieboek, inventaris nummer 108, folio 78 verso, 21 december 1714, GAV.

17. RAV, inventaris nummer 75, folio 165 verso, 18 mei 1715, GAV.

18. NAV, inventaris nummer 41, folio 30, notaris M. de Vooght, 31 januari 1749, GAV.

19. Met 'carnel' zal kornel worden bedoeld. Dit is zemelmeel bedoeld als veevoeder. Zemel is het buitenste vlies van graan of boekweit; voor de mens onverteerbaar maar het kan dienen als veevoeder.

20. NAV, inventaris nummer 41, folio 52 recto, notaris M. de Vooght, GAV.

21. NAV, inventaris nummer 41, folio 86, notaris M. de Vooght, 25 februari 1749, GAV.

22. RAV, inventaris nummer 80, folio 181 recto, 3 april 1749, GAV.

RAV, inventaris nummer 83, folio 333 verso, 7 januari 1769, GAV.

24. NAV, inventaris nummer 47, folio 60, notaris M. de Vooght, 23 december 1772, GAV.

25. De vroedvrouwen waren destijds verplicht om aan de aanstaande moeder te vragen wie de vader van de baby was voordat men een vrouw van een kind verloste. In heel Holland hadden de vroedvrouwen bij de aanvang van hun dienst onder ede verklaard dit te zullen doen. Op het nalaten ervan stond een forse straf.

26. ORA, Civiele Rollen, inventaris nummer 42, folio 128, 24 december 1772, GAV.

27. Het tiende artikel luidt: en anders deel tot mainctien (instandhouding) van zijne goede naam en faam hem ged. (aagd)e bij gemelde conclusie van Eijsch Geinfligeert (opgelegd).

28. RAV, inventaris nummer 85, folio 106 recto, 29 april 1776, GAV.

29. NAV, inventaris nummer 57, folio 17, 6 maart 1780, GAV.

30. OAV, inventaris nummer 42, achtste resolutieboek Heren van de Weth, 22 januari 1788, GAV.

OAV, inventaris nummer 181, folio 182 - 191, Rolle van Schepen en Commissarissen van 's Lands Gemeene Middelen. 1750 - 1800, stukken van 31 augustus tot 28 oktober 1790, GAV.

32. RAV, inventaris 88, folio 188 verso, 23 augustus 1797, GAV,

33. Mr. P.G.Q. Sprenger van Eijk, **GESCHIEDENIS EN MERKWAARDIGHEDEN DER STAD VLAAR-**

Opname van een breekstoel met breeksteen in het Openluchtmuseum. Recht is nog een deel te zien van het kroonwiel waarin het paard zijn rondjes liep. De foto werd gemaakt in de grutterij van het Openlucht Museum in Arnhem. Achter het kamrad zien we een deel van het kroonwiel. De touwen gaan naar de respectievellijke zeven.

DINGEN, bladzijde 256, Vlaardingen 1972.

34. Bert van Bommel, **BINNENSTADSONDERZOEK VLAARDINGEN, Onderzoek naar de historische waarde van de binnenstad van Vlaardingen, Bijdrage aan het beleid van stadsherstel**, Vlaardingen 1990.

35. ORA, inventaris nummer 45, folio 152, Civiele Rollen, 8 juni 1801, GAV.

36. ORA, inventaris nummer 45, folio 168, Civiele Rollen, 20 juli 1801, GAV.

37. ORA, inventaris nummer 45, folio nummer 195, 28 september 1801, GAV.

38. NAV, inventaris nummer 89, akte nummer 134, notaris Pieter Verkade, 19 december 1801, GAV.

39. NAV, inventaris nummer 89, akte 133, notaris Pieter Verkade, GAV.

40. M. Bloemendaal, **HET GESLACHT BLOEMENDAAL 1632 - 1932**, Vlaardingen 1932.

Uit dit boek de volgende gegevens:

Govert Bloemendaal, geboren 5 september 1798 in Nieuwerkerk aan de Ijssel, overleden te Waddinxveen op 18 december 1868. Hij was gehuwd met Margritha Wilhelmina Spruyt.

Govert was de oudste zoon van onderwijzer Gijsbert Bloemendaal te Waddinxveen.

Govert Bloemendaal en Margritha Wilhelmina Spruyt hadden vijf kinderen:

1. Gijsbert, geboren op 18 november 1825 in Vlaardingen

2. Leendert, geboren op 17 april 1827 in Vlaardingen (grutter)

3. Neeltje, geboren op 17 september 1830 in Vlaardingen

4. Helena

5. Michiel, geboren op 24 september 1832 in Vlaardingen

41. NAV, inventaris nummer 105, akte 46, 1 april 1825, notaris Pieter Verkade, GAV.

42. NAV, inventaris nummer 186, akte 26, notaris A. Knottenbelt, 18 juli 1838, GAV.

43. NAV. inventaris nummer 188, akte 136, notaris J.H. Knottenbelt, 9 oktober 1841, GAV.

44. NAV, inventaris nummer 188, akte 84, notaris J.H. Knottenbelt, 18 juli 1840, GAV.

45. NAV, inventaris nummer 94, akte 88, 93 en 94, notaris J.H. Knottenbelt, 8, 15 en 16 juli 1846, GAV.

46. Trekgeld of strijkgeld: premie, uitgeloofd voor hem die bij het opbieden het hoogste bod doet of voor de afslag het hoogste bod dat gedaan is, nog verhoogt. Ook plukgeld genoemd.

47. NAV, inventaris nummer ..., akte 58, notaris J. van Stipriaan Luiscius, 1 mei 1867, GAV.

48. NAV, inventaris nummer ..., akte 62, notaris Jan van Stipriaan Luiscius, 4 mei 1867, GAV.

49. NAV, klapper 182, akte 107, notaris Stipriaan Luiscius, 5 juni 1871, GAV.

50. A. Bijl, **HONDERD JAREN IN DE VERF 1858 - 1958, gedenkschrift van het schildersbedrijf der firma. H. Maarleveld te Vlaardingen**, Vlaardingen 1958.

51. RAV, inventaris nummer 100, folio 233, 26 juli 1655, GAV.

52. ORA Civiele Rollen, inventaris nummer 32, folio 178 verso, 24 september 1657, GAV.

53. ORA Civiele Rollen, inventaris nummer 32, folio 184 verso, 29 oktober 1657, GAV.

54. RAV, inventaris nummer 73, folio 71 recto, 9 augustus 1690, GAV.

55. RAV, inventaris nummer 73, folio 276 recto, 6 juli 1696, GAV.

56. J.H. van Linden van den Heuvell en J. Hoogendijk Kzn., **DE REGEERING VAN VLAARDINGEN**, 's Gravenhage 1913.

57. ASV, inventaris nummer 60, folio 157, 29 juli 1690, Register van Poorter- en Burgereden 1555 - 1810, GAV.

58. RAV, inventaris nummer 18, 20 mei 1710; nummer 18, 8 december 1710; nummer 22, 22 december 1722; nummer 25, 12 februari 1726; nummer 26, 7 oktober 1727, GAV.

59. NAV, inventaris nummer 18, notaris J. Braet, 8 december 1710, GAV.

60. ORA Criminele Rolle, inventaris nummer 10, folio 48, delict 14 april 1731, GAV.

61. RAV, inventaris nummer 73, folio 71, 9 augustus 1690, GAV.

62. Begraafboeken, Trouwboeken Vlaardingen (ondertrouw), 5 april 1743, GAV.

63. NAD, inventaris nummer 18, notaris J. de Vries, 13 februari 1721, GAD.

64. NAV, inventaris nummer 36, folio 424, notaris Michiel de Vooght, 8 mei 1743, GAV.

65. RAV, inventaris nummer 86, folio 21 verso, 25 februari 1780, GAV.

66. NAV, inventaris nummer 57, folio 91, 22 december 1780, GAV.

67. RAV, inventaris nummer 88, folio 137, 21 mei 1796, GAV.

68. NAS, inventaris nummer 807, notaris Adriaen van der Meer, GAS.

69. A. Bijl mz., **VAN MERKWAARDIGE HISTORIEN IN EN OM VLAARDINGEN, een bijdrage tot de kennis van het leven en werken onzer voorouders**, deel 2, bladzijde 58, Vlaardingen 1937.

70. ONAS, inventaris nummer 814, 21 januari 1714, notaris Simon Knappert, GAS.

71. RAV, inventaris nummer 88, folio 138, 21 mei 1796, GAV.

72. NAV, inventaris nummer 96, folio 71, notaris Pieter Verkade, 3 april 1816, GAV.

73. M.A. Struijs, M.P. Zuydgeest, en D. van Os, **DE SCHEEPSWERVEN AAN DE OUDE HAVEN EN HET BUIZENGAT TE VLAARDINGEN**, een uitgave van 'Het Buizengat Collectief', een samenwerkingsverband tussen de Historische Vereniging Vlaardingen, het Stadsarchief Vlaardingen, de Archeologische Werkgroep 'Helinium' en het Visserijmuseum in Vlaardingen, Vlaardingen 1987.

74. NAV, inventaris nummer 98, folio 195-196, notaris Pieter Verkade, 22 oktober 1818, GAV.

75. NAV, inventaris nummer 99, folio 131, notaris Pieter Verkade, 10 november 1819, GAV.

76. NAV, inventaris nummer 161, folio 187, notaris Pieter Verkade, 1 november 1830, GAV.

77. NAV, inventaris nummer 188, folio 30.34, 17 maart 1841/31 maart 1841, GAV.
78. Register van de Patentschuldigen, jaar 1844/5, bladzijde 15, 'Jacob van Bekum: grutter met paardemolen', GAV.
79. Register van de Patentschuldigen, jaar 1857/8, bladzijde 57, GAV.
80. Register van de Patentschuldigen, jaar 1857/8, bladzijde 34, GAV.
81. Register van de Patentschuldigen, jaar 1857/8, bladzijde 14, GAV.
82. AGV, inventaris nummer 4062, ingekomen stukken B & W, 20 april 1888, GAV.
83. AGV, inventaris nummer 168, notulen B & W, bladzijde 25, vergadering 21 april 1888, GAV.
84. AGV, Notulen B & W, inventaris nummer 168, vergadering 5 mei 1888, GAV.
85. AGV, inventaris nummer 168, notulen B & W, vergadering 2 juni 1888, GAY.
86. Notulen van Burgemeester en Wethouders 1897, inventaris nummer 1179, doorlopend nummer 1179, vergadering 20 november 1897, GAV.
87. Ingekomen stukken B. & W, inventaris nummer 4068, nummer 1232, vergadering 3 december 1897, GAV.
88. J.P. van de Voort, **HET VLAARDINGSE BEDRIJF DE ZEEMAN (1821 - 1979)**, in Historisch Jaarboek Vlaardingen, 1979, pagina 11 t/m 129, Vlaardingen 1980.
89. Theo J. Poelstra, **HET HUIS DE ZEEMAN, HOOGSTRAAT 205 IN VLAARDINGEN, Methodisch verslag van een onderzoek**, in Holland, regionaal-historisch tijdschrift, een tweemaandelijkse uitgave van de Historische Vereniging Holland, twaalfde jaargang nummer 4, bladzijde 164 t/m 177, Dordrecht 1980.
90. RAV, inventaris nummer 73, folio nummer 327, 30 juni 1698, GAV.
91. RAV, inventaris nummer 71, folio nummer 250, 18 mei 1676, GAV.
92. RAV, inventaris nummer 74, folio nummer 171, 11 augustus 1703, GAV.
93. NAV, inventaris nummer 18, akte nummer 331, 26 oktober 1710, notaris Jacob Braet, GAV.
94. **VIER EEUWEN MET DE ZEEMAN, EEN GEDENKWAARDIGE GESCHIEDENIS**, twee delen, Nieuwe Vlaardingse Courant, 26 september 1979. Eigen collectie auteurs.
95. RAV, inventaris nummer 76, folio nummer 30, 4 mei 1718, GAV.
96. Doopregisters Vlaardingen, inventaris nummer 499, Jacob van Wijn werd (Nederlands Hervormd) gedoopt op 9 februari 1721, GAV.
97. NAV, inventaris nummer 47, akte nummer 4, notaris M. de Vooght, 5 juni 1725, GAV.
98. RAV, inventaris nummer 79, folio 214, 14 augustus 1741, GAV.
99. NAV, inventaris nummer 62, akte nummer 47, 24 augustus 1786, GAV.
100. RAV, deel 88 folio 98, 18 juli 1795, GAV.
101. RAV, inventaris nummer 70, folio nummer 55, 10 mei 1660, GAV.
102. RAV, inventaris nummer 86, folio 50 verso, 20 september 1780, GAV.
103. RAV, inventaris nummer 181, Rolle van Schepen-Commissarissen van 's Lands Gemene Middelen 1750 - 1800, folio 153 verso, 27 september 1780, GAV.
104. RAV, inventaris nummer 77, losse akten, 8 mei 1728, GAV.
105. ORA, inventaris nummer 88, folio 207v, 'hypotheecatie' 21 november 1792 tot 30 april 1799, 11 december 1797, GAV.
106. Een kustingbrief is een hypotheekakte.
107. RAV, inventaris nummer 88, hypotheekakte 1792/1799, 11 december 1797, GAV.
108. NAV, inventaris nummer 72, notaris Pieter Verkade, 21 oktober 1800, GAV.
109. ORA, inventaris nummer 45, folio 152 verso, Civiele Rollen, 8 juni 1801. GAV.
110. OAV, Archief Municipaliteit 1 oktober 1800 tot 13 maart 1802, inventaris nummer 329, extra ordinaire vergadering 28 maart 1801, GAV.
111. ORA, inventaris nummer 89, folio 80 verso, transportakten van onroerend goed, 1799 - 1805, 5 augustus 1801. GAV.
112. ASV, inventaris nummer 410, Patenten 1806, de nummers 409a, 409b, 413, 414 en 1311, GAV.
113. ASV, Doopregister der Rooms Katholieke Kerk, inventaris nummer 505: Petrus Leonardus van Roon, gedoopt: 20 januari 1781, vader: Andries van Roon, GAV.
114. Arie van der Hoek in samenwerking met Matthijs A. Struijs, **EEUWEN LEVEN VAN DE WIND, Geschiedenis van de Vlaardingse stadskorenmolen genaamd 'Aeolus'**, bladzijde 67 e.v., Uitgegeven ter gelegenheid van 200 jaar 'Aeolus', 1790-1990, Vlaardingen 1990.
115. NAV, inventaris nummer 93 folio 215, notaris Pieter Verkade, 29 juli 1813, 6AV.
116. NAV, inventaris nummer 306 folio 310, notaris J.H. Knottenbelt, 19 februari 1840, GAV.
117. NAV, inventaris nummer 369, notaris J.H. Knottenbelt, 25 mei 1840, GAV.
118. NAV, inventaris nummer 105, akte nummer 46, notaris Pieter Verkade, 1 april 1825, GAV.
119. NAV, inventaris nummer 186, akte nummer 5, notaris J.H. Knottenbelt, 28 mei 1838, GAV.
120. NAV, inventaris nummer 42, notaris J.H. Knottenbelt, 22 maart 1843, GAV.
121. NAV, inventaris nummer 25, notaris J.H. Knottenbelt, 23 februari 1844, GAV.
122. E.T.J. Eikema en H.A.B. Neleman, **VAN BLOEMFABRIEK TOT PELMOLEN, ANDERHALVE EEUW MOLENAARSBEDRIJF TUSSEN GALGKADE EN WESTERHOOFD**, Historisch Jaarboek Vlaardingen 1984, Vlaardingen 1985.
123. Archief College van Zetters, inventaris nummer 12, volgnummer 7, 9 oktober 1861, GAV.
124. NAS, protocol notaris Bremmer, akte nummer 24, 20 september 1829, GAS.
125. Ingekomen Stukken B & W, nummer 314, 31 augustus 1831, GAV.
126. Ingekomen stukken B & W, nummer 87, 5 februari 1832, GAV.
127. NAV, inventaris nummer 101, akte nummer 182, 17 november

1821, notaris Pieter Verkade, GAV.

128. Ingekomen stukken B & W, nummer 4, 6 februari 1832, GAV.

129. 7e Keurboek, folio 153, Ordonnantie waarop binnen de Stad Vlaardingen en derzelver gebied zal geheven worden den Stedelijke accijns op het Gemaal, GAV.

130. Kohieren van patentbelasting, inventaris nummer 2409, bladzijde 25, 50 en 54, inventaris nummer 2411, bladzijde 35, GAV.

131. NAV, inventaris nummer 179, akte 22, notaris J.C. Verkade, 7 april 1836, GAV.

132. Register der prijzen van het Boekweitmeel en boekweitgrutten, inventaris nummer 2785, 1824 - 1835, GAV.

133. ASV, inventaris nummer 420, Beëdiging volgens het 41e Artikel van de Ordonnantie op het Gemaal, Formulier van eed voor de Grutters, GAV.

134. Waarschijnlijk grutter op De Utrechtse Grutmolen van Van Dijk. Ooijkaas vertrok eind 1806/begin 1807 naar Wateringen.

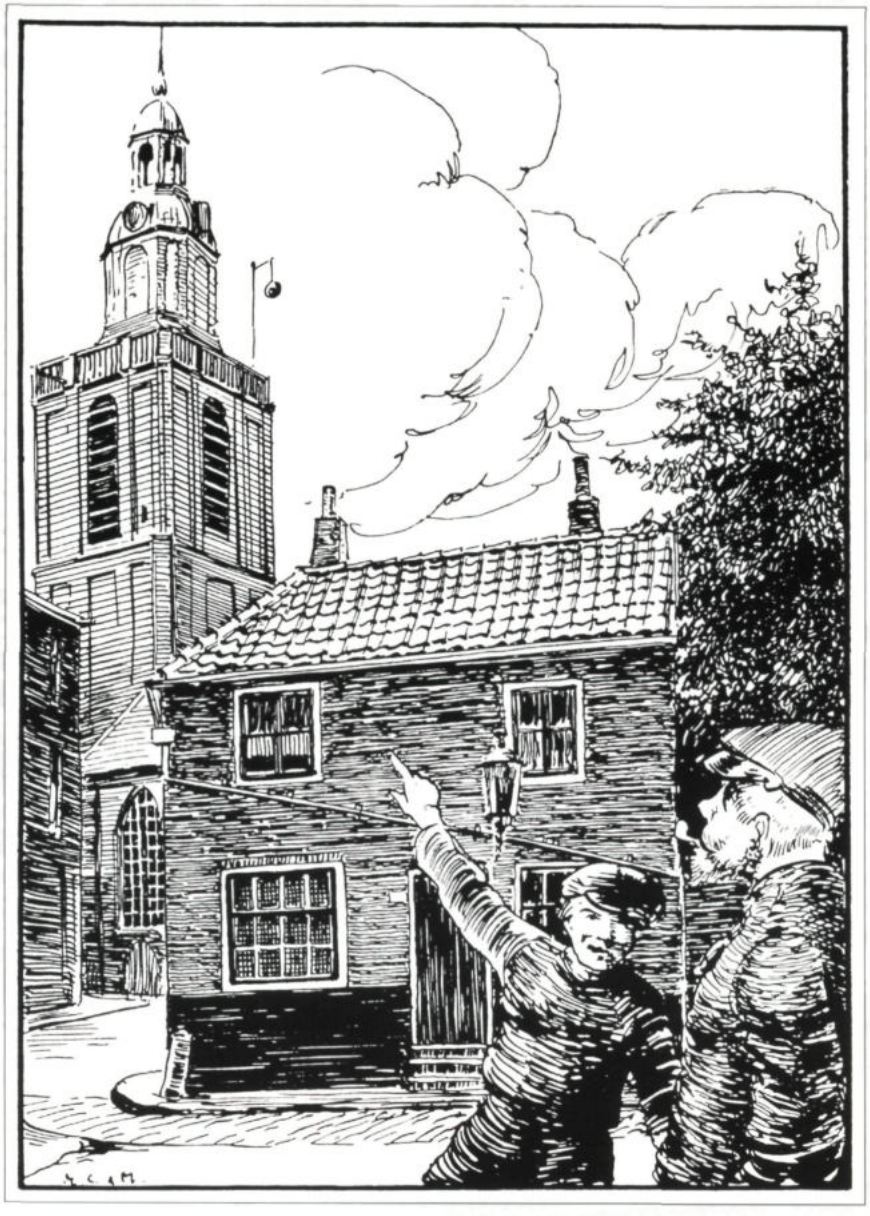

Illustratie uit: Adri van Witzenburg: 'In veilige haven' (1932)

Cor Don

Op de Grote Toren

Hier stond ik eenmaal ook als kleine jongen
wuivend naar moeder op de tuin van Drop,
die even opkeek van haar tobbe-sop
tussen de bleekjes waar we huilden of zongen...

Hier zaten eenmaal ook in vroeger jaren,
de 'bomleswinners' aan de Wester-zij.
Kwam er een schuit met buit of averij,
klonk door mijn oude steê de snelle mare.

Hun lange kijker stak door lood en leien.
't Spiedend oog herkende mast en val.
En aan de vlagstok rees een kleur'ge bal.
Het wantgerij vloog vonkend langs de keien.

De visserij werd toen nog druk besproken.
Nu is het steetje van de uitkijk leeg....
Hoe vaak riep Storm in de Zomersteeg:
"Je zoon komt, vrouw!" De steeg werd afgebroken...

We missen veel hier binnen d'eigen boorden
dat nog herinnert aan de oude stad.
Het achter-omme; 't Soephuis; 't Franse-pad:
de tijd toen men van Daatje de Koe nog hoorde....

We turen naar de havens en de groene velden,
dalen dan af met weemoed in het hart.
De poort klapt dicht, we staan weer op de 'mart',
waar Klaas Verboon z'n karren 's avonds telde....

Uit: Buitengaats (1952)

Toelichting op het gedicht 'Op de Grote Toren' van Cor Don

De tuin van Drop
Andere benaming voor de Zomersteeg, een hofje in de Zomerstraat tussen de Oude Lijnbaan en de Prins Hendrikstraat. Oorspronkelijk was hier een moestuin van M. Droppert. Deze liet eind 19de eeuw op zijn tuin enkele straatjes met eengezinshuisjes en voortuintjes aanleggen.

Bomleswinner
Verbastering van "bonbroodswinner", welk woord op zijn beurt weer een verbastering is van "bodenbroodswinner", de oude benaming van de torenkijker. Deze had de functie van bode, hij "boodschapte" de reders en andere belangstellenden over binnenkomende schepen en verdiende daarmee zijn dagelijks brood.

Kijker
Voor het waarnemen van de schepen maakte de torenkijker gebruik van een lange éénogige verrekijker.

Bal
Halverwege de vorige eeuw werd een seinstelsel geintroduceerd op de toren van de Grote Kerk. Op de oostelijke hoek van de torenomloop was een steng bevestigd, waaraan bij binnenkomst van een schip door de torenkijker een grote bal werd gehesen.
Behalve door de reders werden de seinen op de toren uiteraard ook opgemerkt door de rest van de Vlaardingse bevolking. Nauwlettend werd de toren in het oog gehouden en zodra de torenkijker een bal hees ging de roep "Een bal op! Een bal op!" als een lopend vuurtje door de stad. Men begaf zich dan met spoed naar de Markt om uit de mond van de torenkijker te horen welk schip er binnen zou komen.

Wantgerij
Wantwagens: karren, door paarden voortgetrokken, die werden gebruikt voor het vervoer van viswant oftewel netten voor de haringvisserij.

Storm
Verschillende leden van de familie Storm hebben het beroep van torenkijker uitgeoefend.

Zomersteeg
Zie uitleg bij "de tuin van Drop".

Het achter-omme
Dit buurtje dankte zijn naam aan de ligging: achter (de Hoogstraat) om. Oorspronkelijk was het Achterom een wandelpad langs de tuinen aan de Liesveldselaan. Later is het volgebouwd en ontstond er een wirwar van sloppen en stegen, die in het eerste kwart van deze eeuw werden gesloopt om plaats te maken voor onder meer de Kornelis Speelmanstraat.

't Soephuis
De Stichting De Vlaardingse Spijskokerij werd in 1804 opgericht door enkele Vlaardingse notabelen met als doel het verstrekken van voedsel aan on- en minvermogenden.
Met name in de wintermaanden werd er in Vlaardingen bittere armoede geleden. De schepen waren dan opgelegd om te worden opgekalefaterd en wanneer er niet kon worden gevaren en gevist werd er ook weinig of niets verdiend.
Om de ergste nood te lenigen werd de Spijskokerij gesticht, in de volksmond "het Soephuis" genaamd. De meer gegoeden konden zogenaamde soepbrieven kopen, die zij op hun beurt weer uitdeelden aan behoeftige gezinnen en personen. Diverse keren per week werden tegen afgifte van een dergelijke bon door de soepkokers porties soep verstrekt.
Het eerste pand waarin de spijskokerij was ondergebracht stond in het Achterom. Toen de Kornelis Speelmanstraat werd gebouwd moest het Achterom verdwijnen en viel het soephuis onder de slopershamer. Omstreeks 1909 werd een pand gekocht aan de Paterstraat, op de plaats waar nu de achteringang is van het stadhuis. Na de Tweede Wereldoorlog was het, onder invloed van de veranderde maatschappelijke omstandigheden, gedaan met de soepkokerij.

't Franse-pad
Oorspronkelijk liep de Fransenstraat enige meters zuidelijker dan de huidige Fransenstraat, die in de jaren vijftig van deze eeuw zijn moderne uiterlijk kreeg.
In 1610 wordt de straat omschreven als "Bogaertstraat". Deze naam verwijst naar Frans Dircksz. Bogaert, een metselaar die een belangrijke rol heeft gespeeld bij de wederopbouw van Vlaardingen na de grote stadsbrand van 1574.
In de volksmond werd de straat echter "Fransenpad" genoemd, ofwel "Frans z'n pad", want ook daar werden door hem diverse huizen gebouwd. Deze benaming kwam steeds meer in zwang en in 1880 werd de naam "Fransenstraat" officieel als naam genoteerd.

Daatje de Koe
Daatje (Alida) de Koe (1838-1915) wordt gezien als de eerstbekende ijzerkoekjesbakster van Vlaardingen.
Samen met haar broer Tiemen (Timon) de Koe (1836-1914) dreef zij in de tweede helft van de 19de eeuw een kruidenierswinkel op de hoek van de Hoogstraat en de Peperstraat.
Op den duur specialiseerde Daatje zich echter in het maken van koekjes

van een mengsel van roomboter, basterdsuiker en tarwebloem, gebakken in een smeedijzeren bakijzer op een talkhoutvuurtje (vandaar: "ijzerkoekjes").
De kwaliteit van haar baksel was zo bekend, dat niet alleen Vlaardingse, maar ook Katwijkse en Scheveningse vissers, wanneer zij de Vlaardingse haven aandeden, naar Daatjes winkeltje togen.
Ook tegenwoordig is deze Vlaardingse specialiteit nog bij diverse bakkers in de stad te koop.

Klaas Verboon

Nikolaas Verboon (1847-1924) was oorspronkelijk werkzaam als arbeider en kuiper. Na verloop van tijd begon hij voor eigen rekening aan de Markt een verhuurbedrijf in handkarren.
De handkar was een vervoermiddel dat vaak gebruikt werd bij verhuizingen. In die jaren beschikte men over zo weinig meubilair, dat dit met wat hulp van buren en familie gemakkelijk per kar vervoerd kon worden. Klaas Verboon wist hier een aardige boterham mee te verdienen.

Matthijs A. Struijs

Kroniek van Vlaardingen 1945

Bronnen:
"De Maasmonder", 5 januari t/m 5 mei 1945;
"Ick Waeck", Nederlands Christelijk Dagblad 9 mei 1945 t/m
10 november 1945;
"De Luistervink", Vlaardingsche Editie 11 mei 1945 t/m
14 november 1945;
"Nieuwe Vlaardingsche Courant, in samenwerking met "Ick Waeck",
illegaal augustus 1943 mei 1945, 16 november 1945 t/m
28 december 1945.

Januari

3 Uit het illegale blad "Ick Waeck": "Tastend zijn wij 1945 binnengegaan, als onbekenden, die weten, dat geen vrede, geen rust ons wacht, doch harde en opofferende strijd - niet om mensen en mensenbelangen. Wat doet het er ten slotte toe of we zelf een voorname rol spelen in het wereldgebeuren? Of wij zelf de leeftijd der sterken bereiken? Staat dit leven met zijn strijd niet in dienst van de waarheid en gerechtigheid, welk doel kan dan het leven waard zijn?"

5 Bekendmaking: "Alle mannelijke Nederlanders en staatloozen, behorende tot de lichtingen 1905 tot en met 1928, zijn verplicht te werken in het kader van de arbeidsinzet".

"Goedkoop leven

Als ik bij gunstig winterweer
Zoo door de stad eens loop,
Dan denk ik telkenmale,
Wat leven wij goedkoop!
Je kunt geen kleeren kopen
Hebt oude schoenen aan,
Je moet bij sneeuw en regen
Met natte voeten gaan.
Je kunt ook niet meer rooken
Want er is geen tabak,
Je houdt dus of je wilt of niet
De centen in je zak.
Voor 20 cent per dag
Dan haal je een diné
En als je niet te hongerig bent
Stelt dit je best tevree.
De melkboer en de boterboer
Die zie je niet verschijnen,
De slager en de kruidenier
Zijn langzaam aan 't verdwijnen!
Je houdt je centen in je zak
Al heb je geld bij hopen,
De winkeljuf schudt steeds het hoofd
Wanneer je iets wilt koopen.
Geen borstelwerk is meer te koop
Geen zeemlap of geen spons.
Slechts een mijnheer komt wekelijks terug
Om uw begrafenisfonds!

L. v.d. Plaat".

Ter voorkoming van rachitis (z.g. "Engelse Ziekte") worden gratis vitamine-D tabletten verstrekt voor kinderen van 3 maanden tot 3 jaar.

Advertentie:
"Wie wil tegen ruime vergoeding een 7- of 14-jarigen jongen dagelijks een goeden warmen maaltijd verstrekken? Roodenburg, Leliestraat 35".

Advertentie:
"Wanneer U zorgt voor een lapje en voering maken wij voor u binnen 14 dagen een pet met onbreekbare klep. Heeren-Modemagazijn Kornaat, Hoogstraat 192".

8 Aanslag op het Gewestelijk Arbeidsbureau aan het Raadhuisplein, in het voormalig Vlaardinger-Ambacht.

9 Op 73-jarige leeftijd overleden de schilderspatroon Arij Schouten Cz. Hij was onder meer Kerkvoogd van de Ned. Hervormde Gemeente, Regent van het Diaconiehuis aan de Emmastraat en secretaris van de Vereeniging voor Bijzonder Christelijk Schoolonderwijs.

12 Bij de kleinhandelaren is per persoon en tegen inlevering van de bovenste helft van de groenten-distributiebon 1e periode, 1/4 kg zuurkool verkrijgbaar.

Als strafmaatregel voor de op 8 januari 1945 gepleegde aanslag op het Gewestelijk Arbeidsbureau is de "spertijd" verlengd van 's avonds 18.00 uur tot 6.00 uur 's morgens.

In verband met diefstallen worden "vele arrestaties" verricht. In de eerste maanden van 1945 werd onder veel meer gestolen: Weckpotten met inhoud; rabarber; dekens; babygoederen; rogge; winterjas; colbertcostuum; damesmantel; spijsoliebonnen; melk van een koe; schoenen; boter; geld; consistentvet; huishoudelijke voorwerpen; straattegels; kolen; cokes; suikerwerk; wringer; actetas; jekker; beddegoed; kleding; carrierbanden; erwten; hout; wasgoed; gordijnen; rundvet; een schaap; likeur; jenever; spiritus; cocosmatten; namaakjam; broden; broodbonnen; kaneelsurrogaat; gasolie; levertraan; stijfsel; klompen; fietsen; kunsthoning; diverse levensmiddelen; aardappelen; konijnen; koeien; carbid; suiker; tarwebloem; varkens; geiten; kippen; een haan; een hert; pinken; rijwielbanden; jute zakken; kazen; pakpapier; tarwe; zout; groenten; roeiboot; palen; een kalf; koffiesurrogaat; stroop; bakkersvet; bruine bonen; hitten (paarden); witlof en geld, dat meegegeven was om voedsel te kopen.

26 Leesbibliotheek en Kunsthandel D. Blijleven, Waalstraat 68, kan tot 1 april 1945 geen bindwerk en lijstenwerk aannemen, daar hij wegens kolennood zijn bedrijf moet stilleggen. Winkelverkoop en leesbibliotheek gaan echter gewoon door.

28 L.G. van der Maarel is 50 jaar in dienst bij de N.V. Scheepswerf "De Nieuwe Maas". Van der Maarel begon op 13-jarige leeftijd als leerling hout-scheepmaker op de werf van de Gebr. Van der Windt aan de Kortedijk.

30 Op 80-jarige leeftijd overleden de oud-afslager van haring en vis in het Handelsgebouw, Cornelis Baas: "Een zeer geziene persoonlijkheid, een man van den ouden stempel".

Februari

2 Op ruim 38-jarige leeftijd overleden in kamp Belzen Abraham Maat, in leven bedrijfsleider van N.V. Drukkerij "Vlaardingen" aan de Bleekstraat. Maat werd in september 1943 gearresteerd in verband met het drukken van het illegale blad "Trouw".
Bij dezelfde drukkerij werd later ook het illegale blad "Ick Waeck" gedrukt.

Suikerbieten ter vervanging van aardappelen.
Het voorlichtingsbureau van de Voedingsraad schrijft: *"De huisvrouw, die over suikerbieten mocht beschikken, raden wij aan deze niet alleen voor de bereiding van stroop te gebruiken. De voedende bestanddelen van de suikerbiet worden dan niet ten volle gebruikt. Het meeste profijt heeft men er van, wanneer men de bieten in plaats van aardappelen in maaltijden verwerkt en het kooknat tot stroop verwerkt. Door hun zoete smaak zijn suikerbieten uitstekend met roode kool, roode bieten en zuurkool te verwerken. Voor andere gerechten kan men ze beter verpulpen en verzuren. De bijna smakelooze witte pulp, die dan verkregen wordt, is als bindmiddel en vervangingsmiddel van aardappelen in alle mogelijke gerechten te gebruiken. Uit het vocht dat overblijft is stroop te maken".*

De middag-kerkdiensten in de Nieuwe Kerk aan de Binnensingel worden gedurende de maand februari wegens de aanhoudende koude stopgezet. Ook de zaterdagavond wijdingsdiensten in de Grote Kerk staan stil.

12 Wegens kolennood wordt het spreekuur van E.J. Linzel, arts, voortaan gehouden op "Vlaardingen Oost" (Havenbedrijf Vlaardingen-Oost).

In verband met de kolenschaarste wordt de druk op de waterleiding tot de helft verlaagd.

16 Voortdurend verdwijnen verkeersborden uit de stad. Dit wordt door de Duitse Weermacht als sabotage aangemerkt, waarvoor de gehele burgerij aansprakelijk zal worden gesteld.

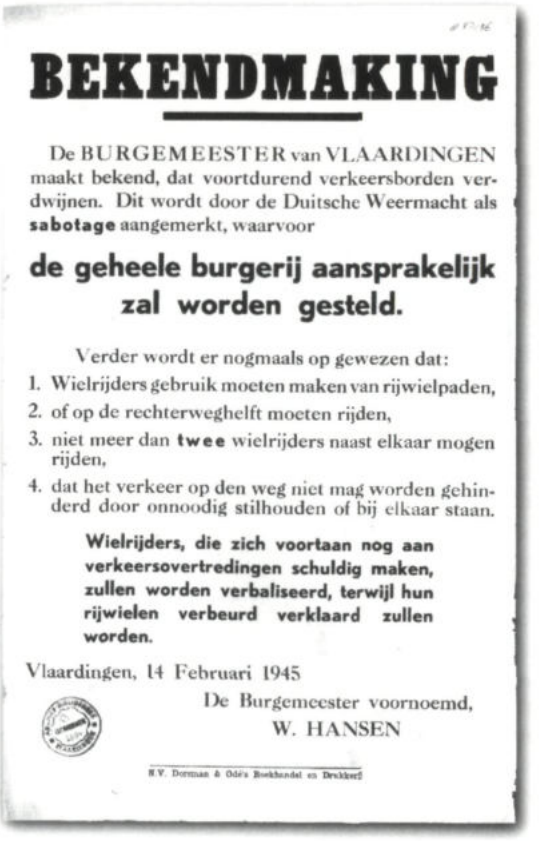

BEKENDMAKING

De BURGEMEESTER van VLAARDINGEN maakt bekend, dat voortdurend verkeersborden verdwijnen. Dit wordt door de Duitsche Weermacht als **sabotage** aangemerkt, waarvoor

de geheele burgerij aansprakelijk zal worden gesteld.

Verder wordt er nogmaals op gewezen dat:

1. Wielrijders gebruik moeten maken van rijwielpaden,
2. of op de rechterweghelft moeten rijden,
3. niet meer dan **twee** wielrijders naast elkaar mogen rijden,
4. dat het verkeer op den weg niet mag worden gehinderd door onnoodig stilhouden of bij elkaar staan.

Wielrijders, die zich voortaan nog aan verkeersovertredingen schuldig maken, zullen worden verbaliseerd, terwijl hun rijwielen verbeurd verklaard zullen worden.

Vlaardingen, 14 Februari 1945

De Burgemeester voornoemd,
W. HANSEN

N.V. Dorman & Old's Boekhandel en Drukkerij

De gehele burgerij zal aansprakelijk worden gesteld, 16 februari

Via de kleinhandelaren in consumptie-aardappelen wordt in verschillende steden in het westen van het land overgegaan tot distributie van suikerbieten, tegen 9 cent per kg.

21 Brief aan burgemeester W. Hansen en de plaatselijke gemachtigde voor de Voedselvoorziening:

"Namens vele aangeslotenen bij de centrale keuken meen ik te spreken wanneer ik U er op attent maak dat gedurende de 8 dagen, dat wij ons voedsel van de centrale keuken noodgedwongen moeten betrekken meer water is verstrekt dan werkelijk voedzame spijs. Dringend verzoek ik U een zodanige verandering in de samenstelling van het eten te brengen dat het werkelijk ***voedsel*** *wordt waarop men niet alleen kan leven maar ook z'n werkzaamheden kan verrichten. De stamppot van vorige week z.g. aardappelen met kroten was weinig meer dan een emmer blubber met een kleurtje! Soep van Dinsdag 98% water. Slechts éénmaal troffen we een maal bruine boonensoep dat er mee door kon, doch noodzakelijk ook aangevuld moest worden om het stevig te maken! Levendig begrijp ik, dat U geen soep met spek of worst kunt verschaffen, doch voor het heusch niet geringe bedrag van f 1,40 per persoon per week zou m.i. wel wat beters te verschaffen zijn! Is het zoo onmogelijk om het volle rantsoen aardappelen te verschaffen in één of twee middagen? U is er toch zeker ook wel van overtuigd dat de in het voedsel verwerkte groote hoeveelheden suikerbieten een zeer slechten invloed hebben op de ingewanden van den mensch! Het is en blijft een voedsel voor de dieren. Zelfs wanneer het aan paarden in eenige hoeveelheid wordt verstrekt heeft zulks voor het beest funeste gevolgen! Dringend doe ik een beroep op uw menschlievendheid ten spoedigste verandering in de samenstelling van het voedsel uit de "gaarkeuken" te brengen, teneinde te voorkomen, dat nog meerdere menschen niet meer in staat zijn hun werkzaamheden te verrichten of zich onder behandeling van een dokter moeten stellen".*

Op zoek naar restanten van de gaarkeuken, 21 februari
(Foto: J. Sluimer)

De burgemeester en de gemachtigde verweren zich door op te merken dat het niet van de plaatselijke voedselvoorzieningsautoriteiten afhangt, hoe de samenstelling van het eten is. De hoeveelheden grondstoffen zijn beperkt, terwijl de plaatselijke autoriteiten geen zeggenschap over de kwaliteit hebben, en wat verstrekt wordt al veel meer is dan met de ingeleverde distributiebonnen overeenkomt. Van een keus voor beter voedsel vanwege de *f* 1,40 per week kan geen sprake zijn. Grote hoeveelheden suikerbieten worden niet toegevoegd. Bij stamppot is dat gemiddeld 20% en bij soep 4%. Deze percentages blijven belangrijk beneden de door het Rijksbureau toegestane waarden, welke voor een normale maag onschadelijk zijn.

Maart

2 Advertentie: "Wij zitten er lelijk mee! Want wij vermissen nog steeds enkele watervaatjes en kunnen daarom onze andere clientèle niet tijdig bedienen. Wilt u die ons a.u.b. terug bezorgen. Voorbaat dank. L. Moerkerken, Koloniale Waren, Waterstokerij, Oranjelaan 39, Vlaardinger-Ambacht".

9 De Höhere SS-und Polizeifuhrer Rauter draagt de politie op met alle haar ten dienste staande middelen te verhinderen, dat bomen en struiken in plantsoenen en langs wegen, straten en pleinen worden gekapt of verwijderd. De bewoners van straten etc. waar bomen of struiken staan, worden mede verantwoordelijk gesteld voor het kappen of verwijderen hiervan.

[Van door Zweden in het noorden van ons land aangevoerd meel wordt het zogenaamde "Zweedse wittebrood" gebakken, dat in het westen van het land wordt gedistribueerd].

"De weldaad van het Zweedsche Roode Kruis":
"Nederland heeft zoo vaak andere volken in nood bijgestaan: Duitschland, Oostenrijk, Hongarije, Rusland, Finland enz. en nu het zelf aan den hongerdood is prijsgegeven wordt het door Zweden geholpen. Genietend van deze sympathieke daad, waardoor althans voor één week de ergste nood is gelenigd, zal er bij ieder zeker groote dankbaarheid uitgaan naar het Zweedse volk.
De distributie van het voedsel is vlot verloopen. Nadat eind vorige week de bonnen waren ingeleverd, werd reeds maandagmorgen 9 uur met de uitreiking begonnen. Natuurlijk waren er menschen die vóór het openingsuur

Stamppot bij 100 jaar Cees van der Burg, 12 april
(Foto: collectie fam. Struijs)

voor de winkels gingen staan maar noodig was dat niet. Er waren volgens voorschrift volgnummers uitgereikt en naar deze nummers was de uitreiking georganiseerd, zoodat ieder zonder lang te wachten, vlot kon worden geholpen in den daarvoor bestemde tijd.
Hulde aan het Zweedsche Roode Kruis! Hulde ook aan allen die hebben medegewerkt aan een vlotte distributie!"

De kerkeraden van de Ned. Hervormde Kerk en van de Gereformeerde Kerk besluiten tot het houden van gemeenschappelijke biduren in verband met de nood der tijden, beurtelings in de Grote Kerk en in de Oosterkerk, op donderdagmiddag om 3 uur.

14 Overleden is Jan Hendrik van de Wijngaart, Commissaris van Politie buiten dienst.

16 De krant "De Maasmonder" verschijnt op klein formaat en in 6 kolommen in plaats van de gebruikelijke 9 kolommen.

Op 82-jarige leeftijd overleden Johannes Cornelis Hofman, lid van de gemeenteraad en medewerker van de krant "De Maasmonder"; medeoprichter van de Vereeniging "Volksbelang" en van de Coöperatieve Bakkerij "De Voorloper".

23 [Engelse jachtbommenwerpers vernietigen de V-1 lanceerbasis en brandstoftanks bij de Sunlightzeepfabriek aan de Nieuwe Maas].

In verband met vele vernielingen en baldadigheden zijn het Hof en het Oranjepark gesloten voor diegenen die niet in het bezit zijn van een toegangskaart. Toegangskaarten worden in zeer beperkt aantal verstrekt aan ouden van dagen en andere personen die naar het oordeel van de directeur Gemeentewerken daarvoor in aanmerking komen.

April

12 Feest bij de Vaten- en Kistenfabriek firma C. van der Burg & Zn, wegens de herdenking van de 100e geboortedag van de oprichter C. van der Burg. Gelijktijdig wordt een nieuw schaftlokaal met toneel, plaats biedend aan 300 personen in gebruik genomen. Het personeel werd daarbij onthaald op een stamppot maaltijd.

13 Procesverbaal opgemaakt tegen mensen die balken en binten om als brandhout te dienen, uit hun huis hadden gesloopt, waardoor gevaar voor instorting ontstaat.

Procesverbaal opgemaakt tegen zeven Vlaardingers wegens inlevering van vervalste distributiebonnen.

27 Procesverbaal opgemaakt tegen de 40-jarige arbeider A.M. terzake van prijsopdrijving van brood (*f* 40,-), sigaretten (*f* 1,- tot *f* 1,40 per stuk) en lucifers (*f* 17,50 per pak).

R.N. J. de Zeeuw is 25 jaar apothekers-assistente bij Apotheek Backer aan de Hoogstraat.

R.N.J. de Zeeuw, 25 jaar assistente bij Apotheek Backer, 27 april

Voedseldroppings, 29 april

Vlaardingse meisjes bedelen "verkleed in verpleegsters-uniform" om voedsel. In de krant wordt dit gedrag scherp afgekeurd: *"Er zijn nog "heilige" dingen, die men niet voor practijken mag gebruiken die niet door de beugel kunnen: verpleegsterscostuums moet men niet in opspraak brengen"*. De krant dreigt voorts met publicatie van de namen van de meisjes als ze het uniform nog een keer misbruiken.

[Geallieerde vliegtuigen droppen levensmiddelenpakketten].

NB. In de krant wordt deze gebeurtenis niet met zoveel woorden genoemd. Slechts in het Buitenlands Overzicht in "De Maasmonder" van 4 mei 1945 wordt het volgende medegedeeld: *"Er heeft een bijeenkomst tusschen een geallieerde commissie, waaronder Prins Bernhard, en de Duitsche bezetting plaats gevonden waarop een overeenkomst over onze voedselvoorziening is getekend. De vliegmachines blijven voorlopig voedsel brengen. Tegelijkertijd komen Engelsche zeeboten met voedsel de Waterweg binnen die de weg gewezen worden door de Duitschers. Tenslotte komen er vrachtauto's uit Noordbraband met voedsel over een door de Duitschers vrijgegeven autoweg. 200 Engelsche vrachtauto's zullen in Nederland komen om het voedsel van de vliegvelden en Rotterdam te helpen vervoeren. Ten slotte komen er steenkolen over door de Duitschers vrijgegeven rivieren. Wij hopen dat de hongersnood thans spoedig tot het verleden zal behoren"*.

Mei

4 Op de mare dat de Duitsers zich hadden overgegeven, ontstaat een spontane, uitbundige vreugde, die echter voorbarig bleek te zijn: veel mensen werden opgepakt, weggesleurd, vernederd en mishandeld.

5 De abonnees van "De Maasmonder" ontvangen een op roze-rood papier (dat voor "oranje papier" moest doorgaan), gedrukt nummer, waarin de bevrijding van Nederland van de Duitse bezetting wordt aangekondigd: *"Gode zij dank. De vijand is verslagen"*. Zo begint een proclamatie van burgemeester M.C. Siezen. *"Ook ons Vaderland is bevrijd van den bloedigen druk, waaronder wij bijna vijf jaar gebukt gingen"*. De burgemeester roept vervolgens de burgerij op zich in deze dagen op dezelfde waardige wijze te gedragen, als waarop zij zich in het algemeen tijdens de bezetting gedragen heeft: *"Laat niemand zich laten verleiden tot daden van geweld tegenover hen, die in woord of daad met den vijand hebben geheuld". "Niemand zal zijn straf ontlopen die hij door zijn houding tegenover de vijand verdient."* Verder deelt

DE MAASMONDER

Vlaardingsche editie. Hoofdred.: W. P. J. Goosens, Oud-Beijerland. Vlaard. nieuws J. P. v. d. Linden. Bur.: Vlaardingen, Hoogstr. 158. Tel. 2096. Postrek. 7098
Zaterdag 5 Mei 1945 — Nr. 7325. Uitgave N.V. DORSMAN & ODÉ, Dir. J. DORSMAN, Vlaardingen. 68e Jaargang

Proclamatie

van den Burgemeester van Vlaardingen
aan de inwoners dier gemeente.

Medeburgers!

Gode zij dank.
De vijand is verslagen.

Ook ons Vaderland is bevrijd van den bloedigen druk, waaronder wij bijna vijf jaren gebukt gingen.

Gedraagt U allen in deze dagen van dankbaarheid en vreugde op dezelfde waardige wijze, als waarop U zich in het algemeen tijdens de bezetting gedragen hebt.

Laat niemand zich laten verleiden tot daden van geweld tegenover hen, die in woord of daad met den vijand hebben geheuld.

Weest ervan overtuigd, dat niemand zijn straf ontloopen zal, die hij door zijn houding tegenover den vijand verdient.

Regeeren, dus ook in kalmte en zelfbeheersching. Want vergeet niet dat wanorde armoede beteekent, óók voor hen die daar tijdelijk partij van willen trekken.

En .... wij hebben een leidster in ons midden in ons aller Koningin Wilhelmina. Zij heeft zeer groote ervaring, zij is verstandig als de knapste advocaat, zij heeft zich onder de groote mogendheden machtige vrienden gemaakt.

Zij staat onkreukbaar boven alle partijen en belangen en heeft met haar huis een traditie van haar geslacht op te houden die in de vijf woorden die boven dit staan gekenmerkt wordt.

In haar eenvoudig verbli
men noch V's haar te tre
de hulp van Oranje niet k
„Dat zal waarachtig w
Tot slot nog een coup

BLI
Blijf één, blijf
Blijf één en
Geen staate
Verscheure
Wat God
Wat God

Leve Nederland en

Radio-Oran
5 Mei 8 uur m
krachten in

NIEUWSBERICHTEN

Vlaardingen, 5 Mei 1945.

Na 25 jaar, een blik uit de historie der Jeugddienstbeweging.

Onze stadgenoot, de heer J. H. van Ginkel Pzn., oud-secre-

Abonnementsprijs p. kw. f 1.36 of 12 ct. per week; per post f 1.62

GELDIGE BONNEN

voor de 4e week van de 5e periode 1945, 6 tot en met 12 Mei voor alle distributiekringen in de provincie Zuid-Holland

hij mee dat voor het gehele land de staat van beleg is afgekondigd en dat daarom de bevelen van de militaire macht nauwgezet moeten worden opgevolgd. *"En danken wij God, die ons uit zoo bangen druk heeft bevrijd. Leve Nederland! Leve de Koningin!"*.

De verschijning van het Bevrijdingsnummer van "De Maasmonder" betekende tevens het einde van deze krant, omdat op 6 mei 1945 de zogenaamde "Persverordening" van kracht werd, waarbij een verschijningsverbod werd uitgevaardigd voor alle Nederlandse dagbladen die tijdens de Duitse bezetting bleven uitkomen. De uitgevers van "De Maasmonder" twijfelden er niet aan dat zij een vergunning zouden verkrijgen om het blad opnieuw te kunnen laten verschijnen: *"ons blad werd toch algemeen het bovengrondsch-ondergrondsch orgaan genoemd en de manier waarop wij gedurende de bezetting de waarheid in onze berichtgeving en andere dingen hebben durven zeggen is U allen bekend"*.
Inplaats van "De Maasmonder" ontvingen de abonnees in de tussentijd het ondergrondse illegale blad "De Luistervink", waarmee "De Maasmonder" voorheen reeds in verbinding stond.

Op de hoek van de Schiedamseweg en de Hoflaan wordt de 15-jarige Dirk Johannes den Hond, wonende Arnold Hoogvlietstraat 67, door geweerkogels gedood toen hij stond te kijken bij het kaalknippen van vrouwen en meisjes die zich met de Duitsers hadden afgegeven.

De schoenherstelinrichting van J. Klein aan de Peperstraat bestaat 50 jaar.

Geboren: Irene, dochter van A.B. Simon en M. van Krimpen, Borneostraat 37.

6 Rumoerige zondag. De emoties over de bevrijding hebben de bevolking uit haar evenwicht gebracht.
Naar aanleiding van het gerucht dat Canadezen Vlaardingen zouden binnenrukken trekken honderden mensen tevergeefs naar Vlaardingen-Oost.

De laatste Duitse troepen die zich nog ophielden in de Julianakleuterschool en de Dr de Visserschool in voormalig Vlaardinger-Ambacht, vertrekken. Na zich 's morgens om 7 uur verzameld te hebben op de Kethelweg marcheren zij met stille trom af.
Na de afmars van de Duitse troepen worden uit de verlaten gebouwen vele fietsen, vaten petroleum en mudden kolen gestolen.

Dankstonden in alle kerken. In de Grote Kerk wordt twee maal achtereen een dienst gehouden. Het gezongene en gesprokene beweegt zich rond de psalmen 46 en 66 en de profetiën van Jesaja. Alle diensten worden besloten met het staande zingen van het eerste en zesde couplet van het Wilhelmus.

De extra-collecte ten behoeve van Nederlands Volksherstel brengt in de Ned. Hervormde Kerk *f* 9.073,- op.

Het opbrengen van NSB-ers, 7 mei

Burgemeester Siezen neemt zijn plaats weer in, 7 mei

7 Nationaal-socialisten en personen die met de vijand hebben geheuld, worden in hechtenis genomen om te voorkomen dat zij aan de wraak van de bevolking zouden worden overgelaten.

Burgemeester M.C. Siezen krijgt bij zijn vertrek uit het Hofsingelziekenhuis, waar hij onder schuilnaam werd verpleegd of was "ondergedoken", een aubade van de verpleegsters, onder leiding van muzieklerares Jeanne Verschoor. Namens het ziekenhuisbestuur wordt de burgemeester toegesproken door J. van Toor Hzn., welke toespraak wordt beantwoord door de burgemeester, die bedankt voor de verpleging.

Op de Markt is een grote menigte getuige van de terugkeer van de burgemeester op het stadhuis. De burgemeester draagt daarbij zijn ambtsketen, die hij in de twee jaar van zijn ballingschap steeds bij zich had gehouden.
In zijn toespraak vanaf het stadhuisbordes memoreert de heer Siezen wat hij in de eerste oorlogsjaren heeft moeten "afbijten": boeten en andere straffen, allerlei maatregelen van de bezetter. Totdat hij na drie jaar niet meer kon en hij twee jaar geleden werd ontslagen. Onder daverend gejuich roept hij uit dat hij nooit is weggeweest, "want wie door de Koningin is benoemd kan niet ontslagen worden en hij behoeft nu ook niet herbenoemd te worden".
Na het zingen van het Wilhelmus begeeft de burgemeester zich naar zijn met bloemen versierde kamer, waar ambtenaren en verdere autoriteiten hem komen gelukwensen.

Geboren is Beatrix Irene Margriet, dochter van W.J. de Ligt en D.P. Kortland, Hoogstraat 95.

8 Op het stadhuis wordt het eerste huwelijk na de bevrijding gesloten: de actieve ondergrondse strijder Arij Spruyt trouwt met Annie Vermeij. Tijdens de bruiloft wordt *f* 90,70 gecollecteerd voor de nabestaanden van gevallen oud-strijders.

Algemene feestdag, echter zonder georganiseerde feestelijkheden. Wally Kasievich, Malcolm Edwardson en Marvin Charwat, Amerikaanse vliegers die hier waren ondergedoken geweest, worden op het stadhuis ontvangen en plaatsen de Engelse en de Amerikaanse vlaggen op de stadhuistoren.

Het ophalen en rondrijden van kaalgeknipte vrouwen en meisjes die zich met Duitsers hadden opgehouden, vormt een attractie voor het Vlaardingse publiek.

In gezelschap van de burgemeester en zijn familie worden de hier verblijvende Engelse (Amerikaanse!) vliegers met muziek van H.V.O. en "Sursum Corda" door de stad gereden. In de stoet lopen ook leden van de Binnenlandse Strijdkrachten (BS) en de "ondergrondse" mee. De stoet wordt door duizenden langs de route toegejuicht.

De Volkszangavond op het "Flardingaveld" aan de Hofsingel onder leiding van mevrouw Verhoeff-Torn en met begeleiding van "Sursum Corda", wordt door duizenden Vlaardingers bijgewoond. Tot besluit een vreugdevuur en een fakkeloptocht door de stad.

9 Kinderfeesten in de gehele stad.

11 Na lange aarzeling besluit de redactie van het illegale Nederlands Christelijk Dagblad "Ick Waeck" met dit blad ook na de oorlog het vaderland te blijven dienen, totdat "uit de verwarde toestand van het ogenblik een georganiseerde samenleving ontstaat".

Uit Rotterdam worden 50 stuks jong rundvee aangevoerd. "Aanstaande zaterdag zal er dus in alle slagerijen vlees voor de bevolking zijn".

Onder leiding van de heer G. Don wordt in het Jeugdhuis van de Gereformeerde Kerk aan de Hoogstraat een begroetingssamenkomst voor Joodse landgenoten gehouden. De heer Don bracht daarbij hulde aan de heer Graafland voor zijn hulp, aan de familie Ruygrok wegens het herbergen van acht en de familie Jansen wegens het jarenlang herbergen van 14 Joden. In dit verband werd ook de familie Don zelf gehuldigd. Door de heer Swart werd dank gebracht aan de Distributiedienst, de Politie en de Gas- en Waterbedrijven voor hun betoond medeleven. Tevens stelde hij voor een aandenken te doen aanbrengen in het Stadhuis.

Muzikale wandeling door de stad. Volksspelen op het Emmaplein. Vreugdevuren. Lampionoptocht. Op het land van boer Chardon in voormalig Vlaardinger-Ambacht wordt een kinderfeest gehouden.

In de zuiveringscommissie van het politie- en ambtenarencorps worden wegens hun privé-kwaliteiten als goed Nederlander benoemd: Voorzitter: J. Buis, wethouder, Hoogstraat 144; Secretaris: B. Maat Jr, hoofdcommies Secretarie, Groeneweg 14. Verdere leden: Mevrouw Kroese-van den Brandhof, Hoogelaan 27; J.J. Kolpa, directeur Gemeentewerken, Hoogelaan 7; C. van der

Meisjes die zich met Duitsers hadden opgehouden, 8 mei

Engelse (Amerikaanse!) vliegers, 8 mei

Linden, Gemeente-Secretaris, Hoogelaan 14; W. van Lent, pl. commandant B.T. (Bewakingstroepen), Kethelweg 126; C. Brouwer, winkelier, Voorstraat 41; P. van der Hoeven, procuratiehouder, Anth. Knottenbeltsingel 1.

14 De politie zal krachtig optreden tegen eigenmachtig haarknippen enz. van vrouwen die zich met Duitsers hebben afgegeven.

16 In voormalig Vlaardinger-Ambacht wordt besloten tot oprichting van één gezamenlijke Oranjevereniging, samengesteld uit de leden van alle voorgaande Oranjeverenigingen.

De koren "Ons Clubje", "Het Meisjeskoor" en "Viva Melodia", alle onder leiding van mejuffrouw Jo Mulder, gaan weer repeteren. Als eerste staat er een lied getiteld "Bevrijding" op het programma.

17 Alle rijvergunningen zijn ingetrokken, ook die welke door de NBS werden uitgereikt. In verband met de benzineschaarste zullen voorlopig alleen rijvergunningen worden uitgereikt aan artsen en personen die belast zijn met de voedselvoorziening en ambtenaren voor de openbare bedrijven.

18 Burgemeester M.C. Siezen deelt de ingezetenen officieel mee dat hij op 7 mei 1945 zijn functie wederom heeft aanvaard.

De Vlaardingse reders bespreken in een vergadering de plannen voor de heropbouw van visserij en scheepvaart.

19 De politieke gevangenen zijn te werk gesteld en moeten de spoorbanen schoonmaken. Van velen hunner zijn alle roerende en onroerende goederen verbeurd verklaard en aan de Nederlandse Staat vervallen.

22 De Zuiveringscommissie schorst vier politieagenten.

Hedennacht zijn Vlaarding's meest bekende Weermachtsleveranciers en -aannemers gearresteerd. Ook voor hen geldt: snel recht is eis.

In het blad "Ick Waeck" verschijnen voor het eerst advertenties. De eerste advertentie luidt: "Honderdduizend rantsoenen kaas hebben wij DIT jaar reeds afgeleverd, ondanks alles!! In de toekomst leveren wij weer onbeperkt. Bosch - Kaasspecialist, Hoogstraat 152. Winkels te Maassluis, Vlaardingen en Schiedam".

23 Onder auspiciën van Nederlands Volksherstel wordt een vergadering gehouden door alle plaatselijke verenigingen. Er wordt een commissie benoemd ter voorbereiding van een gezamenlijk bevrijdingsfeest. Dit feest zal in de tweede helft van augustus worden gehouden. Zangverenigingen en niet bij verenigingen aangesloten zangers en zangeressen worden opgeroepen deel te nemen aan een zangaubade.

Te Vlaardingen is opgericht de Unie van Vrouwelijke Vrijwilligsters (U.V.V.), "beogende de welvaart van het Nederlandse volk te bevorderen, voor zover dit geschieden kan door de samenwerking van Nederlandse vrouwen".

Voor het eerst sinds de bevrijding weer voetbal in Vlaardingen: "Zwaluwen" speelt op de avond van de 2e Pinksterdag op het terrein aan de Groeneweg tegen hun stadgenoten van D.V.O.V. "Zwaluwen" wint met 2-1.

Het verkopen en afsteken van vuurwerk is verboden. Gevonden munitie moet gedeponeerd worden bij de Binnenlandse Strijdkrachten, gelegerd in het Handelsgebouw aan de Parallelweg.

24 Advertentie:
"Vredeskleuren verft De Heer's Schildersbedrijf ook op UW huis, UW werkplaats".

25 Onder gejuich van toegestroomde mensen worden de echte N.S.B.-ers kaalgeknipt. De op 14 mei gearresteerde verrader S., kapper van beroep, moest meehelpen. Nadat alle anderen waren gemillimeteerd werd ook hijzelf kaal geknipt.

Opgericht is het Comité "Oorlogsmonument 1940-1945", onder ere-voorzitterschap van burgemeester M.C. Siezen. Beoogd wordt een monumentaal beeldhouwwerk, waarvan de vervaardiging na gehouden prijsvraag zal worden opgedragen aan één of meer bekende beeldhouwers.

26 "Obadja" en "Liefde & Vrede" maken met het tamboers- en pijperkorps "De Pijpers" een mars door de stad. Na terugkeer volkszang op het Veerplein en een taptoe door "De Pijpers".

28 Een "Social Team" uit Noord-Brabant biedt de burgemeester 4.000 voedselpakketten aan. De medische

staf van het Noodziekenhuis zal beoordelen aan wie deze pakketten zullen worden uitgereikt.

29 Eerste vergadering van Burgemeester en Wethouders na de bevrijding.

De heer Leen van Dorp, wonende aan de Binnensingel, wordt in het Handelsgebouw door zijn buurtgenoten gehuldigd omdat hij gedurende lange tijd als "Luistervink" fungeerde, d.w.z. dat hij clandestien naar de radio luisterde en daarvan gehoorde berichten in de buurt doorgaf. De kapsalon van Van der Struis, op de hoek Binnensingel/2e Van Leijden Gaelstraat, fungeerde in die berichtgeving als een afdeling van het Persbureau "Vaz Dias". De heer Van Dorp krijgt geld aangeboden voor een nieuwe fiets... of voor een nieuwe radio!

30 Burgemeester en Wethouders van Vlaardingen, waarnemende de taak van de Gemeenteraad, trekken in de besluiten van 3 februari en 15 mei 1942 en 27 oktober 1943, inzake het verdopen van straatnamen door de Duitse bezetter. Daardoor worden de volgende straatnamen weer in ere hersteld: Da Costastraat, Jozef Israëlsstraat, Julianalaan, Julianasingel, Prins Bernhardlaan, Wilhelminasingel, Wilhelminastraat, Kon. Wilhelminahaven en Prinses Julianabrug.

Voedselpakketten voor de kinderen, 28 mei

Juni

1 De vroegere Vlaardingse Hervormde Predikant Ds M. Groenenberg heeft zich aangesloten bij de S.D.A.P.

Onder de politieke gevangenen die heden terugkeerden uit Duitsland bevond zich de heer Varewijk uit de Voorstraat, die 4½ jaar gevangen zat. Direct nadat zijn terugkeer bekend was geworden, besloten de straatbewoners tot een huldiging, waarbij hem bloemen, een taart, een stuk vlees en andere levensmiddelen werden aangeboden.

4 Serenade door "Sursum Corda" voor de teruggekeerde gevangenen Visser, Oosthoek, Man in 't Veld, Liebrechts en De Wilde.

6 Rijdende Canadese voedingswagens delen thee en biscuits uit. Ondankbare schobbejakken hebben echter de euvele moed na het drinken van de thee het servies mee te nemen: meer dan 100 koppen zijn zo verdwenen. In één woord: "Schofterig"!

Voetbalwedstrijd tussen "Fortuna" en "The British 5th Reg. Team", ten bate van het oorlogsmonument. Opbrengst *f* 1.000,-.

8 In "De Luistervink" verschijnen lange lijsten met de namen van uit Duitsland teruggekeerden.

In het Zeemanshuis aan de Westhavenplaats bijeenkomst van circa 40 ex-politieke gevangenen uit concentratiekampen. Besloten wordt een Bond van ex-politieke gevangenen op te richten, met het doel de eenheid, ontstaan door het gezamenlijk lijden, te behouden en daardoor een goede, nationale kracht te vormen voor het komende opbouwwerk. De vergadering wordt onderbroken door de komst van muziekvereniging "Sursum Corda". Via een omkaderd berichtje in "De Luistervink" danken de oud-politieke gevangenen "voor de ovatie, welke gebracht werd door de Vlaardingse bevolking voor het Zeemanshuis".

Burgemeester en Wethouders besluiten de straatnaam 1e Nieuwlandsteeg te doen vervallen en het plein ten zuidwesten van de Rotterdamseweg de naam "Plein 1940" te geven.

11 Het Badhuis van de Bouwvereniging "Samenwerking" aan de Marisstraat is weer geopend voor het baden en voor de warmwaterverkoop.

Voor inwoners van Vlaardingen geboren in of voor het jaar 1890 is per persoon 100 gram eierpoeder beschikbaar. (Een mengsel van 12 gram of een eetlepel eierpoeder met twee eetlepels water staat gelijk aan één ei)

13 Een eerste transport van 25 Vlaardingse kinderen vertrekt in het kader van de Kinderuitzending 1945 naar Groningen.

Wat van haringloggers over was, keerde terug, 25 juni

14 Bij de dagelijkse terugkeer van de politieke gevangenen (ex-N.S.B.-ers en anderen) in de stad geeft een zeer talrijk publiek elke keer duidelijk uiting aan haar gevoelens tegenover hen. De bevolking wordt opgeroepen dat niet meer te doen.

15 Bij de Eerste Nederlandsche Kunstmestfabriek (E.N.C.K.) arriveert het eerste schip met phosphaat: "Holland leeft weer!".

16 In Delfzijl worden 4 Vlaardingse loggers gereed gemaakt om op eigen kracht naar Vlaardingen terug te gaan: De hulpstomer VL 130 en de motorloggers VL 132, VL 71 en VL 61.

18 Opgericht een Vlaardingse afdeling van de Nationale Commissie tot Uitzending van Nederlandse Kinderen 1945.

18-23 De "Nationale Hulpactie Rode Kruis" (H.A.R.K.) organiseert een "Feest van de inzameling". De bedoeling is dat iedereen de vlag uitsteekt en dat versierde wagens goed bruikbare goederen als kleding, schoeisel en meubelen inzamelen, ten behoeve van door de oorlog getroffen landgenoten.

19 Contact met lezers:
"Waarom zitten veel bedrijven zonder personeel, terwijl de Visbank vol kringetjesspuwers staat?".

21 Heropend is de Heerenkapsalon C. van der Veer Jr, Nationaal en Internationaal bekroond. Kortedijk 54.

22 In de Oude Haven liggen schepen met muffe en verrotte aardappelen: "Overtuigender bewijs van de rottigheid van het Nationaal Socialisme is niet aanwezig".

Vanuit het zuiden des lands arriveren 20 jonge meisjes, leden van de Unie van Vrouwelijke Vrijwilligers, die de gezinsverzorging in Vlaardingen ter hand gaan nemen. Zij worden ondergebracht in het Weeshuis.

23 Overleden op 56-jarige leeftijd Dammis Bravenboer, in leven wethouder van Vlaardinger-Ambacht voor de Sociaal Democratische Partij.

25 Advertentie:
"Allen, die ons en onze gezinnen gedurende de jaren van gevangenschap in welke vorm ook hebben ondersteund, betuigen wij langs deze weg onze oprechte dank.
De warme belangstelling van de zijde onzer Vlaardingse medeburgers bij onze terugkeer heeft ons goed gedaan: zij was voor ons het bewijs, dat men ons nog niet was vergeten.
Vele Vlaardingse krijgsgevangenen".

Met een autobus keert een aantal zeelieden, die 5 jaar van huis waren, in Vlaardingen terug.

Twee haringloggers van de firma Van Toor arriveren vanuit Delfzijl in de Vlaardingse Oude Haven.

26 Het blad "Ick Waeck" gaat voortaan drie maal per week, in plaats van dagelijks verschijnen.

In een bijeenkomst huldigen de ex-krijgsgevangenen de commissies die tijdens hun gevangenschap de verzending van levensmiddelenpakketten verzorgden.

Lijders aan "scabiës" (schurft) kunnen zich daartegen laten behandelen in de polikliniek van het Havenbedrijf "Vlaardingen-Oost".

Juli

5 Voor het Oorlogsmonument 1940-1945 is inmiddels een bedrag bijeen van ruim 14.000 gulden.

6 Per dag, per gezin, mag ½ kilowatt electriciteit worden gebruikt.

"Stuka's", meisjes die met Duitse soldaten omgingen, worden nu gesignaleerd met een Engelse of Canadese soldaat.

9 Het huisvuil wordt weer twee maal per week opgehaald.

Het in juli 1943 geroofde luidklokje van het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht is in Sliedrecht teruggevonden. Van de andere geroofde Vlaardingse klokken is nog niets bekend.

Begonnen wordt met de geldzuivering: de bank- en muntbiljetten van *f* 100,- verliezen met ingang van 9 juli 1945 de hoedanigheid van wettig betaalmiddel.

Op 66-jarige leeftijd is overleden J. Bagchus, slager van beroep en lid van de gemeenteraad 1931/1932, 1935 - 1941.

11 Een met muziek van alle muziekkorpsen omlijste collecte voor Nederlands Volksherstel brengt bijna *f* 9.000,- op.

Eén van de grootste toneeluitgevers in ons land beweert dat procentueel in Vlaardingen meer belangstelling voor toneel bestaat dan in Rotterdam, Den Haag of Utrecht. Gemiddeld vonden in de afgelopen 10 jaar 20 toneelopvoeringen in Vlaardingen plaats, uitgevoerd door Vlaardingse verenigingen, terwijl 8 à 10.000 mensen per jaar de toneeluitvoeringen bezoeken. En dat alles in een plaats met ruim 40.000 inwoners, die over slechts drie kleine en zeer slecht geoutilleerde toneelzaaltjes beschikt, die elk niet meer dan 200 personen kunnen bevatten.

In verband met geconstateerde typhusgevallen roept de burgemeester op geen ander drinkwater dan leidingwater te gebruiken en eventueel ander te gebruiken water vooral eerst te koken.

13 Het Hulpcorps Rode Kruis vertrekt uit Vlaardingen. Het corps was gevestigd in het noodziekenhuis in de voormalige Gemeenteschool van Vlaardinger-Ambacht, aan de Raadhuisstraat. Namens de gehele bevolking wordt in de krant dank gebracht voor het prachtige werk dat door dit corps is verricht.

Op een vergadering van de Commissie tot Viering van de Bevrijdingsfeesten worden als data voor die feesten vastgesteld 28, 29 en 30 augustus 1945. Tevens wordt het programma vastgesteld.

15 In het Vlaardingse wittebrood komt "Leng" voor: het brood is zuur en slijmerig en stinkt. Eénmaal gegeten is de maag totaal van streek. Door de hoge buitentemperatuur blijft het brood te lang warm, waardoor de sporen van de lengbacil actief worden. De broden moeten worden verbrand en de broodtrommels waar het brood in zat moeten met sodawater worden gereinigd.

16 De fusie tussen de Voetbalvereniging "Vlaardingen" en de Voetbalvereniging "D.V.O." is ongedaan gemaakt. Deze fusie was een gevolg van de oorlogsomstandigheden, omdat er onvoldoende spelers waren.

17 Het Vlaarding's Mannenkoor "Orpheus", dat

"ondergedoken" is geweest omdat het weigerde zich aan te sluiten bij de "Cultuurkamer", treedt voor het eerst weer op tijdens een uur van wijding en dank in de Grote Kerk, ten bate van het Rode Kruis.

"In de Vlaardingse haven neemt de bedrijvigheid toe. Transport- en visserijbedrijf nemen weer bezit van hun oude rechten en ja -waarlijk- zelfs hebben we op de kade tonnen zien kuipen! Enige kolenschepen brachten kolen voor de gasfabriek aan, terwijl kleine transportscheepjes "ruimer vaart" krijgen. Men is reeds druk doende om van de firma Abshoven enige stoomloggers zeeklaar te maken, terwijl achter de gasfabriek er een prettige schepen-drukte is. Vlaardingen herleeft! Er komt schot in!".

Er is een enorme toeloop voor de scabiësbehandeling, zodat het vooral met de ontsmetting niet is bij te houden. Vóór 31 juli kunnen geen nieuwe gevallen in behandeling worden genomen.

Onder voorzitterschap van T. de Bruijn druk bezochte ledenvergadering van de S.D.A.P. in het Handelsgebouw. Besloten werd onder meer tot de stichting van een Commissie voor Ontwikkeling en Ontspanning, alsmede van een culturele raad.

19 In zaal "Excelsior" aan de Oosthavenkade wordt een bijeenkomst gehouden van medewerkers van het illegale blad "De Luistervink". Omdat het merendeel van hen slechts één andere medewerker kende in verband met hun werk voor het blad, leverde de kennismaking met andere medewerkers veel verrassingen op. Als aandenken kregen alle medewerkers een fraai uitgevoerde oorkonde overhandigd.

Opgericht is de reisvereniging "Vrijheid boven alles" (V.B.A.). Voorzitter is A. Bijl, W. Wapenaar, secretaris en mej. M. Liebrechts, penningmeester.

20 Het Inter Kerkelijk Bureau (I.K.B.) stelt voor kinderen die geboren zijn in 1943, 1944 en 1945 twee pakjes Liga-kinderkaakjes per kind beschikbaar.

Eerste filmvertoning na de bezetting in het Luxor-theater aan de Westhavenkade. De zaal is afgehuurd voor het personeel van scheepswerf I.S. Figee.

23 Te Rotterdam is de 53-jarige kassier R.v.G. aangehouden, op verdenking van verduistering van circa *f* 25.000,- ten nadele van het Vlaardingse Arbeidsbureau. Van dit bedrag kon nog *f* 1.100,- worden achterhaald. De rest was opgegaan aan levensmiddelen en rookartikelen, die hij in de "zwarte handel" had gekocht. Verdachte heeft ook in Rotterdam geld verduisterd.

24 In de serre van Hotel "De Maas" aan het Westerhoofd, houdt de Vlaardingse Zwemclub voor het eerst na 5 jaar weer haar algemene vergadering.

In het Handelsgebouw aan de Parallelweg druk bezochte ledenvergadering van de Christelijk-Historische Unie, afdeling Vlaardingen, waarin wordt vastgesteld dat "het samengaan met de A.R. (Anti-Revolutionaire Partij) niet onvoorwaardelijk wordt afgewezen, mits een gemeenschappelijke basis van samenwerking kan worden gevonden".

26 Eigenaars van draaiorgels enzovoort vragen buitensporig hoge prijzen voor het opluisteren van straatfeesten.

28 De plicht tot het bij zich dragen van persoonsbewijzen was niet alleen tijdens de bezetting van kracht, maar is nog steeds geldig.

Advertentie:
"Vacantie-dagreisjes per motorboot. Evenals vóór den oorlog organiseren wij reisjes naar Den Haag. Vertrek van Vlaardingen 8 uur, aankomst 20 uur. *f* 2,- per persoon, retour, kinderen half geld. In Augustus Dinsdag, Woensdag en Donderdag.
Speciaal adres voor verenigingen, ook tochtjes naar het Kagermeer. Bespreken bij G. van Haren, Maassluisschedijk 1".

29 In de Grote Kerk bevestiging en intrede van Ds T.H. Oostenbrug van Groot Ammers.

31 Op 73-jarige leeftijd overleden Jacob van der Burg Czn, oudste firmant van de Vaten en Kistenfabriek C. van der Burg & Zn, 1e Van Leijden Gaelstraat.

Augustus

2 In het kader van de actie "Noord helpt Zuid" worden goederen ingezameld voor Terheijden in Noord-Brabant, de gemeente die Vlaardingen is aangewezen om te helpen.

4 Advertentie:
"Het is geen man die niet roken kan!! (Daar weten de vrouwen van mee te praten). Hoera! Wij gaan weer starten en hopen weer spoedig volop te kunnen leveren. Levert bij ons uw tabaksbon R 15 vóór vrijdag 10 augustus in. Ligthart's Sigarenmagazijn, Westhavenkade 12. Vlaardings Roem sigaren doen hun naam eer aan!".

5 In de Sportlaan en omgeving Oranjefeest ter gelegenheid van de verjaardag van Prinses Irene, met een boerenbruiloft met échte bruidsparen: de heer Struik en Miep van der Kuy en Teunis 't Hoen en Janny Warnaar.

7 De broodprijs is met 2 cent per 800 gram verhoogd.

Voor de diverse feestelijkheden heeft de Vlaardingse politie soepelheid betracht met betrekking tot de verbodsbepalingen op het maken van muziek e.d. Voortaan zal de politie echter stipt de hand gaan houden aan de Politieverordening.

9 Voor huwelijken en huwelijksjubilea worden extra voedselrantsoenen beschikbaar gesteld. Ook honderdjarigen komen voor deze extra-rantsoenen in aanmerking. Het extra-rantsoen betreft: 6 rantsoenen vlees, 2 rantsoenen boter, 24 - brood, 1 - suiker, 5 - koffie of 2 - koffie-surrogaat, 2 rantsoenen melk.

Dr Rudolf Mengelberg is ontslagen als directeur van het Orkestgebouworkest. De burgemeester van Vlaardingen besluit het "Mengelbergplein" van naam te veranderen in "Mendelssohnplein".

10 Men klaagt over het handhaven van de "Duitse tijd", waarmee gedoeld wordt op het feit dat de klok 40 minuten voorloopt op de oude Nederlandse tijd.

Hoewel de Zuiveringscommissie nog niet geheel gereed is met haar werk, heeft zij reeds ruim 750 personen beoordeeld.

Door een commissie onder leiding van burgemeester M.C. Siezen worden de in Vlaardingen voor het Noord-Brabantse dorp Terheijden, "het Vlaardingse troetelkind", ingezamelde meubelen en huishoudelijke artikelen in Terheijden overhandigd.

11 De VL 80 "Gesina" van de N.V. Handelmaatschappij Warmelo & Van der Drift, vaart uit ter haringvisserij: "Er komt schot in de zee-visserij!".

13 De regering besluit tot het instellen van een jaarlijkse Nationale Feestdag op 5 mei.

Pleziervaart op de Nieuwe Maas is weer toegestaan.

14 Als onderdeel van de Bevrijdingsfeesten wordt op het terrein achter de Bethelkerk in voormalig Vlaardinger-Ambacht een "Kinderstad" opgebouwd en ingericht.

15 Een commissie voor vacantie-bezigheden voor de jeugd houdt in de eerste vacantieweek 3.000, in de tweede week 2.200 en in de volgende weken 4.000 kinderen bezig met allerlei activiteiten, onder leiding van vrijwilligers, waaronder 70 leerkrachten.

20 Opgericht is Meubelfabriek "De Berk", Willem Beukelszn.straat 50-52.

21 Het Comité "Oorlogsmonument 1940-1945" geeft een speciaal aandenken uit ter gelegenheid van de bevrijdingsherdenking: een in 9 kleuren uitgevoerde kaart, met op de voorgrond een in donkere tinten gehouden kruis, bedolven onder groen en bloemen. Daarachter de vlaggen van Nederland en de geallieerden. Onderschrift: "Aan hen die vielen in de strijd, zij altoos onze dank gewijd".

Nederland en de Geallieerden, 21 augustus

Voor "Kinderstad" in Vlaardinger-Ambacht werden de eerste palen geslagen... en prompt werd er een aantal gestolen! "Voortrekkers", padvinders boven de 18 jaar, gaan de "stad" nu 's nachts bewaken.

23 Herdacht wordt het feit dat de heer Chr. Pietersen 25 jaar geleden als eerste in Vlaardingen zijn electrotechnisch bedrijf oprichtte. De feitelijke datum van dit jubileum was 23 augustus 1942, maar wegens de tijdsomstandigheden werd de viering van dit jubileum uitgesteld tot na de oorlog.

De collecte ter bestrijding van de kosten van het Bevrijdingsfeest 1945 brengt *f* 3.080,25 op.

25 Voor de herdenking van de gevallenen op 28 augustus nodigt de Commissie voor Herdenking familieleden van de gevallenen uit.

De Vlaardingse commissie ter bestrijding van scabiës beëindigt haar werkzaamheden.

26 Intrede van Ds H.J. de Wijs uit Hoorn, als tweede predikant bij de Remonstrants Gereformeerde Gemeente in het kerkgebouw aan de Hoflaan.

De firma P. van den Kerkhoff, aanvankelijk smederij en ijzerhandel, later in huishoudelijke artikelen, Eendrachtstraat 29-33, bestaat 50 jaar. Het is "één der mooiste zaken op dit gebied hier ter stede".

Herdenkingsdag, 28 augustus

28 1e dag van de Bevrijdingsfeesten 1945: Herdenkingsdag.
's Morgens om 7 uur reveille door 4 groepen tamboers en hoornblazers. Van 8 tot 9 uur worden in de diverse kerkgebouwen plechtige, zeer druk bezochte kerkdiensten gehouden.
Om 10.30 uur herdenking van hen die vielen, vóór het Stadhuis.
Na het zingen van het Wilhelmus en van de volksliederen van Engeland, Amerika, Rusland en Zweden en het hijsen van de vlaggen van die landen, houdt de burgemeester een toespraak, waarin hij de blijdschap van de Vlaardingse burgerij over de bevrijding vertolkt en de gevoelens van dankbaarheid voor onze bondgenoten. Hij brengt tevens hulde aan hen, die in 1940 de strijd aanbonden tegen de overweldiger en sprak zijn deernis uit tot de nabestaanden van hen die vielen. Verder brengt hij hulde aan de 2.500 Vlaardingers, die gedurende de oorlogsjaren gevaren hebben op de schepen die zo'n geweldig aandeel hebben gehad in de overwinning. Hulde en deelneming aan hen die achterbleven. Eerbiedig gedenkt hij ook allen die vielen in het verzetswerk en brengt hij dank aan het Rode Kruis voor het vele goede werk dat het heeft verricht.
Na de toespraak trompetgeschal, en daarna zingen alle plaatselijke zangverenigingen onder leiding van Jos. Vranken Jr. drie liederen: "Ik hoor trompetten klinken", "Gelukkig is het land" en "Dankt, dankt nu allen God".
Daarna spreekt W. van Lent, corpscommandant van de Binnenlandse Strijdkrachten, die het illegale werk herdenkt. Hierna wordt een grote krans gehangen om het tegen het bordes van het Stadhuis bevestigde kruis, met de tekst "Voor hen die vielen", waarna "Het lied der achttien doden" van Jan Campert wordt gezongen. "Een ontroerend hoogtepunt van de herdenking".
Nadat nog enkele liederen zijn gezongen, spreekt Ds W.J.H. Hubeek, als voorzitter van Nederlands Volksherstel.
Tot besluit van de plechtigheid wordt het 6e couplet van het Wilhelmus gezongen, "waarmee een eind kwam aan

een waardige herdenking, die op alle aanwezigen een diepe indruk achterliet".

's Middags om 4 uur trekken alle leerlingen van 23 Vlaardingse scholen in een grote stoet naar het V.F.C. Sportpark, waar zij worden toegesproken door de heer F.J.W. Boogaard en enige liederen zingen. Als aandenken krijgen alle kinderen een boekje met enige grepen uit de geschiedenis van Vlaardingen, getiteld: "Hulde aan hen, die streden en leden in Vlaardings verleden en heden".

In een speciaal nummer wordt in "Ick Waeck" een overzicht gegeven van de geschiedenis van dit van oorsprong illegale blad, onder de titel ""Ick Waeck" voor het voetlicht, januari 1943-5 mei 1945". Speciale aandacht wordt hierin geschonken aan Abraham Maat, bedrijfsleider van Drukkerij- en Uitgeversmij. "Vlaardingen" in de Bleekstraat, waar het blad werd gedrukt en die na arrestatie op 2 februari 1945 op 38-jarige leeftijd in het kamp Belzen in Duitsland overleed.
En verder: "Moedig en trouw hebben zij ons Vaderland gediend en daarmede een krans gevlochten van onverwelkbare roem voor de vrouwen van ons volk". "Ick Waeck", afdeling Vlaardingen, brengt warme hulde aan de volgende medewerkers en medewerksters uit de illegale tijd:
Adri Baauw; Ma Borsboom; Bouman; Nel Don; Wil Groen; Nina den Hollander; Tiny den Hond; Maarten Kal; Ans Kollaard; Annie Korpershoek; Cock van der Lugt; mevr. Maat-v.d. Hoeven; Koos Otjens; Nel Polderman; Mien Roelse; P. van Straten; Gré Struys; Gerard Tamboer; Truus van der Valk; Magda Verburgh; Jannie Verhoeven; Laura van der Zande; B. van Zanten; Hannie van der Horst; Wil van Rijn; Bep Sneek; Wil van der Burg; Joop Hendriksen; Leni de Jong; Versteve; mevr. Van der Mark-van der Hoeven; Jannie van der Poel. Uit warme liefde en trouw wordt het Vaderland herboren".

29 2e dag van de Bevrijdingsfeesten 1945.
's Morgens om 7 uur reveille van circa 30 minuten vanuit 4 plaatsen in de stad, waarbij de kinderen naar de Markt worden gebracht voor de kinderzangaubade, die om 8 uur voor het Stadhuis begint. De aubade staat onder leiding van mejuffrouw Jo Mulder en wordt begeleid door Muziekvereniging H.V.O.
In totaal worden 23 liederen gezongen, meestal de bekende vaderlandse liedjes, maar ook vier door Jo Mulder geschreven liederen, waaronder het "Bevrijdingslied" dat als eerste lied na de Bevrijding door haar koren werd ingestudeerd.
"Geschaard rondom het kruis met de krans "voor hen die vielen" getuigde de Vlaardings jeugd van zijn vertrouwen en goede voornemens voor de toekomst".
Van 2 tot 4 uur Sportrevue op het V.F.C. terrein door de Gymnastiekverenigingen Leonidas-Dovido, Hollandia, L.V.T., Sunlight, Talma en W.I.K., alsmede de Hockeyclub "Pollux" en Handbalvereniging "Hollandia". Deze demonstratie werd opgeluisterd door gramofoonmuziek.
Op de terreinen van de voetbalverenigingen "Fortuna" en "De Hollandiaan" zijn van 2 tot half vijf sportdemonstraties door de Voetbalvereniging "Fortuna", "De Hollandiaan", "V.F.C.", "Zwaluwen", "D.V.O.", "H.V.O." en "Sunlight", alsmede door de Atletiekvereniging "V.F.C.". "De enorme belangstelling voor sportdemonstraties bewees wel, dat meer en meer het besef doordringt dat de lichamelijke opvoeding een grote plaats verdient bij de opbouw van de toekomst van ons land".
Die middag ook concerten door H.V.O., "Sursum Corda" en Van Dijk's Amusements-Orkest op de Westhavenplaats, Verploegh Chasséplein en op het Feestterrein aan de Broekweg.
's Avonds kerkconcerten in de Grote Kerk door organist Gijs de Graaf, in de Oosterkerk door J. Polderman, met medewerking van het A-Capellakoor en in de Joannes de Dooperkerk door Arn. Vranken, met medewerking van het R.K. Kerkkoor.
Tegelijkertijd ook buitenconcerten door "Sursum Corda" op de Westhavenplaats, samen met het koor "De Stem des Volks", op het Verploegh Chasséplein door "Voorwaarts" en het dameskoor "Vivezza", in voormalig Vlaardinger-Ambacht door H.V.O. met het koor "Prinses Beatrix" en op het Feestterrein door Van Dijk's Amusements-Orkest. Vanaf 22.00 uur op diverse plaatsen in de stad filmvoorstellingen.

De loggers VL 130 en de VL 80 keren terug van de haringvangst met respectievelijk 28 en 22 last haring.

30 3e dag van de Bevrijdingsfeesten 1945.
Van half negen tot tien uur 's morgens "Vlaggenparade": Vaandel- en vlaggenoptocht van verenigingen op verschillend gebied. In deze stoet komt voor de Stedemaagd, begeleid door een groot aantal bruidjes (van iedere buurtvereniging drie). Na een mars door de stad arriveert de stoet op het terrein tegenover de Vulcaanhaven aan de Schiedamsedijk, waar een tribune was opgesteld, waarvan de achtergrond was versierd met haringnetten. Nadat de vaandels van de diverse verenigingen daarvoor waren geplaatst vormden die de achtergrond van een tableau. Hierbij zijn vertegenwoordigers van de geallieerden aan-

Hulde aan de bevrijders van Vlaardingen, 30 augustus

wezig, aan wie de dank van de Vlaardingse bevolking tot uiting wordt gebracht door de overhandiging van een oorkonde. De woorden die een Engelse officier als vertegenwoordiger van de geallieerden sprak, worden vertaald door Ds Hubeek. "Storend was het dat men bij deze gelegenheid onze mooie Nederlandse taal niet vrij van germanismen wist te houden". De muziek en zang tijdens dit tableau werden verzorgd door "Sursum Corda" en het Vlaarding's Mannenkoor "Orpheus".

De "grootsche jeugdemonstratie" die van half één tot half vijf op het Feestterrein aan de Broekweg wordt gehouden, wordt enigszins door regen bedorven, maar de deelnemers laten zich echter niet ontmoedigen. De ruim 2.000 deelnemende jongeren, die vooraf in een massale stoet optrokken naar het Feestterrein, waren leden van de volgende organisaties: Federatie van Vlaardingsche Padvinders, de Vrijzinnig Christelijke Jeugdcentrale, de C.J.M.V. en C.J.V.V. "Liefde & Vrede" met onderafdeling "Obadja", de Protestantsche Jongerengroep, het Nationaal Jongeren Verbond, de Jeugdgroepen van de Volksbond tegen Drankmisbruik, de Rooms-Katholieke Verkennerij, de R.K. Vrouwelijke Jeugdbeweging, de Arbeiders Jeugd-Centrale, het Gereformeerd Jeugdverband, de Hervormde Jeugdverenigingen op Gereformeerde Grondslag "Timotheus" en "Esther" en de Jeugdgroep van het Leger des Heils.
De demonstratie bestaat uit volksdansen, vlagzwaaien, massazang onder leiding van schoolhoofd P. Vis, alsmede een spreekkoor van 200 jongeren dat vanuit de "Schulp" een tekst uitspreekt, die nauw aansluit bij de te zingen liederen.
"De Vlaardingse jeugdbeweging heeft hier in eendrachtige samenwerking getoond dat het heel goed mogelijk is om boven alle schutjes en schotjes uit te komen en gezamenlijk iets moois te presteren. Dit was wel het meest verblijdende van deze demonstratie en het geeft hoop voor de toekomst".

Van 6 tot 8 uur 's avonds demonstratie "Onze Eenheid". Een stoet, verdeeld in 6 groepen, waarvan één praalwagen het centrum vormt, als symbool van de eenheid van ons Volk, ons Wezen, onze Gemeente. De groepen beelden uit: 1. Het geestelijk leven, politiek leven, Nederlands Volksherstel. 2: Arbeid, industrie, vakopleiding. 3: Handel, scheepvaart, visserij. Hierna de praalwagen "Onze Eenheid". 4: Gezag, politie, Binnenlandse Strijdkrachten, illegale werkers, illegale pers, ex-politieke gevangenen. 5: Sport-, zang- en jeugdverenigingen. 6: Rode Kruis en brandweer.
Alle plaatselijke muziekverenigingen luisteren de optocht op, terwijl ook buurt- en andere verenigingen of organisaties praalwagens mee laten rijden. Het voorbijtrekken van de stoet duurt een half uur en de stoet trekt 2½ uur door de stad.

Om 9 uur in de avond massazang op het Feestterrein onder leiding van M. Boerdam en met begeleiding van "Sursum Corda".
Om half elf een "enorm" vreugdevuur op Plein 1940 (een

plein dat nog maar kortgeleden die naam had gekregen en dus in het programma nader aangeduid moest worden als "tegenover het Oranjepark dus").

Tijdens deze feestdagen vinden op talloze plaatsen in de stad bevrijdingsfeesten van de circa 100 buurtverenigingen plaats.

Bevrijdingsfeest in de Richard Holstraat, 30 augustus

In de krant wordt in een nabeschouwing op de feesten vooral hulde gebracht aan de Vlaardingse muziekverenigingen: "Wat zij deze dagen gepresteerd hebben grenst aan het onmogelijke en zij hebben een zeer groot aandeel gehad in het schitterende verloop. Vlaardingen kan trots zijn op zijn muziekverenigingen". Over het verloop van de feesten schrijft de krant dat "geen wanklank werd gehoord en het Vlaardingse publiek heeft getoond te weten hoe men moet feestvieren. En verder: "In zijn geheel gezien zijn de Vlaardingse bevrijdingsfeesten een schitterend succes geworden en de organiserende commissie kan met voldoening op haar werk terugzien. Een compliment is hier dan ook zeer zeker op zijn plaats. Zij mogen het nog eens doen hoor".

31 Koninginnedag. Van half negen tot half tien 's morgens kerkdiensten. Daarna van elf tot twaalf uur ongedwongen samenzijn voor het Stadhuis onder leiding van de heer Scholte.
's Middags een bloemencorso. 's Avonds om half elf groot slotvuurwerk op het Plein 1940.

Tijdens Koninginnedag speldjescollecte voor "Volksherstel".

Zwemwedstrijd in de Oude Haven van de Vlaardingse Zwemclub V.Z.C.

Wegens de verbetering van de voedselpositie wordt de Centrale Keuken opgeheven.

September

1 J.J. Kolpa, directeur van Gemeentewerken, is 25 jaar in dienst van de Gemeente Vlaardingen. Onder zijn immer bescheiden, consequente en correcte leiding kwam in die 25 jaar veel tot stand, zoals het vervangen van de houten beschoeiingen in beide havens door kademuren, de Verbindingsweg, die het oostelijke en westelijke deel van Vlaardingen met elkaar verbond en het electrisch rioolgemaal in Vlaardingen Oost. Verder het opruimen van krotwoningen, stadsuitbreiding en de daarbij gepaard gaande straataanleg, de opheffing van het tonnenstelsel en de uitbreiding van de autotractie met stofvrije belading van de Reinigingsdienst. De heer Kolpa onttrekt zich op de jubileumdag aan alle hulde.

J.J. Kolpa, directeur Gemeentewerken, 1 september

Het Gemeentearchief is weer voor het publiek geopend. Doordat de stad voor oorlogsgeweld is gespaard gebleven, hebben de archieven en collecties, die gedurende de bezettingsjaren in een kluis in het stadhuis waren opgestapeld, geen schade geleden.

Heropening van de electrische treindienst tussen Maassluis en Rotterdam.

3 Advertentie:
"Vredesbrood. Bij inlevering van 300 gram ontpitte dadels of rozijnen, 20 gram eipoeder, 1 broodbon of *f* 0,35 bakken wij voor U een heerlijk Dadels- of Rozijnenbrood. Geen broodje puiker, dan dat van Suijker. Bakkerij Rijkestraat no. 10".

5 Nette meisjes gevraagd bij de 1e Nederlandse Lippenstiftfabriek, Stationstraat 51.

De loggers VL 68, VL 130, VL 61, VL 68 en de VL 132 besomden tussen 25 augustus en 1 september respectievelijk *f* 8.880,-, *f* 6.411.-, *f* 5.599,-, *f* 9.515,- en *f* 6.594,-.

In een door de Buurtvereniging "Irene" georganiseerde bijeenkomst in de EVAG garage aan de Boslaan, wordt de zeeman Nico Hoogendam gehuldigd, die, nadat het schip "Zaandam", waarop hij zich bevond was getorpedeerd en gezonken, met 4 anderen, waarvan er twee overleden, 83 dagen op een vlot ronddreef, alvorens door een ander schip te worden gered. De overblijvende drie schipbreukelingen hielden zich in leven door stukken vlees van één der doden te eten: "Ons gewicht van resp. 145 en 160 pond, daalde tot 70 en 80 pond. De honger was zo groot, dat we, huilende en schreeuwend, een stuk uit de benen der eerste dode sneden, voordat de haaien er zich over ontfermden. Onze tweede kameraad verzocht, stervend, hem ongedeerd te laten. En dat gebeurde. Hij stierf op de 76e dag".

8 De Voetbalvereniging "Hollandiaan" recipieert in de Lunchroom van het Handelsgebouw ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan op 11 september.

13 De bekende Vlaardingse industrie "Leverszeep", "Sunlight" gaat weer op volle toeren draaien.

14 Opgericht is het Vlaardings Symphonie Orkest, onder leiding van dirigent J.A. Righarts.

18 Vijf bankinstellingen, alsmede het postkantoor en het belastingkantoor, worden door B & W aangewezen als instelling waar bank- en muntbiljetten en zilverbons kunnen worden ingeleverd in verband met de geldzuivering. Het inleveren begint op 26 september voor hen wiens geslachtsnaam met A, B of C begint en loopt door tot 2 october 1945.

Opgericht is de "Neutrale" Zangvereniging "Het Bevrijdingskoor", onder leiding van Jan de Peinder.

Op het NS-station aan de Parallelweg herdenkt het voltallige Stationspersoneel de Spoorwegstaking van 1944.

20 Wederom zijn twee loggers uit Duitsland teruggekeerd: de VL 79, van de Rederij F. Pot en de VL 56 van de Rederij A. Verboon.

25 Propaganda-avond van de gezamenlijke Vlaardingse Esperantisten in het Zeemanshuis. 30 nieuwe cursisten geven zich op.

27 Opgericht een Winkeliersvereniging in Kruidenierswaren, waarbij zich al 61 winkeliers hebben aangesloten.

29 Geïnstalleerd is de commissie van Toezicht en Advies voor de Bewarings- en Verblijfskampen te Vlaardingen en Rozenburg.

Oktober

4 Twee van de drie ingezonden toneelstukken van de Vlaardinger A. van der Lugt worden in een Nationale prijsvraag bij het Lekenspel in Bussum bekroond. Deze stukken, getiteld "Den Vaderlant ghetrouwe" en "Het lied van de zee", zullen in Vlaardingen worden opgevoerd.

Alle in tubes verpakte artikelen kunnen nu weer geleverd worden zonder inlevering van oud tubes.

"Eindelijk" is opgericht de Vlaardingse Bond voor Lichamelijke Opvoeding V.B.L.O.: "ook op dat terrein heeft men ingezien wat eendracht vermag".

6 Hopman Kr. van Aperen, leider van de Christelijke Padvinders, neemt afscheid van de Prins Mauritsgroep, in verband met zijn vertrek naar Indië, waar hij zijn padvindersidealen in praktijk gaat brengen. A.E. Dulfer wordt tot zijn opvolger in Vlaardingen benoemd.

7 In het vroegere Notarishuis aan de Schiedamseweg opening van het Jeugdhuis van de Vrijzinnig Christelijke Jeugdcentrale.

8 De 28-jarige varensgezel W.v.V. redt een 2-jarig kind van de verdrinkingsdood, dat met wandelwagentje en al de haven was ingereden. De moeder liet het wagentje even los, toen zij een ijsje kocht aan het stalletje van Winzo, naast de Visbank.

12 Het pand van de N.V. G. Kornaat's Handelmij. aan de Kon. Wilhelminahaven, wordt door brand grotendeels verwoest. Tevens gaat een aanzienlijke hoeveelheid haringnetten verloren.

De N.V. Van Melle's Confectionery Works, wordt door de overheid gevestigd in de Vlaardingse fabriek "Novado" [Noordegraaf], Koninginnestraat 1, omdat haar fabriek te Breskens door oorlogsgeweld werd verwoest.

16 Poffertjes en Wafelbakker Martinus Norbertus Beekvelt vraagt vergunning voor verkoop van alcoholvrije drank voor zijn gebakkraam op de Westhavenplaats.

Het Comité Oorlogsmonument 1940-1945 beëindigt de inzameling van gelden en gaat verbinding zoeken met bekende beeldhouwers in den lande.

19 Na 4½ jaar gevangenschap in Duitsland heropent Maarten de Wilt zijn slagerij Hoogstraat 77, tegenover de Afrol.

23 De tijdelijke "Nood-Gemeenteraad" is door de burgemeester benoemd en bestaat uit de volgende leden:
S.D.A.P.: A. Borsboom, L.G. Borsboom, C. Bos, T. de Bruyn, J. Buis, J.C. Hoorweg, G. van Houwelingen, H. van Munster, A. Schilder en J. Steensma.
Christelijk-Historische Unie: J. Bot, H.K. van Minnen, A. Moerman, D. Niemantsverdriet, K. Oversluizen, J. Snijders, A. Struis, T. van Yperen.
R.K. Staatspartij: L.F.J.R. Bracco Gartner, G. Buters, P.J. Slangen, M.J. Verdoes.
Liberalen: N. Moerman, J. van Toor Hzn, M. Vlug, G. Walstra.
De Anti-Revolutionaire Partij heeft geweigerd aan de samenstelling van de noodgemeenteraad deel te nemen.

De Vlaardingers A.C. Breyer, machinist, en J. Poeltuin, stoker, komen om het leven bij het op een mijn lopen van de logger Scheveningen 161, voor de kust bij Noordwijk. Ook zeven Scheveningse bemanningsleden komen om.

30 Bevestiging van Ds Driesen van Rotterdam in de Christelijk Gereformeerde Kerk aan de Emmastraat. Intrede op 1 november.

November

1 De visafslag gaat over aan de Gemeente Vlaardingen.

K. van der Krans is 40 jaar als kuiper in dienst van de firma J.C. van Dorp & Zonen.

3 Op 57-jarige leeftijd overleden J. Bot, lid van de gemeenteraad voor de Christelijk Historische Unie sinds 1935, bestuurslid van de C.J.V. "Liefde & Vrede", penningmeester van de Vlaardingse afdeling van de Nederlandsche Christelijke Bouwvakarbeidersbond en bestuurslid van Maatschappelijk Hulpbetoon.

7 Voor de radio riep de bekende Ds Buskes op glas af te staan voor het door oorlogsgeweld zwaar getroffen Arnhem. P. de Goede (schildersbaas!), lezer van "De Luistervink", herinnert er echter aan dat ook in Vlaardingen nog 2.000 vierkante meter glas stuk is: "Hebt gij op uw wandeling in de Vettenoordsepolder de geblindeerde ramen gezien, met hun tocht en donkere kamers met kinderen en zieken, waar straks dezelfde koude oostenwind binnendringt als in andere streken van ons land?".

8 Op uitnodiging van de Vlaardingse afdeling van de Sociaal Democratische Arbeiders Partij (S.D.A.P.) spreekt in de fabriekshal van Sprij's Meubelfabriek aan de Westhavenkade S.D.A.P. voorzitter Koos Vorrink tot een gehoor van tussen de 2.000 en 2.500 personen.

12 De Nederlandse Regering heeft bepaald dat de Nieuwe Vlaardingsche Courant weer mag gaan verschijnen. Naar aanleiding hiervan heeft de uitgeefster van die krant het blad "De Luistervink", met al haar abonnees en belangen van de heer P.G. Reedijk overgenomen. Tevens zal de N.V.C. worden gecombineerd met het blad "Ick Waeck", dat van augustus 1943 tot mei 1945 illegaal verscheen. "De plaatselijke bladen zijn daarmee tot één krachtig en onafhankelijk blad samengevoegd, waarin het Vlaardingsche openbare leven tot uiting kan komen en dat voor de Vlaardingsche belangen op de bres kan staan". Dorsman & Odé blijven de uitgevers en directie van de

N.V.C., in samenwerking met "Ick Waeck", wiens redacteur, G. Werner, algemeen redacteur bij de combinatie wordt, terwijl W.P.J. Goosens, die in de oorlogsjaren een buitenlands overzicht schreef, die rubriek zal vervolgen.
Het blad, dat voorlopig 3x per week zal verschijnen op formaat 40 x 50 cm, "zal geen eenzijdige politieke strekking hebben, doch een blad zijn in het belang van de gehele Vlaardingsche burgerij van welke gezindte ook en als richtlijn hebben het herstel en de vernieuwing van gemeente en vaderland".

16 Voor het eerst sedert augustus 1941 vergadering van de (nood) gemeenteraad. Na de beëdiging van de leden worden drie wethouders gekozen: de heren J. Buis, J. van Toor Hzn en H.K. van Minnen. In zijn installatierede noemt burgemeester Siezen drie bijzondere wensen voor Vlaardingen voor de toekomst:
- de stichting van een zwembad;
- de sanering van de binnenstad;
- de aanleg van sportvelden.

19 Opgericht wordt een Vlaardingse afdeling van de Volksuniversiteit Rotterdam. Diverse lezingavonden en een drietal cursussen worden opgestart.

21 Op de bonnen voor voetbalschoenen die bij de K.N.V.B. aan te vragen zijn, kunnen door de firma Hofland, Schiedamseweg 55, prima voetbalschoenen worden geleverd.

Bewoners van de Vettenoordsepolder klagen over de sirene van de Superfosfaatfabriek aan de Parallelweg: het onaangename geluid herinnert hen aan de oorlog. Verzocht wordt hieraan iets te doen.

30 Als plaatselijke afdeling van de C.B.R.(Centrale Bond van Rijwielhandelaren) is opgericht een Vereniging van Vlaardingse Rijwielhandelaren (V.V.R.). Voorzitter J. Pluimgraaff, secretaris-penningmeester W.C. Verhulst.

Bijeenkomst in gebouw "Soli Deo Gloria" aan de Callenburgstraat ter huldiging van hen die tijdens de bezetting behulpzaam waren bij het transport en de herberging van geallieerde piloten, die in de omgeving van Vlaardingen een noodlanding moesten maken.
De bijeenkomst wordt geopend door de oud-kapitein der Holland Amerika Lijn, R. de Vuyst (alias "Oom Jan") en echtgenote, aan wie talrijke vliegers met grote dankbaarheid zullen terugdenken. Daarnaast was De Vuyst, samen met de ambtenaar van de Burgerlijke Stand, A.T. Magielsen, betrokken bij de "kraak" van het Vlaardingse Bevolkingsregister.
De volgende Vlaardingers door het Amerikaanse leger gehuldigd: Hoogendam, C. Wijnman, G. Vollering, G. Don, J. Hessing, A. Brouwer, W. Bracco, G. Brandwijk, J. Stobbe, N. van Lent, P. IJzermans, C. Verhulst, P. van der Hoeven, L. Hontelé, J. Bijl, T. Buisman, G.H. Brinkman, H. Huisman, A. Thiele en R. de Vuyst. Zij ontvangen Amerikaanse legerfietsen en pakketten prima kledingstof.

December

1 In zaal Harmonie aan de Schiedamseweg opvoering van het bekroonde toneelstuk, "het roerend visserspel", "Het lied van de zee", geschreven en geregisseerd door de Vlaardinger A. van der Lugt. Plaatsen: *f* 1,50 en *f* 2,-.

In tegenwoordigheid van B & W wordt op initiatief van de Buurtvereniging "Hogelaan" aan de verlengde Hogelaan een vrijheidsboom geplant.

Een vrijheidsboom aan de Hogelaan, 1 december

5 Een deel van de kerkeraad van de Gereformeerde Kerk van Vlaardingen heeft zich, samen met de predikant Dr F.L. Bos, vrijgemaakt naar artikel 31 van de Kerkorde en zich met het hem volgende deel van de gemeente gevoegd bij het Verband der Gereformeerde Kerken, onderhoudend artikel 31 der Kerkordening.

8 Dirigent Jos.Vranken viert zijn 25-jarig jubileum als toonkunstenaar met een concert door zijn 5 koren in de Rotterdamse Rivièrahal. De gezamenlijke koren, te weten het Rotterdams Mannenkoor, het Spangens Koor, Die Haghe Sangers, Cantate Domino en het Vlaarding's Mannenkoor Orpheus, bieden hun dirigent een nieuwe vleugel aan.

10 B. van den Brink Jr is de nieuwe "baas" in het weer opgekalefaterde "Zeemanshuis" aan de Westhavenplaats.

14 Verschenen is de gedichtenbundel van J. van IJperen, getiteld "Vlaardingen".

Gemeenteontvanger H. de Groot gaat na 40 dienstjaren, waarvan 23 jaar als Gemeenteontvanger, met pensioen. Hij wordt opgevolgd door G.W. ten Hoopen.

17 Nieuwe kapperstarieven:
Er is onderscheid tussen een "volkszaak", een "middenstandszaak" en een "1e klasse zaak".
De tarieven zijn respectievelijk:
Heren knippen: 45 cent, 55 cent en 65 cent.
Heren scheren: 15 cent, 20 cent en 25 cent.

24 Van de in 1942 geroofde klokken uit de toren van de Grote Kerk is er één teruggekeerd, namelijk de klok genaamd "Anna". Het plan is om de klok in de nacht van oud op nieuwjaar 1945/1946 om 1 uur weer in gebruik te stellen, zodat het eerste uur van het nieuwe jaar door het slagwerk zal worden gemeld.
Nadat de Vlaardingse bevolking eerst de overgang van het oude en nieuwe jaar thuis heeft beleefd, worden alle Vlaardingers op de Markt verwacht. Het stadhuis zal verlicht zijn en de Vlaardingse muziekkorpsen opgesteld. Onder doodse stilte zal dan de klok van één uur worden afgewacht, waarna koraalmuziek ten gehore zal worden gebracht. Daarna zal de burgemeester een toespraak houden, waarna de taptoe wordt geblazen en de klok zal luiden. Tot besluit samenzang. "Het zal een historisch uur worden in ons leven, dat wij nooit zullen vergeten".

1945:
"Een jaar van leed en vreugde ging voorbij. In 1945 is de oorlog gewonnen. In 1946 zullen we de vrede moeten winnen".

Marianne van Papeveld-Hörst

Kroniek van Vlaardingen 1995

Januari

1 Het inwoneraantal is na vijf jaar bijna weer bij de 74.000 terecht gekomen. De in 1972 begonnen daling van bijna 82.000 naar 73.719 in 1993 is tot staan gebracht. De toen ingezette groei heeft zich in 1994 voortgezet. Vlaardingen telt thans 73.978 inwoners.

Een paspoort in Vlaardingen wordt fors duurder. Voor een nieuw paspoort moet men voortaan 107 gulden neertellen; een verhoging van ruim 21 procent.

De jaarwisseling is nog nooit zo rustig verlopen. Dat is de eensluidende conclusie van politie, brandweer en EHBO. Op een enkel brandje na deden zich geen noemenswaardige incidenten voor.

De Vlaardingse IJsclub sluit voorgoed de landijsbaan in de Broekpolder. De beslissing was onvermijdelijk nadat duidelijk werd dat de bodem onder het ijs lek was. De gemeente was niet bereid geld voor herstelwerkzaamheden beschikbaar te stellen.

2 Het Vlaardingse filiaal van zorgverzekeraar DSW is na 22 jaar verhuisd vanuit het postkantoor naar een nieuw bijkantoor aan de Van der Driftstraat 30.

Zware Noordwesterstorm. Het water in de Nieuwe Maas stijgt tot 2,35 meter boven NAP. De Koningin Wilhelminahaven en een gedeelte van de Oosthavenkade lopen onder water.

3 Het Kolpabad viert dit jaar het 40-jarig bestaan. Ter gelegenheid hiervan worden deze week tal van activiteiten georganiseerd. Tevens organiseert het zwembad een wedstrijd 'Ontwerp een logo voor het nieuwe zwembad'. In de afgelopen 40 jaar hebben ruim 21 miljoen mensen een bezoek gebracht aan het Kolpabad.

5 Het Stadsarchief Vlaardingen viert dit jaar het 100-jarig bestaan. Ter gelegenheid van dit jubileum verschijnt in Groot Vlaardingen een maandelijkse rubriek, waarin wordt ingegaan op tal van wetenswaardigheden.

Ondanks dat er dit jaar minder kerstbomen zijn verkocht en een flink aantal op oudejaarsavond in vlammen is opgegaan, zijn door de Reinigingsdienst tot nu toe ca 7.000 bomen versnipperd.

Jan Drost benoemd tot voorzitter van de Stichting Haring- en Bierfeest. Hij aanvaardt de functie voor een jaar.

6 Leerlingen van scholengemeenschap Groen van Prinsterer hebben aan het blindeninstituut Bartiméus en het Sophia Kinderziekenhuis elk een cheque van 22.500 gulden overhandigd. Het geld is bijeengebracht tijdens de Eurofietstochten.

7 Het echtpaar J. Wijker - P. Struijs 70 jaar getrouwd.

Het echtpaar J. Wijker-P. Struijs 70 jaar getrouwd, 7 januari

In de Grote Kerk eerste wandelconcert van het nieuwe jaar onder het motto 'Muziek in Kersttijd'. Medewerking verlenen de Cantorij van de Grote Kerk, de Vesper Cantorij, de Chr. Harmonie Vereniging Sursum Corda, sopraan Mieke Zoutendijk en organist Aad Zoutendijk.

Judoka Mark Huizinga wordt in Den Bosch Nederlands kampioen in de categorie onder 78 kg.

8 Het echtpaar F. van Haren - A.M. Vink viert in De Meerpaal hun 65-jarig huwelijksjubileum.

10 Onder het motto 'Houdt de vlam brandend' voeren Vlaardingse kerken deze maand actie voor de voortgang van het kerkelijke werk in de eigen omgeving. Aan leden, maar ook aan niet-leden, vragen de kerken een bijdrage in de kosten voor het pastorale werk.

Bij de Meld- en Regelkamer van de DCMR Milieudienst Rijnmond komen tussen 17.00 en 20.30 uur ruim honderd stankklachten binnen. De klachten komen voornamelijk uit Vlaardingen, Maassluis en Schiedam. Onderzoek wijst uit dat de overlast wordt veroorzaakt door Kuwait Petroleum in Europoort.

11 De bekladding van het Geuzenmonument met hakenkruizen in oktober van het vorig jaar is opgelost. Drie jongeren hebben een bekentenis afgelegd. De daders wilden graag in de krant komen.

In de studiezaal van de bibliotheek aan de Waalstraat is een elektronisch informatiepunt geopend. Het gaat hier om twee computers waarmee de gebruiker enkele cd-roms kan raadplegen.

12 In een brief aan het gemeentebestuur verzoekt de Nederlandse Vereniging tot Bevordering van de Zondagsrust en Zondagsheiliging zeer dringend de winkels in de stad op zondag gesloten te houden.

In de Stadsbibliotheek aan de Waalstraat is gedurende deze maand een tentoonstelling te zien van originele striptekeningen. Onder de naam 'Incognito' bundelen een twintigtal amateurtekenaars hun krachten, met als resultaat een stripblad dat al zes keer is verschenen.

13 Vijftien leerlingen van het christelijk economisch college Beneden Maas mogen als lid van een stembureau assisteren bij de komende verkiezingen voor de Provinciale Staten. De scholieren worden door de gemeente voorbereid op deze taak.

14 In het Vrouwenontmoetingscentrum Coerke tentoonstelling van werk van Conchi Ruigrok-Zabala.

In zaal Middelhuyse ontvangt de 19-jarige radio-dj en tekstschrijver Sander Versluys de achtste aanmoedigingsprijs van Reijnaart Sound uit handen van de zanger Wally Preyll, de winnaar van het vorige jaar.

In de Lijnbaanhallen nieuwjaarsconcert door Showbrassband Thalita onder leiding van Wim Sebel.

16 De Vlaardingse vestiging van supermarkt Hoogvliet, aan de Parallelweg, is voor de tweede keer in successie uitgeroepen tot Hoogvliet Supermarkt van het jaar.

17 Nederland heeft een nieuwe recordhouder. De Vlaardinger Dirk van der Wal is de meest reislustige Nederlander. In dertig jaar heeft hij 163 landen bezocht.

18 In de Stadsgehoorzaal allereerste opvoering van de musical 'Willeke', een musical met hoogte- en dieptepunten uit het leven van Willeke Alberti.

In wijkcentrum 't Nieuwlant aan de Rotterdamseweg oprichtingsvergadering van de Vlaardingse afdeling van de Nederlandse Bond van Stads- en Plattelandsvrouwen.

De badmintonvereniging Refoba wordt door een 6-2 overwinning op Maassluis kampioen in de regionale overgangsklasse.

Geopend de eerste winkel in de nieuwbouw van het Liesveld. Het is sigarenmagazijn Berco, die voorheen naast de Hema was gevestigd.

Overleden te Maassluis G.B.H. Niestadt, oud-directeur Cincinnati Milacron.

19 Het openbaar gebied in de Hoofdstedenbuurt is met ingang van vandaag verboden gebied voor alcohol. Volgens de politie veroorzaken jongeren al enkele maanden overlast in de buurt. Via deze maatregel is het mogelijk om overtreders te verbaliseren. De maatregel geldt voor een periode van dertien weken.

De nieuwe politieke partij Vlaardingen Voorwaarts 2000 heeft de definitieve samenstelling gemeld. Als raadsleden fungeren Leo ten Have en John Ranshuijsen. Kor Blumenstock en Hennie Petray-de Keijzer zijn aangesteld als steunfractieleden.

De Schiedamse molenrestaurateur Rob Batenburg is aangetrokken voor de bouw van de nieuwe stadskraan aan de Museumkade.

In het Visserijmuseum lezing voor leden van de vereniging Vrienden van het Visserijmuseum onder het motto 'Van Botter tot Kotter', door Klaas Hoekstra, voorzitter van o.a. de Nederlandse Vissersbond.

Ab Vermeulen is de nieuwe wijkagent in de Zuid- en Westwijk. Hij vervangt Bram Lamont die weer in de reguliere politiediensten mee gaat draaien. Alain Meijer is sinds deze week wijkagent voor het centrum. Hij is de opvolger van Hans Loopik die een andere functie heeft gekregen.

25 De politieke partijen zijn ontevreden over het nieuwe model aanplakborden voor verkiezingsaffiches. Ze zijn te klein en kunnen bovendien gemakkelijk omwaaien. Alleen het plaatsen van meerdere borden naast elkaar geeft elke partij een eerlijke kans om hun kandidaten te promoten.

26 Wegens bezuinigingen zal de gemeente de dierenweiden bij Vaartland en in de Van Leyden Gaelstraat per 1 maart opheffen. De weiden kunnen alleen voort blijven bestaan als deze worden overgenomen door bewoners- of buurtverenigingen.

De Bouw- en Houtbond FNV, afdeling Vlaardingen verwelkomt de schilder Maasakker als het 500ste lid. Een mijlpaal in Vlaardingse vakbondshistorie. Nooit eerder telde de afdeling zoveel leden.

In het Nationaal Coöperatie Museum te Schiedam tentoonstelling onder het motto 'Werkers in de Coöperatie'. Een aparte plaats is ingeruimd voor een werker van het eerste uur, de Vlaardinger Jan Buis.

29 In de Stadsgehoorzaal Rita Young-jubileumshow ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de show. Medewerking aan deze bijzondere show verlenen o.a. Lee Towers, Saskia en Serge en C.B. Milton.

Monique Roodenburg wordt winnares van het eerste Vlaardingse Misdaadfestival. De jury bestond uit tekstschrijver Chiem van Houweninge, politiecommissaris Henk de Jong, rechercheur Bob van der Valk en wethouder Henk Roijers.

30 De Vlaardingse bevolking bestaat grotendeels uit mensen jonger dan 40 jaar. Een kwart heeft zelfs de leeftijd van 23 jaar niet bereikt. Het aantal 55-plussers bedraagt 19.979 waarvan 12.105 de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt; 5.058 zijn ouder dan 75 jaar.

31 Het Vlaardingse duo Bassie en Adriaan (Bas en Aad van Toor) krijgt goud voor zijn 22ste CD 'Zestig liedjes uit grootmoeders tijd'. In zes weken tijd zijn ruim 50.000 CD's verkocht.

Patrimoniums Woningstichting start met de bouw van 26 eengezinswoningen aan de Spoorsingel en de De Ruyterstraat. Op dezelfde grond werden in 1911 50 'dubbele arbeiderswoningen' gebouwd.

J. Brinkman, Vlaardingse gemeentesecretaris van Vlaardingen, 1 februari

Februari

1 De Stadsbibliotheek bestaat 75 jaar. Met het openen van een tentoonstelling over de rijke historie van Vlaardingen opent wethouder K. van der Windt officieel het jubileumjaar.

Commissaris van politie H. de Jong benoemd tot manager van het politiedistrict Rotterdam-West.

De gemeenteraad besluit een gulden per inwoner beschikbaar te stellen voor hulp aan slachtoffers van de watersnoodramp.

Mr. ing. J. Brinkman benoemd tot gemeentesecretaris. De huidige directeur van de Dienst Milieu volgt per 1 maart mevr. ir Th.A.A. Miltenburg-Kraakman op.

De badmintonvereniging DVO viert het 30-jarig bestaan met een jubileumtoernooi in de sporthal Westwijk.

2 De vroegere bibliotheek aan de Fransenstraat wordt gesloopt. Het bedrijf BAS BV van de vroegere wethouder B. Goudriaan gaat voor deze lokatie een winkel- en wooncomplex ontwikkelen.

Vlaardingse brandweerlieden zijn momenteel druk in de weer in de watersnoodgebieden in Limburg en Gelderland.

Opgericht door Joop Hogendoorn en Marleen Berger het Spiritueel Centrum 'Hearts in Harmony' aan de Karel Doormanhof 10.

7 Een van Vlaardingens meest romantische plekjes, de singel tussen de Hoflaan en Van Linden van den Heuvellweg, behoort tot de vuilste waterlopen van de stad. Dat staat in de nota Waterbodembeheer Vlaardingen 1995-1998.

Frits Loomeijer, directeur van het Visserijmuseum, ontvangt het eerste exemplaar van het boekje 'Hein van Minnen, torenkijker' uit handen van de schrijver en kleinzoon Nico van Minnen. Het is een initiatief van de Historische Vereniging Vlaardingen.

9 Door het drinken van meer dan 20 kwartliterbekers schoolmelk per leerling winnen de leerlingen van het Gilde College de hoofdprijs van het Centraal Schoolmelkcomité, een optreden van Nederlands populairste muziekgroep 2 Unlimited.

10 In de Grote Kerk benefietconcert door kamerkoor Animato, jongerenkoor Jong Vlaardingen, Vlaardings mannenkoor Orpheus en het Vlaardings Musical Gezelschap. De opbrengst, bijna 5.000 gulden, is voor de slachtoffers van de watersnoodramp.

14 In het wijkcentrum Holy aan de Aristide Briandring inspraak- en informatie-avond over TramPlus in de regio en het geplande TramPlus-tracé in Holy. Grootste problemen zijn volgens de bewoners de toenemende criminaliteit en de onveiligheid voor kinderen.

15 Kunstenares Wilma Kuil heeft van het gemeentebestuur opdracht gekregen om de zogenoemde 'Spaanse trappen' te ontwerpen, die straks de Hoogstraat en het nieuwe Liesveld moeten verbinden.

Overleden op 93-jarige leeftijd Johan Anton Leegsma, voormalig huisarts in Vlaardingen.

16 De sloop van de Billitonflat nadert zijn voltooiing. Vlaardingen trok exact veertig jaar geleden met dit 'eerste flatgebouw voor bejaarden' nationale aandacht.

17 Ruud Muuren treedt tijdens de algemene ledenvergadering van de atletiekvereniging Fortuna af als voorzitter. Hij wordt eind maart, samen met atleet Michel de Maat, exploitant van sporthal 'De Hofstede' in Maasland.

Door een technische blunder houden de affiches voor de a.s. Statenverkiezingen niet op de daarvoor bestemde borden. De posters dwarrelen de volgende dag door de straten.

Mischa Schutte ontvangt uit handen van ere-voorzitter Dick Ringlever de fel begeerde 'Ringlever-bokaal' van de atletiekvereniging Fortuna voor zijn opmerkelijke prestaties in het afgelopen seizoen.

18 Het Lickebaertgebied blijft door Provinciale Staten tot 2003 officieel aangewezen als afvalstortplaats.

21 In wijkcentrum De Telder presentatie van het Plan van Aanpak Westwijk 2005. Grote belangstelling.

Eerste paal geslagen voor de nieuwe visboetiek Emous aan de Dirk de Derdelaan door eigenaar Jaap Sloots en Johan van Houwelingen van het gelijknamig bouwbedrijf.

De Vlaardingse afdeling van de Algemene Nederlandse Bond voor Ouderen viert het 15-jarig bestaan met een feestelijke bijeenkomst in de Lijnbaanhallen.

22 De uitbreidingsplannen van supermarkt Hoogvliet aan de Parallelweg vormen voor omwonenden aanleiding in actie te komen tegen het winkelbedrijf. Zij vinden het onaanvaardbaar dat het bedrijf de winkel wil vergroten. In de VOP heeft men nu al overlast met verkeers- en parkeerproblemen.

W. van Rijn overhandigt de Participatieprijs van D66 aan Wil Chattelain van de werkgroep VASK (Vrijwilligers Aktiveren Samenwerkings Kontakten). De prijs wordt jaarlijks uitgereikt aan een persoon of instelling, die een maximale inzet heeft getoond voor democratie, medezeggenschap en participatie in Vlaardingen.

23 Doelmatiger omspringen met gebouwen en lokalen. Dat is de essentie van het Integraal Huisvestingsplan voor het basisonderwijs. Het plan betekent een forse ingreep in de bestaande accommodaties.

Het aantal klachten over geluidsoverlast door Rotterdam Airport is verdrievoudigd. In 1994 waren het er 2.683, dat

is 750 meer dan in 1993. Alléén al in januari 1995 kwamen 543 klachten binnen bij de DCMR.

24 Op basis van een milieu-onderzoek is uiteindelijk gekozen voor een zogenoemde zoutelektrolyse-installatie als desinfectiesysteem voor het nieuw te bouwen zwembad De Kulk.

25 Prins René I ontvangt uit handen van burgemeester Stam de stadssleutel. Vlaardingen is voor drie dagen weer het 'Buizengat'. De Leutloggers vieren carnaval onder het motto 'Nie mauwe, maar carnaval houwe'. De heer E. de Groot, van kinderboerderij Holywood, gekozen tot Witte Schaap.

Party Service Niels Holger viert het 10-jarig bestaan in De Serre aan de Goudsesingel 21.

Maart

1 Ondanks dat 1994 voor de PvdA in Vlaardingen een vervelend jaar was telt de afdeling op 1 januari 266 leden, tegenover 283 het jaar ervoor. Het ledenaantal van het CDA is van 309 gezakt naar 273. De Socialistiese Partij groeide tot over de 400 leden.

6 Mostert Absorbents BV heeft een dwangsom van 30.000 gulden opgelegd gekregen. Bij het bedrijf aan de Deltaweg, dat kattebaksteentjes vervaardigt, werd een stof gelost die veel stankoverlast veroorzaakte.

8 Internationale Vrouwendag. In het wijkcentrum Holy spreekt schrijfster Marjan Berk op uitnodiging van de Stichting Coerke over het thema 'Het lege nest'. CDA-Tweede Kamerlid Agnes van Ardenne opent de bijeenkomst in buurthuis VOP aan de Willem Pijperstraat.

Verkiezingen voor de Provinciale Staten. Opkomst in Vlaardingen 45,8% tegen 49,1% in 1991. Hiervan zijn voor het CDA 15,1% (23,3), PvdA 19,2% (21,4), VVD 29,4% (13,1), D66 8,3% (17,8), SGP 3,4% (3,9), GL/Groen 5,7% (4,8), RPF/GPV 4,6% (3,6), CD 1,2% (1,8), CP'86 0,5% (0,8), PDA 0,1%, SP 6,6% (9,5), AOV/OU55 5,6%, Ned. Blok 0,3%.

Persfotograaf Roel Dijkstra doet bij de politie aangifte wegens discriminatie. Hij werd tijdens de viering van de vrouwendag niet toegelaten in buurthuis De Pijpelaar.

Wethouder H. Roijers en J.P. Wehrmeijer van Eneco ondertekenen de overname van het Vlaardingse kabelnet door het energiebedrijf. Met de overeenkomst is 27,5 miljoen gulden gemoeid. Na aftrek van de boekwaarde blijft hiervan 15 miljoen gulden over voor de algemene reserve van de gemeente.

13 Geuzenherdenking. Plechtigheid bij het Geuzengraf op Begraafplaats Emaus gevolgd door een Stille Tocht naar het Geuzenmonument. In de Grote Kerk ontvangt de Tsjechische president Václav Havel in het bijzijn van koningin Beatrix en prins Willem-Alexander de Geuzenpenning uit handen van premier W. Kok.

De Tsjechische president Václav Havel en de Nederlandse minister-president Wim Kok, 13 maart

Burgemeester Radko Martinek van Moravská Trebová ontvangt uit handen van burgemeester Stam een cheque van 20.000 gulden, een gift van het bedrijf VB Accountants, voor de renovatie van de bibliotheek van het Franciscanerklooster en de restauratie van de middeleeuwse boekenschat.

18 In de Grote Kerk uitvoering van de Matthäus Passion door het Gemengd Rijnmondkoor o.l.v. Cor de Haan. Ruim 500 mensen genieten van de uitvoering.

19 In de Grote Kerk neemt ds K.D. van Kampen afscheid van de Gereformeerde Kerk van Vlaardingen. Hij gaat naar de Gereformeerde Kerk van Rotterdam-Centrum voor de geestelijke verzorging van studenten.

In zaal Middelhuyse presentatie van de eerste cd-single van het Vlaardingse zangduo Levante.

22 Nationale Boomfeestdag. Schoolkinderen planten bomen aan de Eleonorastraat, de Annie Romein-Verschoorkade, de Aletta Jacobskade en de Carry Pothuiskade.

23 In het Visserijmuseum spreekt Dick Schaap, schrijver van het onlangs verschenen boek 'Odyssee van de Hollandse vissers' over de vijf oorlogsjaren, waarin veel Nederlandse vissers, waaronder ook Vlaardingse, met hun boten dienst deden als mijnenveger voor de Engelse kust.

24 De Vlaardingse Stichting Klaver Vier vertrekt met een vrachtwagen vol met hulpgoederen naar Roemenië.

25 Bij Boekhuis Den Draak presentatie van de novelle 'Oude Verf' van de Vlaardingse kunstenaar Rob Janssens.

25/26 In de sporthal Westwijk 15e Vlaardings Judotoernooi voor het eerst onder de naam Groot Vlaardingen Judotoernooi (voorheen NVC Judotoernooi) met 1.100 deelnemers. De judoka's van sportschool Tino Hoogendijk vallen regelmatig in de prijzen.

26 In de Harmonie finale van het zesde Vlaardingse Songfestival. Winnares wordt de Rotterdamse Emily Antonic. Patrick en Juliëtte de Ouden worden winnaar van het Mini-Playbackfestival.

Run-bike-run wedstrijd van de Triathlon Vereniging Rijnmond op het terrein van de atletiekvereniging Fortuna. Winnaar wordt de Vlaardinger Rob van Zanten.

De Culinaire slagerij Wapenaar staat deze week in het teken van het 30-jarig bestaan. Een fototentoonstelling aan de Dr Wiardi Beckmansingel geeft een goed beeld van de ontwikkeling die het familiebedrijf sinds 1965 doormaakte.

Els Enneking vertrekt als voorzitter van de Volksuniversiteit Vlaardingen, 26 maart

Els Enneking, oprichtster van de Volksuniversiteit Vlaardingen, legt na 10 jaar het voorzitterschap neer. Zij wordt opgevolgd door Marjan Dijkstra.

28 Onder de titel 'Een uur met het bestuur' start de gemeente een telefonische reactielijn. Vlaardingers kunnen dagelijks tussen 12.00 en 13.00 uur reageren op de noodzakelijke bezuinigingen, die de komende jaren moeten worden uitgevoerd.

Inwoners van Rijperkerk (Fr) nodigen voormalige Vlaardingse evacuées uit om samen de bevrijding te vieren.

29 Het nieuwste Vlaardingse koekje, een ontwerp van de drie Echte Bakkers uit Vlaardingen, wordt onder tropische klanken gedoopt met de naam 'Merengue'.

Begonnen met de sloop van de tunnels tussen het Liesveld en Hoogstraat.

31 Feestelijke opening van de zuidzijde van het nieuwe Liesveld met Midnight Shopping, een extra lange koopavond tot 23.00 uur en optreden van de Amazing Stroopwafels en mime-speler Annie Kwetterbek (Niek Rensen).

Presentatie van de gedichtenbundel 'Zomaar een greep' van de Vlaardinger Dirk Tempelaar. De bundel bevat ook enkele werken van de opa en zus van de dichter, Jaap van

IJperen en Anke Tempelaar en van zijn vriend Ger van Veen.

Het Delta Hotel viert het 40-jarig bestaan. Het was de toenmalige burgemeester Jan Heusdens die ervoor zorgde dat het hotel, naar een ontwerp van architect J.W.C. Boks, in 1953 kon worden gebouwd. In 1955 vond de opening plaats.

April

1 De veerpont De Kwakel van het recreatieschap Midden-Delfland is weer in de vaart. Het veer vormt een aantrekkelijke verbinding tussen de Noordvliet en de Bommeer.

De treintaxi gaat vanaf heden ook rijden voor Vlaardingse klanten. Vlaardingen krijgt echter geen eigen treintaxihalte. Passagiers worden vervoerd van en naar het NS-station Schiedam/Rotterdam-West.

4 Ruud de Bie benoemd tot consul voor de Vlaardingse voetgangersbelangen bij de in Den Haag zetelende Voetgangersvereniging.

5 De gemeenteraad stelt het Volkshuisvestingsplan vast. Daarin zijn de uitgangspunten vastgelegd voor het aantal en vooral het soort woningen dat in Vlaardingen moet worden gebouwd. Er worden in de komende vijf jaar ca 2.600 woningen opgeleverd.

Presentatie Voorjaarsnota. Daarin wordt een - grotendeels al eerder bekend geworden - bezuinigingspakket van bijna 18 miljoen gulden aangekondigd. Ondanks de financiële malaise willen B en W de komende jaren toch nog ruim een miljoen gulden uittrekken voor nieuw beleid.

6 Leden van de vereniging van ex-politieke gevangenen Expogé proeven als eersten de Bevrijdingswijn 'Eens komt de dag'. De wijn is door middenstander Wim Groen op de markt gebracht. Het gelegenheidsetiket is gratis beschikbaar gesteld door drukkerij Stout. Van elke verkochte fles wijn gaat een gulden naar het Vlaardings Musical Gezelschap als bijdrage in de kosten voor de bevrijdingsrevue.

7 De laatste vier openbare urinoirs worden binnenkort afgebroken. De gemeente vindt het een achterhaalde faciliteit, die verhoudingsgewijs veel onderhoud vergt.

Van start gegaan de Boodschappendienst van de Stichting Nieuw Werk. Via de 'Bel Shop' kan iedere Vlaardinger voortaan de boodschappen thuis laten bezorgen. Het betreft het eerste werkgelegenheidsproject van de stichting Nieuw Werk, dat is opgezet door Rotary Club Vlaardingen 80. De Bel Shop biedt werk aan negen mensen.

11 De sociale recherche heeft in het eerste kwartaal van dit jaar niet minder dan 32 gevallen van uitkeringsfraude ontdekt. In totaal gaat het om een bedrag van 143.000 gulden. Tegen 15 mensen is proces-verbaal opgemaakt.

12 Met een ponton worden bodemmonsters genomen uit het Buizengat. De gemeente is van plan rond het Buizengat de komende jaren vijfhonderd woningen te bouwen. De uitslag van het onderzoek is eind mei bekend. Aan de hand van de resultaten wordt bekeken hoe de sanering moet worden aangepakt.

Presentatie van het rapport 'Herstructurering sportvelden'. Fortuna en Cion moeten verhuizen naar het complex van Deltasport. VFC zal de Sportlaan moeten verlaten voor een plek bij voetbalvereniging Zwaluwen. Daar komt ook de handbalvereniging Hollandiaan terecht. De handballers van WIK moeten intrekken bij DVO'32 aan de Marathonweg.

13 De pyloon van de Erasmusbrug, inmiddels bekend als De Zwaan passeert op weg naar zijn uiteindelijke bestemming de Maasboulevard.

14 Burgemeester L.W. Stam en J. Madern, voorzitter van de Stichting Nationale Gedenkdagen openen gezamenlijk het nieuwe kantoor van de VSB Bank aan de Van Baerlestraat. Deze accommodatie is gebouwd volgens een totaal nieuw concept.

17 In het Kolpabad wordt de zwemclub VZC winnaar van de Haringtrofee.

18 De politie moet bij Mostert Absorbents BV aan de Deltaweg een hek forceren om milieucontrole te kunnen uitvoeren op het terrein.

21 Start van het project ' 't Natuurt in de Buurt', georganiseerd door de Dienst Milieu in samenwerking met o.a. de KNNV, de Vlinderstichting en de Vogelbescherming Nederland. Met lezingen, excursies en cursussen.

De VVV Vlaardingen gaat weer beginnen met een serie stadswandelingen. De eerste wandeling gaat langs plaatsen die te maken hebben met de Tweede Wereldoorlog. Rondleider is Jan Anderson.

De Holiërhoeksepolder krijgt wel een recreatieve bestemming, maar de twee veehouders mogen er blijven boeren en het weidelandschap behoudt voor een groot deel zijn eigen karakter. Dat is het compromis tussen de gemeente Vlaardingen en de reconstructiecommissie Midden-Delfland.

De Thuiszorg Nieuwe Waterweg-Noord is verhuisd van de Marisstraat en het Erasmusplein naar een nieuw regiokantoor aan de Oosthavenkade 43.

22 Museumweekend. Bij het Visserijmuseum aan de Westhavenkade worden de zware balken voor de kraan op de kade aangevoerd en gelost.

In de Willibrorduskerk installatie van R. Veldhuijsen als pastoraal werker van het Pastoraal Team van de Interparochiële Vereniging Vlaardingen.

In het Visserijmuseum ontvangt burgemeester Stam het eerste exemplaar van het boek 'Abraham van der Linden, een belangrijke achttiende-eeuwse Vlaardinger' van M.A. Struijs uit handen van de heer Hoogendijk.

24 In de Harmonie 'Vlaardingse Conferentie over Duurzame Ontwikkeling' georganiseerd door het Instituut voor Publiek en Politiek. Bedrijfsleven, milieuorganisaties, politiek en andere belangstellenden discussiëren over het Vlaardingse Milieubeleid.

Uit handen van wethouder K. van der Windt ontvangt Nelleke van der Luit, voorzitter van Milieudefensie Vlaardingen, de jaarlijkse Milieuprijs Vlaardingen.

25 In de Stadsgehoorzaal lezing door historicus drs K. Kornaat onder de titel 'Vlaardingen in Oorlogstijd'. De lezing is de eerste grote activiteit van de Historische Vereniging Vlaardingen in het kader van het 50-jarig bevrijdingsfeest.

27 Wethouder K. van der Windt ontraadt particulieren delen te kopen van de vroegere panden van drukkerij Van Dooren in de Oostwijk.
De nieuwe eigenaren zullen er rekening mee moeten houden dat zij de problemen rond de ernstig verontreinigde grond meekopen.

De Wereldwinkel viert de komende maand het 25-jarig bestaan met o.a. een puzzeltocht voor kinderen tot 12 jaar en een modeshow onder het motto 'Mode met Motief'.

28 In de Oostwijk is een burgerwacht opgericht. Buurtbewoners houden 's nachts bij toerbeurt een oogje in het zeil in de hoop te voorkomen dat de autopyromaan, die inmiddels tien keer brand heeft gesticht, opnieuw toeslaat.

Nelleke van der Luit neemt namens Milieudefensie de Milieuprijs Vlaardingen in ontvangst

Presentatie van het logo voor het nieuwe zwembad De Kulk. Wethouder T. van der Steen overhandigt een jaarabonnement voor het nieuwe bad aan Jan Wapenaar, ontwerper van het logo.

Burgemeester L.W. Stam ontvangt de eerste CD van 'De Geest van Vlaardingen' met muziek en tekst van Cornelis Pons en arrangementen van Henk de Ligt. De CD is uitgebracht door de stichting Nationale Gedenkdagen Vlaardingen ter gelegenheid van de gelijknamige bevrijdingsvoorstelling.

Presentatie van de 'Spaanse Trappen' naar een ontwerp van Wilma Kuil. Omdat het beschikbare budget van de gemeente niet toereikend is, is de Stichting Spaanse Trappen Vlaardingen opgericht. De trappen worden uitgevoerd in terrazzo in de vorm van kleurrijke mozaïeken door het Vlaardingse bedrijf Tomaello.

Laatste lintjesregen oude stijl, 28 april

Uitreiking Koninklijke Onderscheidingen. De bronzen eremedaille verbonden aan de Orde van Oranje Nassau wordt uitgereikt aan A.G. Maas en J.L. Verkerk; de zilveren medaille aan A.J. Jansen en F. Oversluizen; de gouden medaille aan J. Verbeek, L.P. van der Wilde en B.P.H. Janse. Oud-Geus Piet van der Harst wordt Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

28-5 mei Herdenking van 50 jaar bevrijding met tal van evenementen. De organisatie heeft het accent gelegd in het Oranjepark met een optreden van diverse nationale artiesten. Daarnaast het Oldtimerfestival, Havenloop, Aubade met oologsveteranen, wielerronde, kermis en vuurwerk.

29 Koninginnedag. Aubade op de Markt met medewerking van Marie Cecile Moerdijk en de Shell Harmonie Rotterdam. Defilé van Oldtimers en oorlogsvoertuigen met oorlogsveteranen. Fly Past met voedseldropping. De Historische Havenloop wordt gewonnen door de Belg Theo van den Abeel.

30 Het concert van André Rieu met het Johan Strauss Orkest in het Oranjepark trekt ruim 10.000 belangstellenden.

30/2 mei In de Stadsgehoorzaal grote muzikale bevrijdingsshow door het Vlaardings Musicalgezelschap o.l.v. van Dick Borst onder het motto 'Eens komt de dag'.

Mei

1 Benoemd als leden van de Culturele Raad Vlaardingen de dames I. Breek, B. Czetö en de heren M. Bot, E.M. van der Ende, J. van Hemert en L.D. Minnigh.

Voedseldropping voor vijftigminners en vijftigplussers, 29 april
Met een brok in de keel, 29 april

Naast deze zes burgerleden zit er ook een vertegenwoordiger van elke gemeenteraadsfractie in de Culturele Raad.

2 De Vlaardingse Zwem Club promoveert naar de hoogste klasse in de landelijke zwemcompetitie. VZC onder trainer Chris Aartsen heeft zich door deze promotie weten te plaatsen bij de beste 15 zwemploegen van Nederland.

3 De Volksuniversiteit Vlaardingen vertrekt met ingang van het nieuwe seizoen uit Vlaardingen. Reden is een huurverhoging tot achthonderd procent. Het opleidingsinstituut met ruim 1.800 cursisten heeft inmiddels onderdak gevonden bij scholen in Schiedam en Maassluis.

4 De Geneeskundige- en Gezondheidsdienst Nieuwe Waterweg-Noord betrekt zijn nieuwe huisvesting aan de Van Hogendorplaan 501 naast het NS-station Vlaardingen-Oost.

Dodenherdenking op het Verploegh Chassé-plein, voorafgegaan door een Stille Tocht vanaf de Markt.

5 50 jaar Bevrijding. De laatste estafetteloper Bertus Stigter overhandigt het Bevrijdingsvuur aan burgemeester Stam. Oude schepen in de Buitenhaven. Concert door het Shanty-koor De Maeze Sanghers uit Maassluis. Avondmarkt op de Westhavenkade. De 35ste Vlaardingse Bevrijdingsronde wordt gewonnen door Martin Schouten.

In de Grote Kerk Bevrijdingsconcert m.m.v. het muziekkorps van het Leger des Heils, het Vlaardings Mannenkoor Orpheus en muziekvereniging Sursum Corda.

6-8 In de Stadsgehoorzaal opvoering van 'De Geest van Vlaardingen', een terugblik op 50 jaar bevrijding, naar een script van historicus/publicist Han van der Horst met muziek van Cornelis Pons en medewerking van journalist Dick van der Lugt.

7 Wethouder T. van der Steen draagt het beheer van de twee dierenweitjes bij het verzorgingstehuis Vaartland en aan de 1e Van Leyden Gaelstraat over aan E. Groot en Chr. Bouwman.

8 De ambtenarenbonden bereiken een principeakkoord met de gemeente over een 34-urige werkweek. Als eerste gemeente in Nederland voert de gemeente hiermee een vierdaagse werkweek in.

De gemeente denkt niet dat de dienstverlening aan de burger zal lijden onder de arbeidsduurverkorting.

9 De GGD Nieuwe Waterweg Noord start deze week een onderzoek naar de gezondheid en zaken die daarmee te maken hebben. Circa 1.600 inwoners uit de regio ontvangen een enquêteformulier. Het onderzoek wordt eens in de vijf jaar uitgevoerd om een beeld te krijgen van de gezondheid van de bevolking in de regio.

De Vlaardingse afdeling van de Unie Van Vrijwilligers viert het 50-jarig bestaan.

11 Tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota 1995 verlaten de oppositiepartijen 'omdat er toch niet wordt geluisterd' de raadszaal. Het gevolg is dat tijdens een coalitieberaad de voorjaarsnota door de resterende raadsleden unaniem wordt aangenomen.

11-13 Het winkelcentrum Holiërhoek viert het 25-jarig bestaan met tal van activiteiten.

13 Muziekvereniging Voorwaarts viert het 90-jarig bestaan met een receptie in het clubgebouw aan de Surinamesingel.

De badmintonclub BC'70 viert met een receptie het 25-jarig bestaan.

14 Met een 29-5 overwinning op HVC wordt de handbalclub De Hollandiaan kampioen in de tweede klasse rayon Rotterdam. Eerder plaatste de club zich voor de finale van het toernooi om de afdelingsbeker.

De 'Samen op weg gemeente Holy-Zuid' sluit haar zilveren jubileumviering af met een drukbezochte Hagepreek op het Zwaluwenveld. Voorgangers: ds. A. Baarslag, ds. B. van Gorcum en ds. H. Mast. Muzikale omlijsting door de CJV Bazuingroep onder leiding van Bram Sebel.

VVV Vlaardingen heeft zes fietsroutes samengesteld vanuit Vlaardingen. De routes variëren van 40-55 km en voeren langs diverse karakteristieke gebieden.

16 Wethouder T. van der Steen ontvangt het eindrapport 'Herstructurering Veldsportsector' uit handen van Peter van Wilsum.

16-19 Verzorgingscentrum Drieën-Huysen viert het 20-jarig bestaan met tal van activiteiten.

17 In het kader van de nationale straatspeeldag bezetten kinderen van de openbare basisschool De Springplank tussen negen en elf uur de kruising Vetteoordskade/Stationsstraat. Door 113 leerlingen worden allerlei spelletjes gespeeld.

18 In het stadhuis reünie van leden van de Nederlandse Vereniging van Ex-politieke gevangenen uit de bezettingstijd en leden van de Vereniging Voormalig Verzet de LO/ LKP Vlaardingen-Westland.

20 Opening van de tentoonstelling 'The Garden of Delight' met keramische beelden van 17 kunstenaars in 'De Vlaardingse Boomgaard' aan de Zuidbuurt 30 door wethouder K. van der Windt.

22 In verschillende wijken is verzet gerezen tegen de plaatsing van blokcontainers voor huisvuil. Bewoners van de Indische Buurt vrezen stankoverlast en gevaarlijke verkeerssituaties. In delen van Ambacht en de Oostwijk is zo weinig ruimte voor de bakken, dat de reinigingsdienst overweegt daar de oude ophaaldienst met huisvuilzakken te handhaven.

Hoogste punt bereikt van de woontorens op het Liesveldviaduct.

23 Een Vlaardingse delegatie vertrekt voor een 5-daags bezoek aan de Tsjechische zusterstad Moravská Trebová.

Een oud stukje Hoogstraat is zichtbaar geworden nu de huizen aan de Kornelis Speelmanstraat gesloopt zijn. Het nu braakliggende terrein is de geschiedenis ingegaan als een van Nederlands eerste stadsvernieuwingsgebieden. Over de definitieve invulling wordt nog gediscussieerd.

Frits Loomeijer, directeur van het Visserijmuseum, ontvangt de haringpers. Voor het eerst strijkt het gezelschap, dat jaarlijks de start van de verkoop van nieuwe haring publicitair begeleidt, in Vlaardingen neer.

24 Een groep van acht atleten van ENECO Waterweg Noord gaat van start in de Roparun, een estafette over 530 km van Rotterdam naar Parijs.
Het doel van de loop is het inzamelen van geld dat ten goede komt aan de patiënten van de Dr. Daniël den Hoedkliniek in Rotterdam.

De Vlaardingers Bram Zonne, Leo de Snaijer en Rob Suurendonk zijn gekozen in het Algemeen Bestuur van het Hoogheemraadschap Delfland.

Kamerkoor Animato heeft een opvolger gevonden voor dirigent Aart Bergwerff. Met ingang van deze maand staat het koor onder leiding van Wiecher Mandemaker.

27 Loco-burgemeester T. van der Steen feliciteert Adriana Christensen met haar 100ste verjaardag.

29 Feyenoord-speler Henk Fräser geeft het startsein voor het 9e jaarlijkse straatvoetbaltoernooi. Achttien teams in drie poules strijden om de prijzen.

31 In een brief aan de minister van Verkeer en Waterstraat vraagt het college van B en W snel maatregelen te nemen tegen het toenemende lawaai van vliegtuigen boven Vlaardingen. Bij de brief is een dagstaat gevoegd van de meldkamer van DCMR van 11 mei met 104 klachten over geluidsoverlast van Zestienhoven.

Juni

1 Het schoonmaken van de bodem rond het Buizengat gaat volgens een eerste inschatting van de dienst Milieu 34 miljoen gulden kosten. Rond het Buizengat is de bouw van ruim 500 woningen gepland. Volgens de gemeente vormen de kosten geen belemmering voor de herinrichting.

Door fusies wordt het aantal openbare basisscholen drastisch ingekrompen. Met ingang van het nieuwe schooljaar is er in bijna alle wijken nog maar één school voor openbaar onderwijs. De Erasmusschool en de Springplank in het centrum vormen De Maatjes. In de Oostwijk gaan Het Prisma en de Klinker samen verder als Prisma-Klinker. In de Westwijk gaan de Wetering, de Zuidwester en de Zuidbuurt verder onder de naam Westwijzer. De Kring en de Vogelhoek in Holy-Zuid heten voortaan de Klimop. In Holy-Noord fuseren de Boemerang en de Speel-Werkhoeve tot Dolfijn. Alleen de Jan Ligthartschool in Vlaardinger-Ambacht en de Singel doen niet mee aan de fusiegolf.

2 De Vereniging Zieken- & Bejaarden Omroep Vlaardingen viert het 30-jarig bestaan met een marathonprogramma van 30 uur.

Feestelijke heropening van het gerenoveerde café De Waal aan de Waalstraat.

De politie ontruimt twee drugspanden aan de Kornelis Speelmanstraat. Bij de inval worden drie mannen aangehouden en een partij hasj en xtc-tabletten in beslag genomen.

3 Voetbalvereniging Fortuna Vlaardingen wordt Vlaardings kampioen 1995. Dennis Oomen wordt uitgeroepen tot beste speler van het veld.

Johanna van Us - van Dam viert haar 100ste verjaardag.

7 Vlaardingen krijgt een samenlevingsregister. Daardoor wordt het mogelijk voor mensen die samenleven en niet kunnen trouwen door middel van een officiële plechtigheid hun samenwonen door een ambtenaar van de Burgerlijke Stand te laten vastleggen.

Vader, zoon, vader, dochter, 9 juni

De gemeentelijke ombudsman mr. M.H.J.M. van Kinderen start een wekelijks spreekuur in de Stadsbibliotheek aan de Waalstraat.

Burgemeester L.W. Stam geeft het officiële startsein voor de bouw van Billiton 2, een tien etages tellend complex met 105 zorgwoningen aan de Burgemeester Pruissingel en Borneostraat. Het project wordt gerealiseerd in opdracht van Patrimoniums Woningstichting.

8 Officiële opening van het verbouwde regiokantoor Thuiszorg Nieuwe Waterweg-Noord aan de Oosthavenkade. Thuiszorg zet hiermee de stap naar de ontwikkeling van '1-loket'. In het Hollandiagebouw presentatie van verschillende visies op het begrip '1-loket'.

Het geld voor de eerste Spaanse Trap in het centrum is binnen. De gemeenteraad heeft verreweg het grootste bedrag hiervoor beschikbaar gesteld.

De scholen voor voortgezet onderwijs Westland-Zuid, Groen van Prinsterer, het Gilde College Schiedam en de Christelijke Mavo Maassluis fuseren per 1 augustus. Zij gaan het komende seizoen verder onder de naam Christelijke Scholengemeenschap Aquamarijn.
Door de fusie ontstaat een scholencombinatie met 3.400 leerlingen in Vlaardingen, Schiedam en Maassluis.

9 In het Visserijmuseum opent de Engelse acteur Peter Gilmore (Captain James Onedin) de expositie 'Willem Eerland Maritiem' van de hedendaagse schilder Willem Eerland.

Geopend de tentoonstelling 'Vader en dochter - vader en zoon' met werk van de Vlaardingse kunstenaar Peter Dumas en zijn dochter Charlotte en de Rotterdamse kunstenaar Joop van 't Hoenderdaal en diens zoon Thijs.

11 Vlaardingse Schermvereniging Trefpunt houdt haar jaarlijkse clubkampioenschappen.
Tevens 'Open Dag' ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan.

12 Start van de 49-ste avondvierdaagse met bijna drieduizend lopers, georganiseerd door de Politie Ontspanningsvereniging Waterweg.

13 Inspraakavond in de burgerzaal over de verbouwing van de Pelmolen aan de Westhavenkade. Het voormalige bedrijfspand is bouwhistorisch gezien van waardevolle betekenis en moet volgens het college behouden worden.

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland leggen na de zomervakantie de herziening van het bestemmingsplan Vlaardingen-West ter inzage. In die wijziging wordt de Lickebaert aangewezen als vuilstortlocatie. GS zien de Lickebaert als enige oplossing voor het afvalprobleem na 2003.

14 Kinderen die door een ongeluk of ziekte in Schiedam, Vlaardingen en Maassluis met een ambulance mee moeten krijgen met ingang van vandaag een beer. Onderzoek heeft aangetoond dat kinderen daardoor de nare ervaring beter en sneller verwerken.

In het stadhuis overhandiging van de Vlaardingse Ondernemersprijs 1995 aan het bedrijf Madern BV.
De bijbehorende geldprijs van 5.000 gulden is door de

ondernemer geschonken aan Foster Parents Plan.

15 Roestvorming en betonrot onder het Liesveld-viaduct hebben de gemeente een tegenvaller van ruim vier ton bezorgd. Oorzaak van de onverwachte problemen is het slechte onderhoud aan het viaduct in de afgelopen dertig jaar.

17 Met een feestelijke middag wordt de speeltuin aan de Goudsesingel heropend. In samenwerking met de gemeente hebben omwonenden anderhalf jaar geleden het initiatief genomen om de oude speeltuin om te vormen en uit te breiden.

Onderhoudsdag aan het Volksbos in het Lickebaertgebied. Aan de oproep van de stichting Groeiend Verzet in de Lickebaert wordt nauwelijks gehoor gegeven.

21 Seniorendag in het winkelcentrum De Loper, georganiseerd door het winkelcentrum, de verzorgingshuizen De Meerpaal, Vaartland, Drieën-Huysen, Uitzicht en het Zonnehuis.

22 Tweederde van de bewoners van de Vettenoordsepolder voelt zich 's avonds en 's nachts onveilig in de eigen wijk. Een opmerkelijk groot aantal bewoners durft om die reden zelfs 's nachts niet meer naar buiten. Dit is de voorlopige analyse van het wijkveiligheidsonderzoek, dat in april in de VOP is gehouden.

24/25 Zwemster Karin Stein begint het lange baanseizoen uitstekend. Zowel in Breukelen als op de Maarsseveenseplassen legt zij op de twee kilometer schoolslag beslag op de eerste plaats.

25/27/28 De VVV Vlaardingen viert het 5-jarig bestaan met o.a. een fietstocht door de Broekpolder en een tocht met de 'Diane' naar de Rhoonse Grienden.

26 Thea Boere neemt na 36 jaar afscheid van het onderwijs. In de Jan Ligthartschool aan het Plein Emaus nemen leerlingen en leerkrachten afscheid van de juf.

27 De Vrijwilligers Vacature Bank heeft in 1994 een zeer succesvol jaar achter de rug. Het bezoekersaantal steeg van 108 in 1993 naar 144 in 1994. Tevens steeg het aantal bezoekers dat aan passend werk kon worden geholpen.

In een spannende finale tegen de Koninklijke Haagsche werd onlangs de Golfclub Broekpolder na tien jaar weer landskampioen.

Start van de Avondzwemvierdaagse in het Kolpabad. Ondanks het mooie weer gaan slechts ca. 1.000 deelnemers van start.

28 De gemeenteraad gaat akkoord met het plan van aanpak voor de Westwijk. Het plan behelst o.m. nieuwbouw van 1.000 tot 1.200 koop- en huurhuizen en verbouwing en renovatie van ca 1.500 bestaande woningen. Het brengt ook de sloop van een nog onbekend aantal van de 720 PLN-flats dichterbij.

29 De gemeente is deze week gestart met een hertaxatie van alle woningen en bedrijfspanden. De nieuwe Wet Waardering Onroerende Zaken verplicht de gemeenten de economische waarden opnieuw vast te stellen.

Juli

1 In het Hollandiagebouw opening van de tentoonstelling 'Tussen droom en werkelijkheid'. Architecten en kunstenaars geven hun visie over hoe openbare ruimtes zouden moeten worden ingericht.

Overgenomen door het Interkerkelijk Centrum voor Maatschappelijke Dienstverlening het Migrantenwerk van de Stichting Welzijn. Door deze verandering is er vanaf heden nog maar één adres voor algemeen maatschappelijk werk in Vlaardingen.

Het Belgisch chemiebedrijf Tessenderlo Chemie heeft van de Noorse onderneming Norsk Hydro het productiebedrijf voor veevoederfosfaten in Vlaardingen overgenomen. De ongeveer 50 medewerkers zijn overgenomen.

3 Na tweeëneenhalve maand rust zijn de bewoners van de Oostwijk weer opgeschrikt door de vermoedelijke rentree van de autopyromaan. In de Oosterstraat brandt een Volvo uit. De brand is naar alle waarschijnlijkheid aangestoken.

3-21 Senioren Zomerschool georganiseerd door het PEC in samenwerking met de Stadsbibliotheek, Het Gilde en de Raad voor het Ouderenwerk. Iedereen van 55 jaar en ouder kan deelnemen aan één of meer educatieve programma's die worden aangeboden: muziek, ambachtelijke kunst en bouwkunst/wonen.

5 De 'atoomvrije' bunker aan de Holysingel/Willem de Zwijgerlaan wordt gesloopt ten behoeve van de bouw van seniorenappartementen. De ondergrondse schuilplaats werd in 1970 in gebruik genomen als noodbestuurspost voor het college van B en W.

Hoewel veel Vlaardingers last hebben van stank, lawaai en stofoverlast, is het grootste gedeelte van de bevolking tevreden over het leefklimaat in de stad. Slechts voor 8% wegen de positieve kanten niet op tegen de vele vormen van milieuhinder. Dat blijkt uit een onderzoek van leerlingen van het Christelijk Economisch College Beneden Maas.

Oud-Vlaardinger Dolf van der Linden vierde vorige week zijn 80ste verjaardag.

Dolf van der Linden 80 jaar, 5 juli

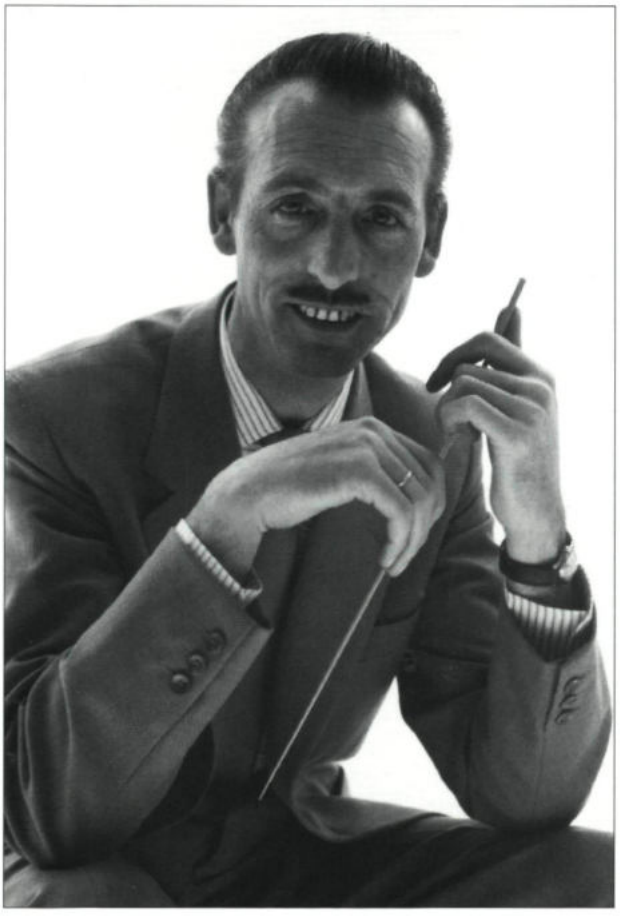

6 Lucas Petit, sinds twee jaar directeur van het Delta-Hotel heeft het hotel overgenomen van de Bilderberg Groep.

11 Bezoekers van de Broekpolder worden momenteel opgeschrikt door luide knallen van een knalapparaat, waarmee jagermeester Roel Blom vogels en wild afschrikt om zodoende de koolzaadoogst in de polder te beschermen.

Vlaardingen was in het verleden een 'grachtenstadje'. Dat blijkt uit archeologische vondsten die de afgelopen twee maanden werden gedaan tijdens opgravingen in de Kuiperstraat en Fransenstraat.

14 Mensen die hun hond meenemen naar de Krabbeplas kunnen met ingang van vandaag 50 gulden boete verwachten. Vorig jaar is al een hondenverbod voor de stranden en ligweiden rondom het recreatiegebied afgekondigd. Het college heeft het verbod nu echter opgenomen in de milieuverordening.

In september start de eerste 'Moerman-academie' in ons land. De opleiding is bestemd voor artsen en duurt twee jaar. De Moermantherapie is ontwikkeld door de inmiddels overleden Vlaardingse arts Cornelis Moerman.

17 Het bestuur van het Holy Ziekenhuis heeft directeur M.J. Rutgers op eigen verzoek ontslag verleend.

20 Vlaardingen is sinds deze week een miljonairspaar rijker. De gelukkige Vlaardingers hebben dankzij de Staatsloterij een bedrag van maar liefst 5 miljoen gulden gewonnen. De naam van het echtpaar wordt om privacyredenen geheim gehouden.

27 De komst van de SpitsPendel tussen Rotterdam en Vlaardingen is ook financieel een goede zaak. De lijn Rotterdam - Hoek van Holland leed jaarlijks een verlies van 11 miljoen gulden. Dat verlies is met 3,5 miljoen gedaald.

31 De Vlaardingse Zeekadetten hebben tijdens het internationale zomerkamp twee eerste prijzen voor het zeilen in vletten en in alle klassen in de wacht gesleept. Bovendien mochten zij nog de sportiviteitsprijs mee naar huis nemen.

Augustus

1 De basisscholen Barbara, Sint Willibrordus en Pax Christi zijn met ingang van het nieuwe schooljaar opgegaan in de nieuwe school 't Palet, met vestigingen aan de Afrol, de Seringenstraat en de Kraanvogellaan.

2 Verschenen het eerste van de vier fotoboeken in de serie Tijdsbeeld van Vlaardingen. De foto's zijn indertijd, in opdracht van het gemeentebestuur, gemaakt door de Rotterdamse fotograaf J.F.H. Roovers.

De verenigingen voor volkstuinders in de regio signaleren een opmerkelijke toename van allochtone leden. Tuinieren blijkt voor Nederlanders met een buitenlandse achtergrond een ideale hobby.

3 De klokken van de Grote Kerk en de Visbank zijn van slag. Volgens de Facilitaire Dienst van de gemeente is of het onweer of de warmte hiervan de oorzaak.

5 De voetbalvelden mogen de komende tijd hooguit twee keer per week worden bespeeld. De beperking heeft de gemeente opgelegd in verband met de kwaliteit van de grasmatten, die door de droogte zijn aangetast.

5/6 Recreanten hebben dit weekend gebruik kunnen maken van een speciale zon-aanbieding op de veerboot Burgemeester Van Lier. Voor 1,50 gulden mochten zij net zo vaak heen en weer varen tussen Vlaardingen en Pernis als ze wilden en daarbij op het bovendek genieten van zon en wind.

6 In het plantsoen bij het Holy Ziekenhuis Hiroshima-herdenking ter nagedachtenis aan de eerste atoombommen, die precies vijftig jaar geleden vielen op de Japanse steden Hiroshima en Nagasaki.

7-11 Vakantiespeelweek onder het motto 'Piraten' georganiseerd door buurthuis De Haven.

8 Henk Horsten, voorzitter van de stichting 'Hof van Spektakel' ontvangt uit handen van Bert Steenkamer van de VSB een cheque van 22.000 gulden voor het cultureel spektakel 'Hof van Visioen'.

8-11 Wethouder H. Roijers geeft het startschot voor de Eerste Vlaardingse Fietsvierdaagse, een initiatief van de VVV Vlaardingen, met ruim 400 deelnemers.

9 De gemeente heeft bij de arrondissementsrechtbank in Den Haag beroep aangetekend tegen het besluit van Gedeputeerde Staten om de herziening van het bestemmingsplan Vlaardingen-West ter inzage te leggen. Deze herziening maakt de weg vrij voor afvalstort in het recreatiegebied De Lickebaert.

10 Ted van der Parre veroverde onlangs in Finland de titel 'Sterkste man van Europa', het enige kampioenschap dat nog ontbrak aan zijn overwinningen.

11 Het aanhoudende warme en vooral droge weer begint de bomen in Vlaardingen parten te spelen. Vooral de jonge aanplant en pas verplaatste bomen hebben er last van. De gemeente verzoekt de inwoners deze bomen water te geven.

In het Deltahotel officiële installatie van Carla Hoekstra-van Maris als nieuwe chef van het politiedistrict Waterweg door de Rotterdamse korpschef R.H. Hessing.

12 C & A aan de Hoogstraat sluit de winkel aan de Hoogstraat voor nieuwbouw op dezelfde plaats. De winkel wordt tijdelijk voortgezet in een noodgebouw aan de Korte Hoogstraat.

14-19 Vijfde Internationale Orgelweek in de Grote Kerk, een evenement met concerten, lezingen, cursussen en een fototentoonstelling. Naast Oost-Europeanen en Belgen nemen dit jaar ook musici uit Japan, Korea en de Verenigde Staten aan het evenement deel.

16 Kunstenaar Dick Kats legt de laatste hand aan de muurschildering van de uitbreiding van pizzeria Gallo d'Oro aan de Smalle Havenstraat.

16-20 In het Oranjepark 'Hof van Visioen', een vijfdaags muziek-, theater- en beeldende kunstfestival, georganiseerd door de Stichting Hof van Spektakel.

19-5 sept. De Voetbal Vereniging Zwaluwen viert het 60-jarig bestaan met o.a. een reünie in het clubgebouw aan de Zwaluwenlaan.

21 Start van de verkeerscampagne 'Wij gaan weer naar school'. In Vlaardinger-Ambacht leggen leerlingen van de Jan Ligthartschool de eerste tegel voor een veilige schoolroute.

22 Eerste paal geslagen voor 55 luxe-appartementen

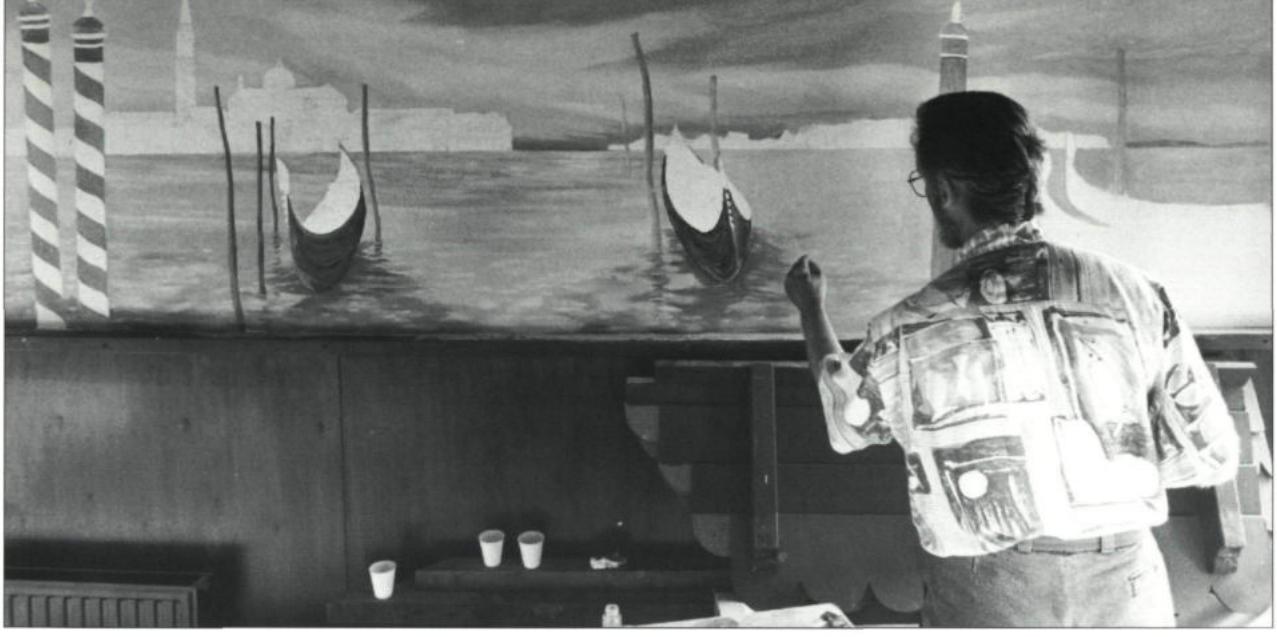

Hof van Visioen, 16-20 augustus

met zorgservice naast zorg- en servicecentrum De Meerpaal. Het complex wordt gebouwd door de Woningstichting Samenwerking en krijgt de naam De Heemstede.

Ongeveer 50 leerlingen van de drie scholen voor speciaal onderwijs mogen met ingang van het nieuwe schooljaar, volgens de nieuwe Verordening Leerlingenvervoer, geen gebruik meer maken van de busjes of taxi's die hiervoor door de gemeente worden ingehuurd.

Van der Windt, eigenaar van Winzo aan het Schravendijkplein, viert dit seizoen zijn 25-jarig ondernemerschap.

25 Het Vlaardingse raadslid ing. L.M. de Beer is benoemd tot lid van de Eerste Kamer. De VVD'er volgt de onlangs overleden drs. G.M.V. van Aardenne op.

26/27 Open Ateliers 1995, in 24 ateliers in de stad zijn allerlei kunstwerken van 29 Vlaardingse kunstenaars te kijk en te koop.

27 Na zes jaar en ruim 35.000 zeemijlen varen Klaas en Cobi Groen weer de haven binnen.
Op 14 juli 1989 vertrok het echtpaar voor hun wereldreis per zeilboot.

31 Het Stadsarchief viert het 100-jarig bestaan met de uitgifte van de eerste 'Atlas van Vlaardingen' met onder meer de oudste plattegrond van Vlaardingen, in 1562 getekend door Jacob van Deventer.

De atlas is een gezamenlijke uitgave van de Europese Bibliotheek Zaltbommel en het Stadsarchief.

In het woonhuis en de praktijkruimten van de in 1988 overleden Vlaardingse kankerspecialist Cornelis Moerman wordt door de stichting Archeologie en Bouwkunst een museum ingericht. Het Moermanhuis op het landgoed Hoogstad wordt in de loop van het volgend jaar open gesteld voor het publiek.

Ze kwamen na jaren in Vlaring weerom, 27 augustus

September

2 23e Haring- en Bierfeest. Na de opening door burgemeester L.W. Stam optreden van Harry Slinger en het Vlaardings Vissers Vrouwen Koor. Voor het Visserijmuseum veilt notaris mr P. Kroesen de eerder op de dag door Herman Brood beschilderde vijf haringtonnen. Het evenement trekt ruim 100.000 bezoekers.

De Vlaardingers Peter van den Bent en Geert van Dongen zijn onlangs teruggekeerd van een twee maanden durende expeditie per kajak rond Groenland.

5 Als protest tegen de Franse kernproeven op het atol Muroroa wordt de Parijslaan omgedoopt in Muroroalaan. De actie maakt onderdeel uit van de protestmaand 'In september geen Frans' georganiseerd door Groen Links Vlaardingen.

7 Naast de HEMA wordt zo snel mogelijk een houten noodtrap aangelegd. Ondertussen wordt het ontwerp voor de Spaanse Trappen van Wilma Kuil door TNO onderzocht op veiligheid.

Twaalf Vlaardingse brandweerlieden vertrekken voor hulp naar de Bovenwindse eilanden, waar de orkaan Louis de afgelopen dinsdag verwoestend heeft uitgehaald.

Jan Madern, voorzitter van de stichting Nationale Gedenkdagen Vlaardingen ontvangt de 'Vlaardingse Pluim'. De Pluim is een nieuwe jaarlijkse prijs van de VVV en wordt uitgeloofd aan een particulier of organisatie die Vlaardingen positief in het nieuws heeft gebracht.

8-11 De voetbalclub De Hollandiaan/Satelliet Combinatie viert het 75-jarig bestaan met o.a. een reünie en een feestavond in de Harmonie.

8-29 In het Hollandiagebouw tentoonstelling van beelden en objecten van de Vlaardingse kunstenaar René de Man onder het motto 'De Valsspeler II'.

9 Nationale Monumentendag onder het motto 'Vestingwerken en Archeologie'. Het 'Moermanhuis' is ter gelegenheid hiervan eenmalig voor het publiek toegankelijk. Grote belangstelling.

De Levend Water Gemeente houdt een feestelijke openingsdienst in haar nieuwe onderkomen in het Cincinnatigebouw aan de Mr. L.A. Kesperweg.

MARTEN PUTMAN (56), directeur van de Stadsgehoorzaal in Vlaardingen, is zaterdag om het leven gekomen bij het auto-ongeluk in Amsterdam waarbij de Ajax-voetballer Patrick Kluivert betrokken was. Kluivert ramde de auto van Putman, juist toen deze wilde keren. Putman overleed ter plaatse. Zijn vrouw werd zwaar gewond.

Putman was sinds 1982 directeur van de Stadsgehoorzaal. Door de vooruitstrevende programmering van zijn theater, zijn grote inzet en zijn uitgesproken ideeën over het culturele leven in Vlaardingen verwierf hij in deze stad een bijzondere reputatie. Putman bekleedde ook tal van nevenfuncties op cultureel gebied.

Putman begon in 1962 met een zelfstandig theaterbureau. Daarna werd hij zakelijk directeur van het experimentele theater Stichting Funhouse. Tussen 1977 en 1982 was hij directiemedewerker van de Stadsschouwburg Breda.

Marten Putman komt om het leven bij een aanrijding en wordt herdacht, 9 september, 21 september

knipsel: De Volkskrant, 12-9-95

Marten Putman, directeur van de Stadsgehoorzaal en hoofd van het projectbureau Cultuur, komt om het leven bij een aanrijding in Amsterdam met Ajax-voetballer Patrick Kluivert. Zijn echtgenote raakt zwaar gewond.

10 In het Holy Ziekenhuis speciaal radioprogramma ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan van de ziekenomroep. VSB-bank directeur B. Steenkamer overhandigt een cheque van 10.000 gulden.

11 Na ruim een jaar afsluiting is het Liesveldviaduct weer open gesteld voor het verkeer. Het wegdek is nog maar gedeeltelijk vrijgegeven, omdat er nog reparatiewerkzaamheden noodzakelijk zijn aan de zuidelijke rijbaan.

Cees van der Linden ontvangt uit handen van D. Schotting, KNVB-bestuurder amateurvoetbal, de gouden

speld van de KNVB. Van der Linden is één van de oprichters van voetbalvereniging Satelliet. Herman Penning en Jan van der Mark ontvangen een erespeld voor hun 50-jarig lidmaatschap.

12 In de Stadsgehoorzaal optreden van Emile Ratelband. De opbrengst van 45.000 gulden is bestemd voor de stichting Cliniclowns Nederland ten behoeve van het Rotterdamse Sophia Kinderziekenhuis.

In de maand augustus zijn bij de meldkamer van de DCMR Milieudienst Rijnmond in totaal 1.385 stankklachten binnengekomen. Dat zijn er 349 meer dan in dezelfde maand van het vorige jaar.

13 In verzorgingshuis Vaartland viering van de Nationale Ziekendag. Ds T. Zevenbergen behandelt het thema 'Contacten die helpen'.

De Volksuniversiteit Vlaardingen heeft tot nu toe ongeveer 300 cursisten minder ingeschreven dan vorig jaar. De terugloop houdt verband met de noodgedwongen verhuizing van veel cursussen naar scholen in Schiedam.

14 Didi van den Berg heeft de ballet- en dansschool Demi Point onlangs overgenomen van Ingrid Jensen.

15 Wethouder K. van de Windt geeft het startsein voor het doorlichten van de gemeentelijke gebouwen op energieverbruik. Deze doorlichting komt voort uit het Gemeentelijke energiebeleids- en uitvoeringsplan, dat in maart door de gemeenteraad is vastgesteld.

15/16 De korfbalvereniging Oranje Nassau viert het 60-jarig jubileum.

16 Na jaren van voorbereiding wordt de historische Stadskraan voor het Visserijmuseum opgetakeld. De hoogte is bijna 17 meter. Na de afwerking kan begonnen worden met de tweede fase van de Museumkade, een drijvend paviljoen met als blikvanger een oude vuurtorenkop.

De Scoutinggroep Marnix van Sint Aldegonde viert het 50-jarig bestaan met tal van activiteiten.

17 In Station Vlaardingen-Oost openen de Nederlandse Spoorwegen een zogenoemde WIZZL. De winkel, in eerste instantie bedoeld voor treinreizigers, biedt als eerste Vlaardingse avondwinkel een assortiment dat voornamelijk voorziet in de eerste levensbehoeften.

18 Door de vernielzucht van een groep jongeren beschikt de speeltuin in het Hof over een attractie minder. De in mei vernieuwde klimtoren is volledig verwoest.

Burgemeester Stam ontvangt in Capelle a/d IJssel de Vlaardingse brandweerlieden, die de afgelopen weken op het Bovenwindse eiland St. Maarten veel werk hebben verricht om de schade, die de orkaan Luis heeft aangericht, op te ruimen.

20 Overleden M.C.M. Prins, oud-directrice van de Algemene Stichting voor Huisvesting en Verzorging van Bejaarden.

21 In de Stadsgehoorzaal herdenkingsbijeenkomst voor directeur Marten Putman. Voorafgaand aan de begrafenis worden de trappen van de Stadsgehoorzaal bedekt met kransen en bloemstukken. Negen bussen en een stoet auto's begeleiden de schouwburgdirecteur naar zijn laatste rustplaats.

In Vlaardingen is sprake van een toenemende overlast door verwilderde duiven. Jagermeester Roel Blom doet een dringend beroep op de bevolking om de duiven niet meer te voeren. Dat is volgens Blom de beste manier om het aantal duiven terug te brengen op een aanvaardbaar niveau.

De voorzieningen voor het bewaren van urnen op de begraafplaats Holy worden uitgebreid. Naast de al bestaande urnenmuur en het strooiveld worden een urnentuin en een urnenbegraafplaats aangelegd.

22 Galerie d'Dayer is het winterseizoen gestart met een tentoonstelling van het werk van Minne Onnes, zoon van kapitein en schilder Klaas Onnes.

23 Oud-wethouder en Tweede Kamerlid A.M.A. van Ardenne opent de Vredesmarkt in het winkelcentrum De Loper. De markt is een initiatief van het Vlaardings Vredesplatform.

25 De onlangs opgerichte Vlaardingse afdeling van de vereniging Ypsilon, voor familieleden en partners van chronisch psychotische en schizofrene patiënten, houdt de eerste bijeenkomst in het RIAGG-gebouw aan de Westhavenkade.

Het Unilever Research Laboratorium neemt na een dienstverband van 40 jaar afscheid van M.W. Lensvelt. Rien

Lensvelt is al vele jaren raadslid en fractievoorzitter van de combinatiepartij SGP/GPV/RPF.

27 Op de Hogelaan in het Hof is in één van de oudste beuken de zeldzame pruikzwam ontdekt. Voor zover bekend is dit het enige exemplaar in heel Noord- en Zuid-Holland.

27-30 In de Harmonie 19de Eénakterfestival, georganiseerd door het Vlaardings Centrum voor Amateurtoneel. Het is dit jaar voor het eerst dat verenigingen van buiten de regio meedoen. De mimegroep 3Heren ontvangt de Marten Putmanprijs, vernoemd naar de onlangs tragisch verongelukte directeur van de Stadsgehoorzaal.

28 Oud-burgemeester A.A.J.M. van Lier opent in het VSB-gebouw aan de Schiedamseweg een informatieve tentoonstelling over de 'Spaanse Trappen'.

Overleden C.J.W. Trossèl, radioloog in het Holy-Ziekenhuis.

29 Het haring-, zout- en rederijbedrijf Warmelo & Van der Drift viert het 175-jarig bestaan. Koningin Beatrix heeft het bedrijf toestemming gegeven om het Koninklijk Wapen te voeren. De bijbehorende oorkonde wordt de 'Hofleverancier' J. van der Drift uitgereikt door burgemeester L.W. Stam.

30 De Scouting Wesselgroep viert het 45-jarig bestaan met een feestelijke reünie in het Hopman Smelikhuis aan de Broekpolderweg. Mevr. M.H. Pet-v.d. Waart, beter bekend als akela Pet, samen met wijlen haar man S. Pet oprichters van de Wesselgroep, onderscheiden met de eremedaille in goud verbonden aan de Orde van Oranje Nassau.

De heer Rijnaard van het transportbedrijf Lensveld ontvangt uit handen van commissaris J. Visser, hoofd Divisie Mobiliteit van het Korps Landelijke Politiediensten, de onderscheiding Ridder van de Weg wegens tien jaar aaneengesloten schadevrij rijden.

Oktober

1 De raadscommissie voor etnische minderheden houdt op te bestaan. De taken worden overgenomen door het Stedelijk Overleg Migranten.

2 In gebruik genomen de nieuwe alarminstallatie voor rampen en oorlog. De nieuwe installatie kan per wijk geschakeld worden. Moderne elektronica maakt het ook mogelijk de maandelijkse tests door te voeren zonder dat er geluid wordt waargenomen. Voorlopig wordt nog elke eerste maandag van de maand met geluid getest.

3 De gemeente zal de komende twee jaar nog fors moeten bezuinigen voordat de financiële positie in 1998 weer beter wordt. Voor het jaar 1996 heeft wethouder H. Roijers weliswaar een sluitende begroting kunnen realiseren, maar daarvoor diende hij wel de gemeentelijke reserves aan te spreken voor een bedrag van 6,3 miljoen gulden.

Voor de negen educatieve activiteiten die de Stadsgehoorzaal met de Vlaardingse basisscholen organiseert hebben zich dit jaar ruim 6.000 leerlingen aangemeld. Dat zijn ruim 1.000 meer dan vorig seizoen.

5 Minister Borst van Volksgezondheid geeft toestemming voor nieuwbouw van het nieuwe fusieziekenhuis bij NS-station Schiedam-Nieuwland. Het streekziekenhuis gaat tussen 200 en 220 miljoen gulden kosten en krijgt volgens nieuwe normen 470 bedden in plaats van 537. De ziekenhuizen Schieland en Holy beschikken nu nog over 635 bedden.

6 Mevr. G. van Rees-Bernhard viert haar 100ste verjaardag.

7 Officiële opening van het clubgebouw van de Vlaardingse Vereniging van Volkstuinders dr Moerman. Drie jaar geleden verhuisde de vereniging van het Moermanterrein naar de Ary Koplaan.

De Stichting Lokale Omroep Waterweg FM ontvangt uit handen van A.J.G. Smetsers van het VSB Fonds Schiedam Vlaardingen een cheque van 55.000 gulden. Het geld is bestemd voor de revisie van de bestaande en aanschaf van nieuwe apparatuur voor studio II van de omroep.

11 Verschenen het boek 'Buigend Riet' een dagboek over de Japanse krijgsgevangenschap van de oud-Vlaardinger Dam Backer.

12 Het college heeft besloten om positief te reageren op het herhaalde verzoek om hulp van de stad Tuzla in het voormalige Joegoslavië. Om beter inzicht te krijgen in de behoeften reist ex-wethouder J. Ranshuijsen volgende week naar Bosnië.

18 Schipper Cees Koopman stopt om gezondheidsredenen met de rondvaarten met de partyboot Diane. De vertrekkende schipper heeft inmiddels een koper op het oog die de succesformule van de Diana over wil nemen.

Mevr. A. van Prooijen-van Bergen viert haar 100ste verjaardag.

19 De Volksuniversiteit Vlaardingen viert haar 10-jarig bestaan met o.a. een verrassende lichtshow in de Stadsgehoorzaal.

In de Harmonie optreden van de schrijvers Remco Campert en Jan Mulder. Na zeven seizoenen stoppen de twee schrijvers met optreden.

20 Rita Young, organisator van het Vlaardings Songfestival, heeft in samenspraak met de weduwe van Marten Putman besloten het festival voortaan het Marten Putmanfestival te noemen.

Wethouder T. van der Steen neemt aan de Eksterlaan de 'Skate' in gebruik. Een speeltoestel, bestaande uit twee rails, waarop twee skateboards zijn gemonteerd.

21 Hockeyvereniging Pollux viert het 55-jarig bestaan met tal van activiteiten op het complex in de Broekpolder.

24 In het derde kwadrant van de Babberspolder is de eerste paal geslagen voor de bouw van 12 aangepaste woningen voor lichamelijk gehandicapten. Zij maken deel uit van een complex van de Stichting Woningbedrijf Vlaardingen, waarin ook ruimte is opgenomen voor een 24-uurs-hulppost.

26 De plaatselijke Dierenbescherming is samen met drie dierenartsen en de stichting Sterikat begonnen met een grootschalige actie om zwerfkatten te castreren en te steriliseren. In Vlaardingen zijn ca 3.000 zwerfkatten, vooral in de Hoofdstedenbuurt en de Zuidbuurt.

Cees van Loon is onlangs door de ledenvergadering gekozen tot voorzitter van de Koninklijk Nederlandse Biljartbond, district Nieuwe Waterweg Noord.

Bewoners uit de Johan de Wittstraat hebben van wethouder T. van der Steen de toezegging gekregen dat de gemeente duiven gaat vangen. De bewoners stuurden eerder dit jaar brieven over de overlast naar de Stichting Woningbedrijf en de gemeenteraad.

27 In de Grote Kerk najaarsconcert door het Vlaardings Mannenkoor Orpheus samen met het gemengd Tsjechisch koor Slavik, dat op uitnodiging van Orpheus enkele dagen in Vlaardingen verblijft.

Officiële opening van de nieuwe Caribbean Beachclub aan de Koningin Wilhelminahaven door Tatjana Simic.

28 In de Stadsgehoorzaal viert de toneelgroep O.N.I. (Ontspanning Na Inspanning) het 40-jarig bestaan met de uitvoering van de klucht 'Voorzichtig-....Breekbaar'.

Op verzoek van de winkeliersvereniging voorzien kinderen van basisschool Het Mozaiek de houten wanden rond het te slopen gebouw van C & A aan de Hoogstraat van tekeningen.

30 Het tarief van 60 gulden voor belanghebbendenparkeren in en rond het centrum blijft overeind. Ook aan de nieuwe heffing voor werkenden die een parkeervergunning willen, wordt niet getornd. Dat blijft 840 gulden per jaar. Nu kost een parkeervergunning 7,65 gulden. Het tarief is vastgelegd voor drie jaar.

November

1 Hans Mathijssen benoemd als hoofd van het Projectbureau Cultuur. Daarnaast blijft hij stadsarchivaris. Onder het projectbureau vallen Kunst en Cultuur, Stadsbibliotheek, Stadsgehoorzaal en Stadsarchief. Hij volgt de onlangs dodelijk verongelukte Marten Putman op.

Feestelijke opening van de cadeauwinkel Peperhoek, opvolger van de winkel Felideco aan de Schoolstraat, door acteur Marnix Kappers.
De winkel is in eerste plaats bedoeld als werkplek voor verstandelijk gehandicapten.

2 Nutsbedrijf Eneco gaat zichzelf beboeten als het afspraken met klanten niet nakomt. Per 'overtreding' betaalt Eneco de klant die door het niet nakomen van een afspraak hinder heeft ondervonden vijftig gulden.

3 Wethouder A. Kool geeft het startsein voor de Stichting Klussen & Diensten. Hiermee is het driejarig scholings- en werkervaringsproject 'De Wijkwerkplaats' verzelfstandigd.

4 In galerie Pervelle overzichtstentoonstelling van de belangrijkste en fraaiste archeologische vondsten, die tij-

dens de graafwerkzaamheden voor het nieuwe riool in de Fransenstraat en Kuiperstraat werden gevonden.

In de budokai van de sportschool Roel Wildeboer onthult Laurens ten Have, voorzitter van de Nederlandse Karate Bond, een muurschildering van de Vlaardinger John Laurens.

8 Vlaardingen blijft na Rotterdam nog steeds de tweede gemeente in de Rijnmond. Vlaardingen telde per 1 oktober 74.303 inwoners. Het inwonertal van Schiedam is in oktober de grens van 74.000 gepasseerd. De verwachting luidt dat Schiedam Vlaardingen voorbij zal streven.

Officiële opening van het 'Project 2000' van Van Ommeren Tank Terminal Vlaardingen door oud-burgemeester A.A.J.M. van Lier. De produkten worden nu via geautomatiseerde laad- en weegstations vanuit de tanks naar de transportmiddelen gepompt.

9 Ondernemers en bewoners van de Markt hebben deze week de vereniging De Oude Markt opgericht. De vereniging wil het plein rond de Grote Kerk meer allure geven. Eén van de eerste activiteiten is het organiseren van een kerstmarkt.

De gemeenteraad stemt unaniem in met de bouw van een nieuw zwembad. Het nieuwe zwembad De Kulk komt in de hoek Westlandseweg/Burgemeester Heusdenslaan en gaat 12,5 miljoen gulden kosten.

Oud-inwoners van de Westwijk krijgen voorrang bij de toewijzing van de 1.200 nieuwe woningen die de komende jaren in de Westwijk worden gebouwd. Op die manier moet dit deel van Vlaardingen, ondanks een ingrijpende verandering, zijn karakter behouden.

10 Het college van B en W honoreert het verzoek van Groen Links om tijdens officiële recepties en ontvangsten (voorlopig) geen Franse wijn meer te schenken. Daarmee wil Vlaardingen protesteren tegen de kernproeven van Frankrijk in de Stille Zuidzee.

Met 22 stemmen voor en 11 tegen heeft de gemeenteraad de gemeentebegroting 1996 aangenomen.

11 In zaal Buytenland opening van het carnavalsseizoen onder het motto 'Niet klieren, maar carnaval 444'. René Vastbinder voor de vierde keer gekozen tot Prins Carnaval van de vereniging De Leutloggers.

Tijdens een extra wandelconcert door organist Aad Zoutendijk presenteert de Werkgroep Wandelconcerten Grote Kerk een nieuwe CD, waarop het befaamde Van Peteghemorgel te beluisteren is.

11/25 Het Delta Hotel bestaat 40 jaar. Ter gelegenheid hiervan biedt het restaurant diner-voorstellingen aan. Opgevoerd worden 'Het Huwelijksaanzoek' van Tjechov en 'Wat verbergt de Herberg' van Goldoni.

13 In de Harmonie eerste Vlaardingse economiedebat onder het motto 'Economie werkt (?)' tussen Tweede Kamerlid A. van Ardenne, ex-ondernemer Jan Anderson, L. Roobol en J. Madern, J. Versluys van de stichting Nieuw Werk, A. van Dijk van het CNV en wethouder A. Kool.

14 Tweede Kamerlid Marijn de Koning te gast bij de afdelingsvergadering van D66 Vlaardingen. Zij spreekt over het Mediabeleid en Communicatie.

De met grote cijfers op het wegdek van de Holysingel gekalkte 50 blijkt invloed te hebben op het rijgedrag. Eerst reed 6% van de automobilisten te hard, nu nog maar 4%. Men weet niet of het effect blijvend is.

Uitreiking van het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1995 aan oud-Vlaardinger Gerard Schut.

17 In het stadhuis jaarlijkse huldiging van de Vlaardingse sportkampioenen. Waterpolospeelster Daniëlle de Bruijn ontvangt de Vlaardingse sportprijs van het seizoen 1994/95 dankzij haar deelname in Jong Oranje.

18 In de Harmonie optreden van oud-Vlaardinger en schrijver Lévi Weemoedt en zanger Cornelis Pons.

De muziekvereniging Voorwaarts viert het 90-jarig bestaan met een jubileumconcert in de Lijnbaan.

In het Delta Hotel viert de Rotary Club VL 80 het 15-jarig bestaan met een benefiet feest ten bate van de Stichting Nieuw Werk. Opbrengst bijna 30.000 gulden.

'Intocht Sint Nicolaas'

20 De stadsarcheoloog J. ter Brugge heeft een haring gevonden die dateert uit de tweede eeuw. Het exemplaar is slechts 12 cm lang. Volgens hem is dat de oudste haring van Nederland.

21 Officiële installatie van het EcoTeam door Lidia Spindler, directeur van de dienst Milieu. Negen ambtenaren gaan acht maanden proberen hun milieu-gedrag in kaart te brengen om hierdoor uiteindelijk het milieu te sparen.

De voorzitter van de Vereniging van ex-Dwangarbeiders Nederland VDN, oud-Vlaardinger A. Pontier, wordt in Duitsland onderscheiden met een erepenning voor zijn bijzondere bijdrage aan het streek- en geschiedkundig onderzoek in het district Main-Kinzig in Hessen.

22 Overleden A.L.M. Hermus, 47 jaar priester in het bisdom Rotterdam en lid van het pastoraal team Pax Christi.

De tuingodin Pomona leeft voort in een gedicht van Kees Alderliesten. J.A.C. Mathijssen, hoofd van het projectbureau Cultuur, ontvangt een plaquette met het gedicht, een initiatief van Het Vlaardings Taalgenotschap, de stichting 'Hof van Visioen' en de firma Madern.

23 De jaarlijkse collecte voor het Nationaal Jeugdfonds (Jantje Beton) heeft dit jaar in Vlaardingen maar liefst 19.321,75 gulden opgebracht. De helft komt direct ten goede aan het eigen jeugdwerk.

24 Officiële opening van het Informatiecentrum 'Westwijk 2005' aan de Floris de Vijfdelaan 140, door wethouder K. van der Windt samen met vertegenwoordigers van de drie Vlaardingse woningbouwcorporaties.

In het cultureel centrum Hollandia informatie-avond over de stedebouwkundige visies op het Buizengat. Na de Westwijk is dit de grootste bouwlokatie van Vlaardingen. Het is de bedoeling dat over ca 10 jaar 500 woningen rondom het Buizengat zijn verrezen.

In de Stadsgehoorzaal 'Grand Gala du Dick' ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum van Dick Borst als musicus. Uit handen van wethouder K. van der Windt ontvangt hij de Vlaardingse cultuurprijs d'Akerboom voor zijn opmerkelijke prestaties voor de cultuur.

Toonkunstenaar Ton Stolk onderscheiden met d'Akerboom, de cultuurprijs van de gemeente Vlaardingen, voor zijn grote verdiensten op muzikaal gebied.

25 In Galerie Pervelle aan de Fransenstraat tentoonstelling van werk van de uit China afkomstige kunstenaar Jiang ne Liang.

26/27 In de Stadsgehoorzaal optreden van de Chippendales met hun show 'A new experience'

28 Kapster Adrie de Zwaan behaalde onlangs tijdens de nationale kapwedstrijden te Amsterdam een tweede plaats.

29 Feestelijke opening van het uitgebreide Aanbiedstation van de gemeentelijke reinigingsdienst aan de Hoflaan door wethouder K. van der Windt. Het station is in oppervlakte verdubbeld en meet nu 2.500 vierkante meter.

30 Op initiatief van de Serviceclub Ronde Tafel 56 is de eerste Vlaardingse Kunstdoos samengesteld. De luxe linnen doos bevat kunstwerken van Rob Kiela, Hans Rikken, Jan van Dorp en Eric van Straaten. Een deel van de opbrengst komt ten goede aan het archeologisch museum Hoogstad.

In museum Hoogstad presentatie van het boek 'Vijfduizend jaar wonen op veen en klei' van H. van Londen en P. van den Broeke.

December

1 In de Stadsbibliotheek tentoonstelling van kinderboekillustraties en cartoons van Len Munnik.

2 Ouders en leerkrachten van de Jan Ligthartschool

vergroten gezamenlijk de speelplaats bij de school. De gemeente stelt het materiaal beschikbaar en zal het nieuwe gedeelte bestraten.

3 Het echtpaar C. Veenis-G. Grammer 65 jaar getrouwd.

VZC-zwemster Connie Boer-Buijs zwemt een nieuw wereldrecord op de 100 m vrije slag bij de veteranen, en een Nederlands record op de 100 m rugslag.

Het echtpaar Bal-van der Vlies 65 jaar getrouwd.

5 Feestelijke opening van de nieuwe supermarkt Albert Heijn aan het Veerplein door voormalig manager J. Hensen.

Onder het motto 'Te vroeg geknald? Dan naar Halt' organiseert het Bureau Halt in samenwerking met de politie en de brandweer weer een grote voorlichtingscampagne over vuurwerk op bijna alle Vlaardingse scholen. Vorig jaar kreeg Bureau Halt 115 jongeren binnen die een alternatieve straf moesten ondergaan wegens te vroeg bezitten en afsteken van vuurwerk.

Het Christelijk Economisch College Beneden Maas heeft vorige week afscheid genomen van Mari den Draak, voorzitter van het bestuur. Hij ontvangt een exemplaar van het zojuist verschenen gedenkboek 'School aan een rivier' van Stephan Koopmans.

Vlaardingen ontvangt van het rijk voor het komende jaar 881.000 gulden subsidie voor investeringen op het gebied van verkeer en vervoer. Het meeste geld is bestemd voor veilige fietsroutes.

6 VVD-gemeenteraadslid A.P. Zonne neemt afscheid van de gemeenteraad. Uit handen van burgemeester L.W. Stam ontvangt hij de versierselen behorend bij de benoeming tot officier in de Orde van Oranje Nassau.

8 In zaal Middelhuyse huldigt de Industriebond FNV 127 jubilarissen; 43 leden zijn 25 jaar lid, 24 leden 40 jaar, 58 leden 50 jaar en 2 leden 60 jaar.

9 In de Stadsgehoorzaal uitvoering van leerlingen van de Vlaardingse Ballet Akademie. Gedanst wordt op 21 choreografieën van Rita Vogel-Verdijsseldonk en Marianne Vogel.

11 Officiële opening van de tweede parkeergarage aan de Joubertstraat door wethouder T. van der Steen.

12 Zes Vlaardingers van de Filippijnen Werkgroep vertrekken met hulpgoederen naar Bacolod op het eiland Negros. Het eiland werd onlangs zwaar getroffen door twee orkanen.

Het vrouwenontmoetingscentrum Coerke sluit na ruim veertien jaar de deuren. Wethouder A. Kool ontvangt symbolisch de sleutel van het pand. De stichting Coerke verplaatst haar werkterrein naar club- en buurthuizen.

De Koningin Wilhelminahaven bestaat 100 jaar. Ter gelegenheid hiervan opent burgemeester L.W. Stam in het Visserijmuseum de tentoonstelling 'Wilhelmina aan de Maas' over de ontwikkeling van de Vlaardingse haven.

13 De Andere Markt heeft voor de tweede keer een prijs van 1.000 gulden van de Haëlla Stichting gekregen. De stichting geeft jaarlijks de prijs aan een instelling die zij vanwege haar doelstellingen wil belonen. Andere Markt houdt zich bezig met ontwikkelingssamenwerking, mensenrechten en milieu.

Marjolein Smets, rechterhand van CMP-directeur Rob Visscher, wordt in Amsterdam gekozen tot de 'Beste secretaresse van 1995'.

14 Met een ludieke actie geven kerkgangers het startsein voor een inzamelingsactie voor de renovatie van het klokkenspel aan de Willibrorduskerk aan het Erasmusplein.

15/16 In de Stadsgehoorzaal uitvoering van de musical Annie door het Kindermusicalkoor van de Streekmuziekschool Nieuwe Waterweg Noord.

15-17 Kerstmarkt rond de Grote Kerk. Twaalf houten kersthuisjes en een originele Weinstube geven de Markt een sfeervol tintje.

16 In de Grote Kerk traditionele Engelse Adventsviering met bijbellezing afgewisseld met liederen en gezangen.

17 Laatste Rita Young Show in zaal Middelhuyse. Ria de Jong, alias Rita Young stopt na elf jaar met haar vermaarde showprogramma.

18 In verzorgingshuis Vaartland gratis Kerstdiner voor alleenstaanden met concert van het Vlaardings mannenkoor Orpheus, georganiseerd door de Rotary Club Vlaardingen.

Met een zeer originele science-fictionfilm winnen leerlingen van groep 5 van de basisschool De Klimop de jubileumprijs ter gelegenheid van honderd jaar 'Cinema'.

19 De gemeente verstuurt dit jaar geen kerst- en nieuwjaarskaarten. Het gemeentebestuur brengt haar goede wensen aan de inwoners van Vlaardingen nog wel over via een advertentie in Groot Vlaardingen.

20 In de gemeentelijke aanpak van de Westwijk neemt de sloop van oude schoolgebouwen een belangrijke plaats in. Op de plek van de scholen zijn huizen gepland. De sloper is zijn werk begonnen in de Lorentzstraat en de Van Leeuwenhoekstraat. Op korte termijn wordt ook de Planciusschool gesloopt.

21 Laatste tentoonstelling in het VSB-districtskantoor met werk van Kees Lesuis. De bank verhuist naar de Korte Hoogstraat en het is nog onduidelijk of daar ook exposities worden gehouden.

Na Stefan Aartsen en Wilma van Hofwegen is ook VZC-zwemster Brenda Starink opgenomen in de kernploeg voor de Olympische Spelen in 1996 in Atlanta.

27 Officiële opening van Jeugdstad door burgemeester L.W. Stam. Het thema dit jaar is 'Plezier met Armant de kermisklant'.

Onbekenden hebben vannacht de kerstboom op de Markt neergehaald. Door tussenkomst van de politie zijn zij er niet in geslaagd de kerstboom mee te nemen. Het was de bedoeling dat de boom tot oudejaarsavond zou blijven staan.

In een woning aan de Burg. Pruissingel heeft de politie een hennepkwekerij ontmanteld. De politie, die de zaak op het spoor kwam na klachten over wateroverlast, nam 179 plantjes en 491 gram weed in beslag.

28 De omzet van het bedrijfsleven in Vlaardingen is in 1995 met 1% gestegen. Dat is minder dan de gemiddelde omzet in Rijnmond en Nederland. Daarentegen is de werkgelegenheid in 1995 gestegen met 2,3%.
Ondernemers zien het nieuwe jaar voor zowel omzet als werkgelegenheid positief tegemoet.

30 De NS is zeer tevreden over de omzet van de drie maanden geleden geopende mini-supermarkt 'Wizzl'. De minimarkt is overdag, 's avonds en ook zondags geopend. Medio volgend jaar wordt bekeken of men doorgaat met de winkel.

31 IJzel ontwricht het verkeer. Slechts de doorgaande wegen en de fietspaden zijn gestrooid.

HELINIUM

Jaarverslag

Archeologische Werkgroep Helinium

Bestuur

Het bestuur van de werkgroep bestond in 1995 uit:

O. Dorenbos	voorzitter
P. S. de Wit	secretaris
J .M. Moree	penningmeester
R .M. Weerdesteijn-van Dam	bibliothecaresse
H. J. Luth	algemeen bestuurslid

In 1995 groeide Helinium naar 63 leden en 74 donateurs

Terra Nigra

Terra Nigra is dit jaar in een hogere oplage verschenen en met meer bladzijden tekst. Dit is mogelijk geworden doordat het drukwerk goedkoper uitbesteed kon worden.
De extra dikke Terra Nigra's werden gevuld met artikelen over steengoed, een opgraving naar een ijzertijd-boerderij in de Holiërhoekse Polder, De Kooiwoning, de 'Drie Hoeven' in Maasland, het jaarverslag van 1993 van de gemeentelijk archeoloog van Vlaardingen en natuurlijk de serie artikelen over de grafmonumenten in de NH-kerk in Vlaardingen.

Activiteiten

Als rode draad door alle activiteiten liep dit jaar het thema 'Steengoed'. Onderwerpen die betrekking hadden op dit thema kwamen aan bod bij zowel de lezingen, de excursies als in mindere mate de werkavonden.

Werkavonden

De werkavonden werden iedere woensdagavond vanaf 19.30 uur gehouden in de werkruimte op 'Hoogstad' aan de Westlandseweg 258 te Vlaardingen. Tijdens de werkavonden werd er onder andere gewassen en gepuzzeld voor de gemeentelijke archeologische dienst, bovendien werd het vondstenarchief bijgewerkt en onderhouden. Maar vooral werden nieuwtjes en kennis uitgewisseld.

Lezingen

In het afgelopen verslagjaar werden verschillende lezingen verzorgd. De eerste lezing werd verzorgd door Michiel Barte!s van het ROB (Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek) in Amersfoort. Naast een inleiding over de vormen van het steengoed door de eeuwen heen, gaf hij een uitleg bij het Deventer-systeem, een systeem voor het beschrijven van archeologische vondsten.
De tweede lezing werd gehouden door Andre Cardol, restaurateur bij Archeoplan in Delft. Hij behandelde de restauratie van steengoed. De derde lezing werd verzorgd door Alexandra van Dongen, conservatrice van de afdeling pré-industriële gebruiksvoorwerpen van Museum Boymans-Van Beuningen. Zij ging in op het gebruik van de steengoed voorwerpen aan de hand van de collectie

schilderijen, prenten en tekeningen van het museum

Excursies

Op koninginnedag (29 april) werd een korte excursie gehouden naar Museum Boymans-Van Beuningen. Door Alexandra van Dongen werd een enthousiaste rondleiding langs de imposante verzameling steengoed van Van Beuningen verzorgd.

Op 1, 2, en 3 september is een meerdaagse excursie georganiseerd met als thema "Steengoed".

Tijdens deze excursie zijn steengoed-produktiecentra als Raeren, Siegburg, Keulen en Langerwehe bezocht.

Tevens is een opgraving bezocht in Öbel en een bouwput in Siegburg. Aan de excursie werd door 14 personen deelgenomen.

Hoogstad

Dit verslagjaar is de werkruimte van Helinium op Hoogstad verder geperfectioneerd. De ruimte van Hoogstad wordt gebruikt door het Archeologisch-Historisch Museum Hoogstad, Helinium en de gemeentelijke archeologische dienst van Vlaardingen. Dit jaar is de aanzet gegeven om alle aanwezige materialen en ruimten te inventariseren. De volgende stap was om aan deze materialen en ruimtes een duidelijke beheerder en eigenaar toe te kennen. Op deze wijze hoopt het bestuur te komen tot een werkbare en efficiënte werkplek voor alle partijen.

Schenkingen

Helinium heeft dit jaar van verschillende privé personen en instellingen schenkingen mogen ontvangen, voornamelijk boeken.

Bibliotheek

De bibliotheek werd dit jaar flink uitgebreid onder andere door schenkingen van de heren Henkes, Snel en Struijs. Daarnaast werken we samen met museum Hoogstad en de gemeentelijke archeologische dienst, die hun bibliotheek aan die van Helinium hebben toegevoegd.

Opgravingen

De archeologische werkgroep Helinium was dit jaar op meerdere lokaties actief, zowel in Vlaardingen en Schiedam als in Maasland. De activiteiten bestonden uit het assisteren van officiële instanties bij opgravingen en uit zelfstandig onderzoek.

Maasland

In Maasland heeft Helinium samen met de Historische Vereniging Maasland een aantal onderzoeken (op bescheiden schaal) voortgezet. Bij het Nieuwbouwproject 'de Drie Hoeven' zijn de graafwerkzaamheden gevolgd en is wat materiaal verzameld. De serie boringen rond de Maaslandse NH-Kerk van enige jaren geleden zijn aangevuld met een enkele boring in de kerk.

Vlaardingen

In Vlaardingen hebben leden van Helinium meegegraven met de gemeentelijke archeologische dienst. Onder andere bij de opgraving naast het Ibis-hotel (de duiker uit de Romeinse tijd) en bij de archeologische begeleiding van de werkzaamheden aan het riool in de Fransenstraat en de Kuiperstraat. Daarnaast vervolgde Dhr. Heinsbroek zijn onderzoek naar de grafmonumenten in de Grote Kerk.

Schiedam

In Schiedam hebben Heliniumleden het BOOR ondersteund hij het archeologisch onderzoek.

Tot slot

Helaas vernamen we dit jaar het droeve nieuws dat op 22 april één van onze oprichters Drs. H.J. Verhagen was overleden.

Baardmankruiken in het museum in Frechen. Foto: Ellen Groen.

Jaarverslag

Stichting Archeologie en Bouwhistorie Vlaardingen/ Archeologisch-Historisch Museum Hoogstad

Illustratie: Fragment van een tekening van landgoed Hoogstad door Ger Immerzeel, 1992.

Het bestuur van de Stichting Archeologie en Bouwhistorie Vlaardingen was in 1995 als volgt samengesteld: voorzitter J.P. ter Brugge, secretaris M. Groen, penningmeester B. Houdijk en leden J.A.C. Mathijssen en J.M. Moree. Halverwege het jaar trad de heer H. van Brandwijk toe tot het bestuur van de stichting. De heer B. Houdijk maakte voor Van Brandwijk plaats als penningmeester en werd lid van het bestuur. Hiermee werd het aantal bestuursleden met één persoon uitgebreid.

Nadat in 1994 de nadruk lag op de inrichting en opening van het museum in boerderij Hoogstad kwam deze in 1995 te liggen op het organiseren van activiteiten in en om het museum. Het hoogtepunt was daarbij de Open Monumentendag op 9 september. De nadruk van deze dag, waarin het gebouwde historische erfgoed centraal staat, lag dit jaar op museum Hoogstad. Naast de gebruikelijke openstelling van het museum zelf werden op het gehele complex activiteiten georganiseerd. In het museum werden demonstraties aardewerk- en glasrestauratie gegeven, liet een vuursteenbewerker zien hoe van een vuursteenknol een bijl gemaakt kon worden en konden kinderen 'schatgraven'. Diverse instellingen presenteerden zich in kraampjes. In het museum zelf werd door in oude kledij gestoken vrijwilligers uitleg gegeven over de geschiedenis van de stad en de opgegraven vondsten. Ter gelegenheid van de Open Monumentendag verscheen een 'Fietsroute langs Vlaardings' Oudste Plekjes', waarin de thans nog zichtbare oude en veelal verlaten bewoningslocaties zijn opgenomen. Een speciale attractie was de eenmalige openstelling van het zogenaamde 'Moermanhuis' in dezelfde boerderij

Demonstratie vuursteenbewerken op de Open Monumentendag

Hoogstad. Hier bevinden zich de privé- en praktijkvertrekken van de bekende Vlaardingse arts C. Moerman, die in 1988 overleed. Leden van het Serviceteam Vlaardingen gaven hier aan de bezoekers deskundige uitleg. Bakker Herweijer en molen 'Aeolus' lieten de belangstellenden kennismaken met het Dokter Moermanbrood, samengesteld uit gezonde grondstoffen en vitaminen. In totaal bezochten op de Open Monumentendag 1995 circa 1200 mensen het complex Hoogstad.

Gedurende het jaar werden in de wisselvitrine kleine presentaties over een bepaald onderwerp gegeven. In 1995 kwamen een muntvondst uit 1913 in de Vleersteeg, met 15e en 16e eeuwse munten, en glas uit herberg 'De Visscher' aan de Markt, daterend uit de tweede helft van de 18e eeuw, aan de orde.

Wisseltentoonstelling over muntvondst in 1913.

In 1995 werd voor het eerst deelgenomen aan het gemeentelijk kunst- en cultuureducatie-aanbod. Dit resulteerde in vele klassebezoeken. Van de speciaal voor het onderwijs samengestelde lesbrief werd in het verslagjaar daarbij volop gebruik gemaakt. Vele scholieren uit Vlaardingen hebben hierdoor, in combinatie met een bezoek aan het museum, kennis gemaakt met het boeiende verleden van de stad. De lesbrief zet in korte bewoordingen de wordingsgeschiedenis van de stad en de manier van leven in het verleden uiteen, waarna de leerlingen vragen dienen te beantwoorden. De vergelijking met het huidige bestaan vormt hierbij een belangrijk onderdeel. Ook van buiten Vlaardingen wisten scholen het museum te vinden. In 1996 zal museum Hoogstad wederom participeren in het gemeentelijk aanbod kunst- en cultuureducatie.

In samenwerking met de Volksuniversiteit Vlaardingen werd een cursus verzorgd waarin museum Hoogstad en het Moermanhuis centraal stonden. De deelnemers maakten kennis met de collecties en kregen achtergrondinformatie over de archeologische geschiedenis van Vlaardingen.

Het jaar 1995 bracht een belangrijke uitbreiding van de collectie. Van één van de erven van dokter Moerman werd de inboedel van het eerder genoemde Moermanhuis gekocht. Hiermee bleef deze definitief voor Vlaardingen behouden en werd de mogelijkheid geschapen het publiek ermee kennis te laten maken. De collectie bestaat uit de inboedel van het woonhuis van dokter Moerman en van zijn praktijk als huisarts. Van de gemeente werd het 'Moermanhuis' om niet in gebruik gekregen. Dokter Moerman is bekend geworden door zijn alternatieve kankertherapie, bestaande uit het zogenaamde 'Moermandiëet'. Voordat hij zich definitief toelegde op deze therapie was hij jarenlang huisarts in Vlaardinger-Ambacht/Vlaardingen. In zijn ouderlijk huis, boerderij Hoogstad, richtte hij in 1930 zijn praktijk in. Deze praktijkruimten bestaan uit een wacht- en spreekkamer, behandelruimte en apotheek. Sinds 1930 is aan het interieur en het instrumentarium weinig meer veranderd. Teneinde deze vooroorlogse huisartsenpraktijk aan het publiek te tonen worden de voorwerpen geïnventariseerd en gedocumenteerd. Naar verwachting zal de openstelling voor publiek begin 1997 kunnen volgen.

Het aantal bezoekers kwam in 1995 uit op circa 3000 personen. Gestreefd wordt naar vergroting van dit aantal in 1996. Van de gemeente Vlaardingen werd in 1995 wederom een exploitatiesubsidie ontvangen, waarmee de openstelling kon worden gegarandeerd. De bemensing van het museum kon geschieden dankzij de kosteloze medewerking van leden van het serviceteam Vlaardingen en de archeologische werkgroep Helinium.

Jaarverslag

Gemeentelijk Archeoloog

De werkzaamheden van het bureau archeologie en monumentenzorg van de dienst stadswerk van de gemeente Vlaardingen bestonden in 1995 uit een tweetal grote projecten en een aantal kleinere waarnemingen. Tevens werd de nodige aandacht besteed aan de presentatie van de onderzoeksresultaten en het schrijven van cultuur-historische analyses.

Archeologie

Hoogstad

De opgraving op het in ontwikkeling zijnde Hoogstadterrein, tussen de Rijksweg, Heusdenslaan en Westlandseweg, werd in 1995 voortgezet (zie Historisch Jaarboek 1994, pag. 92+93). Nadat de eerder gevonden en in een hoofdkreek gelegen duiker (ca. 100 na Chr./Romeinse Tijd) was gelicht is deze overgebracht naar een restauratielaboratorium waar conservering zal plaatsvinden. Naar verwachting zal dit unieke onderdeel van de Nederlandse waterstaatsgeschiedenis eind 1996 voor het publiek in Vlaardingen te zien zijn. De opgraving in 1995 concentreerde zich op de verdere context van het duikercomplex. Een gegraven sloot die samen met de duiker de waterhuishouding reguleerde werd zover mogelijk het achterland in gevolgd. De restgeul van een zijkreek bleek ter hoogte van de aansluiting met de hoofdkreek afgedamd te zijn door een constructie van zware balken, die waren vastgezet met staande paaltjes. Het dichtwerpingspakket bestond uit kluiten, los hout en zeer veel nederzettingsafval. Genoemd hout was voor het merendeel afgedankt bouwhout, getuige de bewerkingssporen. Hieronder bevond zich een zogenaamde 'makelaar', ofwel de sierbekroning van de nok van een huis. De meeste aangetroffen palen bleken na determinatie van els te zijn. Ook werden wilg, es en eik onderscheiden. Naast zeer veel aardewerk, waaronder een aantal vrijwel complete inheemse potten, werd een aantal zeer fraaie fibulae (mantelspelden) aangetroffen, alsmede een gesmede ijzeren lanspunt.

Het verzamelde botmateriaal werd naar diersoort gedetermineerd. Naast de gebruikelijke veecomponent werd een aantal opmerkelijke diersoorten onderscheiden. Veel belangstelling ontving het skeletje van een jonge haring die de oudste tot nog toe van Nederland bleek te zijn. Ook het bekkenfragment van een reuzenalk trok de aandacht. Deze zeer grote thans uitgestorven vogel zal waarschijnlijk een dwaalgast zijn geweest. Als gevolg van de zeer gunstige conserveringsomstandigheden bleek het zaden- en stuifmeelkorrelonderzoek zeer waardevol. Hiermee kan een reconstructie worden gemaakt van de vegetatie in de omgeving van het duikercomplex, alsmede van het agrari-

sche areaal van de toenmalige bewoners van deze streken. Grondboringen en profielsleuven boden de mogelijkheid het bijbehorende oude landschap in kaart te brengen. In 1996/1997 zal een boekje verschijnen waarin de resultaten van het onderzoek zullen worden gepresenteerd.

Fransen- en Kuiperstraat

Tijdens de vervanging van het riool in de Fransen- en Kuiperstraat konden waarnemingen worden verricht in de ontstane ontsluiting van de ondergrond. Dit onderzoek leverde een schat aan informatie betreffende de 17e en 18e eeuwse inrichting van dit gebied op. Het ten westen van de stadskern gelegen en van oorsprong agrarische gebied kreeg aan het begin van de 17e eeuw een bestemming van tuinen-/plantagegebied voor welgestelden uit de stad. In de loop van de 17e eeuw werd een begin gemaakt met de bebouwing van de Fransenstraat door de naamgever Frans Dirckszn Boomgaart, welke later in westelijke richting werd uitgebreid. De westzijde van de Kuiperstraat, eertijds Jok- of Achterweg genaamd, werd tussen 1732 en 1736 bebouwd, terwijl de binnenterreinen in de 19e eeuw met arbeiderswoninkjes werden volgezet. Tijdens het archeologisch onderzoek kwamen de bij bedoelde bebouwing behorende muurresten en waterputten tevoorschijn. Tot het moment van bebouwing van de Kuiperstraat liep aan de westzijde hiervan een grachtje, de zogenaamde 'Joksloot'. De bouwers van de huizen kregen van het stadsbestuur toestemming deze sloot ter breedte van hun perceel te dempen. Op de oude beschoeiingen van de Joksloot werden de voorgevels van de huizen gebouwd. In de vulling van met name de Joksloot werden veel complete of bijnacomplete gebruiksvoorwerpen uit de 17e en 18e eeuw aangetroffen. In de oudere onder de sloot gelegen kleilagen werden ook vondsten uit de middeleeuwen en zelfs de Romeinse Tijd gedaan.

Het verslag van het onderzoek werd gepresenteerd in nr.2 van de reeks archeologische Rapporten. Een in de winkels van de Fransen- en Kuiperstraat georganiseerde tentoonstelling trok veel belangstelling.

Diversen

In het derde kwadrant van de Babberspolder werd in opdracht van het bureau archeologie een geologisch-archeologisch booronderzoek uitgevoerd door IO-Graph te Amsterdam. Diverse fossiele kreeklopen uit diverse geologische perioden werden in kaart gebracht. Een in een boring aangetroffen houtskoolconcentratie op de bodem van een kreek was aanleiding voor een proefsleuf. Deze toonde aan dat in de nabijheid in de Romeinse Tijd bewoning aanwezig zal zijn geweest. Aangezien het houtskool waarschijnlijk verspoeld was bleek het ondoenlijk bedoelde woonplaats te traceren. De resultaten van dit onderzoek zijn verschenen als Archeologische Rapporten nr.1.

In de Oostwijk (Spoorsingel e.o.) werden door IO-Graph te Amsterdam in opdracht grondboringen gezet teneinde de morfologie van de daar aanwezige en meest westelijke donk van Nederland te karteren, alsmede de latere stratigrafie en eventuele bewoningsresten te documenteren. Donken zijn duinen die rond 10.000 jaar geleden langs rivieren ontstonden. Door hun relatieve hoogte waren deze bij uitstek geschikt voor bewoning gedurende de midden en late steentijd. Een uitgezeefde boorkern leverde inderdaad duidelijke aanwijzingen voor steentijdbewoning op (houtskool en vuursteen). Middels de C14-methode werd deze bewoning rond 5100 BP (= ca 3900 voor Chr.) gedateerd. Deze datering is ongeveer 900 jaar ouder dan de tot nog toe oudste Vlaardingen Cultuur-vindplaats in de Westwijk.

Monumentenzorg

Voor het project 'Buizengat' werd in het kader van de planvorming en stedebouwkundige ontwerpen een cultuur-historische analyse geschreven. Deze schetst de ontwikkeling van het gebied rondom het Buizengat vanaf de middeleeuwen tot heden. De geïnventariseerde waardevolle historische bebouwing zal in de nieuw in te richten situatie gehandhaafd blijven. Dergelijke cultuur-historische analyses werden ook geschreven voor de plannen 'Dijksteeg' en 'Pelmolen'. De gemeentelijke monumentenverordening werd ter vaststelling door de Gemeenteraad voorbereid, op basis waarvan een actief gemeentelijk monumentenbeleid kan gaan worden gevoerd.

Opgraving Fransen-/Kuiperstraat: joksloot, funderingen en vondsten....

Jaarverslag

Historische Vereniging Vlaardingen

In het jaar 1995 stond voor de Historische Vereniging Vlaardingen een drietal zaken centraal. In de eerste plaats noemen wij de relatie met de plaatselijke overheid. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat zij de inbreng van onze vereniging soms als lastig of als te kritisch ervaart. Zij vergeet dan echter dat onze bemoeienis voortkomt uit de wil om mee te denken over een leefbare stad waarin historische elementen niet mogen ontbreken.
Dan is daar de thans ongelukkige lokatie van het Vissersmonument. Ondanks een herhaald aandringen onzerzijds blijft de gemeente om ons onbekende redenen zich ertegen verzetten het monument een waardige plek toe te kennen.
Ook de zoektocht naar een eigen onderkomen - bescheiden van omvang maar wel centraal gelegen - ging onverminderd voort. Gezien de beperkte financiële middelen blijven wij hopen op een welwillend gebaar van de lokale bestuurders.

Het ledenbestand vertoonde in vergelijking tot het voorgaande jaar een geringe terugloop. Met een uitgangspositie van 1131 leden hopen wij begin 1997 - de vereniging bestaat dan 30 jaar - de 1200 grens te doorbreken.

De algemene ledenvergadering werd gehouden op 28 maart in het Wooncentrum Hoylede. Tijdens deze bijeenkomst werden de reglementair aftredende bestuursleden, de heren J. van Hees en E. van Rongen, herkozen.

In verband met een wijziging van de statuten van de Historische Vereniging Vlaardingen werd op 24 oktober in de Bethelkerk een extra ledenvergadering gehouden.

Het Tijd-Schrift kwam vier maal uit.
Nummer 55 besteedde aandacht aan het straatbeeld van Vlaardingen in de periode 1920/1930.
Ter gelegenheid van de vijftigste herdenking van de bevrijding besteedde uitgave 56 aandacht aan een spannende gebeurtenis die plaats vond kort voor de bevrijding: het door de RAF uitgevoerde bombardement van een lanceerinrichting voor V-1's, die stond opgesteld op het terrein van de Sunlightfabriek.
In nummer 57 het vervolg op het verhaal over het straatbeeld van Vlaardingen in 1920/1930.
De geschiedenis van 'Het Platje' vormde de hoofdmoot van nummer 58.

Het lezingenprogramma werd geopend door mevrouw I. Vellekoop die verhaalde, 200 jaar na dato, over de franse tijd en over de gebeurtenissen in die tijd in en rond Vlaardingen.

'Vlaggen en Banieren - regels en manieren' was de titel van de voordracht van de heer G. van der Vaart. Ter aansluiting hierop gaf ons bestuurslid/stadsarchivaris J.A.C. Mathijssen uitleg over de heraldische wetenswaardigheden van de vlag en het wapen van Vlaardingen. Daar deze lezing werd gehouden op lokatie en wel bij Shipmate Vlag Produktie maakten de toehoorders gebruik van de mogelijkheid kennis te maken met het produktieproces van het vlaggenbedrijf.
Na afloop van de algemene ledenvergadering vertelde de heer H. van der Lee over het leven en werk van de heer H. Buis, die 60 jaar geleden de eerste 'rode' wethouder van Vlaardingen werd.
Vlak voor de viering van de bevrijding verhaalde historicus drs. K. Kornaat over Vlaardingen in oorlogstijd.
Ter voorbereiding op de excursie naar Leiden hield professor mr. H.W. van Soest van de Historische Vereniging 'Oud Leiden' een voordracht over deze prachtige stad.
'Herbergen in Vlaardingen' was het thema van de lezing van de heer F.W. Assenberg.
De heer A. E. Dulfer vertelde over de 85-jarige geschiedenis van 'Scouting' (de vroegere padvinderij) in Vlaardingen.
In de laatste lezing van het jaar belichtte drs. A. Fontijne de geschiedenis van het bedrijf Fontijne Vlaardingen. Wederom op lokatie met een bedrijfsbezoek als extra attractie.

De eerste excursie van het jaar voerde naar Leiden. Onder deskundige begeleiding werd een bezoek gebracht aan de hofjes en andere historische plekken in deze stad. Hillegersberg was het reisdoel in het najaar. De bouwgeschiedenis en de restauratieplannen van de Hillegondakerk kregen ruime aandacht.

De presentatie van het Historisch Jaarboek Vlaardingen 1995 (19e jaargang) vond plaats in het Muziekinformatie- en documentatiecentrum Ton Stolk, Westhavenkade 45. Het eerste exemplaar van het jaarboek werd uitgereikt aan de heer G.W. Schut, één van de hoofdrolspelers in het jaarboekartikel 'Lastige Vlaardingers', dat werd geschreven door dr. G.T. Witte. De heer T. Stolk gaf een terugblik op de kunstenaarsgroep VL 65. Verder omvatte de uitgave een bijdrage van drs. J.P. ter Brugge over een verdwenen karakteristieke kamer in het vlaardingse stadhuis en een gedicht van de heer J. van IJperen.

Tot slot een woord van dank voor de niet aflatende inzet van de vele leden ten behoeve van de activiteiten van onze vereniging.

Jaarverslag

Stadsarchief

Hoogtepunt voor het Stadsarchief was in 1995 de viering van het feit dat een eeuw geleden de eerste Vlaardingse ambtenaar, belast met het beheer van de overheidsarchieven, werd aangesteld. Ter gelegenheid van deze feestelijke gebeurtenis werd door het Stadsarchief, in samenwerking met Uitgeverij De Europese Bibliotheek en Boekhandel Den Draak en met financiële steun van de gemeente Vlaardingen, de zogenaamde 'Atlas van Vlaardingen' uitgebracht, met daarin een keuze uit de mooiste prenten en tekeningen uit de collectie. Op 31 augustus 1995 werd door wethouder K. van der Windt het eerste exemplaar overhandigd aan de heer mr. S.H. van Gijn uit Wassenaar, ver familielid van mr. Simon van Gijn, de grondlegger van de Topografisch-Historische Atlas van het Stadsarchief.
In het kader van het 100-jarig bestaan werd door enkele medewerkers tevens maandelijks een artikel in Groot Vlaardingen gepubliceerd over een onderwerp het archief en/of de geschiedenis van Vlaardingen betreffend. Bovendien verschenen elke dinsdag in dezelfde krant onder de kop 'Oud Nieuws' enkele kranteberichten uit de krant van precies 100 jaar geleden, waarmee, gezien de reacties, vele lezers een plezier werd gedaan.
De in 1994 gerealiseerde uitbreiding van het gebouw van het Stadsarchief had ook in 1995 nog de nodige invloed op de werkzaamheden. De reorganisatie van de archiefdepots is inmiddels afgerond: in depot I hebben nu alle overheidsarchieven hun plaats gekregen, terwijl depot II de niet-overheidsarchieven herbergt. Veel tijd werd gestoken

Mr S.H. van Gijn (r) krijgt het eerste exemplaar van de Atlas van Vlaardingen uit handen van wethouder K. van der Windt
Foto: collectie fam. van Gijn

in de materiële verzorging. Het archiefbeheerssysteem, dat verder werd ontwikkeld, biedt nu in een handomdraai alle benodigde gegevens van de in totaal 431 archieven.
Nieuw verworven archieven en aanvullingen daarop zijn in het verslagjaar voorzien van een inventaris of magazijnlijst. Er werd grote voortgang geboekt bij het geautomatiseerd beschrijven en het verwerken van de oude en nieuwe aanwinsten van de archiefbibliotheek. De beschrijving van de portretfoto's vorderde gestaag. Voortgegaan werd met de materiële verzorging van de verzamelingen. Met name werd de omvangrijke restauratie van de advertentiebladen voorbereid, omdat deze exemplaren uit de 19e eeuw zeer te lijden hebben van de voortgaande verzuring. De microverfilming van de totale Vlaardingse bevolkingsadministratie (1812-1939) werd in 1995 vrijwel voltooid.
In samenwerking met de Stadsbibliotheek en de Stadsgehoorzaal werd in mei 1995 de tentoonstelling 'Vlaardingen 1945-1995, een halve eeuw vrije stad' gepresenteerd. Deze expositie in de vorm van een jaarkroniek, was gedurende die maand in twee delen te zien: 43 panelen in de Stadsbibliotheek (periode 1945-1982) en in de wandelgang van de Stadsgehoorzaal (1983-1995).
Daarnaast werden nog tentoonstellingen samengesteld ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Stadsbibliotheek en in opdracht van de Dienst Stadswerk over de Westwijk.
De Open Dag op 22 april 1995, die in het kader van de Nationale Archievendag werd georganiseerd rond het thema Tweede Wereldoorlog, had qua bezoekersaantal helaas zwaar te lijden onder de vele andere activiteiten in de stad, zoals de Nationale Museumdag.
Op 9 september 1995 kwam het bericht dat Marten Putman, directeur van de Stadsgehoorzaal én hoofd van het Projectbureau Cultuur, op tragische wijze om het leven was gekomen. Het Stadsarchief werd rechtstreeks bij deze gebeurtenis betrokken, toen op 1 november daaraanvolgend stadsarchivaris Mathijssen voor twee dagen in de week benoemd werd tot hoofd van het Projectbureau Cultuur als opvolger van Marten Putman.

Een selectie uit de aanwinsten van 1995:
Archieven van overheidsinstellingen:
Gemeentelijke Licht- en Waterbedrijven, later Gemeentelijke Energie en Waterleidingbedrijven (GEWB), later Nutsbedrijf Vlaardingen/Maassluis (aanvulling);
Kolpabad (aanvulling).
Archieven van niet-overheidsinstellingen:
College van de Kleine Visscherijarmen (aanvulling);
Redersvereniging Vlaardingen (aanvulling);
Gereformeerde Kerk Vlaardingen (aanvulling);
Hollandsche Fabriek van Melkproducten en Voedingsmiddelen N.V. Hollandia (aanvulling);
Stichting Stadsgehoorzaal Vlaardingen (aanvulling);
Algemene Stichting voor Huisvesting en Verzorging van Bejaarden (ASHVB) (aanvulling);
Nederlandse Christen Vrouwen Bond, afdeling Vlaardingen-Zuid, 1965-1995;
Vereniging tot oprichting en instandhouding van het Vissers Weduwen- en Wezenfonds (aanvulling);
Archeologische Werkgemeenschap voor (Westelijk) Nederland, afdeling 8/werkgroep Helinium (aanvulling);
Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD), fractie Vlaardingen (aanvulling);
'Voorzorg', Vereniging voor verzekering tegen de geldelijke gevolgen van ziekenhuisverpleging en operatiën (aanvulling);
Vereniging tot verbetering van de volkshuisvesting 'Patrimoniums Woningen', later Patrimoniums Woningstichting, 1911-1978;
Vlaardingse Gemengde Zangvereniging 'Het Bevrijdingskoor', later het 'Ännchen van den Bos-koor', 1945-1995;
Stichting Unie van Vrijwilligers, afdeling Vlaardingen, 1945-1994;
Hollandse Maatschappij van Landbouw, afdeling Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht, 1877-1965.
Overig:
Vele handschriften uit de 18e-20e eeuw, die een plaats zullen krijgen in de handschriften- en documentatieverzameling van het Stadsarchief.
De bibliotheek werd verrijkt met een groot aantal boeken over Vlaardingen en van de hand van Vlaardingse auteurs, talloze brochures en ander gedrukt materiaal.
Naast tientallen oude en nieuwe foto's dienen enkele in het oog springende aanwinsten voor de Topografisch-Historische Atlas te worden genoemd, te weten een kopergravure door G. Blaeuw, getiteld 'Delflandia Schielandia', een sepia-tekening door Abraham Rademaker, getiteld 'Overblijfsel van Holij onder Schieland, bij 't Dorp Ketel' (beiden geschonken door de familie Couwenhoven te Hollandsche Rading), een gewassen pentekening door C. Kubbinga-Kwakkelstein van het pand van Kwakkelstein aan de Westhavenkade (geschenk van mr. S.H. van Gijn), een krijttekening door F.C. Weiland uit 1921 van de ophaalbrug aan de Hoflaan en een aquarel door Peter Dumas van de sluizen bij de Kortedijk en de toren van de St. Joannes de Dooperkerk aan de Hoogstraat, vervaardigd in 1995.
De audio-visuele collectie tenslotte werd uitgebreid met een negental videobanden en twee CD's.

Jaarverslag

Streekmuseum Jan Anderson

Onontkoombaar stond 1995 in het teken van het einde van W.O. II, nu 50 jaar geleden. Zo was er een tentoonstelling over W.O. II. Daarnaast exposities over reclame voor 'hebbedingetjes', de padvinderij en het Buizengat. Door de eerste tentoonstelling kwamen we in contact met de Amsterdammer Harry Visser, die samen met twaalf andere Joodse mensen bij de familie Janssen op het Narcisplein bijna drie jaar ondergedoken zat. Allen hebben de bevrijding gehaald en hij wil hier op korte termijn mee naar buiten treden.
Wij werkten mee aan een artikel voor de Haagse Courant over de na-oorlogse tijd en Trouw publiceerde over dwangarbeid in Duitsland, waarbij de brieven van de gebroeders Roodenburg (gezichtsbepalend bij de v.v. Zwaluwen) de leidraad waren.
Verder stond er een artikel over het Streekmuseum in het blad De Werkgever van het VNO/NCW en verzorgde de Stads-TV Rotterdam tweemaal een uitzending van ruim vijf minuten over het museum. Tientallen keren vroegen wij aandacht voor onze tentoonstellingen waarbij iedere zaterdagmiddag en eerste zondag in de maand een lid van het Serviceteam assistentie verleende.
'Rot gebit of Gouden kroon', de expositie over het Buizengat toonde niet alleen de historische ontwikkeling van dit gebied, o.a. in veel tekeningen van Paul Westerdijk, maar ook de drie plannen van Architectenburo's met hun visie over de toekomstige ontwikkeling van dit gebied: één ervan zal uitgevoerd worden.

3200 Bezoekers mochten we welkom heten, ruim 300 meer dan vorig jaar.
Buiten openingstijden bezochten 25 groepen en 4 bruidsparen onze instelling.

De bibliotheek werd verrijkt met 182 boeken met als bijzondere aanwinsten: 'Aaltje, de zuinige keukenmeid', een kookboek uit 1861 en het boek over de Utrechtse Munt uit 1912 dat afkomstig is uit de bibliotheek van Koningin Wilhelmina. Aardig is ook het boek 'Bartje' met de handtekening van de schrijver Anne de Vries.

De Prenten- en Tekeningencollectie werd uitgebreid met 519 stuks, waaronder die van het Buizengat en vissersschepen in de Kon. Wilhelminahaven, benevens een illegaal uitgegeven kalender van de Bezige Bij uit 1944.

De Fotocollectie werd aangevuld met 177 losse foto's en ansichtkaarten, alsmede vier albums met foto's van Vlaardingen uit de 80er jaren van Hans de Bruin, één album met de festiviteiten uit 1938 (40 jaar Koningin Wilhelmina) en

twee albums met de verwoestingen door het bombardement op Rotterdam in mei 1940.

De voorwerpencollectie telde 816 nieuwe aanwinsten. Het VSB-fonds Schiedam Vlaardingen stelde ons in staat een collectie spaarpotten uit de periode 14e-20e eeuw aan te schaffen. Verder betreffende de geschiedenis van Vlaardingen: gevulde flessen van de melkfabriek Hollandia, de geboortetegel van W. Ravestein van 15-12-1941 te Vlaardinger-Ambacht, het padvindersmes van dr. Stoop, een schilderij van de VL 27 van Arie van Roon en een lila jak van de Vlaardingse klederdracht.
Tenslotte uit W.O. II: de winterjas van John Rockefeller, de Duitse medaille 'Winterschlacht in Osten 41/42', zes plankjes uit een onderduikershol met een soort stripverhaal daarop uit 1944, twee stalen trouwringen van NSBers die waren omgeruild voor hun gouden, een aantal uniformen van het Nederlandse leger uit 1939 en twee rubberen stempels van de Politieke Opsporingsdienst Vlaardingen.
Restaurateurs repareerden o.a. een gietijzeren graanmolen en een Winterhulp collectebus.

28 juni 1995: mevrouw Stam opent de tentoonstelling 'Zonnig spoor in Vlaardingen, van Padvinderij naar Scouting'. De heren zijn v.l.n.r. Molenaar, Boerdam en Bot.
Foto Streekmuseum Jan Anderson

Uitleningen deden we aan een revue, het Vlaardings Musical Gezelschap, een openluchtspel in Schiedam en een opvoering van Amnesty in Vlaardingen.
Materiaal leverden we voor publicaties over de ziekenzorg en de brandweer in Vlaardingen, oorlog in Charlois (Rotterdam).
We leverden voorwerpen voor tentoonstellingen over W.O. II in: Hellevoetsluis, Naaldwijk, De Lier, Rockanje, Spijkenisse, Coöp-museum Schiedam en de Jozef-Mavo in Vlaardingen.
Voor de vaste opstelling van het nieuwe museum in Gorinchem leverden we pijpmakersgereedschap en voor het Volksbuurtmuseum Den Haag spullen uit de voor-oorlogse tijd.
Aan AH leenden wij Vlaardingse klederdracht voor een presentatie in het Hilton-hotel in Rotterdam en schoolmateriaal voor hun winkel in de Holywijk. Tenslotte leverden we illustratiemateriaal voor een CD met muziek uit de bezettingstijd en voor een opstelling over het wassen in grootmoeders tijd voor de Femina in Rotterdam.

Lezingen werden tenslotte gehouden over W.O. II en de Geuzen voor o.a. de Vereniging van Huisvrouwen en het comité Zomerzegels Zuid-Holland. Eveneens verzorgden we een tweetal stadswandelingen over Vlaardingen in W.O. II en gaven we les aan deelnemers van de cursus 'Ken uw stad' over volkskunde, straatnamen, begraven en de geschiedenis van Vlaardingen.

Het museum bestaat nu ruim 20 jaar en heeft in die tijd ruim 77.000 bezoekers getrokken!

Jaarverslag

Visserijmuseum

Activiteiten:
1995 was een bijzonder productief jaar voor het Visserijmuseum. Niet minder dan vier wisseltentoonstellingen, twee publicaties, een videoproductie, de nieuwe permanente afdeling "Sprekende Kleding" en een nieuw educatief programma zagen het licht. Daarnaast werd de eerste fase van het museumkadeproject gerealiseerd.
Het was Ir. P. Kleemans, Directeur Visserijen van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer & Visserij, die op 21 februari de fototentoonstelling "De Nederlandse Visserij 1900 - 1935" op basis van de glasplaat-negatievencollectie van het RIVO (Rijks Instituut voor Visserij Onderzoek) opende. Hierbij werd tevens het gelijknamige fotoboek gelanceerd. Een Nederlands-Engelse catalogus, geproduceerd door het Visserijmuseum in samenwerking met Uitgeverij De Alk te Alkmaar. Zowel boek als tentoonstelling bleken succesvol. Niet minder dan vijf keer werd de expositie "doorverkocht" voor de periode 1995 - 1997 naar Zoutkamp (Visserijmuseum), Rotterdam (Maritiem Museum Prins Hendrik), Esbjerg (Nat. Visserijmuseum), Enkhuizen (Zuiderzeemuseum) en Stavanger (Maritiem Museum).

Tijdens het Nationaal Museumweekend in april, nam burgemeester L.W. Stam het eerste exemplaar in ontvangst van het boek "Abraham van der Linden", leven en werk van een belangrijke achttiende eeuwse Vlaardinger. Archiefmedewerker en museumvriend Matthijs A. Struijs schreef dit werk over de bouwer van het "Huis met de Lindeboom", het pand van het Visserijmuseum. De Vereniging Vrienden van het Visserijmuseum gaf het uit als nummer 1 in een nieuwe serie, de zogenaamde Hoogendijkreeks.

Op 9 juni opende de Engelse acteur Peter Gilmore, beter bekend als captain James Onedin uit de eermalige televisieserie "Onedin Line, de tentoonstelling "Willem Eerland Maritiem"; olieverven, aquarellen en gouaches van de zeeschilder Willem Eerland. Een succesvolle expositie, niet minder dan negentien werken werden verkocht.

Voor alle betrokkenen, maar in de eerste plaats voor oud-conservator mevrouw J. Verboon, was de opening van de nieuwe klederdracht afdeling een kroon op veel werk. Anderhalf jaar lang is onder leiding van mevrouw Verboon gewerkt aan de verbouwing en inrichting van het vroegere "vooronder" tot ruimte voor de presentatie van klederdracht, sieraden en vissers-werkkleding. Zowel de tentoonstelling als de bijbehorende videoproductie "Sprekende Kleding", in de Engelse versie "Telling

Clothes geheten, kwam tot stand in samenwerking tussen de staf van het museum en vele vrijwilligers.

Educatie:
Het Visserijmuseum presenteerde zich in 1995 aan het Vlaardingse basisonderwijs met een vernieuwd educatief pakket. Vooral gedurende de tweede helft van het jaar werd veel aandacht besteed aan de organisatie van het scholenbezoek. Dit resulteerde in een sterk toenemend aantal boekingen voor de eerste maanden van 1996.

Extern:
Halverwege het jaar, tijdens de warme lange zomer, zag het er naar uit dat het bezoekersaantal van 1995 ver onder dat van voorgaande jaren zou eindigen. De eerste maanden, ten tijde van de RIVO-foto tentoonstelling, waren uitstekend geweest, maar net als in het voorgaande jaar waren de maanden juli en augustus buitengewoon stil. Gelukkig trok het bezoek in de loop van de herfst weer stevig aan zodat in totaal 20.655 mensen het museum bezochten. Weliswaar 2,5% minder dan in 1994, maar gezien bovenstaande oorzaak en gezien de algemene daling van het museumbezoek in binnen- en buitenland, bepaald een fraai resultaat.

Intern:
Binnen de organisatie van het museum vonden in 1995 geen opvallende maar wel degelijk enkele belangrijke veranderingen plaats. Deze hadden vooral betrekking op de inzet van vrijwilligers. In samenwerking met het serviceteam van de VVV en de Vereniging Vrienden van het Visserijmuseum werd een aantal nieuwe rondleiders en gastvrouwen/gastheren "opgeleid" om te assisteren bij de ontvangst van groepen. Een uitbreiding van het aantal vrijwilligers, noodzakelijk vanwege het feit dat meer en meer bezoek aan het museum plaatsvindt in georganiseerd verband op basis van een van de vele programma's die het museum biedt.
Twee vrijwillige medewerkers, de heren J. Terol en A. Verboon, ontvielen het museum door overlijden.

Collectie:
In 1995 verwierf het museum uit de nalatenschap van de heer A. Verboon een aantal bijzondere voorwerpen. Onder andere een houten modelletje van nog geen 15 centimeter lengte in een hardhouten vitrinekastje, daterend uit het einde van de vorige eeuw, en voorstellende het eerste schip van rederij Verboon. Tevens een (reclame) kompasje in doublé "huis" met een doorsnee van 1,5 centimeter met de tekst: Reederij Warneke, 1910.

De heer A. van Embden schonk het museum een waterlijnmodel van de motorlogger VL 83 "Cornelis", gemaakt circa 1950 door A. Hoogendijk voor de toenmalige schipper Bertus van Embden, vader van de schenker.

Museumkadeproject:
Tijdens het eerder aangehaalde museumweekend op 22 en 23 april werd het zware eikehout voor de bouw van de reconstructie van de stadskraan aangevoerd. Daarmee werd het startsein gegeven voor de bouw op de inmiddels gereedgekomen museumkade. Op 15 september was het zover dat twee hijskranen het houten gevaarte overeind konden zetten. Een feestelijke gebeurtenis die met het schenken van "kraanbier" op de kade werd gevierd.
Tegen kerstmis was de kraan zo goed als klaar maar wegens het reeds rond Sinterklaas ingevallen winterweer werd de constructie in kleden gepakt om het voorjaar daarop geschilderd te worden. Ondertussen realiseerde het bestuur van de Stichting Exploitatie Museumkade een belangrijk deel van de nog noodzakelijke fondsenwerving om fase II van het project, de bouw van het museumpaviljoen met vuurtoren, in 1996 te kunnen verwerkelijken.

Het nieuwe silhouet van het Visserijmuseum met de balkenconstructie van de kraan ervoor begint zich af te tekenen.
(Foto: A. Wapenaar)